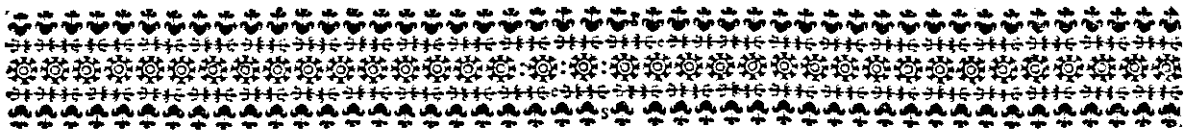

est sapientia, non Theſaurus ullus, ſed rudis, & inculta Minerva; & merito vilipendenda, prudentiſſimorum auxilio ac potentia eſt munienda, ut à morſibus ac detractiōibus aliquorum tuta ac deſenſata remaneat. Cumque nullus alius melius ac tu, pro tua ſingulari eruditione, ſublimique progenie, gravitate, & authoritate deſenſor & protector exiſtere poſſit, tu inquam, qui ob tuam eximiam prudentiam, ſapientiam, iudicium & progeniem in ſenatorem ſupremi Caſtellæ Senatus à Philippo noſtro Secundo Hiſpaniarum huius nominis Rege, & nunc in generalem Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ Commiſſarium nominatus & inter omnes electus fuiſti, te ipſum ut fortiſſimum protectorem huius operulæ elegi; ſub umbra enim tuæ eruditionis, tuæ authoritatis, nobilitatis, ac potentiaſatis munitiſſimam fore certo ſcio. Me ipſum in tuum offerens, quatenus ſi quid in me inveniri poſſit tuæ voluntati ac diſpoſitioni accommodatiſſimum, omne id arbitrio tuo ac poſtati paratiſſimum eſſe, ut credas velim. Vale.

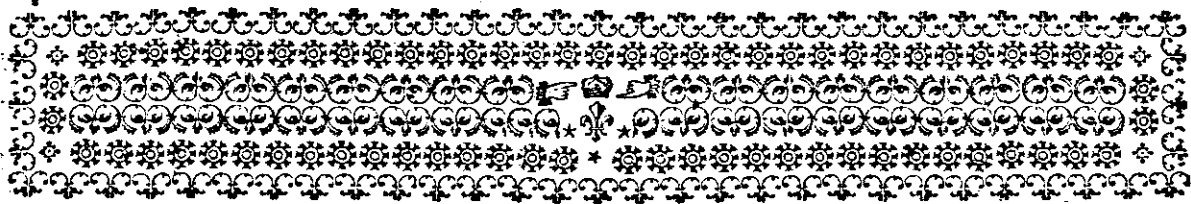

AD LECTORES.

UI studiis optimis Rempublicam juvarunt, & tranquillum communis societatis statum conservare viribus omnibus conati sunt, sunt reverà digni, & quibus sempiternum laudis erigatur trophæum, & quos omnis admiretur ætas, universaque posteritas memoriâ immortali prosequatur. In horum numero reponendi sunt profectò ii, qui quasi divino afflati Spiritu, dum turbulentos mores civium componere ac sedare, & è Republica dissidia & contentiones expellere nituntur, diligenter Rectorum, civitatum, ac populorum, & conciliorum, civitatum ipsarum mores ac consuetudines, & curiarum stylum tribunalium Decreta ac placita Senatuum diligenter in publicum prodire nisi sunt, ut in posterum inviolabiliter observentur. Cum itaque apud nos multis jam annis labor hic à nostro Licentiate DE PISA Regio Granatensi Senatore & Consiliario expletus fuisset temporum curriculis quasi sopitus & ab hominum memoria extinctus videbatur, cum nulla sui laboris vestigia invenirentur, neque opus à se inceptum jam præ manibus haberetur. Qua quidem de causa in animum duxi meum, librum ejus in publicum reducere emendatum, additum, & correctum, ut omnibus notus foret, & prodesse posset. Quibus si laborem hunc meum satisfacere compertum habuero, & ad alia majora prosequenda animus dilatabitur meus, sin minus complacendi voluntatem attendent, & quæ emendatione digna repererint emendabunt, & quæ defendi poterunt, defendent à detractorum morfu, nè fortè & ipsis contingat, ut quod ipsi efficere noluerunt, ipsis etiam tempore suo pro defensione suorum laborum deficiat.

LIBER VOCATUS CURIA PISANA.

ET quia per divisionem libri materia in eo contenta melius declaratur, & facilius invenitur, In hoc opere placuit sequi ordinem NELLI Doctoris famosi, in tractatu Bannitorum, qui distinxit illum tractatum in partes temporis præteriti, præsentis, & futuri. Sic ergo prosequemur ea, quæ concernunt Curiam antè ingressum, & post ingressum, & post digressum. Faciamus ergo tres libros per capita distinctos.

INDEX CAPITUM TRACTATUS DE CURIA PISANA ET DE ORIGINE DECURIONUM.

PRIMUS Liber habebit sequentia capita Curiam concernentia antè ingressum.	CAPUT VII. <i>Per quem compellantur venire ad Concilium.</i>
CAPUT I. <i>De origine Senatus & Consilii.</i>	CAPUT VIII. <i>An possint Consiliiarii sine Præside congregari?</i>
CAPUT II. <i>Ad quem spectat congregatio Concilii?</i>	CAPUT IX. <i>Si tangit Præsidem id, de quo est consultandum, an sine eo possint congregari?</i>
CAPUT III. <i>Quid debet esse scriptum ante fores Palatii.</i>	CAPUT X. <i>Quæ personæ possint ingredi Curiam?</i>
CAPUT IV. <i>In Ingressu Curiae qualiter dirigant mentem in Deum?</i>	CAPUT XI. <i>Consiliiarii nostri temporis in cuius locum succedunt, & quo nomine nuncupentur?</i>
CAPUT V. <i>In quo loco debent congregari & quomodo?</i>	CAPUT XII. <i>Quæ qualitas requiritur in Consiliario?</i>
CAPUT VI. <i>Qua hora sedebunt?</i>	

I N D E X.

- CAPUT XIII. *Qualiter acquiratur possessio Decurionatus?*
- CAPUT XIV. *An valeat consuetudo, quod Decurio aliquid expendat, quando recipitur?*
- CAPITA secundi Libri concernentia Curiam post ingressum.
- CAPUT I. *An Consilium asurgat Decurioni intranti?*
- CAPUT II. *Quomodo debent sedere?*
- CAPUT III. *Quid sit tractandum in Consilio?*
- CAPUT IV. *Quis eorum primò loquatur?*
- CAPUT V. *An sint absentes vocandi?*
- CAPUT VI. *Quot modis possunt votare?*
- CAPUT VII. *Consiliarius absens, vel præsens an possit alteri committere vocem suam?*
- CAPUT VIII. *An possit egredi Curiam sine licentia?*
- CAPUT IX. *Si vult deliberare, an sit expectandus?*
- CAPUT X. *An possint eligere ad officia civitatis unum ex seipsis?*
- CAPUT XI. *An possit quis consentire electioni de se factæ, & talis vox computetur in numero?*
- CAPUT XII. *Suffragium Patris an prosit Filio vel alteri atinenti sibi?*
- CAPUT XIII. *An Consiliarius possit se excusare ad votum, vel sententia improferendam, si credit votum suum nihil prodesse?*
- CAPUT XIV. *An valeat quod facit major pars?*
- CAPUT XV. *Quod remedium habet minor pars victa à majori?*
- CAPUT XVI. *Cujus expensis minor pars sequatur causam?*
- CAPUT XVII. *Si Decuriones sint in pari numero votorum, quid sit faciendum?*
- CAPUT XVIII. *Quæ sit potestas Concilii & authoritas legitime congregati, & in hoc capitulo ponuntur triginta conclusiones, & casus ad consilium spectantes.*
- CAPUT XIX. *In actibus capitularibus an sint idonei testes illi de universitate?*
- CAPUT XX. *An possint Consilarii remittere debitum, vel facere gratiam pœnarum?*
- CAPUT XXI. *Clerici & religiosi an possint esse Consilarii?*
- CAPUT XXII. *An possit quis duo officia tenere in consilio?*
- CAPUT XXIII. *Consiliarius an possit esse advocatus consilii cum salario?*
- CAPUT XXIV. *Qualiter debent expendi bona & redditus civitatis?*
- CAPUT XXV. *Citatio & interpellatio civitatis qualiter sit facienda?*
- CAPUT XXVI. *Quæ sit potestas juratorum vel tribunorum?*

CAPITA Tertii Libri Curiam
concernentia post digressum.

CAPUT I. *De secreto tenen-
do factorum in capitulo.*

CAPUT II. *Quod tenentur re-
sistere in civitate.*

CAPUT III. *Privilegiis Decu-
rionum an gaudeant consilarii
nostri temporis?*

LIBER Quartus noviter additus.

CAPUT I. *Quae sint de jure
Rectoribus prohibita?*

CAPUT II. *Qualiter & in
quos sint Rectoriae renuntian-*

de & quando capienda possessio?

CAPUT III. *An Concilium
possit delinquere & accusari?*

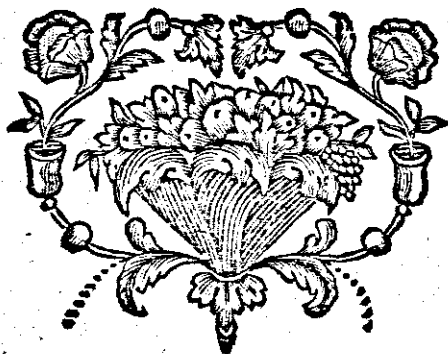
CAPUT IV. *An injuria facta
uni de Concilio censeatur facta
omni collegio, & an agi possit
contra injuriantem per Conci-
lium?*

CAPUT V. *An Concilium pos-
sit votum facere?*

CAPUT VI. *De authoritate
Concilii & potestate circa tria
principalia in practica.*

CAPUT VII. *Num sit licitum
& decens vendi officia Decu-
rionatus tam per Regem quam
Dominos temporales?*

FINIS CAPITUM.

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

De origine Concilii, & Decurionum.

SUMMARIUM.

1. Origo Senatus Romani,
2. Senatorum quotus fuit numerus, & quomodo appellati?
3. Senatores gratuito populo serviebant.
4. Regum principia & consulum creationes,
5. Quis fuit primus Rex Romanorum & in quo anno?
6. Decuriones quare dicti sunt, & à quo,
8. Curia est locus publicus.

PRIMUM CAPUT De origine Senatus † absolvit Titus Livius in libr. 2. ab urbe condita fol. 2. qui loquens de Romulo primo Rege ordinante, & moderante novam civitatem dicit hæc verba : cum ita virum haud pœnitet, Concilium deinde viribus parat : centum creat Senatores †, sive quia is numerus satis erat, sive quia soli centum erant, qui creari Patres possent, Patres certe ab honore, Patriciique progenies eorum, appellati. Ex quo aperitur nobis origo Senatus : Item quod Senatores vocantur Patres : Item quod filii & descendentes Senatorum vocantur Patricii : & dicit Volaterranus, in *Philologia*, lib. 29. in tit. *Romani Magistratus*, quod dictus numerus Senatorum crevit usque ad mille : quem numerum Augustus postea minuit, qui non mercedem † neque stipendium à Republica sumebant, sed gratuitam exhibebant operam. Plenius describit Senatum Sabellicus. *Æneadis*. 2. libr. 2. folio mihi 84. ubi de Romulo dicit hæc verba, iis ita constitutis
- *Azevedo de Curia Pisana.*

omnes spectata virtute viros, & quibus tunc filii essent, pollerentque inter alios opibus ab ignobili multitudine discretos, Patres appellavit, eorumque progenies Patricii deinde dicti. Dubium, Patres idcirco dicti sunt, quia alios ætate præirent, an quod tantum ij filii essent, an honoris ea potius appellatio fuerit? Cæterum quæcunque fuit ejus nominis ratio, centum ex hoc ordine electis, Senatus constitutus est, & ex hac prima electione constat, quod ij, qui Rempublicam gubernant, eas qualitates habere debent, & mores tenere. Et quod Senatus in hunc modum geri cœptus est. Ex Roma enim orbis capite in omnibus locis civitatibus Senatus constituitur etiam in parva colonia ad gubernationem Reipublicæ. a

ADDITIO.

† Regum principia, Consulum creationes, leges, & jura † ac tempora, singulariter & latè designavit Maranta, in *practica in 3. parte per totam* maximè à num. 1. usque ad 29. & per Fran. Hotoman, de *verbis juris in fin. in tit. de Senatu & 5. c. insignibus. capit. 1. & cap. 7.* & melius ad propositum nostrum per Valentinum Forsterium, in *historia Juris civilis Romani*, libr. 1. per totum pag. 11. Dum de Romulo ageret, qui cum Remo condidit Romam annò mundi 3214. à capta Troia 432. ante natum Christum 750. anno primo septimæ olympiadis, die 21. Aprilis, quo Palilia celebrabantur : Primus Rex fuit Romulus †, 5

& coepit regnare anno primo ab urbe condita mortuo Remo, & hic de tali Reipubl. statu cogitavit, qui & paceatque bello idoneus esset maximè & commodus. Et sic in tres partes divisâ universâ multitudinem singulis præclarum aliquem virum præposuit, deindè unamquamque rursus in decem partitus, totidem fortissimos viros eis præfecit, has Curias, illas tribus vocari voluit, sicut vocantur & hodie. Divisæ autem sunt rursus Curia in Decurias, vocabaturque singularum Præfectus Decurio. Aliaque constituit Romulus per Valentinum ubi supra curiose, relata, quæ missa facio tanquam à proposito nostro aliena. Ex dictis tamen decerpes Decuriones dictos quasi præpositos Curiis civitatum † & Populorum; generaliter enim Decurio is dici potest, qui Curia vel Decuria præest. Curiaque est locus † publicus, quem domum, seu Cameram urbis vocamus *l. 2. ubi Doct. ff. de origi. jur.* Decuria verò dicitur classis & ordo iudicum Romæ, ut inquit Rebuff. *in l. pupillus §. Decuriones, ff. de verb. signific. centumque ex ordine Patricio Romulus elegit, secundum Valentinum, ubi supra, & hodie loco Decurionum inquit Rebuff. ubi supra, sunt Consules & Scabini civitatum, & recte vocari, inquit ipse Rebuff. Scabinos Capitularios, Juratos, & Consules, quia supra decem in Curiis furantur, & ideò ambiunt illos honores. Senatores tamen vel Consules propriè dici non possunt, ut apparet ex dictis per Doct. maximè Orosium *in l. non ambigitur num. 2. ff. de legibus & in Rubrica. ff. de Senatorib. & in Rubrica. ff. de offic. consul.* & ex dictis per nostrum Authorem *infra isto lib. 1. cap. 11.* Impropiè autem Senatores dici possent Decuriones ij nostri temporis, ut colligitur ex *tex. in l. omnes iudices C. de decurio. libr. 10.* Ibi. Decuriones autem suæ curiæ (si sic dici oportet) Senatores tormentis subdere, ponderando dictionem illam, si sic dici oportet, ex qua nota improprietas desumitur, quasi in dubio legislator ibidem proposuerit, oporteret nè, Decuriones hos vocari posse Senatores, & nimirum, nam Senatores supra Decuriones erant in populo Romano; veruntamen quia illa erat tunc una omnium Respublica, hodie verò multæ sunt Respublicæ & distinctæ & Decuriones cuilibet earum designati, ut Curia præsent, & ad Senatum non*

occurritur, prout Romæ fieri solebat, ideò nimirum si impropriè Decuriones nostri temporis vocari possint Senatores. Et sic hodie Rectores, vulgò *Regidores* vocamus, quia publico regimini præsent, Et dicuntur Decuriones à Deca †, quod & est Decem, quia ab initio cum coloniæ deducerentur, de quibus *in l. certa forma, de jure Fisci, libr. 10.* Decima pars eorum, qui ducebantur, consilii publici gratiâ duci solebant, ut *in d. §. Decuriones.* Ex universitate enim tota eligebantur centum probiores, & ex illis centum eligebantur Decem, qui essent Decuriones, in quorum locum successerunt hodie Rectores civitatum, secundum glo. & Plateam *in Rubrica. C. de decurio. libr. 10.* & Roman. *conf. 436. num. 11.* & Didac. Perez *in l. 1. titul. 3. lib. 2. ordinamen. col. 341.* & sic inquit Platea ubi supra, hodie habere eandem potestatem & privilegia, quæ olim habebant, de quo *in capit. fin. lib. 3. disceptatio fiet.* Et de iis Decurionibus fit mentio in Sacra scriptura *Mat. 25.* cum ferò factum esset, quia erat Parasceve, quod est ante Sabbatum, venit Joseph ab Arimathia, nobilis Decurio, qui & ipse erat expectans Regnum Dei, & audaciter intravit ad Pilatum & petiit corpus JESU. Et de antiquitate Senatus vidi post hæc tractantem Lancelotum Conradum, *in templo omnium iudicum libr. 1. cap. 7. de Præsidente & Senatu, & de tribus, vide Covar. lib. 4. Variarum Resolut. cap. 1.*

CAPUT SECUNDUM.

Ad quem pertineat congregatio Concilii?

SUMMARIUM.

- 1 Dies & hora sunt statuta in qualibet civitate interpellantes ad congregationem Concilii.
- 2 Mos antiquus urbis Romæ.
- 3 Præses & Prætor potest ad Concilium convocare.
- 4 An valeat Concilium si dua partes non congregentur?
- 5 Si vocati venire contempnant, quid fiet?
- 6 Præses an possit punire non venientes. & quid si veniant in fine concilii.
- 7 Si contemptus agit de contemptu non valebit electio, secus aliis & n. 8. quid, si aliqui exeant, an remanentes possint actum explere.

SEQUITUR

S E Q U I T U R videre formam con-
 Gregandi Senatus ; quæ inquisitio vi-
 detur supervacua, quia in qualibet civi-
 tate dies sunt statuti, & horæ, quæ in-
 terpellant Senatores, & Decuriones ve-
 niendi ad Concilium †. sed si casus oc-
 1 urreret ; quod medio tempore esset ne-
 cessaria congregatio Concilii, per quem
 fieri debet hæc congregatio. Et hic erit
 recensendus mos antiquus urbis Romæ ;
 2 † quod Consules accersebant Senatum :
 hoc dicit Sabelli, 1. parte *Aenead.* 3.
lib. 4. fol. mibi. 168. & Francisc. Hoto-
 manus, *de verbis juris ad fin. tit. de*
Senatu. cap. 3. Et ex hoc infertur prac-
 tica in Regno, quod caput Concilii, qui
 est Præses, vel Prætor potest convocare,
 3 †, de quo est text. notabilis in l. 2. C. de
decurio. libr. 10. qui sumatur secundum
 Bart. quod Rectores terrarum, ut Præ-
 ses vel Corrector, & defensor civitatis
 possunt vocare, & congregare concilium
 sua authoritate quandoque expedit
 a, & non solum potest, & debet con-
 vocare concilium civitatis, sed etsi ali-
 quid extraordinarium emergat pro pu-
 blica utilitate providenda potest convo-
 4 care omnes de Provincia †, ita ut de
 qualibet Provincia veniant aliqui Am-
 bassiatores, Joani. de Platea in l. , si quod
extraordinarium C. de leg. lib. 10. ita te-
 net Abb. & Doct. in c. in causa, de elec-
 tio. & in cap. 1. de major. & obed. &
 Bart. & alii in l. omnes populi ff. de just.
 & jure, & in quolibet loco insigni crea-
 tur Præses & Corrector à Regia Ma-
 5 ste b, & si iste deficit, succedunt Præto-
 res ordinarii nuncupati, c & sic fortè
 non practicabitur alia quæstio, de qua
 dubitabatur, quando deficit caput vel
 alius ad quem de consuetudine spectet
 congregatio concilii, quomodo & per què
 vocabitur. Et an major pars requirat mi-
 norem, vel constituat in mora vel con-
 tumacia, de quo sunt videnda plene
 scripta per Felinum in dict. cap. 1. de
 d major. & obedien. d

A D D I T I O.

a [Expedi,] De quo dixi in Rubrica
 tit. 13. lib. 3. Recopil. Regia, num. 5. &
 late Lamberti. de jure patrona. art. 19.
 2. quest. princ. 2. partis 2. libri. Et ad quem
 de jure spectet convocare Capitulum ec-
 clesiasticum, vide Paul Parisi. conf. 31.
 num. 40. & 41. lib. 4.
 b [Majestate] vel ab illo, cui à Rege,
 Azevedo de Curia Pisana.

foro, vel consuetudine jus eligendi com-
 petit prout competere potest, ex dictis
 per me in l. 3. titu. 5. lib. 3. Recopil. sic
 [Nuncupati,] mortuo enim Correc-
 tore, non intelligas durare potestatem
 suum locum tenentis, expirat enim, &
 Rectorum collegium interim quod Rex
 providet, nominat Correctorem, & Ju-
 dicem, secundum Covar. in pract. c. 4.
 num. 4. quidquid aliud voluerit Aven-
 da. in c. 3. Pra. num. 3. lib. 1. & hoc
 est quod Author hic vocat Prætores
 ordinarios, vel quia in loco illo, adfuit
 ultra Correctorem, ordinarii etiam ju-
 dices à populo electi, ut adsunt Toleti
 & in alijs pluribus locis Regni, penes
 hos enim interim quod Rex aut habens
 eligere non eligit, remanebit jurisdictio,
 vel concilium eliget, ut dictum est ex
 Covar. ubi supra, nisi & ipse locum te-
 nens ab ipso Rege fuerit ad officium no-
 minatus, nam tunc ipse remanebit in
 officio, prout hodie sunt, quia omnes
 ex nova lege sunt examinandi & appro-
 bandi in consilio Regis, ut provisum est
 per cap. 8. curiarum de Madrid Anni
 1579. finitarum anno 1582. & sic con-
 cordari possent dictæ opiniones.

[Et obedi.] Ibidem etiam omnes d
 alii scribentes idem tractant. Sed an va-
 lebit consilium & valebunt ibidem gef-
 ta, si duæ partes Decurionum † ad mi-
 5 nus non sint congregatæ, & non valere pro-
 batur ex l. nulli ff. quod cujusque uni-
 nomi. & ibi gl. verb. dua partes & ex l.
 nominationum C. de decurio. lib. 10. gl. &
 Bart. in l. quod major. ff. ad municip. &
 in l. 2. ff. de decret. ab ord. faci. gl. &
 Bart. in l. aliud §. refertur ff. de jure
 fise. & in l. fin. C. de pradiis curial. & in l.
 omnes populi, quest. 2. prin. col. 6. num. 16.
 ff. de just. & jure, & Alex. in l. 1. ff.
 de albo scrib. & hæc est communis opi-
 nio tam Canonist. quam Legistarum se-
 cundum Abb. in c. cum omnes, num. de
 constit. & ibi Deci. col. pen. vers. c. po-
 stremo instrumenta, & ideo factum à con-
 cilio, non probatur instrumento, quo
 dicitur concilium fecisse tale quid, ut
 per Alex. singulariter in consil. 197.
 vol. 2. & vide etiam eundem Alex.
 conf. 1. & 109. & 95. vol. 3. & ple-
 nius in l. suum §. hodie ff. de pactis, &
 convocatis iis ac congregatis duabus par-
 tibus, valet actus factus per ma-
 6 partem earum, secundum gl. in d. l.
 nulli. & gl. in l. absunt ff. de tut. &
 cur. dat. & Orosi. in d. §. hodie num. 2.

& gl. in l. quod major ff. ad municip. quæ quidem lex, quod major, sic est intelligenda & declaranda, & tenet Abb. in c. 1. de iis quæ fi. à major. par. cap. & in c. bona 2. num. 25. de post. prel. sic intelligendo l. planè ff. quòd cuiusque uni. nom. & in c. cum inter canonicos num. 6. de electio. & c. 1. in fine de novi ope. nun. & hæc est omnium concors opinio, secundum quam etiam declarabis, & intelliges l. 5. tit. 1. lib. 7. Recopil. & hoc est quod dicit Franc. Marc. decis. 785. num. 4. quod in congregando debent adesse duæ partes, sed postquam est congregatum sufficit major pars præsentium, si alii recedunt. Sed si vocatæ sint omnes vel ad minus dictæ partes, quia alii vocari non potuerunt, & venire contemnant, quid fiet? † & Bartol. in d. l. omnes populi, num. 16. & Doctores alii juris civilis teste Joan. Oroscio in dict. §. hodie. num. 7. col. 824. inquirunt expectandum duas partes venire & congregari, neque enim ex tabella decreta recitari oportere, ut refert Fran. Marcus decisio. 1336. num. 2. Contra verò Innoc. & Pontificii Doctores tenent, quia citatio non venientes in contumacia constituit, quòdque ii, qui non veniunt alienos se faciunt, cap. cum nobis, de electio. notat gl. pen. in l. 19. tit. 5. part. 1. & Fran. Marcus, decisio. 1038. & decisio. 783. ubi idem dicit esse quoad recedentes, & in decisio. 785. idem resolvit & latius, & ex l. 3. & 7. tit. 4. lib. 2. Recopil. idem in Regio consilio servandum statuitur. Absurdum enim esset in numero computare illos, qui vocati venire noluerunt gl. in Clem. quod circa de electio. & not. Lancel. de instit. canoni. tit. de elect. §. per scrutinium in gl. volunt. & expectare contumaces, & quòd eorum contumacia eis prodesset, cum nocere potius debeat, & sic præsentibus, quamvis pauciores sint numero duarum partium rem explicare poterunt, & quod major pars tunc congregatorum fecerit, valebit, secundum Abb. in cap. in causis num. 9. de elect. & Orosci. ubi supra, dicentem hoc sibi placere, & volunt Innoc. & Card. in cap. 1. de major. & obed. qu. 7. & ita utitur & practicatur, esset enim aliter magna discordia, & confusio, & litium causa & occasio, & nihil decidendi, neque diffiniendi in consiliis tam sæcularibus quàm ecclesiasticis, præsertim ubi adsunt partialitates; & ita etiam asserit

Author noster in lib. sequente. cap. 14. & Abbas & Felinus num. 34. in dicto cap. cum omnes de constitutionib. & hæc est communis, secundum Socin. Senio. conf. 45. num. 14. volum. 1. & idem etiam in Concilii generalis congregatione dixit August. Beroius in quest. famil. 136. n. 5. cum sequentibus. adeò ut Absentes citati & contumaces non possint ratificare gesta per præsentibus, secundum Bertachinum in tract. de Episcopo. 3. parte lib. 1. num. 36. & hæc vera sunt & procedunt, quoties singuli de collegio congregati sunt & vocati ad hoc per Præsidentem, aut alium habentem potestatem congregandi collegium, secus verò si universitas, vel Collegium per se congregatum est, prout fit in ordinariis congregationibus & capitulis omni hebdomade habendis, in iis enim debent duæ partes adesse, ut factum à majori parte earum valeat, ut apparet & colligitur ex dictis doctoribus, & præsertim ex glo. in pragmat. Sancti. titul. de auctori. concil. cap. frequens, §. sed si frequens. gl. duarum primo tomo, part. 58. in parvis, & Francisco Marco in dicta decisione, 1038. num. 3. ubi hoc declarat uno modo, scilicet, quando terminus electionis, vel alterius actus finiretur, quia tunc minor pars, potest vocare majorem, quæ si non veniat, minor procedet: & sic in hoc secundo casu solet dici, quòd non omnes sunt vocati, quòd vocentur & congregentur ut negotium determinetur, & non aliàs, neque alio modo, nisi aliud statuto aut antiqua esset consuetudine introductum, ex tex. in d. l. 5. tit. 1. lib. 7. Recopil. & hoc in negotiis arduis, ut in electionibus, in aliis enim minoribus sufficit vocari personam campanæ, secundum Franc. Marcum, decisio. 1032. num. 5. nam in arduis citatio & vocatio specialis requiritur, in aliis verò generalis sufficit, ut omnes notant in cap. 1. & 2. de novi oper. nun. teste Benedicto Capra in suis communibus, verb. universitas, nisi aliud sit consuetum: non tamen valeret consuetudo, ut in actibus gerendis non stetur majori parti, secundum Afflict. decisio. 1. num. 4. & Henric. Bohic. in cap. 1. de iis quæ fi. à major. parte cap. & in lib. sequente. cap. 14. repetemus. Sed an Præses, convocans Decuriones poterit punire † vocatos non venientes, dic regulariter quòd non, quia sufficit, quòd valeat ab interessentibus actum, & quòd absens puniatur

niatur in amissione salarii illius diei , nisi & ipse Præses pœnam imposuerit non venientibus , nam tunc & pœnam illam exequi in contumaces poterit , qui justo impedimento non se excusaverint. Et quid si quis veniat in fine concilii an puniatur , vide Gandinum *de maleficiis , tit. quid sit accusatio. num. 77.* ubi veniorem vocat quod non , de rigore juris , in iis tamen plurimum operatur consuetudo , ut in simili inquit Avenda. *c. 19. Prat. num. 14. lib. 1.* ubi inquit quod si unus contemnat vocari ad electionem potest agere de contemptu , & erit electio ¶ invalida , sed si non agat de contemptu , valebit , ut ibi per eum & alibi repetemus *in hoc volum. in lib. 2. cap. 5. gl. pen. ad fi. & probatur ex l. 10. col. fi. tit. 14. par. 1.* Sed quid si aliqui exeunt de Capitulo & Consistorio an possint remanentes ibidem ¶ explere actum tradit Abb. *in c. cum nobis colum. fi. de electio. & infra isto lib. 1. cap. 8. in additione litteræ d. dicemus.* Et an si omnes exierunt Concilium , remanent tamen in territorio , vel propè locum , ubi electio fit , & aliqui reintrant citius concilium , & curiam , quàm alii , an statim reintrantes ¶ possint eligere ¶ , & gl. & ibi Imol. *num. 49. in Clem. ne Romani de elect.* inquit , quod sic , si alii non habent justam causam non reintrandi. Alia de majori parte , vide *in c. 14. infra lib. 2.* Et an major pars consideretur respectu numeri ¶ , an verò dignitatis , authoritatis , & meriti personarum , vide Bart. *in l. si uni ff. de re judic. Innoc. in c. dudum de electio. glo. & Doct. in c. Ecclesia vestra. eod. tit. glo. & additio. in pragma. Sancti. tit. de electio. c. licet. §. veruntamen glo. majores. 1. tomi , pagi. 145. in parvis. & infra libro sequente. c. 14. & Franc. Marcus *decisi. Delphin. 1033. & iterum in decis. 1391.* In practica tamen solus numerus personarum consideratur ad majorem partem constituendam , quia pro pluralitate præsumitur , & sic quod major pars etiam sit sanior , nisi aliud appareat , secundum glo. 3. & ibi Imol. *in col. 2. in c. 1. de iis que fi. à majo. par. cap.* quod ego verum intelligerem quoad exequendum factum à majori parte capituli ; quoad hoc enim numerus personarum tantum inspicitur , sed quoad revocandum per superiorem actum à majori parte , consideratur authoritas & dignitas minoris partis & ejus sanius consilium & votum , & vide optimam decisio. Franc. Marc. 10035. 2.*

partis. Sed quia id considerari non potest cum per fabas vel lupinos votent , considerari non possunt qualitates votantium , & sic practica de iis nil curat , secundum Lancellotum , *de insti. cano. tit. de elect. §. quod si, glos. eligentium ;* sanius tamen consilium & utilius Ecclesiæ etiam tunc considerari potest , & sic in judicio revocatur multoties à majori parte inutilius factum , & ibi ipse Lancellotus in glo. *opponere* , tractat quomodo consideretur hæc sanior pars & quando , ex Joan. Andr. & Ab. *in c. Ecclesia , 2. de electio.* Sed an ad retractationem ¶ actorum per majorem partem requiretur appellatio , an verò contradictio sufficiet , & dicendum est contradictionem sufficere , ut & *infra lib. 2. c. 15. per totum.* Non tamen revocabuntur interim acta ut attentata , quia extrajudicialiter fiunt , sed si judicialiter fierent , esset appellatio necessaria , ut per Doct. maximè Imolam *col. 3. & 4. in d. cap. 1. de iis que fi. à majo. parte capitulj.*

CAPUT TERTIUM,

Quando Decuriones intrant Curiam, quid debet esse ante fores scriptum.

CUM appropinquant Corrector & Decuriones ad limen Palatii , est optimum , quod ante fores pro rostris ponantur aliqua verba , quæ provocent , & stimulent ad justè decernendum , & dicit Valer. Maximus *in titul. de institut. antiq.* quod Romæ ubi fiebant Concilia erant scripti hi versus : *O consultores, rectos assume mores , Publica privatis præponite , commoda gratis , Ne damnet vestras animas divina potestas ,* vel ponantur versus , quos dictavit vulgari sermone Gomezius Manrique Corrector Toleti , qui hodie ibi stant descripti in hunc modum :

*Nobles y discretos varones
Que governays à Toledo,
En aquestos escalones
Despojad las afficiones,
Cobdicia temor y miedo.
Por los comunes provechos
Dexad los particulares,
Pues os hizo Dios pilares
De tan riquissimos techos
Estad firmes y derechos.*

Et in Palatio Pontificis Maximi , quod est Bononiæ in tribunali stat Prætor in

manibus gestans stateram, & sunt descripti ij versus; *O vos Regentes obliti priorum publica curate*: vel aliud, quod magis terret & comminatur Propheta: *Videte quid faciatis, non enim hominis, sed Dei exercetis iudicium, & quodcumque iudicaveritis in vos redundabit.*^a

A D D I T I O.

^a ¶ Vel pone ante fores Curiae rigidam illam vocem: mementote iudiciorum Dei: & diem mortis ante oculos habete: nam ut in Psalmo 88. dicitur, *Quis est homo qui vivit, & non videbit mortem? eruet animam suam de manu inferi? nihil proderunt thesauri impietatis: iustitia vero liberabit à morte: iter autem devium ducit ad mortem, Proverb. cap. 11. & Eccles. 4. usque ad mortem certa pro iustitia: memor enim esto, quod mors non tardat, ut Eccles. c. 14.* Omnia hæc simul, vel utiliora apponi possunt ante fores Curiae: vel Hispano sermone dices, ut alibi vidi scriptum.

*O nobles que governays
Esta ciudad y su estado,
Mirad que quando aqui entrays.
Que el coraçon le trayays
Limpio y no afficionado:
Y cobdicia apartareys,
Temor y parcialidad,
Y publica utilidad
A privada anteporneys,
Y en todo segnid verdad.*

Parum enim prodest universum mundum lucrari, animæ verò suæ detrimentum pati. *cap. Mattheus, de simonia.*

CAPUT QUARTUM,

Postquam intraverint Curiam, quid religiosum efficient?

S U M M A R I U M.

- 1 *Senatus Romæ fieri non poterat, nisi sacris peractis.*
- 2 *Omissio invocationis divinæ non vitiat, & num. 4.*
- 3 *Preces ad Deum etiam ex philosophorum sententia necessaria.*
- 5 *Magistratum vel decurionem trium debere reminisci.*
- 6 *Decurio & quilibet alius sex fugere debet.*

CUm intraverint curiam in aliquibus locis de more & consuetudine

laudabili celebratur missa. Et antiquitus Romæ non poterat Senatusconsultus fieri nisi Sacris peractis † ita dicit Gellius, *nocti. Attica. lib. 14. c. 7.* ibi, Immolarique bestiam prius, auspiciarique debere, qui Senatum habiturus esset^a, & dicit tex. *in c. cum Ecclesia. de caus. poss. & prop.* prius invocata Spiritus sancti gratia, & licet de more fiat, & in quocumque actu, quem Catholicus exercet, debeat primo invocare nomen Domini, ut inquit text. *in l. In nomine Domini: C. de offic. pref. Afri. cum aliis multis*^b; si tamen ista solemnitas omittatur etiam in electione, & etiam si sit consuetudinaria, non vitatur actus †, ut dicunt Abb. & alii *in d. cap. cum Ecclesia.*^c Unum tamen Consilium^c accipiant Decuriones, quod si in Palatio est altare, vel tabula, quæ vulgariter, *retablo* nuncupatur, flectat genua Decurio, & effundat animam suam coram Deo & Beatissima virgine supplicans pro rectitudine conscientiae in illo concilio, & dicat illud Psalmi, *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis*: vel aliud, *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis*, Psalmo. 40. *Nè declines cor meum in verba malitia ad excusandas excusationes in peccatis*, & hoc dicto intret concilium.^d

A D D I T I O.

[Esset] Preces enim ad Deum † etiam^a ex Philosophorum sententia necessariae sunt, ut refert Raphael Volaterranus *in commentariis urbanis, lib. 29. titul. de suppliciiis cap. 2. & in cap. 1. tractat, quod preces spretæ habent Deum ultorem, & in cap. 3. quomodo aut quid orandum, declarat.*

[Multis] Invocatio enim divini nominis debet fieri in quolibet principio, ut per tex. *in cap. In nomine Domini 23. dist. & in authen. de quæstor. §. 1. & in authen. de armis in princ. & text. in cap. 2. de testib. tex. in c. non liceat. 26. q. 5. & in authen. ut prapon. nomen imper. post prin.* nam ubi Christus non est fundamentum, ibi nullius boni operis est initium^c. *cum Paulus. 1. quæst. 1.* eò quòd quodcumque & ubicumque fit invocatio divini nominis, sequitur bonum initium, melius medium, & optimus finis, ut *in authen. quom. oport. Episc. in prin. & glo. in Proæmio, Instit.* Deus est enim principium, medium, & finis, ut per textum & ibi Abbas *in cap. 1. de sum. Trinit. & in*

in Proœmiis Partitarum prima & secunda, & ibi glo. alias rationes ponit gl. *in dict. Proœmio*, *Instit.* & gloss. *in authen. ut præpon. nom. Imp.* & *in authent. de hære. & fals. in princip.*

c [Ecclesia] In instrumentis tenet Bart. *in repetitione*, §. *si initium l. si quis ex argentariis*, num. 7. ff. *de edendo*, ubi Oroscius *in col. 736. in princ.* hanc dicit receptiorem opinionem, & communem etiam testatur idem Oroscius, & Petr. Costal. *in Proœmio ff. vet. in princip.* & pro hac communi pondero text. *in Proœmio prima partita in versic. Onde todo ome.* Dum ibi de consilio & honestate non verò de necessitate loquitur legislator, quicquid ibi velit Gregorius Lupus. Si tamen ex consuetudine id fieret, secus esset secundum Orosci. & Costal. *in dict. Proœmio ff. vet.* & ibi Bartol. num. 6. dum consuetudine apponi, apponenda esse asserit, ex gloss. *in dict. authen. ut præponatur nomen Imp.* & tenet Alciat. *in lib. 9. Parergon. cap. 6.* & Anto. Vaccæ *in eod. Proœmio, ff. vet. in princ.* talem tamen consuetudinem ad invalidationem contrarii actus requirem, quæ duabus saltem sententiis esset confirmata, non verò si tantum ex notariorum stylo id fieri soleret.

d [Consilium] vel dicit illud Psalmi 38. *dixi custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea.* Et trium reminisci Magistratum vel Decurionem † oportet, scilicet, quòd hominibus præsidet, quòd secundum leges præsidet, quòd non semper præsidet, ut inquit Volaterranus, ubi supra. *d. lib. 29. cap. 3.* Et sex fugiet Decurio, & quilibet alius †, quæ quidem odit Deus, & septimum detestatur anima ejus, oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia, & eum qui seminat inter fratres discordias, ut habetur *Proverbiorum cap. 6.*

CAPUT QUINTUM.

In quo loco debent congregari & quomodo?

SUMMARIUM.

1 Consilium non potest haberi nisi in loco publico.

- 2 Antiquitus per Augures locus consilio deputabatur.
- 3 Differentia erat inter ades sacras & templa.
- 4 Concilia non debent fieri in Ecclesia.
- 5 Locus publicus quot nominibus nuncupetur? & num. 6.
- 7 Concilium qua voce aut instrumento congregetur.
- 8 Electio, aut actus in loco non consueto factus an sit nullus?

Congregatio Concilii debet fieri in loco publico ad id deputato: & si non sit locus talis publicus per l. ordin. Regum Catholicorum in curiis Toleti^a jubetur officialibus, ut construant^a locum publicum ubi tale concilium, & congregatio fiat sub certis pœnis in d. l. contentis, & concordat jus commune, quòd concilium non potest haberi nisi in loco publico †, puta in curia l. 2. C. ¹ *de decurio lib. 10.* ibi Bart. & Platea, & est text. *in l. si quis C. delegat. b.* & locus publicus est curia, ubi solent convenire, ut dicunt ibi Doct. ^c Antiquitus enim Senatusconsultum non poterat fieri nisi in loco per Augures constituto ^d †, quòd templum appellarent, & si ^d aliàs fieret, justum non fuisset. In tantum, quòd in ædibus sacris non poterat fieri nisi essent templa, quia differentia erat inter ades sacras & templum †, prout ³ de iis non insipide tractat Aulus Gellius *in d. lib. de noct. Atti. lib. 14. cap. 7.* Hodie diversum statuitur, quia propter reverentiam divinæ Domus talia concilia non debent fieri in Ecclesia †, ⁴ *cap. 4. decret. de immu. eccles. in 6.* ibi. Cessent confabulationes & Parlamenta. ^c † Et iste talis locus publicus concilii habet diversa nomina, quia vocatur Concilium, Senatus, Ordo, Collegium, Congregatio, Capitulum, Adunantia, Curia, Corpus †, prout plenè prosequitur Anto. de Roselis *in tract. de potestate Papæ*: vocatur etiam Palatium & Prætorium *in l. 2. C. de decurio. lib. 10.* & ponit plura vocabula Isidorus *lib. Ethicor. 6. De canonibus Conciliorum*; vocatur etiam communitas, vel universitas, *cap. fin. de procurat.* & ibi Doct. & proprium nomen est concilium, quòd nos appellamus, *Consistorio*, ut dicit text. *in l. pupillus*, §. *Decuriones*, ff. *de verbo. signifi.* ibi concilii publici gratia conscripta est, & tale Concilium congregatur ad sonum campanæ vel tubæ, vel voce Præconis,

Præconis, ut est consuetudo, ut dicunt Doctores in dict. l. 2. C. de decurion. lib. 10. Romæ per præconem Senatus in curiam f vocabatur, Sabelli. lib. 1. fol. 29. f

A D D I T I O.

- a [Tolet.] Quæ est l. 1. titul. 1. lib. 7. Recopil. & l. 15. titul. 6. lib. 3. ejusdem Recopil. ubi dixi latè, & cujus expensis fieri debeat.
- b [C. delegat.] In loco enim publico & ad hoc à majoribus deputato faciendæ hæc sunt, & in loco majorum judicandum, secundum text. ubi Bart. & Bald. in l. penult. ff. de just. & jure, & in l. 7. titul. 4. part. 3. & l. 4. titul. 9. lib. 3. Recopil. Sed an si alibi quàm in loco deputato aliquid agatur aut determinetur per Decurionum collegium, puta electio ad aliqua officia, validum erit, & dicendum est quòd sic, dummodo locus sit honestus, locus enim non est de substantia electionis, secundum Hofstien. in cap. quod sicut de elect. cujus opinionem communiter teneri per Doctores, asserit Abb. in cap. quia propter col. 2. versic. vel saltem de elect. & Franc. Marc. decis. Delphin. 1033. nisi aliud de consuetudine haberetur, ut per Lambert. de jure patron. 7. artic. 2. questionis princ. 2. partis lib. 2. f. mihi 118. col. 4.
- c [Dicunt ibi Doctores.] Et diximus in cap. 1. supra isto lib.
- d [Constituto.] Ut optimè per Hottomanum, de verbis juris, in fin. in titul. de Senat. cap. 4.
- e [Parlamenta] quod & probatur in c. cum Eccles. de immun. eccles. & text. in l. titul. 11. part. 1. & motu quodam proprio Sanctis. in Christo Patris Pii Quinti sic provisum est, de quo memini in l. 1. titul. 2. lib. 1. Recopil. & refertur hic motus proprius per Didac. Perez in Rubrica titul. 19. lib. 8. ordin. & in l. 4. dicti titul. 2. lib. 1. Recopil. est etiam text. pro hoc, & tradit Archiepiscopus Florentinus in 3. parte sua summa, titul. 12. cap. 3. in princip. & optimè per Don Bernardino de Sandoval, in suo tract. Del officio Ecclesiastic. 4. part. cap. 10. Et sic actus juduciarii in Ecclesia facti sunt nulli, ex cap. decet, §. 1. de immun. Eccles. in 6. etiam si ab arbitris sint facti, secundum Abb. in c. quintavallis num. 25. de jure juran. & hoc si sunt actus contentiosi, secus si volun-

tarii, secundum Bart. in l. actus C. de feriis & iterum in l. 2. ubi & Bald. C. de sacrosanct. eccles. & Abb. in cap. finnum. 18. de feriis, & in d. cap. cum eccles. num. 6. & 7. de immun. eccles. & hoc quoad judicem laicum, secus verò quoad Ecclesiasticum; acta enim per eum facta in causa Ecclesiastica in Ecclesia valent, ex capit. qua fronte, & ibi Doctores, de appellationib. [Fol. 29.] De quo & tractatur per f Bartol. in l. 2. C. de decur. lib. 10. & plenius per eundem in l. omnes populi, quest. 2. princ. col. 6. ff. de just. & jure non tamen ad sonum tubæ, sicut fit in Ecclesia die Veneris sancti, secundum eundem Bartol. in l. fin. C. de præd. curial. lib. 10. Factum tamen sine convocatione nihil valet, secundum Bartol. in dictis primis locis. Intellige tamen dicta procedere quoad actus & negotia modicæ æstimationis & valoris; in iis enim sufficeret congregatio ad sonum tubæ vel campanæ solitæ tangi ad congregationem Concilii, sed in electionibus & actibus ubi absentes vocandi sunt, specialis citatio & vocatio requiritur, neque sufficit per campanam, tubam, vel Præconem, secundum Bart. & relatos per Franc. Marcum in decis. Delphin. 787. queritur an in actu. Sed an præsumetur legitimè actum & congregatum concilium, & omnia solemniter esse acta, si notarius sic attestetur, vide Freder. de Senis, conf. 288. & additionem magnam Bartol. in l. nulli, ff. quòd cujusque uni. nom. & remissivè Burgos de Paz in l. 3. Taur. 1. parte, conclusion. 5. n. 823. Et notandum quòd Concilium hoc sic congregatum totum populum repræsentat, secundum gloss. in Rubric. C. qua sit lon. cons. & gloss. in l. sed ex dolo, §. 1. ff. de dolo, & tenet Alexand. in l. 2. ff. de jure immun. licet non ex toto id sit verum semper, præsertim in concedendis immunitatibus, ut inquit Octavianus in decisione Pedemont. 95. num. 22. Quod quidem concilium an possit syndicum creare, vide Jas. in l. civitas, num. 9. cum 7. sequent. ff. si cert. pet. & Doct. in cap. 1. de major. & obed. & dicemus in libro sequent. cap. 18. super verbo syndicum. Et an possit remittere debitum, vel gratiam facere in cap. 19. libri sequentis videbimus annuente Deo.

CAPUT SEXTUM.

Qua hora sedebunt :

DICIT Gellius *de noct. At. lib. 14. capit. 7.* Senatusconsultum ante exortum, aut post occasum Solis factum raturum non fuisse. Opus etiam censorium existimatur quodquod Senatusconsultum eo tempore factum. Et quia ibi debet interesse iudex, ut infra dicitur, videtur quod mane & vespere fieri debet, non de nocte, *authen. de jud. §. sedebant, collat. 6. cap. consuluit. de offic. del. & est de more Hispaniæ, nisi aliqua necessitas urgeat, ut ibi notatur.*

ADDITIO.

¶ De isto capitulo, vide Franc. Hotomanum, *de verbis juris in fine, titul. de senatu, cap. 3.*

CAPUT SEPTIMUM.

An & per quem compellantur Decuriones venire ad concilium?

SUMMARIUM.

- 1 Decurioni non accedenti ad concilium solum amissio salarii imponitur, limitatur num. 2.
- 3 Antiquior Decurio (deficiente Præside) potest congregare concilium.

IN compellendo & mulctando Decuriones venire ad curiam, Gellius ubi supra dicit post Marcum, Varronem, hæc verba, Præter hæc de pignore capiendo differit, deque mulcta dicenda Senatori, qui cum in Senatu venire deberet, non adesset, & dicit Volaterran. *in Philologia, lib. 24. titul. Magistratus,* hæc verba; citatis verò ex lege non venientibus pignora auferebantur, ut videre licet apud Ciceronem *de oratore, lib. 3.* duobus tantum exceptis casibus, cum supplicatio, aut triumphus alicui decernendus erat, nam tunc ubi placeant libenter omnes sponte, & non coacti properabant, per leges Regni non imponitur pœna Decurioni non accedenti, nisi ut amittat salarium^a: † unde ego crederem, quod si non vocatur specialiter Decurio, vel Senator, quod non incurreret aliam pœnam, nisi privationis *Azevedo de Curia Pisana.*

salarii pro illo die, sed si per Prætorem vocatur, tunc potest ei imponere pœnam † ratione contemptus, *l. 1. ff. si quis jus d. non obtemp.* quia cum sit parva pœna privationis salarii potest iudex adijcere pœnam, *cap. ut animarum de constit. in 6. & cap. à nobis de senten. excom.* sed si Corrector, vel Magistratus deficeret & antiquior Decurio vult congregare concilium,^b alii debent sibi parere, †^{3 b} Sed si non parent, non, habet jurisdictionem eos puniendi, sed potest procedere ad actus, qui debent fieri non expectatis aliis, cum iis, qui interfuerint. Innocen. *in cap. de major. & obed. Bart. in l. 1. ff. de albo scriben. per Doctor. in l. 2. C. de Decur. lib. 10.*

ADDITIO.

[Salarium.] Ut probat text. *in l. 5. a titul. 3. lib. 7. Recopil.*

[Concilium.] Prout potest *in l. 1. C. b de consulibus lib. 12. & tenet Bart. in repet. l. omnes populi, num. 16. ff. de legibus, & ibi Doctor. maxime Oroscius, in col. 58. in medio, & Abb. in cap. in cause, de elect. & sic observatum pluries testatur Anton. Gama, in decisi. 1. Lusitana, num. 45. & faciunt dicta per me in l. 25. titul. 16. lib. 2. Recopil. & de iis vidi post Marcum Ant. Cucho, de institutio. cano. titul. de elect. num. 163. cum sequen.*

CAPUT OCTAVUM.

An possint sine Præside congregari?

SUMMARIUM.

- 1 Prætor est caput concilii, & 6.
- 2 Concilium non potest fieri sine Prætore tanquam capite.
- 3 Capite deficiente an possint congregari?
- 4 Rector non requiritur ad esse collegii quia in ano collegium consistit.
- 5 Autoritas alicujus ubi requiritur in actu, si est impeditus potest actus sine illo fieri.
- 6 Prætor est caput collegii secularis, Episcopus Ecclesiasticorum.
- 7 Collegium in ano residere potest.
- 8 Unus solus remanens potest petere à superiore Ecclesia, ut provideatur.
- 9 Omnibus discedentibus de capitulo unus solus remanens potest eligere.

11 *Capitulum Sede vacante, succedit in
iis quæ sunt ordinaria jurisdictionis,
non si delegata. cum sequent. n. 11.
12. & 13.*

14 *Dispositio non extenditur de persona
ad personam, neque de casu ad ca-
sum.*

a **Q**UIA Concilium sine præside non potest congregari, fuerunt opinio- nes Legistarum *in l. 1. ff. de decret. abord. fa. & in l. nulli. ff. quod cuiusque uni. nom. & Cano. in cap. 1. de Syndico.* Hodie est expeditum per jura nostri Regni, **b** quod sine Prætorè tanquam capite **†**, **2** non potest fieri concilium **†**, & sic dis- ponit lex ordin. situata sub titulo *De los concejos.* **c** Sed quando deest Potestas seu Prætor an possint congregari seu admini- trare sine Præside etiam deficiente Potef- tate ordinaria loci, & est tenendum quòd **3** sic, **†** per ea, quæ dicit Innoc. *in cap. cum non ignoret, de Prabend.* quod refert Bald. *in l. fin. ff. de colleg. illiciti.* ubi di- cunt quod ad esse collegii non requiri- tur quod adsit Rector. **d** **†** Item per text. *in l. ubi, absunt ff. de tut. & cur. dat.* ab his, qui dicunt quod etiam in juris- dictionibus deficiente Rectore succedit universitas **e** Item quia ubi requiritur in actu Authoritas alicujus, si ille non est vel est impeditus, **†** potest fieri actus sine illo, ut est text. *in l. si furiosi. C. de nuptiis.* not. Bald. *in l. in conjunctio- ne. C. eod.* Bald. Angel. & Alexand. *in l. Turpia. §. si. de legat. 1.* ex quo sustentatur actus sine Prætorè, quando ille deficit.

A D D I T I O.

a [Congregari.] Ut supra, *cap. 2. in additione* diximus.

b [Capite.] Potestas & prætor civitatis in sæcularibus est caput collegii, ubi aliud **6** non habet: **†** Et Episcopus clericorum, secundum Bart. & *ibi* addit. magnam littera e. *in dict. l. nulli,* & Additio. ejusdem Bart. *in l. 2. num. 4. C. de de- curio. lib. 10.* & text. & *ibi* Doctores, maxime Imol. *notabil. 1. in cap. novit. de iis quæ fiunt à pralat. sine cons. cap.*

c [Concejos.] Quæ quidem lex ordin. ut credo, est *l. 3. tit. 1. lib. 7. Recopil.* dum ibi ad justitiæ administratores res- picit pœnæ impositio, si alios quam Rec- tores & concilii officiales permiserit con- cilium introire, ergo correctori incum-

bit convocatio & congregatio Concilii, nec reperi aliam legem, quæ probaret intentum Authoris nisi istam.

[Rector] Quia jus collegii in uno residere **†** potest *l. sicut, §. in Decurio- 7 d nibus ff. quod cuiusque uni. nom.* quoties spes est, quod alii subrogabuntur in lo- cum demortui, vel demortuorum, alio- quin contra & dicitur esse spes, quan- diu collegium autoritate juris non est destructum, quamvis de facto sit occupa- tum, & solus hic remanens potest pe- tere à superiore ut Ecclesiæ, aut sena- tui **†** provideatur, ut inquit optimè Re- **8** buff, *in l. Neracius Priscus §. 5. versic. jus autem collegii. pag. 530. ff. de ver- bor. signifi. ubi in versic. idem dico,* in- quit, idem esse si visis nominationibus vel mandato discedant omnes canonici de capitulo, vel omnes Senatores de sena- tu **†** tunc solus remanens posset eli- **9** gere, secundum Doct. contra gl. *ibi in cap. bona 2. de electio. & Abb. in cap. cum nobis, col. fin. eod. titu. & gloss. not. verb. Omnes in Clem. nè Romani §. por- ro. de electio. & ibi additio marginalis, & Franc. Marc. decisio. Delphina. 781. & 783. & in 1337. & Pavin. de potest. c. sede vacan. 1. part. pralu. §. col. 5. in an- tiquis, & glo. & ejus additio, in prag- sanctio. titu. de author. concil. cap. fre- quens. §. sed si fortè. verbo, duarum. & idem Francisc. Marcus decisio. 785. n. 4. ubi ita esse dicit etiam si major recedat pars, quod tamen intelligit verum, Anto. Cucho *de instit. canon. tit. de elec- tio. num. 182.* quoties terminus electio- nis finiretur, ut & per Franciscum Mar- cum *decisi. dicta 1337.* Secus verò aliàs, quia tunc per discessum majoris partis resolutum est capitulum, & sic minor remanens actum explere non poterit, & nihil allegat, & per consequens aut sua opinio non est tenenda, vel est intelli- genda ut procedat quoties tractatum est ut capitulum dissolvatur, & per majo- rem partem sic est votatum, & statim discessit major pars, secus verò si nihil de dissolutione tractaretur, sed paula- tim vel insimul major pars discessit re- manente minori: tunc enim non cen- serem dissolutum capitulum, sed remanentes actum, ad quem capitulum fuit vocatum explere poterunt, aliter enim faciliter elidi posset capitulum, & esset contra supra dicta: ex quibus Archidia- relatus per Rebuff. ubi supra dixit quòd unus solus Consulariis defunctis regere debet*

debet civitatem: omnibus tamen exeun-
tibus à capitulo, compellentur reintra-
re, secundum Cardinal. *in dict. §. porro.*
[Universitas.] Sicut & capitulū eccle-
siasticum sede vacante morte, vel transla-
tione Episcopi succedit in iis, quæ jurisdic-
tionis sunt ordinariæ, ex text. *in c. 1. de*
major. & obedi. in 6. & c. 2. ne sede vacan.
& not. *in c. 2. ne pral. vic. suas, tam in spiri-*
tualibus quam in temporalibus. c. penul. &
fin. de sup. neglig. pralat. in sexto c. is, cui.
de electio. in sexto. & hanc regulam affir-
mativam ponit Rebuff. *in praxi benefi.*
ritu. de devolut. num. 58. cum sequen.
pag. 249. cum sequentib. quidquid alii
secundum eum ibi, *num. 57.* velint,
id solum procedere in casibus à jure ex-
pressis, ut latè per Lambert. *de jure pa-*
trona. lib. 1. questione 2. princip. prime
partis art. 9. num. 1. & sequent. fol. 14.
Quam regulam affirmativam Rebuffi
limita, ut procedat dum tamen dictam
jurisdictionem ordinariam necessarium sit
capitulum Sede vacante † exercere, se-
cundum glossam *in Clementi. 1. de he-*
reticis: tenent omnes Moderni *in cap.*
cum olim de majoritate & obedientia, tes-
te Lambertino ubi supra, & sic ubi im-
minet periculum & præjudicium pote-
rit capitulum Sede vacante dictam ordi-
nariam jurisdictionem exercere, secus
verò ubi dicta necessitas, præjudicium
vel periculum cessarent, ut inquit Re-
buff. ubi supra, *num. 86.* Capitulum
enim sede vacante solum est administra-
tor † necessarius non vero voluntarius,
secundum Bote. *in tracta. de synodo*
Episcopi, in 3. parte, num. 34. fol. 31.
in parvis, ubi hanc communem testa-
tur sententiam, & sic neque visitatores
nominare poterit nisi necessitas urgeat,
ut per Dominum Francisc. Sarmiento,
select. interpr. lib. 3. cap. 15. num. fina.
Secundò non succedit capitulum in iis,
quæ competebant Episcopo jure delega-
to, vel ex privilegio singulari, secun-
dum gloss. & Doct. *in Clem. 1. de he-*
reti. cap. fin. de privil. in 6. tenet Re-
buff. ubi supra *num. 68.* Maranta *in*
pract. distin. 5. num. 66. & pag. 135. &
Francus *in cap. 1. de mayo. & obed. in 6.*
ubi communem testatur, etiamsi per
viam jurisdictionis, delegatæ tamen, id
competeret Episcopo, nam secundum
Felin. *in cap. eam te. col. 16. versic. in*
mandato. de rescript. non succedit capi-
tulum Episcopo in iis, quæ ei compe-
tunt jure accidentali, etiamsi essent

jurisdictionis, ut per eundem Felin. plu-
ra allegantem & distinguentem *in cap.*
verum de foro compet. & sic in manda-
tis Episcopo non succedit capitulum,
ut puchrè per Felin *in cap. cum olim. de*
major. & obed. & iterum in dict. cap. eam
te. Potestasque Episcopo jure speciali con-
cessa creandi Licentiatos & Doctores
non competit capitulo, sede vacante, ut
per Abb. *in dict. cap. cum olim. & Re-*
buff. ubi supra num. 69. & horum ra-
tio est, quia in iis nullam communio-
nem habent canonici cum Episcopo, &
privilegium personale non egreditur per-
sonam, sed potius cum ea extinguitur
cap. sanè de privileg. in 6. cap. privile-
gium de reg. jur. in 6. & quod speciale
est in uno casu non debet in alio veri-
ficari, quodque principaliter favore,
præmio, vel respectu certæ personæ
est introductum non debet ad alias per-
sonas extendi. *l. quod vero contral. jus*
singulare ff. de legibus. l. 1. ff. ad muni-
cip. regul. ea qua de regulis juris in 6.
bona gloss. specialiter *in cap. præferim*
loca de præben. in 6. dispositioque non
est extendenda de persona ad personam,
neque de casu ad casum †, *l. si unus. 14*
§. ante omnia ff. de pactis. l. si quis ita
ff. de testam. tutel. l. fidejussores Magis-
tratus ff. de fidejussor. etiam ex disponen-
tis verisimili mente, ut dict. l. si quis
ita, §. penul. bonus text. in l. si ita
scriptum in versicul. quodd non est de con-
trario. de legat. 1. notat Aretit in l. Gal-
lus §. & quid si tantum, num. 18. ff. de
lib. & posthu. Decius consi. 261. num.
6. & latius consi. 377. col. 2. singulariter
per Jaso. *conf. 220. col. 3. ad fin. lib. 2.*
ubi hoc ampliat dato quod eadem ra-
tio militaret, & præsumpta mens dispo-
nentis, etiamsi ita respondisset, si de eo
interrogaretur, ut latè per Parisi. *conf. 87.*
vidi & legi *num. 12 sequentibus, volu-*
mine. 1. & mirabiliter per Cravetam,
consilio 161. num. 11. cum pluribus sequen-
tibus. & Molina de primogen. Hispan.
lib. 1. cap. 4. num. 3. cum 2. sequent.
quæ optima sunt & singularia pro poref-
tate capituli sede vacante. De quo & per
Marc. Anton. Cucho *in lib. 2. de instit.*
canon. titul. 9. num. 1. cum sequent. Sic
& Rectorum collegium mortuo Præ-
tore nihil aliud potest facere, quam no-
minare judicem interim quod Rex pro-
videt, nè civitas judice, collegiumque ca-
pite careant interim, ubi sic de consue-
tine habetur.

CAPUT NONUM.

Quid, si tangit Præsidem quod debet consultari.

QUOD si actus super quo deliberatur tangit^a præsidem, & præ timore, vel verecundia non proponitur coram eo, quod tunc erit remedium? & videtur quod universitas, vel concilium congregatum potest sine Rectore deliberare quid sit faciendum, & hoc per gloss. in l. cum non solum. b §. fina. C. de bonis qua lib. quæ dicit, quod si filius fami. vult agere contra patrem, non requiritur ejus consensus, & per ea, quæ notant Abb. & Doct. in c. novit. de iis qua fi. à Prala. & per alia notabiliter accumulata per Felin. in c. edoceri. de rescrip. in versic. omittitur consilium suspectum, sed quia in hoc potest intervenire fraus, quia hoc colore possunt consulere & deliberare in aliis, cautela erit, quod jurent, & tabellio capituli juret, quod circa alia non practicabunt, vel ad istum actum corrector seu Præses substituatur vicarium^c, vel vicegerentem, in quo non cadat suspicio, & sic potest validari actus.

A D D I T I O.

- ^a [Tangit.] Idque ex eo procedit, quod ille, quem negotium tractandum tangit, non debet esse præsens in concilio, ut diximus l. 34. tit. 6. lib. 3. Recopil. per tex. ibi.
- ^b [§. finali.] Alias est in principio ipsius legis, cum non solum, verbo, imponenda ad fin. & diximus in dict. l. 34. num. 2.
- ^c [Vicarium] Sed quem substituet, qui non eadem suspicione laboret? certè nullum, nam quoties ordinarius judex est ex aliqua causa suspectus, potest ex eadem causa ꝑ recusari ejus vicarius, licet in specie contra vicarium nulla alia sit suspicio, secundum Abb. & Felin. in capit. insinuante col. 1. de offic. delega. & Marantam in præct. tit. de appell. num. 28. pag. 558. in antiquis, & quis vellet similem vicarium substituere, imò si tale quid sciverit, aut suspicaverit, omni posse resistet, & obstaculum ponet, nè sine ejus præsentia tale quid fieret, ideò facilius erit primum remedium, saltem minus impedimentum trahet.

CAPUT DECIMUM.

Quæ personæ possint ingredi Curiam.

S U M M A R I U M.

1. Decuriones solum curiam ingrediuntur.
2. Quoto tempore acquiratur possessio Curiam intrandi.
3. Deputati alicui usui, illi tantum & non alii eo uti debent.
4. Scienter intranti Consistorium & perturbanti imponitur pena.

DECIMUM caput istius libri quærit, quæ personæ Curiam ingrediantur, & secundum leges Regni circa hoc observabitur consuetudo, vel privilegium a civitatis, sed cessante consuetudine de jure Romano antiquo, & de jure Regni nostri, solum ꝑ Decuriones^b & Senatores^b habebant auctoritatem intrandi Curiam, & consulendi omnibus aliis exclusis & remotis, & ponit lex Regni^c penam præsi consentienti talem ingressum, prout in dictis legibus continetur.

A D D I T I O.

[Consuetudo.] Et per quod ꝑ tempus acquiratur possessio intrandi Curiam, vide per Menochium, de retinenda possessio. remedio 5. num. 12.

[Decuriones.] Et alii itidem intrabunt, à legibus 2. & 3. tit. 1. lib. 7. Recopil. designati, & hoc quia deputati ad aliquem usum, illi tantum, & non alii, ꝑ eo uti debent, ut per Avendanum. cap. 15. Prat. num. 1. lib. 2. qui & in cap. 23. num. 4. inquit quod etiam suspecti consilarii sunt expellendi, ut in l. 34. tit. 6. lib. 3. Recopil. diximus.

[Regni.] Quæ est dicta l. 2. & 3. tit. 1. lib. 7. Recopil. ubi & pena imponitur personæ intranti concilium, quæ non sit de permissis, quam tamen penam persona talis incurret si scienter ꝑ & cum perturbatione concilii intraverit persona talis, & sic dolose, secus verò si ignoranter, ut apparet ex dicta l. 2. ibi. contra los que lo contrario hizieren y perturbaren, & ibi, a sabiendas, quasi; secus si errore, vel ignorantia, & sine animo perturbandi concilium. Item & tunc demum ille, qui scienter intrat Curiam incurrit penas illius l. 2. quoties ultra ingressum, vult se intromittere circa negotia in concilio illo tractanda,

tractanda, prout constat *ex dict. l. 2. ibi No entren, ni esten con ellos en sus ayuntamientos*, ponderando dictionem illam, *ni* quæ copulativa negativa est, ut diximus *in l. 10. tit. 1. lib. 4. Recopil. & ibi in dict. l. 2. y que en los negocios de los tales Regimientos*, junctis illis verbis, *y contra los que lo contrario hizieren y lo perturbaren*, quasi & in iis consistat etiam perturbatio.

CAPUT UNDECIMUM.

Consilarii nostri temporis in cuius locum successerunt, & qui vocantur Patres conscripti?

SUMMARIUM.

- 1 Consilarii civitatum in locum Decurionum successerunt.
- 2 Decuriones fuerunt dicti ex Decuriis.
- 3 Senatores proprie sunt consilarii Principis.
- 4 Capitulum vocatur congregatio Decurionum.
- 5 Senatores & consilarii Regii an possint vocari Patres conscripti.
- 6 Crux hodie videtur in capite Imperatorum.
- 7 Romæ quilibet potest conveniri, cum declaratione.
- 8 Romam duplicem fuisse.
- 9 Patres conscripti qui.

Post ingressum Palatii, quia consilarii administrant res civitatis, ne paralogizentur in vocabulis, est sciendum, quod consilarii civitatum successerunt in locum Decurionum, † *glo. in Rubrica. C. de decurio. libr. 10. & l. sed si ex dolo. ff. de dolo.* ^a Sed qui erant Decuriones in incerto est, quia Sabellicus, *Æneadis 2. lib. 6. fol. 84.* dicit, quod ante electionem Senatorum Romæ fuit facta quædam partitio in Decurias ^b ex quibus fuerunt dicti Decuriones, & ex hoc ego nomen imposui huic tractatui, quia nuncupatur Decuria, à qua Decuriones derivantur, & Lucas de Penna *in Rubrica de decurio. lib. 10.* dicit, quod à Decuria vocantur † Decuriones. In jure nostro aliter derivatur Decurio, quia *text. in dict. l. pupillus. §. Decuriones ff. de verborum signifi.* dicit quod Colonia, quæ deducebatur ut provincia capta, secundum *gloss. ibi*, Decima pars eorum, qui deducebantur consilii publici gratia, conscripta erat, & secundum *Accurs. ibi*,

quod decies Decem eligebantur, & sic centum probiores, & ex illis decem eligebantur ad Decurionatum. ^c Et alibi *gloss. in l. 2. ff. de decurio.* dicit, quod dicto de municipibus est videndum de iis, qui regunt municipia. Ex quo inferitur, quod in Regno nostro non recognoscanti superiorem, prout erat Roma ^d quia ^d habet jura Imperii, proprie Senatores sunt consilarii Principis * & Auditores ³ Regiæ Audientiæ, & congregatio illa vocabitur proprie Senatus. In aliis autem civitatibus & locis vocantur Decuriones, & congregatio illorum vocabitur Capitulum, † consilium & alia nomina de quibus supra. ^e Inferitur aliud, quia sicut illi ^e centum ab initio Senatores fuerunt vocati Patres, quod hodie solum possunt vocari Patres, Consilarii, & Auditores Regionum tribunalium. Alii autem decuriones non vocantur Patres ^f. Sed an isti ^f Senatores regni, consilarii, & auditores possint nuncupari Patres conscripti †, & quid hoc significet, adhuc sub iudice lis est, quia Sabellicus *d. fo. 84.* dicit hæc verba. Sunt qui hujusmodi viros ab initio Patres conscriptos appellatos existiment, sed multo plures ita interpretantur, ut cum recentior numerus à Prisco Tarquinio ^g fuit hic adhibitus, conscripti dicti ^g sunt. Alii dicunt, quod cum Sabini à Tatio sunt Romam traducti, & in Senatum collecti, conscriptorum Patrum appellationem primo usurpatam arbitrantur. Volaterranus *in Philologia, fol. 314.* dicit, quod Senatores ii à Romulo fuerunt centum numero Patres appellati, qui verò per Reges & alios additi fuerunt Patres conscripti fuerunt nuncupati, sed *gloss. in l. una. C. de caducis tollend.* interpretatur dupliciter. Primum quia ideo dicti sunt, quia scripta erant eorum nomina in Diademate capitis sui: vel ratione ætatis, vel curæ ^h, quam habebant ^h ad Imperium ut Patres, & idem dixit *gloss. in Proæmio Codicis*, & hanc *gloss. vel errorem secuta l. Partitarum, 7. tit. 18. parti. 4.* quæ dicit hæc verba, *Otra honra muy grande a el consejero del Principe sin la que de suso diximos, que llaman ansi como padre en la corona del Emperador escriben el nombre del tal consejero, por que se pax los hombres por cuyo consejo se guia*; Plutarchus autem Philo- plus & præceptor Trajani in quodam problemate dicit hæc verba, Cur Senatores, alios Patres conscriptos, alios Patres tantum appellabant. An eos, quos

Romulus elegerat Patres & Patricios nominabant; quasi bonis parentibus natos; reliquos deinde ex plebe electos, & adscriptos in Senatum; conscriptos vocabant. Franciscus Silinus *in commento Epistolarum Angeli Policiani, Epistola 4.* dicit hæc verba, Senatorum numerum Albanis devictis Tullus Hostilius ^a au-
 lxit post exactos Reges Junius Brutus ^l, equestris ordinis primates in Senatum elegit, qui conscripti primi appellati sunt, quasi ad aliorum numerum adscripti, unde conscripti Patres appellari cœperunt, quod sumpsit ex Lu. Fenestella ^m. Ego ⁿ ex prædictis quid eligam nescio ⁿ, video antiquos interpretantes, Patres conscriptos solum additos, cui repugnant plura jura antiqua. C. quæ omnes Consiliarios Principis Patres conscriptos appellant. Item legi Partitarum supradictæ, & Accursio repugnat ratio naturalis, quia licet in pretio & honore fuissent habitii consiliarii, non est credendum quòd nomina eorum in Diademate Principis essent scripta, sed verisimilius est quòd nomen, quod est super omne nomen JESU CHRISTI Domini nostri, & nomen gloriosæ Virginis essent scripta: vel etiam sculpta Crux pretiosa, juxta illud Augustini, Crux, quæ erat supplicium latronum hodie videtur in capite
 6 Imperatorum †: habent etiam isti Consiliarii alia nomina, & in qualibet provincia diverso nomine nuncupantur, putà Priores, Anciani, Majores, Curiales, & Decuriales, ut dicit Lucas de Penna *in Rubrica. C. de decurion. libro decimo.* Appellantur etiam Patres civitatis; textus *in l. qui conditioni in fine*, & ibi Platea *C. de iis qui sponte mun. suscipi. libro undecimo.* Dicitur etiam procurator illius civitatis *l. procuratores C. de decurionib. libro decimo* dicitur & curator *l. omnes judices*, & ibi Platea *C. eodem titulo.* Vocantur etiam jurati, id est consiliarii, textus & ibi Doct. *in cap. fin. de procurat.* ex quo patet, quòd improprie in Regno nostro in aliquibus locis tribuni vocantur jurati. In municipiis, quia non sunt decem; sed in minori numero, vocantur duumvir, vel triumvir, vel aliter secundum quantitatem & numerum Regentium municipium *l. duumvir C. de decurio. lib. 10.*

A D D I T I O.

^a [Dolo,] Diximus supra *in cap. 1. additione prima.*

[Decurias.] De quibus diximus *in b dist. cap. primo supra eodem, additio. 1.*

[Ad Decurionatum.] Ut & per Rebuff. ^c *in l. Pupillus, §. Decuriones ff. de verbor. signifi. pag. 1057.* & per Valentinum Forsterium *in historia Juris civilis Romani, pag. 11. sub Romulo Rege.*

[Roma.] Quod est generale nomen, ^d & inde habuit ortum, quod olim Roma toti orbi dominabatur, & sic inquit Consultus *in l. Roma ff. ad municip.* quòd Roma communis patria nostra est. Ex quo ibi inquit glos. quòd quilibet potest ibi conveniri †, nisi speciale pretendatur privilegium, vel legationis, vel similis alterius causæ, id tamen optimè declarat Petrus Costalius *in l. in orbe Romano. ff. de statu homi.* Si ibidem degunt ex causa voluntaria, secus si ex causa necessaria, nam tunc revocandi domum jus habent, quod tamen Ab. *in cap. fin. num. 45. de foro competen.* inquit esse ex Principis beneficio, ut Romæ conventus habeat jus revocandi domum, dicendo, Domine non veni ad hoc paratus, remittatis me ad domum, & delibera-
 7 bo, & inde est opinio, quæ habet, ut teneatur satisfacere de redeundo Romam ad suscipiendam litem, ut prosequitur ibidem Abb. *num. 46.* Jason tamen *in l. qui Roma in princip. num. 11. fol. 151. ff. de verbor. obligat.* inquit hæc vera esse tempore, quo Roma erat Imperii Romani, & sic Imperatoris, hodie verò secus, cum dominium Romæ sit Papæ, & ideo hodie de delicto alibi commisso, secundum Jas. *ibi*, per laicum, Romæ cognosci non posset, eò quòd nullam circa hoc Roma jurisdictionem habeat, sed Papæ subjecta sit, ut inquit Abb. *d. num. 45. ex cap. fundamento. de elect. in 6.* & sic inquit Alberi. *in l. 1. in fine. C. de vet. jure enuclean.* Duplicem † esse ⁸ Romam, alteram novam, alteram antiquam. In fundatione antiquæ vultures apparuerunt, in fundatione autem novæ phœnix, unde versus: *! ibi*

*Roma, tibi fracta non altera fabrica
 par est,*

*Integra qualis eras, dicere nemo
 potest.*

*Roma vetusta fui, sed nunc nova Ro-
 ma vocabor,*

*Omine phœnicis, vulturis antè fui.
 Hæcenus immensis venerabar pressa
 ruinis.*

*Ustaque ruderibus culmen ad astra
 fero.* Romam

Romam autem novam dicunt aliqui esse. Constantinopolim, tex. & gl. in cap. Constantinopolitana. 22. distin. l. omni novatione C. de sacrosanct. eccles. De Roma autem veteri, quæ propriè Roma vocatur loquens tex. in cap. in Apibus 7. quest. 1. dicit, quòd quia duos final Reges ab initio habere non potuit, fratricidio consecrata est, & in cap. per venerabilem, qui fil. sint legit. quòd Christus dixit ad Petrum, vado Romam iterum crucifigi, & in cap. quamvis 21. distin. & in d. cap. fundamenta. quòd eam uno & eodem die proprio sanguine Petrus & Paulus consecrarunt, ut inquit & refert Joan Montolonius in suo Promptuario juris, verb. Romanus, & Roma, in gloss. misit eos, & Probus in additio. ad Mona. in dict. cap. fundamenta num. 10. ubi num. 8. & 9. alia de Roma dicit, & multa de Imperio Romano & de Imperatore refert Albericus in l. 1. col. 5. in fine de summa Trinita. ubi inquit Imperium Romanum à violentia, non à justitia processisse. Divus tamen Hieronymus, ut habetur in cap. omnes deinceps, paulo ante finem. 28. q. 1. inquit quòd Romani virtutibus promeruerunt Imperium.

e [Supra] in cap. 5. istius libri dixit Author.

f [Patres.] Cum sic vocandi essent, & à Jurisconsulto vocentur in l. qui conditioni. in fine. C. de his qui sponte mun. sub. lib. 1. n. Vereor tamen nè non solum Patres vocari debeant, verum neque vitrici, excedunt enim in multis, & plerumque quæ sua sunt, non quæ civitatis quærunt.

g [Prisco Tarquinio,] qui quidem Senatus Majestatem centum viris ampliavit: Centurias equitum duplicavit, Capitolium inchoavit, filium quòd tredecim annos natus hostem peremisset, prætexta & bulla decoravit. Indè prætexta & bulla ingenuorum puerorum prætexta esse cœperunt: habuitque is Priscus Tarquinius duo, quæ Imperaturis adesse debent, in bello vires, in consiliis prudentiam, deinde clementiam addebant, quibus sibi etiam hostium animos devinxit, ut hæc & alia singularia, & quæ suo tempore contigerunt, refert Valentinus Forsterus, in dict. historia Juris civilis Romani, lib. 1. pag. 19. & 20.

h [Vel curæ.] Text. in l. sed & milites §. Veteranus, ff. de excus. tut. latè Bene-

dictus in repet. cap. Rainutius, verb. adjectæ impuberi, num. 70. de testam. & Alciat in l. plebs ff. de verb. signific. ubi describit insignia Senatorii ordinis & equitum.

[De suavia.] Nisi legem hanc Partitarum haberemus id de diademate approbantem glossas illas dictæ l. unica in princ. verbo, Patres C. de cadu. tollen. & in præmio Codicis; secutas per Angel. in ea l. unica. reprobandæ essent; prout ibidem eas voluit reprobare Cynus; verum tamen apud nos propter illam l. Partitarum, ita asserendum est illis temporibus usitari, & qui Patricii tunc dicerentur, & an in Consiliariis Cancellariarum esset intelligenda declarat Oroscius in l. 2. num. 113. ff. de origi. jur. & melius in l. fin. col. 354. in medio, cum seq. ff. de senator. ubi optimè Budæus.

[Tullus Hostilius.] Hic Tullus Hostilius fuit tertius Romanorum Rex, à Patribus creatus, & jussus anno mundi 3994. 2. anno 27. olympiadis, circa quòd tempus Manasses ob impietatem, & idololatriam in Babylonem captivus deductus est, anno ab urbe condita 82. ante natum Christum 668. natus est in Medullia ab Albanis oppido condito. Albanos Principes in Patres elegit, & ordinem senatorum ex iis supplevit, prout hæc & alia de eo refert Valentinus in dict. historia civili lib. 1. pag. 16. & 17.

[Junius Brutus.] Junius hic Brutus fuit primus, qui consulatum Romæ gessit expulso Tarquinio Superbo, & deleta omni profus Regio nomine ac libertate vindicata & recuperata, & hæc fuit prima mutatio Magistratum in Repub. Romana. Brutus hic, qui non acrior vindex libertatis fuit, quam deinde custos, Populum jurejurando adexit, neminem regnare passurum, nè esset unde periculum libertati foret, id summa ope tuendum esse, neque ullam rem, quæ eò pertineat, contemnendam. Deindè, quò plus virium in Senatu etiam frequentia ordinis faceret, cædibus Regis diminutum patrum numerum primoribus equestris gradus lectis ad trecentorum summam explevit, traditumque inde fertur, ut in Senatum vocarentur, qui Patres, quique conscripti essent. Conscriptos videlicet novum senatum, appellabant lectos, prout hæc & alia de eo latius refert Valentinus Forsterus in dict. historia civili. lib. 1. pag. 23. & 24.

[Fenestella.] Vel conscripti Patres teste

teste Festo dicebantur, qui ex equestri ordine adscribebantur, ut numerus senatorum expleretur, Livius *lib. 2.* ab urbe condita: quem exactis Regibus Brutus Consul, de quo supra, exhaustum bonis virisintuens primores equestris ordinis adscribi in senatores operam dedit, illosque conscriptos Patres appellavit, ut scribit Pomponius Lætus, *in tract. de Magistr. Roman. c. 1.* & Doct. *in l. 2. ff. de origi. jur.* refert Rebuff. *in dict. l. pupillus §. Decuriones, pag. 1058. verbo, conscripti*, vel dicunt, inquit Lancelotus Conradus, *in templo omnium jud. lib. 1. cap. 7. de Præsede, & senatoribus*, ex Fenestella *de Magistrat. Roma, cap. 1.* triplicis ordinis Senatores reperiri, quorum alii, Patricii, alii Pedarii nonnulli conscripti appellarentur, quorum omnium Fenestella *ibidem* rationem designat.

n [Quid eligam nescio.] Ego tamen ex omnibus antè dictis, tam per Authorem, quam ex meis additionibus colligo, civitatum Rectores non in consiliarioriam locum, neque Senatorum, aut consilium, Patrum conscriptorum, aut Patriciorum successisse assero indubitanter, sed tantum in Decurionum locum, ut *in hoc lib. 1. in meis additionibus dictum* remanet: & de Patribus conscriptis meminit Consultus *in l. humanum C. de legibus*, ex qua quidem colligitur loco horum Pattum conscriptorum Præsidem ac Senatores supremi Regii Senatus successisse, quibuscum Rex communicat legum ac pragmaticarum constitutiones, & ita voluit Francisc. Hotomanus *de verbis juris in fine, sub tit. de senatu. cap. 1. col. 3. & 5.* Et de populi Romani magistratibus, & tribunis, & consulibus videnda est *l. 2. §. quod ad Magistratus, junctis versiculis, iis dem temporibus, & versic. deinde cum post. ff. de ori. jur. & Morales in sua chronica generali Hispania, fol. 1. cum seq. & Hotoman. ubi supra.*

CAPUT DUODECIMUM.

Quæ qualitas requiritur in Decurione?

SUMMARIUM.

- 1 *Universitatibus nihil nocivius quàm quod indigni & mala conditionis homines & juvenes regant.*
- 2 *Infames de jure, vel de facto non assumendos in Decuriones.*

- 3 *Decuriones non debent esse plebei.*
- 4 *Decurio in Hispania debet esse 18. annorum, ut in additione.*
- 5 *Minor si ex rescripto Principis intret curiam, non habet vocem in capitulo.*
- 6 *Minor non dat vocem per tutorem, vel curatorem.*
- 7 *Decurioni deficienti qualitatem, si non opponatur ei & recipiatur, securus postea erit, & n. 26. declaratur.*
- 8 *Qualitates in decurionibus requisitæ.*
- 9 *Filius falsi testis per Inquisitores combusti an possit esse decurio?*
- 10 *Decurio ante nominationem in talem debet qualitates habere.*
- 11 *Decuriones malos aliquando extituros.*
- 12 *Nobilitas & honor nihi profunt cum incontinentia vita.*
- 13 *Nobilitas virtute acquisita an præferatur illi, quæ est à genere.*
- 14 *Faciens aliquid ex præcepto an mereatur plusquam ille, qui ex mera voluntate faceret.*
- 15 *Nobili virtute carenti præfertur virtuosus.*
- 16 *Nobilitas propter infamiam & vitæ turpitudinem amittitur.*
- 17 *Infames de jure vel de facto, qui.*
- 18 *Mutus & surdus furioso equiparatur.*
- 19 *Reversus à legatione sine Principis permissu non admittitur in ordinem Decurionum.*
- 20 *Plebei qui dicantur, & quomodo ab antiquosunt à nobilibus distincti, ibidem & nu. 22. iterum & in quibus.*
- 21 *Nobiles magis quàm ignobiles ad Decurionatum vel Magistratum esse assumendos.*
- 22 *Judeus & per Inquisitores damnatus an possint esse Decuriones?*
- 23 *Dispensatio ut quis votet, quando valeat?*
- 24 *Tutor an capiat decimam ex jure præsentandi, & ibi an pupillus vel tutor præsentet?*
- 25 *Tolerantia & dissimulatio Principis an dispensationem inducat?*

DE qualitate istorum Decurionum est videndum, de qua satis erat provisum per Regni leges, & per leges factas in Curiis ^a, ubi ego Procurator ² Granatæ satis clamavi, quia universitatibus nihil est, quod magis officiat, quàm quòd indigni, & malæ conditionis homines, & juvenes, & malorum morum assumantur ad regimen † Reipub. ^b Et ¹ b quòd

quod est deterius : hæc officia ita sunt venalia, quod si huic morbo non resistatur, aliquando continget in foro, & subhastatione distrahi. Debet itaque Decurio esse honorum morum & vitæ honestæ *l. generaliter, §. spurios, ff. de decurionib.* debet esse integer famâ, quia infamis de jure, vel de facto talem honorem † non potest adipisci. *l. infamia. C. de decurio: lib. 10.* nec debet esse surdus & mutus, *l. honores. ff. eod. titulo.* † nec relegatus, *l. in Patres ff. eod. titulo.* § neque conductores gabelharum, *l. Decurio ff. eod. titulo.* non debent esse plebei, † sed nobiles ⁱ, *ex l. honores ff. eod. titul.* licet tex. faciat in contrarium, *l. falsi. §. fin. ff. de falsis.* Azo in *summa istius titul.* distinguit, quod plebeius Decurio non habet dignitatem officii, sed habet onera & munera illius officii. Sed quia in Hispania consuetudo est in contrarium, satis erit, quod sit nobilis moribus & vitâ honestâ, ut in *summula* dicit Bald. in *l. ex Divi Pii. C. locati* ¹ & talis, ex quo Concilium non amittat honorem & auctoritatem. Et maximè hoc est inspiciendum in magna & splendida civitate, ubi alii consilarii sunt illustres & nobiles: quod si talis impetret hunc honorem, consilium poterit supplicare ex justis & honestis causis, quod Princeps patienter sustinebit, *cap. si quando de rescript.* debet etiam attingere ætatem viginti quinque annorum, *l. ad Rempublicam. ff. eod. titul.* nisi in subsidium ^m quando alii non reperiuntur ⁿ, ut in parvis oppidis, vel municipiis, & hoc Romæ observabatur, nam ante annos viginti quinque in curiam ingredi non licebat, refert Volaterranus *d. lib. 29. fol. 315.* usurpatum est in Hispania, quod si Decurionum octavum † attigerint ^o possunt Decuriones fieri, ante hanc ætatem non admittuntur nisi ex rescripto Principis, & tunc non ad vocem, vel suffragium dandum, sed ad interessendum ^p, & tunc recipient sportulas, id est, salarium constitutum *l. spurii, §. 1. ff. eod. titu.* Et nota quod si ex rescripto Principis minor potest intrare Curiam, non habet ^s vocem in concilio †, nec in electionibus, Bartol. in *l. de pupillo. in princ. ff. de novi ope. num.* nec etiam minor dat vocem per tutorem, vel curatorem in actibus universitatum †, secus si agatur de re familiari, quia tunc dabit vocem ^q per tutorem ^q ita Bald. & Jas. in *l. majore* Azevedo de Curia Pisana.

rem ff. de pactis. Aliæ etiam qualitates requiruntur ^r, & aliæ etiam repellunt ^r Decurionem. jam creatum ^f de quibus ^f latè per Azonem, in *summa de Decurio.* Sed ad unum adverte, quod si Decurio recipiatur in quo qualitas aliqua ei resistit, si non opponatur † secus erit postea, quia ⁷ amplius non removetur, quia turpius ejicitur quàm non admittitur hospes, ita notabiliter Lucas de Penna in *Rubr. de Decurio. lib. 10.*

ADDITIONO.

[In curiis] quæ transcriptæ sunt in *a l. 1. & 2. tit. 3. lib. 7. Recopil.* Ex quibus legibus decerpitur primò, quod nominandus Decurio debet esse †, primò ⁸ naturalis Regni, ut apparet *ex illal. 2.* & ex dictis per me in *l. 14. tit. 3. lib. 1. Recop.* ubi in fine alia quam plura posuim ex teris Regni prohibita, & hoc si habiles & idonei in Regno haberi possunt, aliter enim exteris providebuntur, *ex l. 1. tit. 4. lib. 7. Recop.* quæ sic debet intelligi, nè sit contraria *dict. l. 2.* existente tamen idoneo in Regno, illi præstandus est Decurionatus, & alia officia justitiæ danda, tum nè Regni arcana exteris inimicis pandat, tum etiam ob amorem, quem ad Regnum naturalis ejus habebit, tum itidem melius naturalis sciet & percipiet Regno convenientia, prout in provisione beneficiorum late diximus, in *d. l. 1.* & idem Franciæ statutum esse asserit Rebuff. in *2. tomo, constit. Francia, tit. de litteris naturalitatis glo. 2. per totam*, ubi & inquit qui sint in hoc casu exteri, de quo dixi aliqua in *l. 19. tit. 3. lib. 1. Recop.* Secundo deducitur *ex d. l. 1. tit. 3. lib. 7. Recopil.* quod talis nominandus Decurio debet esse civis, vicinvsque & habitator populi aut civitatis ubi creatur Decurio, propter amorem Patriæ & propter alias rationes suprâ assignatas, iis enim naturalibus potius quàm aliis sunt dicta officia concedenda secundum Avend. *cap. 19. Præto. num. 17. lib. 1.* & idem erit si per decennium ibidem habitatores fuerint, secundum tex. in *l. 5. tit. 2. lib. 7. Recop.* vel ex aliis causis, ex quibus naturalitas acquiritur relatis per tex. in *l. 2. tit. 14. part. 4.* & refert Avend. ubi supra. Putà per matrimonium, vel quando originarii sunt, & veniunt ibidem morari, ut inquit *d. l. 1. tit. 3. lib. 7. Recopil.* Putà quia

avi sui , vel parentes ibidem vicini , & naturales fuerunt , licet ipsi filii non contraxerint ibidem vicinitatem , eò quòd alibi morabantur , veniunt tamen nunc ibidem morari , tunc enim propter avi vel parentis originem naturalitatem retinuerunt , ex dictis per nos *in d. l. 19. tit. 3. libr. 1. Recopilat.* Ideo nimirum si venientes ibidem morari , vel habitare possint in Decuriones eligi , licet usque tunc ibidem non habitaverint , neque vicinitatem contraxerint. Itidem debet esse bonis imbutus moribus , pacificus , boni intellectus , non surdus , nec mutus , & ætatis 18. annorum , ut in progressu istiusmet Capituli author noster demonstrabit. Item non debet esse noviter conversus , licet si descendat ex eis poterit eligi , ut *infra glossis sequent.* dicemus. Neque debet esse infamis , aut per Inquisitores hæresum ipse , neque pater ejus vel mater castigati , & puniti , secundum text. & ejus dispositionem *in l. 3. & 4. tit. 3. libr. 8. Recopil.* & probatur *ex c. 2. §. hæretici & cap. statutum 2. de hæreti. in 6. l. quisquis C. ad. l. Jul. maje. Pinciana instructio c. 11. anni 1488. Simancas de insti. cathol. c. 29. quæ refert Rojas de hæreti. 2. parte , assertione 42. ubi dicta jura intelligit , in hæreticis semel lapsis , & non incorporatis unitati Ecclesiæ , vel in relapsis , qui etiamsi correcti & pœnitentes sint , eorum filii & nepotes juris prohibitionibus sunt obnoxii , secundum gloss. verbo , *Incorporatos in dict. c. statutum. 2.* eò quòd relapsi non incorporantur unitati Ecclesiæ , sed sine audientia Curix seculari traduntur etiamsi sint emendati , *capit. ad abolendam. §. illos quoque de hæreti. c. super eo. eod. tit. in 6.* quamvis eis , ut ibi dicitur , Sacramenta pœnitentiæ , & Eucharistiæ concedantur : utrumque tamen *in d. c. statutum 2.* requiritur , videlicet , quòd sint emendati & reincorporati , & sic in relapsis tenet Rojas ubi supra , dictam opinionem cum Joan. Andr. & aliis per eum relatis , contra Domi. & alios ibidem relatos aliud tenentes , & sic intelliges illam *l. 3. tit. 3. libr. 8. Recopil.* quæ in igne etiam combustis loquitur , & cum generalis sua sit dispositio nimirum si ex dictis declaranda sit , & intelligenda prout expressè intellexit idem Rojas ubi supra in singularibus in fidei favorem *singulari. 66.* Sed an idem sit in filiis falsi testis † per Inquisitores dictos combusti , vide Simancas ubi supra , *titu. 64. de testib. num. 96.**

Et an receptus in civem si naturalis loci non est , poterit ibidem Decurio creari , dic quòd non , ex dictis per Pelaez *de majorat. 1. parte , questione 51. num. 8.* Et notandum est , quòd dictas qualitates debet Decurio habere antequàm nominetur † in talem ex Bart. *in l. impuberem ff. de falsis , & Suarez allegat. 12. fol. 147. pag. 2. in medio in antiquis , & Avenda. cap. 12. Pratorum , num. 13. vers. octavum est lib. 2.* neque sufficeret si lite pendente supervenirent qualitates , secundum Bartol. *in l. excusantur in princip. ff. de excusat. tuto. & ex dictis per me in l. 4. tit. 1. libr. 2. Recopil. num. 2.* notandum est etiam quòd ille , qui reasumpsit tonsuram , non potest ad Decurionatum aspirare , *ex l. 3. tit. 4. libr. 1. Recopil.* ubi diximus aliqua. Item ille , qui est publicus concubinarius , qui quidem neque in electionibus præstabit votum , secundum Avenda. *cap. 26. Prator. num. 18. vol. 2.* Sed si hoc ultimum observaretur , pauci essent , qui in Decuriones eligerentur , & paucissimi , qui in electionibus vota præstarent , quòd Deus omnipotens medeatur prout potest.

[Reipub.] Idque nostris temporibus † propter peccata & scelera nostra ad oculos vidimus aliquando fieri & provideri. Et vix populo aut civitati ubi Rectores sunt pueri. Et memini me legisse in libro antiquo Hispano sermone conscripto compositoque per fratrem Fray Francisco Ximenez *de la orden de los menores* , quem credo fuisse illum eximium virum , qui debellavit Oran , dum esset Cardinalis & Archiepiscopus Toletanus , hic enim *in tratado vocato , de la naturaleza angelical , tratado. 4. cap. 49.* inquit , quòd ventura erant tempora † ubi in conciliis & congregationibus civitatum & populorum Rectores erunt pueri & juvenes , & de infimis & malè morigeratis hominibus , & velit Deus nè nunc advenerint tempora illa , inibi tamen inquit Author ille per parvum tempus ex Dei misericordia hæc duratura , eò quòd reformatione meliorabuntur , & faciunt ea quæ dixit ipsemet Author , *en el segunda tratado. cap. 7. & in tertio tratado. cap. 58.* traditur , quare permittit Deus malos Rectores.

[Distrabi.] Quod quàm evitandum esset , nemo est , qui ignorare possit , & experientia rerum Magistra declarat , & declarabit in posterum , si non medeatur , quot mala & quanta provenerint ex similibus

similibus venditionibus horum officiorum, essentque interdiciendæ expressè similiarum officiorum & aliorum publicorum emptiones, & venditiones, multa enim quantum liceat fieri, non tamen decet, neque convenit Reip. & sic spero aliquando medendum hoc.

d [Honestæ.] Nihil enim prodest honor aut nobilitas cum incontinentia vitæ † & bonorum morum corruptione, imò potius in opprobrium adducitur, prout latissimè & optimè discutit suo more, Tiraquel. *de nobilitate. c. 22. per totum*, quem referre sufficeret, tractat tamen eleganter Oforius *de nobilitate civili lib. 2. fol. 182. in parvis: versic. sexto. cum sequent.* & Dominus Franciscus Sarmiento *in suis Selectis, lib. 1. c. fin. num. 6. & lib. 7. cap. 16.* nobilitasque nuda virtutibus inutilis est, ut & per Oforium. *d. lib. 2. fol. 184. in fine. cum seq.* Tunc enim nobilitas esse in honore cœpit, cum primò parentum meritis, deinde magnâ virtutis expectatione consecuta est, ut inquit ipsemet Oforius ubi supra, *lib. 1. fol. 159. pag. 2. in parvis, cum seq.* ubi singulariter loquitur. Ita ut sit in contentionem deductum, num ille, qui ex se proprio propter ejus merita & virtutes nobilitatem acquisivit, sit præferendus illi, qui ex antiquis parentibus illam retinet †, inquit enim glos. *in cap. nunquam 56. dist.* quòd ille, qui natus est ex parentibus prorsus alienis à virtute, dum tamen ipse sit bonus, melior est, quàm ille, qui natus est de bonis parentibus, licet etiam sit bonus, quam glo. sequitur Barbat. *in repet. c. grandi col. 8. de sup. neg. prala.* & Abbas *in c. pen. num. 4. de prabend.* refert Tiraquel. *de nobilit. cap. 5. num. 6.* & latè Matienço *in dialogo relat. 3. parte c. 4. num. 1. cum sequen.* & Oforius *in d. lib. 2. fol. 181. versic. septimo. posteaquam cum seq.* quod tamen verum est respectu majoris laudis, secus verò est respectu majoris meriti, & prærogativæ, secundum Bal. *in l. advocati & in l. nemini. C. de advoc. div. judi.* & Abb. & Tiraq. ubi supra & sic inquit glos. *in Clem. 1. verb. seipsum de reliq. & venen. sanct.* & glos. *in c. licet de voto*, quod respectu meriti plus meretur, qui aliquid facit ex præcepto †, quàm ex voluntate, secus respectu laudis, quibus adde Francum *in c. accusatus §. fin. de here. in 6.* & Abb. *col. 2. in c. magna de voto*, & eundem Abb. *in c. cum quidem de jure pat.* & per consequens est præferendus, qui sua

Azevedo de Curia Pisana.

virtute, & parentum imaginibus pollet, ei, qui altero tantum nititur, secundum Cyn. & alios relatos per Tiraquel. *dict. c. 5. de nobilitate. num. 7.* & Matienço, ubi supra *num. 17.* ubi sic dicit declarandam *lib. 8. titul. 9. part. 2.* Nobilitatem carenti virtutibus præfertur ille, qui virtutibus præditus † est, ex tex. *in c. nos qui. 40. dist. & cap. illud ea. dist.* ubi notat Card. Alexan. & alii relati per Tiraquel. *dict. cap. 5. num. 16. & 17.* ubi à *num. 1.* quam plura pro hac parte adducit, & fundat quomodo nobilitas sine virtute inanis res est. Imò & propter infamiam & vitæ turpitudinem nobilitas † amittitur, ut per Tiraquel. ubi supra *cap. 24.* [Lib. 10.] Infamibus enim portæ dignitatem non patent, ex cap. *infamibus, de regul. jur. in 6. l. 1. C. de dignit. lib. 12.* & ideò infames non possunt esse Advocati, neque Judæi, quia eis nulla ad honores via patet, ut *l. fin. C. de Jud. vis.* notat Tiraquel. ubi supra *cap. 29. n. 13.* Et qui dicantur infames de jure † vel de facto, vide tex. *in l. 2. 3. & 4. tit. 6. par. 7. & text. in l. 7. eod. tit. & part. & Jas. in 2. lect. l. cunctos populos n. 43. & 44. C. de sum. Trini.* & infamia juris est major quàm facti, secundum glos. infamia *in §. porrò 3. q. 7.* allegatam ad hoc per Tiraquel. ubi supra *cap. 39. num. 70.* ubi inquit adesse gradus infamiæ, sicut nobilitatis & honoris.

[ff. eod. tit.] Mutus enim & surdus † furioso æquiparari solent. *l. post susceptum*, ubi Bal. *ff. de excus. tut. l. cum prator. §. si. ff. de Judic. l. discretis*, ubi Doct. *C. qui rest. fac. pos.* ex quo inquit Bart. *in l. ex facto num. 28. ff. de vulg.* quod sicut furioso & mente capto substitutio exemplaris fit, & ita mutus & surdus fieri potest, cujus opinionem dixit communem Alex. *ibidem num. 41.* & Deci. *in l. humanitatis, num. 6. C. de impub.* & alii relati per Molinam, *de primoge. lib. 1. cap. 13. num. 56. & 57.* ubi à *num. 40. cum pluribus sequen.* profequitur an mutus & surdus succedant in majoratu & feudo: quod si circa hæc dubitationi locus datur, multo fortius circa populi gubernationem multo huic & surdo committendam. Et nota quod debet esse mutus & surdus copulativè, ut requiritur *in dict. l. honores*; hic enim à fatuis & Brutis non multum differt, ut inquit Viglius. *§. quin imo inst. de mil. test.*

[L. in patres ff. eod. tit.] alias est *l. Imperatores*, ubi & in relegato ad tempus

pus loquitur, ita ut reversus à Relegatio-
 ne non possit sine Principis permittu ordi-
 19 dinem ingredi Decurionum, quod tamen usque nunc nondum vidi dubitatum: Si tamen Relegatio est perpetua, eò quod est poena infamiae, secundum Avenda. *cap. 16. Pra. num. 17. in fine lib.*
 2. nimirum si privet à Decurionatu. Et qui sint Relegati *ex tit. de inter. & rel. decerpes, & ex l. 10. tit. 31. part. 7. & ex l. 1. tit. 24. lib. 8. Recopil.*
 h (L. Decurio ff. eod.) conductioque gabellarum & Regionum reddituum, vel propriorum civitatum, aut locorum ubi Decuriones sunt, interdicta est eis omnino; imò & fidejussores esse in talibus conductionibus prohibetur, ex *tex. in l. 3. tit. 5. lib. 7. Recopil. & l. 4. & 9. tit. 10. lib. 9. Recop. ejusdem, & notat Avenda. cap. 12. Pra. num. 13. vers. octavum est, lib. 2. neque possunt esse Regatarii, ut probatur in l. 20. tit. 3. lib. 7. Recop. & dixi in l. 25. tit. 7. lib. 3. ejusdem Recop. non tamen eis est indecorum Emphyteotas esse, secundum Tiraq. *de nobil. cap. 37. num. 81.*
 i [Plebeii, sed nobiles.] Dic Plebeios,
 20 ut quia Mercatores, quos Plebeios † vocat Jureconsultus *in l. nobiliores C. de commer. & mercat.* vel quia artem mechanicam exercent, de quibus per Tiraquel. ubi supra *c. 34.* nobiles verò dic qui à sanguine, litteris, vel militiâ nobilitatem acquisierunt, iis enim modis acquiritur, ut licet videre ex Tiraquel. *de nobilitate*, & Plebeii à nobilibus ab antiquissimis temporibus fuerunt distincti: Romulus enim sic eos distinxit, ut licet videre ex historia juris civilis Romani Valentini Forsterii *in pag. 11.* & ex Don Fran. Sarmiento *lib. 7. select. sent. cap. 7.* Et quod Plebeii Decurionatum assequi non possunt, ultra *tex. hîc allegatum notat aliis probans & alia inferens Tiraq. ubi supra cap. 20. num. 2. & 3. & sic optimo jure author hic, Decuriones nobiles esse debere, ait. Ad honores enim Magistratus & dignitates civitatum nobiles assumendi magis sunt † quam ignobiles,*
 21 suntque cæteris paribus præferendi, *tex. in §. 1. in prin. verbo, Viri obscuri, & iterum in vers. interim, & in verbo universi nobiliores, rursusque in §. fi. ibi unumquemque nobilium inauth. de defens. civit. ubi gl. super verbo nobiliores notat, nobiliores debere eligi, inibiq; Ange. id notat adversus statuta tuscicæ disponentia, ut nobiles decurionum munera non adipiscantur, ut sint strictè**

interpretanda tanquam communiaria juri communi, & rationi, prout in terminis refert alia plura jura allegando Tiraq. ubi supra *cap. 20. num. 1. cum seq.* à quo desumpsit Matienço meo videri, *in dialogo relatoris 3. p. c. 3. n. 3. & Tiraq. ubi supra num. 3.* id probat testimonio divinarum litterarum, nam Deut. *cap. 1.* ita scribitur: *Tuli de tribubus vestris viros sapientes nobiles, & constitui eos Principes, tribunos & centuriones.* Et Eccles. 10. *Beata terra cujus Rex nobilis est, aut ut alii vertunt, filius nobilium:* & Machabæo. 1. *cap. 3.* scribitur Antiochum Regem suis negotiis præfecisse Lysiam hominem nobilem, & ex genere Regio, idque suo more pluribus confirmat mediis Tiraq. *d. cap. 20. num. 1. cum seq.* ubi *num. 20.* rationem annectit, ex *glos. in cap. illud, 40. distin.* ex eo quod pro nobilibus semper aliàs præsumitur, neque præsumitur nobiles prodere Principem, neque per consequens Patriam, & ibi plura Tiraquel. refert, & *num. 21.* rationem hujus rationis assignat, & *num. 22.* quod majorum nobilitas posteros ad virtutes suo exemplo excitat, item plebeii nobiles timent, nobiles autem non respiciunt personas, sed rectum & justum judicium, ut per Afflict. *in Constit. Sicil. Rubric. 38. lib. 3. Constit. & Matienço ubi supra num. 4.* Item nobilibus concilium illustratur, plebeii autem obscuratur, & idèò justa ratione assererat Azo relatus per autorem hîc *num. 3.* quod plebeius Decurio non habet dignitatem officii, sed habet munera, & onera illius officii, idque pluribus aliis rationibus fundat Doctor Heredia, in suo *dechado de juezes. fol. 31. cum sequent. aliquibus in parvis, & sic in pluribus locis Sacrae scripturae & in historiis, & exemplis Romanorum nobilitatem consideratam esse & commendatam refert Tiraquel. ubi supra c. 21. per totum. & cap. 20. num. 4. cum seq. aliquibus, à quo eo tacito omnia hæc & alia desumpsit Doctor Heredia ubi supra fol. 23. cum seq. Idque adèò verum est, quod ab ipso mundi principio † discrimen nobilitatis & ignobilitatis est constitutum, aut certè paulo post, nempe ab Abel & Cain, ut refert Tiraquel. ubi supra *c. 37. num. 157.* sunt nonnulli, cum sequen. *pag. 562.* & sic ut ibi per eum *num. 160.* in habitu & vestitu etiam antiquitus distinguebantur nobiles ab ignobilibus, & itidem in poenarum impositione, nobiles enim non*

non tam graviter quam ignobiles puniuntur, ut per eundem Tiraquel. ibi c. 20. num. 104. imò & in forma exequendi pœnas distinguuntur, nobiles namque non suspenduntur laqueo, ignobiles verò sic, ut ibidem Tiraquel. d. c. 37. num 153. & text. in l. 24. titul. 21. part. 2. Sic & nobiles non incarcerantur pro debitis ut l. 4. tit. 2. lib. 6. Recopil, ubi Doct. neque torquentur, ut ibi, ignobiles verò sic. Et adeò nobilitas semper commendata fuit, ut & in sessionibus, salutationibus & aliis id genus præferantur nobiles, ut per Tiraquel. d. cap. 20. num. 51. cum seq. & per text. optimum in l. 23. titu. 21. part. 2. & cum in multis præferantur nobiles, merito quòd & in assecutione Decurionatus sint præferendi, & ad id per Reges plurimum esse attendendum, prout per Invictissimum Regem nostrum disponitur & respondetur attendendum fore, in Curiis de Cordoua, anni. 1570. petitione 75. dum ibi supplicatum extat Regi, ut dignaretur deinceps officia Decurionatus nobilibus præbere, & non aliis, sed pro dolor, fortassis, quia virtutes & merita in nobilibus deficiunt, & non sufficit nobilitas, nisi & virtus detur, hac tamen data virtute, vel saltem non constito de contrario, nobiles essent adhæc Decurionatus officia, & ad alia præficiendi, ut & traditur per Avend. cap. 19. Prætorum num. 17. lib. primo & desumitur etiam ex l. rescripto, §. fina. ff. muner. & honor.

23 [ff. de Falsis.] Nam, ut inquit Summus Pontif. in cap. eam te de rescript. pro eo verò, quòd Judæus sit † ipsum dedignare non debes, ubi Felin. & Ripa, plura cumulant, & bonus est etiam tex. in extravag. dignum arbitantes, Joan. 22. de Judæis, vel inter communes, & illud Paul. ad Roma. cap. 10. & tex. & gloss. in cap. pen. de præbend. & ibi Abb. & aliis, & Decius in cap. cum adeò de rescript. Rochus in cap. fin. de consuet. charta 20. alia allegantes, & sic inquit Rodericus Camorensis in speculo vitæ humanæ, lib. 1. cap. 8. relatus per Matienço, in dialogo relatoris 3. parte, cap. 3. in princip. quòd de terrenæ carnis disputare claritate, nihil aliud est quam de stercoris aut luti claritate certare, nam ut inquit glos. in cap. quoniam vetus 4. quæst. 1. Piscatori Petro, Fabri filio successorem quærimus non Augusto, quam commend.

Præposit in capit. constitutis 2. de appellationibus, & ibi Abb. num. 11. Ripa cap. ad aures num. 17. de rescript. Selva de beneficio 3. parte, quæst. 7. Tiraquel. de nobilit cap. 20. num. 16. & num. 14. & 15. alia dicit. Et sic inquit Phalaris primus Agrigentorum tyrannus ille quidem sed doctus, Axiocho interroganti, quid de nobilitate sentiret, respondit, gloriari de nobilitate ut de alio quovis bono, non indecens est. Ego autem unam nobilitatem, virtutem novi, cætera fortunam: nam humili genere natus, ut bonus, ita Regum & omnium hominum nobilissimus fieri potest. Contra verò, aliquis parentibus bonis ortus, malus evadere potest, ac tum seipso, tum vilissimis quibusque ignominiosior. Sic & Matienço ubi supra, plura nobilium vitia commemorat. Qua de causâ & habemus ab antiquo, & nostris temporibus notum est, plures infimi generis homines ad regna, principatus & dignitates ascendisse, ut licet viderè ex Tiraquello, ubi supra capit. 4. num. sexto, cum sequentibus pluribus, à quo eotacito desumpsit meo videri Doctor Heredia in dicto tractado, *dechado de juezes*, folio 52. cum sequentibus aliquibus, & idem Tiraquellus ubi supra, cap. 32. num. 6. cum sequentibus pluribus, refert plures adfuisse Reges & Principes, qui manu propria terram coluerunt. Et in nostro Regno, quot domus ex infimis sunt excelsa principiis, & alibi ubique, quid enim (ut inquit Plutarchus relatus à Tiraquel. dict. cap. quarto. num. 3.) aliud nobilitatem existimamus, quam antiquas divitias, vel antiquam gloriam? quarum rerum neutra in nostra potestate est. Siquidem altera in fortunæ arbitrio sita est, altera ex intemperantia humana proficiscitur, & in aliquibus excitatur, & in aliis vix tuetur, & in aliis labitur, ut optimè per Oforium, de nobilitate civili, lib. secundo in princip. qui ibidem fol. 181. versic. septimo postea quam cum sequentibus examinat quæstionem, quis præferatur consecutus à seipso gloriam, an qui à majoribus retinet, & diximus supra *isto capite*: Item & ex Regiis legibus, illi tantum prohibiti sunt officia hæc & alia publica habere, qui per Inquisitores hæresum sunt puniti, & eorum concrematorum filii & nepotes usque ad secundam generationem per lineam masculinam & primam per femininam ut in pro-

positum inquit Avend. *cap. 19. Pratorum num. 10. lib. 1.* & qualiter hoc intelligatur, vide Rojas *in tract. de hereticis secunda parte, assertione 42.* & dixi supra eodem, *num. octavo* & sic inquit textus *in l. tertia, §. fin. ff. de decurionib.* Judæos posse esse Decuriones, & sic cessare hodie *tex. in capitul. constitut. decima septima, questione quarta* cum gloss. ibi probantem, quod neque illi, qui ex Judæis sunt, possunt officia publica exercere, ut tenet Bartolus *in l. omnes C. de decurionib. lib. 10.* & Romanus *singular. 107.* relati per Tiraquellum *de cessante causa, limitatione 12. num. 11.* ubi *num. decimotertio* annectit rationem scilicet, nè adhuc restent reliquæ Judaismi, & Covarruvias *in Clementina, Si furiosus. prima parte, §. secundo numero 6.* & Rojas *in specialibus favore fidei singular. 104.* & Cordoua *in questionario. questione. 54. pagina. 432.* & in promovendis ad Episcopatum disponit *l. 23. tit. 5. part. 1.* verumtamen ex eadem *ibidem*, & ex Tiraquel. *in dicto num. 13.* & ex Covarruvia ubi supra *4. 5. & 6. conclusionibus*, concordari hæc possunt, ut neque hodie cessent scilicet, quod lex illa *3. §. fin. ff. de decurionib.* procedat, non in Judæis Judaicè viventibus, sed in effectis jam Christianis, & iis ita demum officia publica conferantur, dum tamen non sint ipsi nuper ex Judaica lege, aut Mahometica conversi, in quibus nuper conversis dictum *cap. constituit.* intelligi potest, sed sint tales, quod posterius eorum ab antiquo legem Christi sumpserunt, & à primis cunabulis omnes ejus descendentes sunt baptisati, itaque, ut inquit Tiraquel. *dict. num. 13.* & voluit Avend. *dicto num. 20.* diutissimè probati sunt, ii enim addicta possunt assumi officia, ut ut infra paulò post dicemus. Et sic cessant omnes contradictiones, & hunc intellectum *ad dict. cap. constituit.* assignat ibi gloss. & Doctor Heredia, ubi supra *fol. 58.* & placet mihi, & *fol. 56. cum sequentibus.* alium ibi assignavit intellectum; verum experienciã compertum habemus primum intellectum esse verum, & ex dictis authoribus comprobatum.

[C. loca.] Hinc colligitur omnium concordia, scilicet ignobiles virtute tamen & bonis moribus præditos non esse excludendos ab iis officiis, sed admitte-
tendos potius, ut expresse probatur *in l. decima septima, col. 1. tit. 3. lib. 7. Reco-*

pilationis. virtute enim nobilitas acquiritur, ut per Tiraquellum *de nobilitate, cap. 4. num. 1. cum sequentibus* ubi *num. 16.* inquit habentem virtutes præferri nobili eis carenti, cæteris tamen paribus omnino nobilem præferendum, ut per Tiraquellum *ibi cap. 20. num. 17.* imo & si tanta virtus non reperitur in nobili sicut in ignobili, præferretur nobilis si aliàs virtute non careat, & sic licet ex Judæis descendentes ad hæc officia non excludantur, dum tamen aliàs idonei sint & non ex prohibitis à lege, tamen ubi reperiuntur nobiles benemeriti prout reperiri possunt, isti à Regibus & Principibus sunt nominandi, ut in effectu resolvit Heredia, ubi supra *fol. 58.* allegans ad hoc Avend. *in dict. cap. 19. num. 14. versic. cæteri, lib. 1. Pratorum*, quæ omnia notanda, quia sic non reperies.

[In subsidium.] Ut probatur *in l. non tantum §. 1. ff. de decurio.* nisi sit impubes, ut per Suarez, *allegatione 12. in princ.*

[Non reperiuntur.] Ut inquit gloss. *in l. ad rempub. ff. de decurio.* & notat Gomecius *in regul. cancella. de trien. poss. quest. 18. in 16. casu negligentia.*

[Attigerint.] Aliàs compleverint, ut *in l. decima sexta, titulo tertio, libro septimo Recopilationis*, probatur & disponitur, in casu tamen *l. 17. versicul. Pero si dentro. tit. 3. lib. 7. Recopilationis* viginti requiruntur anni, & vide Suarez *allegatione 12. in principio.* Ad utendum tamen *20.* requiruntur *ex l. 17. eodem titulo. 3. libro 7. in columna penultima, in principio ibi. use del y lo tenga.*

[Interessendum.] Et sic vidi jam in P facti contingentia factum cum quodam ²⁴ Rectore, & quando valeat dispensatio super voto præstando, vide Suarez *dict. allegatione 12.* & Avend. *cap. 19. Pratorum num. 16. in princip. lib. 1.* & an censeatur dispensatum cum minore, cui datur officium, vide per Franciscum Marcum *in decisione Delphin. 263.*

[Per tutorem.] In jure tamen Patronatus & præsentatione clericorum ad capellanas, quamvis non sint de actibus universitatum, sed de re familiari videatur; proclivior sum in ea sententia, ut tutor vel curator Pupilli non possit capere Decimam ex tali jure præsentandi; itaque si ad decem Capellanas habet pupillus præsentare decem Capellanos: non habeat tutor aut curator jus præsentandi Capellanum, ad decimam Capellana-
²⁵
niam,

niam, cum Cassaneo & aliis relatis per Baecam, de decima tutorum cap. 23. per totum maximè à num. 26. cum sequentibus, ubi allegat Rochum tractantem an Pupillus possit presentare & an requiratur autoritas tutoris, vel curatoris, & quis præferatur presentatus ne à Pupillo an à tutore vel curatore. De quo & per Lambertinum de jure patron. artic. 9. secunda quest. principa. prima partis libri secundi, ubi & in 13. artic. 2. quest. principa secunda partis libri secundi, quaerit, quid erit in populo habente jus patronatus, in quo populo adsunt minores, an ipsi vel tutores erunt ad hoc admittendi, & in nostro proposito habemus tex. in l. sparius, §. minores, ff. de decurionib. probantem, minores Decurionum sportulas accipere, suffragium tamen inter alios non afferre: neque itidem per tutores vel curatores ex communi stylo & practica præstabunt, præsertim cum ante 18. annum impletum minores non possint Decurionatum habere, & ab inde usque ad viginti quinque, nisi ex particulari Principis indulgentia votum præstare non possint, ut per Suarez allegatione duodecima in principio, & sic quoad suffragium præstandum remanet in suo esse dispositio antiqua, ut debeat esse ætatis viginti quinque annorum tactorum saltem, neque quoad hoc debet censerì correctà dispositio antiqua, de qua hîc per Authorem in num. 4. nisi ex speciali Principis permissione, quæ faciliter conceditur illis qui sunt 18. annorum, præsertim iuscè temporibus, ubi experientiâ videmus ætates abbreviari & discretionem advenire minori in tempore.

(Requiruntur.) De quibus in primis additionibus hujus capituli diximus.

(Jam creatum.) De quibus remissivè per nos in l. tit. 25. lib. 4. Recopil. & præsertim est unus casus in l. 4. tit. 3. libro septimo Recopilationis, alii sunt in l. 8. 9. 10. 11. 15. & 20. ejadem tit. 3. & lib. 7. & in remissionibus positus in fine illiusmet tituli 3. alios casus reperies.

(Libro 10.) Multa enim per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium deducta fuissent non tolerarentur, ut inquit text. in cap. cum jam dudum de præb. & faciunt dicta per Hippolyt. in practi. §. sequitur, num. 8. cum quinque sequentibus. & per Guidonem decisione 221. relatum per Boerium decisione 344. num. 1. per Jasonem & Decium

relatos per additionem Bart. in l. si duo patroni, §. idem Juliatum num. 10. littera A. ff. de jure jurand. & dicta per Antonium Gomezium, tomo 2. cap. 11. num. 17. ad finem, & per Covar. in pract. Questionib. cap. 4. num. 9. col. 2. Decius in l. in ambiguis §. non est novum num. 4. cum sequent. ff. de regul. jur. & Bernar. Diaz, Regula. 753. & Boerius decisione 171. num. 15. usque ad 24. & alibi pluries. Crederem tamen quod si qualitas ¶ deficiens omnino inhabilem redderet ad Decurionatum, taciturnitas concilii nihil prodesset, sed si esset talis, quæ licet à principio excluderet ab adeptione officii, non tamen ex toto inhabilitat, & labente tempore potest suppleri, taciturnitas noceret, de quo ru latius cogitabis. Et an tolerantia & dissimulatio Principis in actu à jure prohibito inducat dispensationem vide Abb. in cap. quia circa. num. 8. de consanguinitate & affinitate, & Avend. cap. 1. num. 30. lib. 1. & Suarez allegatione 12. fol. 147. pag. 2. cum sequentibus. in ambiguis, & quid in minore promotus ad officium an censetur dispensatum, vide Franciscum Marcum decisione 263. & Abb. in cap. præterea, numero undecimo de testib. cogen.

CAPUT XIII.

Qualiter acquiratur possessio Decurionatus?

SUMMARIUM.

- 1 Creatio Decurionum sicut & aliorum officiorum consilio spectabat & num. 2. quod ad solum Principem vel cui ex consuetudine, foro aut privilegio competit.
- 3 Decurio ex sola electione non acquirit possessionem.
- 4 Electus & confirmatus non acquirit possessionem ubi installatio requiritur, & n. 5. ad officia secularia extendit & n. 9.
- 6 In officiis tria requiruntur electio, acceptatio & ingressus officii.
- 7 Quoad possessionem & proprietatem eligendi quod tempus requiritur?
- 8 Installatio, quid est?
- 10 Electus & confirmatus non potest ea, quæ sunt ordinis ante consecrationem facere.
- 11 Electus confirmatus potest dare licentiam, causâ studii, absentandi.
- 12 Potestates Ecclesiasticae dua sunt.

13 *Potestates seculares ante adeptam possessionem officii administrari non possunt.*

ADDITIO.

Possessionem beneficii qualiter adipiscatur Decurio cum est creatus. Ad cuius evidentiam est notandum quòd licet creatio istorum Decurionum spectabat ad Consilium, sicut creatio aliorum officiorum, ut inquit tex. & ibi Doct. *in l. observare C. de decurionib. lib. 10.* Sed hodie secundum leges Ordinamenti ^a, ad solum Principem spectat provisio, nisi consuetudine vel privilegio spectet ad consilium †, vel ad aliquem ^b alium ^b, utcunque sit est videndum, an ex sola electione vel provisione adipiscatur Decurio electus possessionem officii antequam recipiatur à consilio, & antequam detur ei sedes †, & in aliis terminis putà in dignitate, & beneficio Ecclesiastico disputat ad partes Abb. *in cap. transmissam de electio.* & concludit, quòd si de consuetudine sit installatio ^c, electus & etiam confirmatus non adipiscitur possessionem † administrandi ^d. Et universalis consuetudo Regni est, quòd Decurio electus intret curiam, & juret, deputeturque ei sedes, & antequàm illa fiant, non habetur pro consiliario. Similem quæstionem ponit Bald. *in l. privatorum C. de jurisd. omn. judic.* An electus & confirmatus antequam juret, & intret officium, habeatur pro potestate, & concludit per certa jura, quòd antequàm intret provinciam, non habebit † possessionem officii ^e, sic erit in proposito, quòd ille non habebitur pro Consiliario antequam intret Curiam, neque antè poterit administrare, & facit notabilis determinatio Bald. *in l. 1. ff. de offic. pras. August.* ubi dixit, quòd in officiis tria requiruntur, Electio, acceptatio, & Ingressus officii †, & ideò dicit quòd Potestas antequàm intret Palatium non potest exercere officium, quia non dicitur in quasi possessione ^f, & per ista & alia, quæ possunt adduci concluderem, quòd etiamsi in provisione Regia dicatur, quòd si consilium non receperit consiliarium ab eo creatum, quod habeatur pro recepto quòd non poterit administrare donec intret Palatium & recipiatur per consilium, & cum accidisset de facto ita respondi. ^g

[Ordinamenti.] Quæ est *l. 1. tit. 4. lib. 7. Recopil. & ex speciali dispositione l. 1. cum tribus sequent. tit. 2. eod. lib. 7. Recopil. & ex l. 2. tit. 1. lib. 4. Recopil.* ubi diximus.

[Alium.] Prout competere potest, ^b & servandum disponit tex. *in l. 1. cum 4. seq. tit. 2. lib. 7. Recopil. & ex l. 3. tit. 4. eod. lib.* & quia id de jure per consuetudinem acquiri potest ut diximus *in d. l. 2. tit. 1. lib. 4. Recopil. & in l. 3. tit. 5. lib. 3. ejusdem Recopil.* Est tamen notandum, quòd quoad possessionem usus † quadraginta annorum sufficit in hoc casu, prout declaratur *per l. 5. tit. secundo. lib. septimo Recopila.* quæ in hoc dirimit turbationes Doctorum *dict. l. contrarium cum l. 4. ibidem* asserentium, ut discutiebat Gregorius Lupus *in l. tertia gloss. secunda titulo 19. partita 3. & Avend. capit. 10. Pratorum num. 2. & 3. lib. 1. & ideò illa l. 4. dicti tit. 2. lib. 7. Recopila.* non sine mysterio in fine ejus usum, non verò consuetudinem in hoc casu, vocat illum quadraginta annorum, quasi per id verbum, possessio vel quasi denotetur, per verbum verò *costumbre*, proprietas, ut optimè & singulariter inquit Bald. paucis notus *in cap. cum Ecclesia. colum. fin. extra de elect.* quem sequitur Burgos de Paz *in l. 3. Tauri. nume. 1063. cum sequent.* & sic illa *l. 5.* quæ de proprietate loquitur, per verbum *Costumbre*, locuta est, & inquit proprietatem in hoc casu per tempus immemorabile & non minus adipisci possessionem vel quasi eligendi Decuriones & ad officia justitiæ officiales. Aliud est etiam notandum, quòd *per l. 3. tit. 4. lib. 7. Recopil.* disponitur quòd supradicta locum habeant ut stante dicto usu vel consuetudine populorum possint per concilium eorum eligi & nominari personæ ad officia Decurionatus, quoties per mortem vacarunt dicta officia, secus verò si per resignationem, nam tunc non possent dicti populi illa providere, nisi propter impedimentum aliquod essent renuntianda, nam tunc in manibus aliorum Rectorum populi renuntiandum est, aliter enim renuntiatio facta nulla est, & tunc debet servari forma de qua *ibidem* & in facti contingentia in quodam officio tabellionatus sic factum fuit me patrocinate in jurisdictione

dictione nupus riacentia civitatis ; ubi similis habetur consuetudo immemorialis.

8 [Installatio,] Id est in possessionem ¶ inductio, ut exponit Abbas *in cap. transmissam num. 3. de electione* & Rebuff. *in praxi benefi. tit. de simonia in resignatione colu. p. mult. vers. quintus casus pag. 501.* Installari enim exponitur, id est; poni in stalli Prælati, secundum Abb. *in c. qualiter de electio.* ut refert additio ejusdem Abb. *in dict. cap. transmissam num. 3.*

d [Administrandi,] quasi secus si installatio & sic in possessionem missio de consuetudine non requiratur, quoniam tunc poterit Episcopus electus & confirmatus

9 exercere ea ¶ , quæ sunt potestatis jurisdictionalis, ut sunt judicare, excommunicare, corrigere, & beneficia conferre, secundum glo. *in d. c. transmissam*, quam ibi sequuntur Doct. & Franc. Vargas, *de Episcop. juris. & Pontif. maximi author. confirma. 14. pag. 121.* & Bertach. *in tract. de episco. 4. part. 2. partis, lib. 3. num. 8.* & Didac. Perez, *lib. 1. Ordina. col. 261. in fin. cum duobus sequentib.* & hæc vera credo quoad conferendum Beneficia, quoties Episcopatus fuit provisus per mortem vel privationem, tunc enim statim quod alicui de tali prælatura provisum est, & sic per Papam confirmatio facta, poterit talis conferre beneficia sui Episcopatus, ut optime per Rebuffum *in praxi, titul. de simon. in resigna. num. 16. pag. 498.* & Ripam *in cap. eam te. n. 10. de rescript.* & Didac. Perez *l. 2. titu. 6. libr. 1. Ordina. col. 261. cum duobus sequentib.* nisi consuetudo esset in contrarium, ut per Rebuffum, *ibidem num. 47. versic. quintus casus*, si verò per resignationem vacaret Episcopatus vel Abbatia, non poterit Episcopus vel Abbas beneficia conferre, usque dum possessionem adipiscatur, secundum Rebuffum ubi supra, *num. 27. cum sequentibus aliquibus*, & sic declarabis dicta per Selvam *de beneficio, 2. part. quest. 15. per totam*, ubi latè discutit istam materiam an electus in Episcopum possit conferre beneficia antè confirmationem, & dicit quod non, post confirmationem verò sic, quod intellige dictis modis. Item intellige dum tamen litteras confirmationis receperit, antè enim, neque ipse potest administrare, neque canonici suæ Ecclesiæ, id debent sub pœna permittere., *ex extravag. injuncta, de electio. inter communes*, relata per Rebuff. ubi supra, *num. 31.* & Selva *Azevedo de Curia Pisana.*

vaun, ubi supra, *num. 1. qui in num. 7.* ponit limitationes ad illud quod electus tantum non potest beneficia conferre, & per Lancellorum Conradum, *in templo omnium judi. libr. 2. cap. 5. de Episcopo in §. primo. in qu. st. de electio* antè confirmationem. Alia tamen, quæ sunt ordinis, sicut clericos ordinare, chrisma conficere & similia electus ¶ & confirmatus non 10 potest antè consecrationem facere, secundum glo. & Doct. *in dict. c. transmissam* antè enim non dicitur Episcopus, sed electus, neque dicitur antè Pontifex, secundum glo. *in Clemen. 2. verb. Pontificum de celebr. miss.* notat optime Selva, ubi supra *1. parte, quest. 2. num. 31. & 32.* limitat nisi materia subjecta concernat simpliciter jurisdictionem Episcopalem, quia tunc appellatione Episcopi venit electus confirmatus non consecratus, secundum gloss. *Episcopis, in Clemen. 1. de foro compet.* & sic secundum Selvam *dict. num. 32.* electus confirmatus potest dare licentiam ut beneficiatus causa studii ¶ se absentare possit. Et ut omnia radi- 11 cinitus intelligas, debes scire, quod duæ sunt, ex communi Theologorum & aliorum schola, Potestates Ecclesiasticæ ¶ 12 una quæ dicitur potestas ordinis, sive sacramentalis, & est ea, quæ per aliquam consecrationem confertur, & dicitur sacramentalis à fine ad quem ordinatur, quia omnis talis Potestas ordinatur ad concessionem & ordinationem Sacramentorum. Altera, quæ dicitur Potestas jurisdictionis, & hanc distinctionem Theologi & Jurisperiti omnes docent, ut vides ex gloss. & Docto. *in dict. capit. transmissam de electio.* & optime per Alphonsum à Castro, *de justa hæret. puni. lib. 2. cap. 21.* & per Fran. Vargas, ubi supra *propositio. 1. pag. 49.* Primam quidem Potestatem Episcopus electus confirmatus nondum tamen consecratus non potest exercere. Secundam verò electus & confirmatus poterit in suo Episcopatu, dum tamen litteras provisionis & sic confirmationis receperit. Item dum tamen alius non sit in possessione illius Episcopatus, putà quia per resignationem vel privationem habet succedere electus & confirmatus, non vero per mortem. Item dum tamen ex consuetudine installatio, & sic in possessionem missio non requiratur, nam si requiratur, vel per resignationem aut privationem vel quid simile & non per mortem vacabit Episcopatus, vel litteras confirmationis non receperit, in nullo ho-

rum casuum, vel aliorum in jure expressorum poterit Episcopus confirmatus beneficia conferre neque administrare, & secundum hanc potestatem exercere, ita colligo ex Rebuffo, ubi supra, & Selv. d. *quest.* 15. & ex Doct. in d. *cap. transmissam*. Sed cum Episcopus etiam confirmatus litteras confirmationis teneatur mittere Regi & ejus Regio consilio pro juramento fidelitatis præstando, & antequam ibidem expediantur non capitur possessio; canonici suæ ecclesiæ nisi litteras has videant & eis notificentur non permittunt administrare, & eis præsentatis & notificatis capitur Episcopatus possessio; nunquam vidi, neque audiui Episcopos etiam confirmatos ante captam possessionem hanc secundam ecclesiasticam potestatem exercere, & de consuetudine sic teneri video & audio in hoc Placentino Episcopatu & in aliis, quorum notitiam habeo, Salva in omnibus Summi Pontificis autoritate & Episcoporum prærogativa. Idque in Secularibus etiam officiis & Potestatibus utitur & fit, ita ut etiamsi Provinciam ¶ ingrediantur, non possunt administrare ea, quæ sunt officiorum suorum nisi prius titulis ostensis & capta possessione, & interim durat Potestas antecessorum; nam quamdiu quis sustinetur in officio, potest administrare, *ex cap. si octava, quest. 4. & cap. ad probandum de re judicata, & l. Barbarius ff. de offic. prator.* & sic cessare jam dispositionem *l. meminisse ff. de offic. proconsul.* etiamsi decessor hoc sciat, quantumvis *ex l. si forte, ff. de offic. præfekt.* aliud esset, secundum Oroscium in *dict. l. meminisse col. 436. num. 2.* & sic verbum, usque ad adventum successoris, *dict. l. meminisse*, & verbum, *ingressus sit l. 1. ff. de offic. præfekt. August.* jam intelligantur, ut adventus & ingressus cum effectu compleantur, titulis ostensis & præsentatis in concilio & capite provinciæ, & ibidem captâ possessione, prout quotidie capitur, & hoc verum etiamsi officium vocaret per mortem, non enim aliter quam supradictis adimpletis civitas permetteret proviso administrare & justitiam exercere, consueta enim servanda sunt, aliter discordiis, rixis, scandalis & delictis causa præberetur; quod maximè vitandum est, minimeque sunt mutanda, quæ certam interpretationem habuerunt, *ex l. minime, ff. de legibus*, & ita in effectu voluit Author noster

intelligere tenere & declarare, & bene. [Officii.] Ut in *precedente additione* diximus.

[In quasi possessione officii.] Ex dictis in glos. antecedente, & tenet Avend. *cap. decimo nono Pratorum num. 28. versicul. item licet quis lib. 1.*

[Respondi.] Et sic practicâ & usu communi receptum videmus, ita ut dubitationi nullus jam locus remaneat.

CAPUT XIV.

An valeat consuetudo ut Decurio det aliquid tempore, quo recipitur

Quæritur hinc non incompetenter; An valeat consuetudo in aliquibus locis quòd consiliarius pro receptione det Epulum, vel convivium, vel aliquid aliud, & videtur quòd gratis tenentur recipere, & si aliquid recipiunt, cum ad id teneantur de jure, quòd turpiter faciunt, per jura vulgaria, quæ hoc disponunt, a sed *tex. notabilis in l. si mulier. 1. ff. de donationibus inter. expressè approbat consuetudinem*, quòd in tali receptione erogentur sportulæ.

ADDITIONIO. [Vulgaria.] Ut *l. 1. ff. ad l. Juliam. de ambitu*, & per illud, manus mundas omnes habete, & estote contenti stipendiis vestris, & faciunt dicta per me in *l. prima, titulo sexto. num. decimo septimo, lib. 3. Recopilationis.*

[Consuetudinem,] sicut & pacto vel statuto id fieri posset, & valeret tale statutum de jure civili, ut collegiatus pro introitu solvat prandium, vel aliud quid *l. his verbis. §. alumno de legat. 3. Alberi. in 1. parte statutorum, questione 66. Rebuffus in l. Neratius 85. versic. item in jure. pagin. 530. ff. de verborum significatione*, & illum §. allegat Antonius Gom. *tomo. 1. cap. duodecimo, num. 16. in fine.* & sic in hac civitate Placentina utitur, ut novus Rector tempore, quo capit possessionem Decurionatus unicuique ex Rectoribus præsentibus solvit duos aureos nummos. Id tamen de jure canonico in adeptione beneficiorum omnino est improbatum, *ex extravan. 1. Joannis. 22. de simonia*; eò quòd simoniacum est, ut in *cap. quoniam de simon. & ex cap. multis. 1. q. 3.* quæ jura ad hoc allegat Rebuff. in *concordata, tit. de*

de reservat. §. fin. versic. 5. etiam infer-
tur pagin. 4. & Parisius consil. 93. num.
2. & 15. lib. 4. Et expressio Decreto
14. Sacri concilii Tridentini, Sessio. 24.
de reformat. sic statuitur, si in usus pios
non convertatur; nam si in pios usus
converteretur propter divinum cultum
augmentandum, non vero ob aliud, non
esset simoniacum, ut not. Doctores in
cap. cum M. de constitutionibus, & Selva,
de benefic. prima parte. questio. septima.
num. 46. Nam si ob alium respectum
etiam in pios usus converteretur itidem
simoniacum esset secundum Parisium,
ubi supra num. 3. Et motu proprio Sanc-
tissimi Patris ac Pontificis maximi Pii
Quinti, sic stabilitum est, qui quidem
motus proprius, quia præ manibus non
habetur, sequentis tenoris est.

S. D. N. Pii. PP. V. Revocatio
privilegiorum & statutorum,
quod fructus Beneficiorum
primi anni, aut alterius tem-
poris, ex quo vocarunt, ce-
dant capitulo vel alii loco.

Qui verò sunt concessi Fabri-
cæ, seu Sacristiæ seu pro usu
ultra semestre, deinceps sint
illi pro dimidiâ, reliquum ca-
piat Beneficiatus.

PIUS Episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam. Durum
nimis & incommodum arbitramur, quod
Ecclesiarum ministri in iis, quæ ad ip-
sorum sustentationem suppeditant, dispen-
dia patiantur. Quocirca cum ad hanc rem,
simulque prohibendam ab Ecclesia Dei,
avaritiæ pravitatem, editas ante hac
sanctiones, minime satis esse intelligimus,
novæ constitutionis subsidio cogimur pro-
videre. Cum itaque alias ex plurium Ec-
clesiarum Cathedralium, & Collegiata-
rum constitutionibus, aut ex pravâ con-
suetudine observari intelligeretur, ut in
electione, presentatione, nominatione, ins-
titutione, confirmatione, collatione, vel
aliâ provisione, sive admissione ad possessio-
nem alicujus Cathedralis Ecclesiæ, vel Be-
neficii, Canoniciatum, aut Prabendarum,
vel partem proventuum, seu ad distribu-
tiones quotidianas certæ conditiones, seu
deductiones ex fructibus, solutiones, pro-
Azevedo de Curia Pisana.

missiones, compensationesve illicitæ, aut
etiam, quæ in aliquibus Ecclesiis dicuntur
Turnorum lucra, interponerentur, licet
sancta Synodus Tridentina hæc deestata
mandaverit Episcopis ut quæcunque hu-
jusmodi in usus pios non converterentur,
atque ingressus eos, qui simoniacæ labis,
aut sordidæ avaritiæ suspicionem habe-
rent, fieri non permetterent, ipsique di-
ligenter de eorum constitutionibus, sive
consuetudinibus super prædictis cognosce-
rent, & illis tantum, quas probarent,
exceptis, reliquas ut pravas & scandalo-
sas rejicerent. Eos verò, qui adversus
prædicta, quavis ratione commisissent, pæ-
nis contra simoniacos editis teneri decre-
verit, multorum tamen indomitâ cupidi-
tate, tam prædicta, quam alia ad bene-
ficium & commodum ipsorum ministrorum
edita, aut omnino contemnuntur, aut in
varios sensus traducta perperam eludun-
tur. Quare nos pro divini cultus exerci-
tio, simulque evocatorum ad illum auxi-
lio plenius, & evidenter, & consilium fore,
rati revocamus & abolemus omnia,
& quæcunque privilegia, consuetudines,
& statuta quarumcunque Ecclesiarum Ca-
thedralium & Metropolitanarum, ac Ma-
jorum, nec non Collegiatarum, etiam ju-
ramento, confirmatione Apostolicâ, aut alio
quovis præsidio munita, ac etiam supra
hominum memoriam, & longissimo ac quan-
tocunque tempore etiam continuo observa-
ta, sive pro persolvendis Ecclesiarum,
vel Prælatorum debitis, sive pro suppor-
tandis illorum oneribus, sive aliis etiam
majoribus maximis, & urgentissimis cau-
sis concessa, & approbata, ac etiam mul-
tiplicatis vicibus innovata, extensa, &
moderata, quod vacantibus ipsarum dig-
nitatibus Ecclesiarum, canonicatibus, præ-
bendis, portionibus, beneficiis, officiis,
fructus ac etiam quotidianæ distributiones
ex eis, primo ab ipsa vacatione anno, aut
longiore, vel etiam breviori tempore pro-
venturi, Mensæ Episcopali, seu Capitu-
lari, aliorum loco integrè vel partim rema-
neant, seu applicentur, aut in communes
usus cedant, seu inter alios Canonicos, &
personas Ecclesiæ, seu Capituli dividan-
tur: quodque nullus etiam Apostolicâ au-
thoritate provisos in canonicum recipi, aut
ad dignitatem, seu portionem, beneficium,
vel officium admitti, vel aliàs in ejus pos-
sionem induci possit, nisi prius de obser-
vandis hujusmodi privilegiis, consuetudi-
nibus, & statutis juramentum præstiterit,
& obtentæ illorum derogationi, ac fruc-
tuum,

zum, & distributionum perceptioni renuntiaverit, seu Capitulo & personis predictis cesserit, seu (ut appellant) dulciaria, aut quid aliud prastiterit, quorum omnium tenores, causas, & effectus habemus presentibus pro expressis, quibuscunque illa concepta sint, formulis, necnon irritantibus, & aliis Decretis roborata, volentes ea omnia vires & effectum de cetero non habere. Præcipimus igitur & interdiciamus omnibus Episcopis, Capitulis, Collegiis, & personis ad quos id pertinet, ne posthac fructus, aut distributiones hujusmodi, nec prorsus ullam eorum partem retineant, neque ipsorum cessionem, vel renuntiationem, aut dulciaria, vel alia quomodocunque petant, vel exigant, aut quemquam sive ordinariâ, sive Apostolicâ auctoritate provisum, ad præstandum hujusmodi juramentum inducant, aut illi predicta non facienti possessionem impediant, vel remorentur. Quicumque contra fecerint, si Ecclesiarum Antistites, tandiu à Pontificali officii exercitio sint suspensi, donec satisfactione prævia illis per sedem Apostolicam suspensio relaxetur. Capitula vero & collegia quacunque ecclesiastico subjaceant interdicto, ac singulares persone in excommunicationis sententiam incurrant à qua nisi in mortis articulo constituti, ab alio quam à Romano Pontifice absolutio- nis beneficium nequeant obtinere. Decernentes hujusmodi præstita juramenta non tenere, neque quemquam illis obligari: quinimò jurantes in hujusmodi censuram incidere, necnon irritum & inane quidquid super his secus per quoscunque scienter vel ignoranter contigerit attentari; Et nihilominus statuimus, ut ubicunque hujusmodi fructus & distributiones fabrica, vel sacristia, aut alterius Pii loci usibus ultra semestre tempus reperiuntur concessi, horum duntaxat dimidia pars ipsi sacristia, vel fabrica aut pio loco deinceps tribuatur, alteram vero Beneficiati predicti integrè recipiant. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscunque, aut si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit sede indultum, quòd interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas non facientes de indulto hujusmodi mentionem, Decreto prædicta synodi ac etiam constitutione fel. rec. Joan. Papæ XXII. quæ incipit, suscepti,

& aliis juribus hac de re disponentibus, nihilominus aliàs in suo robore mansuris & duraturis. Caterùm per prædicta non intendimus illis præjudicare capitulis, collegiis, mensis, aut personis fructus, & distributiones inter vacationem Beneficiorum, & eorum collationem, sive possessionis apprehensionem provenientes ex statuto, consuetudine, vel privilegio hujusmodi percipientibus, vel retinentibus, quominus ipsi illos interim ut antea exigere valeant & habere. Postremò volumus ut presentium exempla etiam impressa notarii publici manu, & Prælati ecclesiastici, ejusvè curia sigillo obdesignata, eandem illam prorsus fidem ubique locorum in judicio & extrà illud faciant, quam facerent ipsæmet præsentibus, si essent exhibitæ, vel ostensa. Nul- li ergo hominum liceat hanc paginam nostra revocationis, abolitionis, præcepti, interdicti, decreti, statuti, intentionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contra ire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ. 1570. Fride Kalen. Julii, Pontificatus nostri anno 5.

Cæ. Glorierius
H. Cumin.

ANNO à Nativitate Domini. 1570. indictione 13. die verò 13. Julii, Pontificatus Sanctiss. in Christo Patris & Domini nostri D. Pii divinâ providentiâ Papæ Quinti Anno quinto, retrospectæ litteræ Apostolicæ, affixæ, publicatæ fuerunt ad valvas Principis Apostolorum de urbe, ac valvas Ecclesiæ S. Joannis Lateran. & ad valvas Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ, per nos Scipionem de Octavianis, & Antonium Clerici Cursores Apostolicos.

Stephanus de Olea Magister Cursorum.

¶ Ex quibus vides in Ecclesiis nihil pro introitu recipi posse. In sæcularibus vero Decurionatibus consuetudo servabitur prout hic Placentiæ servari diximus, & faciunt dicta per Avend. cap. 19. Pratorum, num. 28. versic. & factò juramento. lib. Et hæc pro libro primo sufficiant additiones.

LIBER SECUNDUS

CAPUT PRIMUM.

An consilium assurgat Decurioni intranti?

SUMMARIUM.

- 1 Imperator salutatus ab illustribus tenetur aliquantulum assurgere.
- 2 Prælatūra principaliter propter onus datur.
- 3 Invidia quid sit?
- 4 Cardinales qui dicantur & sint.

IN ingressu cujuslibet ex Consiliariis de consuetudine laudabili assurgit Potestas & alii Consilarii, & stant donec sedeat Consiliarius, qui intrat, & si illustris sit Præses, vel Corrector, tenetur id facere, quod si non faciat, illi intranti potest curia sedere, & non assurgere, & hoc *ex cap. esto subiectus 95. distinct.* ibi, *cur ego te habeam ut Principem, cum tu me non habeas ut Senatorem*,^a & propterea ut dicit Sabellicus *Ænead. 6. lib. 7. fol. 59.* quod præcipua & inexpiabilis invidia^b Cæsari fuit mota, quod Senatui ad se venienti pro templo Veneris genitricis non assurrexit: quod si potestas tenetur assurgere Doctori, quando pro tribunali sedet, & dare ei reverentiam *l. fin. C. de advo. di. jud.* multò fortius potestas consiliario, quia in consilio majorem potestatem habent consilarii, quàm potestas, ut infra dicetur, & non debet dedignari potestas assurgere consiliario: quia Imperator salutatus ab illustribus † tenetur aliquantulum assurgere, text. & ibi Angel. *in l. cum salutatus, de senten. pas.*^c & ibi dicit quod Carolus Imperator in totum^d assurgebat Cardinali.

ADDITIO.

^a [Senatorem.] Frustra enim petit debitum, qui quod debet non impendit, ut *28. quest. 1. si infidelis*, notat Deci. *cap. constitutis el. 1. num. 2. de appel. &*

alia jura, quæ allegat gloss. nil, *in eod. c. esto subiectus 95. distin.* cujus tex. argum. dicit Abb. *in cap. qualiter n. 2. de elect.* quod Prælatūra non datur principaliter propter honorem, sed propter onus, † sed in consequentiam propter administrationem debetur honor Prælato.

[Invidia.] Quæ est ossium putredo, † Proverb. 24. & inquit glos interlinearis, idest bonorum operum, unde dicit Archid. *in cap. unum orarium, §. aliàs, col. 2. dist. 25.* invidia est quædam arbor cujus radix est malevolentia, cujus frondes, ira & odium, cujus flores irrisio & derisio, cujus fructus, æmulatio & detractio, cujus folia, livor & pallor, & quem aspicit, despicit, & quem despicit interficit, & corrumpit. Et de nequitia invidi, est bonus tex. *in cap. sextodie circa medium 35. distinct.* & *in cap. simonia 6. quest. 1.* & cum ab omnibus sit invidiæ vitium fugiendum, ab his tamen, qui clerici sunt & de sorte Domini, est præsertim evitanda, *cap. his igitur, circa medium 23. distinctiõe*, & ab omnibus laicis, ut summum malum cavenda est invidia, nè eam sibi in suos sacerdotes assumant. Pejus enim malum (ut dicit Gregorius) non existimo, quàm Christianos suis invidere sacerdotibus, *cap. sunt plurimi, in fin. 6. quest. 1.*

[Sentent. pas.] Refert Felin. *in Rubric. num. 8. de major. & obed. & Ant. Gom. decisi. Lasit. 1. num. 41.* & plura per Cassan. *in Catal. glor. mun. par. 1. considerat. 21. & 26.* ubi optima refert in propositum, & faciunt dicta per Tiraq. *in l. 13. connub. num. 40. cum sequentibus.*

[Cardinali.] Cardinales enim sunt fenatores † sacro sanctæ Romanæ Ecclesiæ^d & pars corporis sanctissimi Domini nostri Papæ *cap. Constantinus 96. dist. c. felicitis,*

de pænis in. 6. l. quisquis C. ad. l. Jul. maje. & habent maximam præstantiam & dignitatem, ut per Barbat. tract. de præstan. Cardi. & sic non comprehenduntur, in generali impositione subsidii, nec in dispositione. c. fi. de conces. præb. in 6. neque in censuris in constitutione appositis, si non sit in illis dictum expresse. c. quia periculosum, & ibi Joan. Andr. de senten. excom. in. 6. notat Marcus Mantua. in observationibus legalibus lib. 10. cap. fin. de Cardinali, & Cassan. in dict. catalogo gloria mund. 4. parte, considera. 10. cum. 8. sequentibus.

CAPUT SECUNDUM.

In sessionibus qualiter se debent habere.

SUMMARIUM.

- 1 Stans Deo proximior dicitur altius sedere. & num. 7.
- 2 In sessionibus apparet dignitas.
- 3 Primo receptus præfertur.
- 4 Major & antiquior qui primò recipitur. & num. 17.
- 5 Consuetudo non valet ut Archidiaconus præcedat vicarium Episcopi. & n. 19.
- 6 Consuetudo tollens privilegia dignitatis non valet.
- 8 Sedens dicitur magis honorari quàm stans.
- 9 Inter sedentes major est qui stat à dextris.
- 10 Quando dicatur quid à dextris, vel à sinistris.
- 11 Ordo ab omnibus equaliter servandus.
- 12 Ordo quid sit? & in pluribus in quibus servatur. ibid.
- 13 Honor consistit in sedendo ante alios.
- 14 Nominatus prius dicitur honorari, & sic in beneficalibus primò nominatus præfertur. & numero 15. cum Apostolica.
- 16 Confessio partis in beneficalibus quando titulum tribuat.
- 18 Privatus officio illud recuperans an se-deat in antiquo loco.
- 20 Honor qualis sit sequi an præcedere.
- 21 Præcedentia locorum & vocum quando locum habeat.

Qualiter & quo ordine debent sedere in consilio, & sic in sessionibus quis alteri præferatur. Et licet ille, qui Deo proximior stat, dicatur altius sedere
 1 †, ut gloss. in. §. aliam. Instit. de bono.
 a poss. a nihilominus sicut in cœlestibus est

ordo, ita in terrenis oportet ordinem observari^b, quia in sessionibus apparet dignitas. † cap. cum olim. de consuet. c & quis^{c 2} sit dignior alteri nobilitate & virtute, esset concertatio longa & periculosa, & quæ quotidianam materiam discordiæ posset inducere. Ideò optimè statuitur, quòd primò receptus † præferatur alteri.³ capit. statuimus de mayo. & obed. d & ille^d dicitur major & antiquior qui est primò receptus †, gloss. in cap. fin. de consuet. in⁴ sexto. e & hoc est servandum, etiamsi^e consuetudo esset in contrarium, quia talis consuetudo est nutritiva scandali^f, inimicitia, & peccati. capit. fin. de consuetu. & propterea non valet consuetudo, quòd Archidiaconus præcedat Vicarium † Epif.⁵ copi s, quia non potest induci nisi ex^g quadam ambitione, vel stultitia. cap. legimus 93. distin. ita tenet Abb. in consi.^h 11. h facit text. quem ibi notant Bart. h & Platea in. l. omnes. C. de decurio. lib. 10. qui dicit, quòd consuetudo, quæ tollit privilegia † dignitatis non valetⁱ Et ego^{6 i} expertus sum super his sessionibus similitates & periculosas inimicitias, quæ fuerunt sedatæ statim quòd fuit statutum, quòd primo receptus præcederet^k. Et^k tunc quilibet suo loco erat contentus, & non reputabatur dignior, qui præcedebat, cum utebatur jure suo.

ADDITIO.

[Bonor. poss.] Nam ut dicit Veronen. in tract. de Imper. eligen. in verb. ratione dignitatis. Adam & Petrus magis honorantur, ex quo sunt proximiores virgini, is enim dicitur magis honorari, qui sedet propè Dominum †, & tantò⁷ major, dignior dicitur, & altior, ex gloss. altiori. in dict. §. aliam, hic per Authorem allegatâ, & ibi Por. & Angel. & per Joan. de Imol. in l. qui solvendo. la. 2. ff. de heredi. instit. Bald. in. l. observare. §. antequàm vero juxta finem. ff. de offi. procons. & leg. & de hoc honore sedendi juxta Principem habetur 2. Esdra. cap. 3. & vide Joan. de Terrarubea, in lib. suo, de vinea Ecclesia, artic. 2. primi tractatus conclusionem 4. & Anto. Gamam, decisione. 1. Lusitana, num. 8. & sedens dicitur † magis honorari, quàm stans, secundùm Bald. in. l. quotiens. C. ubi senator. vel clarif. per tex. ibi in verb. sedendi quoque & etiam qui recumbit major est quàm qui ministrat, Luca 22. & inter sedentes dicitur major & honoratior, qui † sedet⁸ à dextris,⁹

à dextris, Bal. in. l. decernimus in 3. notabil. C. de sacrosanct. eccles. in cap. quam periculosum 7. quest. 1. & facit illud quod dicitur in Evangelio, unum à dextris, & alium à sinistris, & est text. in capit. solita. versi. hoc autem ibi, in sinistra parte sedere, de major. & obed. dicit enim Bart. in suo tracta. de insigni. & armis in 4. col. quod dextera pars est principium motus, & sic semper pes, qui antecedit, pes dexter est, eò quod nobilior, alias signaret talem figuram laevam esse, quod vitium sonat. l. qui clavum. §. item sciendum ff. de edil. edicto. de quibus latè per conclusiones per Joan. Sanxon, in consuetud. Turonia, tit. Des droiz de Castellenie, artic. 2. & per Tiraquel. de primogenitura, in Prefatione num. 14. cum duobus sequentibus.

10 quid autem dicatur à dextris †, vel à sinistris, Barro. Veron. ubi supra examinat, quod intelligendum est maximè, quando insignia, litteræ vel figuræ in clypeis, cooperturis, vestibus, parietibus, vel in loco ad similitudinem pinguntur, & in aliis etiam casibus, ut habetur plenè per Bart. in dict. tract. de armis & in tract. de Insula. 13. col. cum sequen. questio. alti. & penult. ante primam figuram, ubi omnino est videndum, & per Veronensem, ubi supra, & Imago impressa dicitur esse in latere dextro, quæ nos respiciendo, est respectu nostri lateris sinistri, sicuti si quis faciem suam ad meam convertat, latus ejus dextrum est respectu mei sinistrum, secundum Bartol. ubi supra idem si imaginem nostram in speculo inspiciamus, & sic Veneti malè ponunt in sigillis Leonem in parte dextra, & Ducem in parte sinistra, habendo respectum ad contrarium. Et inde arma majoratum semper in eminentiori & sic dextro loco apponi jubetur per fundatores.

b [Observari.] Nam ut habetur in cap. convenit de consec. distin. 5. convenit ordinem † æqualiter ab omnibus custodiri, nec debet turbari ordo officiorum. l. quisquis in fine. & ibi glos. fin. C. de postul. nullius quippè universitatis administratio gereretur, neque subsistere posset, nisi eam magnus ordo differentie servaret. cap. ad hoc 89. distin. & maxime ordo in dignitatibus est servandus; l. fin. C. de primicer. & toto tit. ut dign. ordo ser. lib. 12. C. & bonum consistit in ordine, secundum Augustinum, in lib. de natura boni. & ordo dat rei perfectionem l. 7. questio. 1. & præsertim in Ecclesia, cum

in ea nihil debeat esse inordinatum cap. miramur. 61. distin. & ideo quanto aliquid ordinatius est, tanto id melius & perfectius est l. 1. §. 1. ff. ad Velleianum. ita dicit Lucas de Penna, in dicta Rubrica. C. ut dign. ordo ser. libr. 12. & sic inquit August. de civit. Dei lib. 19. quod ordo † est parium, dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio, & dicitur ab ordino, & ordino ab ore dicitur, quod est idem quod dispo, quasi ore pronuncio, quis cuique locus esse debeat, & Archid. in c. decernimus. 10. q. 1. ordinem etiam esse dicit, cum diversarum rerum, vel personarum unaquaque proprium locum tenet: ratio autem ordinis observandi inter personas, ponitur, in cap. fin. in princ. 89. dist. eò quod ex ordine vera concordia sit, & ex diversitate contentio, & ibi gloss. allegat optimam auctoritatem Apolloli ad hoc. Et sic sicut in dignitatibus est servandus ordo, sic & in aliis erit servandus. Et primò in muneribus subeundis. l. si quem. civil. mud. i. d. lib. decima. & l. prima. C. de mun. patrim. eodem libr. Secundò in debitoribus fisci conveniendis. l. quoniam Augerio. C. de conven. ff. debit. lib. 10. Tertio in libertatibus. l. generaliter. §. si quis alienum. versi. si quis ergo. ff. de fid. lib. Quarto in pignoribus. l. secunda. C. qui poti. in pig. ha. Quintò in petitionibus à diversis in iudicio propositis. l. qui prior. ff. de judic. Sextò in executione rei iudicata. l. ordo. C. de execu. rei judic. & l. à Divo Pio. §. in venditione. ff. de re iudicata. qui si non servetur, actus est nullus. Felin. in capit. cum dilecta. colu. 6. de rescript. Joan de Imol. in dict. §. in venditione, & maximè quando executio fit ab executore, ut dicit Alexand. consil. 5. colum. 3. volumi. 2. & nos alibi diximus latius in. l. fin. tit. de las entregas. lib. 4. Recopilationis. Septimò in petitionibus ab eodem propositis. l. ordinarii. C. de rei vend. Octavo in testamentis. l. qui solvendo. l. 2. ff. de heredi. instit. l. 2. §. prius ff. de vulga. ista descripsit Platea, in l. secunda. C. ut dig. ordo serve. lib. 12. Nonò in visitatione facienda per Episcopum, vel alium habentem jus visitandi. capit. primo. de censib. in 6. Decimò in electionibus faciendis. cap. quia propter. & ibi notatur, extra de electio. ita quod non debet fieri præposteratio requisitorum ad electionem, ut notant Joan. Andr. & Panor. in dict. ca. quia propter. in. 5. & 6. col. Undecimò in confirmatione electionis,

nis, quoniam prius debet fieri Inquisitio de processu electionis, de meritis, & dignitate, vel indignitate ipsius electi per ipsum confirmatorem, quàm electus confirmetur, aliàs confirmatio non tenet *cap. provida cap. fin. de elect. in 6.* & ibi Dominic. & Francus & amplè de iis duobus per Petrum de Biaxio, *in suo directorio electionum. 3. part. cap. 38.* ubi multa de materia ordinis, & per Hippolyt. *in pract. crim. §. 2. num. 68. cum pluribus seq.* Duodecimò in Evangeliiis ubi primò in ordine ponuntur Evangelia Matthæi, quia primus scripsit Evangelium in Judæa, ut habetur *in argumento in Evang. secundum Matthæum*, & ibi Nicol. de Lyra. Decimotertiò, etiam Deus præcepit nomina filiorum Israel scribi in veste Aaron juxta ordinem nativitatis eorum, *Exodi 28.* & habetur per Lucam de Penna, *in l. 3. in prin. C. de Tiron. lib. 12.* Decimoquartò, in oneribus ordo est servandus *l. ordine delegat. 3. l. 3. §. preses ff. de mun. & honor. glori. univ. C. de portio. ad mun. nomin. lib. 10.* Decimoquintò, ordo servandus est eorum, quæ lege ponuntur, ut *l. fi. C. de offic. præfect. urb. secundum glossam l. l. 2. ff. de adoptionib. & sic ubi legalis paternitas contrahitur, primò interrogatur pater quàm filius dict. l. 2. ibi quia is, qui adoptat, rogatur, id est interrogatur, ff. de adoptionib. per quem tex. dicta gloss. prima infert, quòd sponsus primò debet interrogari in matrimonio contrahendo, quàm sponsa, & ad hoc illam gloss. singularizavit Bald. Decimo sextò, in judiciis, ut *l. prolatam. C. de senten. & interl. omn. judic. & C. de ordine judic. & in iis si ordo non servetur an actus sit nullus, Alber. in l. 1. colum. 5. C. de nov. C. comp. & diximus in l. 10. tit. 17. lib. 4. Recopil. & in l. fin. tit. 21. eod. lib. & supradictos casus desumpsi à Cassanæo, in Catal. glor. mun. 1. par. considerat. 80. quæ hic transcripsi, quia non præ manibus habetur liber ille & in tribus antecedentibus considerationibus alia de ordine descripsit ipse Cassan. quæ longum esset referre, & extra propositum.**

c 13 (De consuetudine.) Honor enim ¶ consistit in sedendo ante alios, secundum Bald. *in l. decernimus. 2. notab. C. de sacrosanct. eccles. & in l. liberti libertaque, num. 18. C. de oper. lib. quem & alios refert Tiraq. de primogenit. in præfat. num. 13. & Ant. de Lara, in princ. l. si quis à liberis, nam.*

21. ff. de liber. agn. ex quibus inferunt & præfertim Tiraquel. ubi supra num. 12. 17. & sequentibus aliquibus, filium primogenitum ut honorabiliorem debere sedere à dextris, & secundogenitum à sinistris, ex gloss. *in cap. quàm periculosum 7. quest. 1. sedensque in principio, sive in capite honorari dicitur, è quòd à dignioribus est inchoandum, ut est tex. cum gloss. in §. fin. Instit. de jure natur.* unde Virgilius in Bucolica, à Jove principium Musæ: & facit illud, in capite libri scriptum de me, & ad hoc videtur text. *in l. 2. §. Servius autem Sulpitius, ff. de orig. jur.* ubi sic dicit, Servius autem Sulpitius cum in causis orandis primum locum, aut certè post Marcum Tullium obtineret, & tex. *in cap. tua. 50. distinct. ibi à capite incipientes*, & facit quòd scribitur de Saule *lib. 1. Regum cap. 9.* assumens itaque Samuel Saulem, & puerum ejus introduxit eos in Triclinium, & dedit eis locum in capite eorum, qui fuerant invitati.

(Obedientià.) Qui enim prius nominatur, dicitur honorari ¶, secundum 14 Bald. *in authen. hoc amplius, col. fin. C. de fideicom. facit tex. in cap. si quis iusto, ibi is qui primo de elect. in 6. & in l. servus communis, ita, & quòd ibi not. ff. de stipul. ser. & sic ordo scripturæ, vel nominationis titulum confert prælationis, secundum Benedict. in cap. Raynutius, verb. testamentum. 2. num. 28. de testa- & sic in beneficialibus primo ¶ nomina- 15 tus præfertur, tex. in cap. eam te de rescript. cap. si eo tempore eod. tit. in 6. cap. mandato de præbend. in sexto l. quoties, ff. de usufruct. & qui habet primum esse habet primum frui, & primum gaudere, secundum Bald. in l. si plures col. 1. C. de cond. inser. refert. Jas. consi. 192. colum. 4. volum. 2. Rebuff. de nomin. quest. 21. num. 1. & 2. prior enim gratia est attendenda, secundum text. in cap. si à sede de præbend. in sexto, & antiquitas hæc & prioritas ex unius etiam horæ spatio probatur, imò & uno momento, ex gloss. in cap. duobus de rescript. in 6. & ex gloss. fi. in l. si ex pluribus, §. fin. ff. de solutionib. & est communis opinio secundum Cassiador. *decisi. 20. de præbend.* unde ut inquit Rebuff. *de pacifi. poss. num. 299. in antiquis*, cautela erit, ut de certa hora probatio fiat per testes, & valebit, quidquid malè aliud voluerit ibi Rebuff. Imò & ex partium confessione id constare potest, ut ait gloss.*

16 glos. si non appareat in dict. capit. duobus, quam sequuntur Doct. ibi, & in d. cap. si à sede. neque obtaret, quod de jure confessio † prædicta in beneficiis non tribuit titulum, ex cap. eum qui de eo qui mit. in poss. in 6. & glos. fin. in fin. in c. fin. de crim. fal. tradit Rota, decis. 42. de testib. in novis, & Boerius consil. 40. Gomec. de trien. pos. q. 36. quia secundum omnes in dict. cap. si à sede & in dict. c. duobus hoc est verum in titulo & jure pleno, secus tamen est quoad qualitatem, & prælationem & circumstantias aliquas, quia tunc bene prodest confessio partis, prout inquit & tenet Staphil. de lit. gr. & just. tit. de offic. & pot. leg. num. 29. & Cassiad. ubi supra, & iterum in decis. 1. num. 2. tit. de reservat. in Regulis cancella. & sic nimirum si primo receptus tanquam honorabilior præferatur.

e (De consuet. in 6.) Et hoc jure optimo in Collegiis, Ecclesiis, Capitulis, † Conciliis, & congregationibus observatur, nè (ut inquit optimè Jureconsultus in l. 3. C. de Tyronibus, lib. 12.) novitii iis præferantur, quibus laborum assiduitas, & stipendiorum prolixitas suffragatur. In ordine enim sedendi antiquitati deferendum est, ut probetur in l. 1. C. de consul. lib. 12. & in l. 1. & 2. C. de pres. prat. eod. lib. & in l. 1. C. de prop. sac. cub. eod. lib. dixi in l. 25. num. 1. tit. 16. lib. 2. Recopil. & qui priores sunt in dignitate sunt aliis præferendi, distinct. 18. cap. placuit 74. distinct. Episcoporum 85. distinct. cap. fin. de major. & obed. cap. 1. & in cap. 13. Concilii Nicani, & in Concilio Tolet. 93. & in 23. concilii Milevit. & in aliis conciliis relatis per Guille. Duran. de modo general. concilii celebran. 1. part. Rubric. de excessu. Cardin. fol. mihi 17. In sedendo enim, subscribendo, incedendo, & loquendo ii majorem prærogativam habent, qui digniores sunt ratione temporis promotionis ad officium, aut dignitatis adeptionem, ut habetur in cap. concilium, §. hinc in fine 17. distinct. not. Ant. Gama in decisione Lusit. 1. num. 1. & 14. & Avend. cap. 19. Pratorum, n. 15. in princ. lib. 1. & Franc. Marcus decis. Delphin. 808. num. 1. ubi disputat an Princeps possit hoc tollere. Digniorque dicitur quis interdum propter antiquitatem, puta quia primo fuit dignitatem adeptus, juxta not. per Innoc. in cap. tria extra de major. & obed. & Azavedo de Curia Pisana.

per Bartol. l. 1. ff. de albo scrib. & sic Doctor antiquior præfertur Juniori in tempore gradus, etiam ditiori vel nobiliori, ut per Decium late in cap. cleric. num. 3. cum sequen. de jud. Sed quid si quis est privatus officio Decurionatus, & alteri est collatum an si recuperet illud †, erit sedens in loco antiquo, vel in noviori; vide optimè per Menoch. in tract. de recuperan. poss. remed. 10. num. 105. usque ad 117. cum declarationibus, & Aviles cap. 44. Pratorum glos. 1. num. 3. & Petr. Pekius, in cap. qui prior. num. 12. de regul. jur. in 6. & an antiquior receptus votabit primo in cap. 4. istius libri dicemus annuente Deo.

(Scandali.) Quocum scandalo nihil est agendum, ex juris Regula & Brocardico, de quo plura diximus in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. num. 29. cum tribus sequentibus.

[Vicarium.] Regula est enim vera & communis quod vicarius Episcopi in sessionibus & in omnibus aliis actibus in quibus existit, ut talis Vicarius † non repræsentans aliam personam & dignitatem quam Vicarii, præfertur Archidiacono & debet esse in eminentiori loco quam Archidiaconus existit, tum quia repræsentat personam Episcopi, & præferendus est in honore sicut principalis, secundum Alber. in rubric. C. de offic. vicar. & Fran. Marcum, in decis. Delphin. 619. num. 3. Item quia existit in majori jurisdictione & sic in sessione præferendus, secundum Abb. consil. 21. lib. 1. ex text. in cap. statuimus, §. fin. & cap. seq. 17. distin. & etiam dicitur associari Episcopo in jurisdictione, ut inquit tex. in cap. innovatione 16. quest. 7. Tum etiam quia vicarius Episcopi coruscat radiis Episcopi, & idem tribunal habet cum eo, ex tex. in cap. 2. de consuet. in 6. dignitatem habet, ut in Clemen. 2. de rescript. nam secundum aliquos dictus Episcopi vicarius inter spectabiles numeratur, & ad minus inter clarissimos, ideo nimirum quod Archidiacono præferatur, ex text. in cap. precipimus 93. distin. quem ad hoc extollit Ludov. Roma. singul. 340. incip. & dicit; & tenent Abb. in consil. 22. lib. 1. & Bote. de synod. d. 6. Episcopus, 3. parte in prin. num. 20. & Jacobatius de consiliis, lib. 1. tit. de senibus, pag. 67. col. 1. & hoc verius esse testatur Dominus Franc. Sarmiento, libr. 7. Select. cap. 17. in princ. & Lancelotus Conradus, in templo omnium jud. lib. 2. cap. 6. §. 2. de offic. & pot. vic. E Episcopi.

Episcop. num. 14. cum seq. & alios referens tenet factum contingens narrans Marcus Ant. Cucho, de instit. canonicis, tit. de vicariis, num. 29. ubi ampliat id procedere etiam in Ecclesia cathedrali vicarium Episcopi præferri, & tenet Sarmiento, ubi supra in fine. Secundo ampliat idem Marcus Ant. ubi supra num. 33. ut id procedat non solum absente Episcopo, verum etiam eo præsentem, prout & tenet Ant. de Prat. in tract. de jur. Episc. cap. 2. quem refert & sequitur Sarmiento, ubi supra num. 1. Vicarius enim generalis Episcopi regulariter potest exercere jurisdictionem in ejus præsentia, sicut in absentia, nisi in casibus ubi aliud de jure statutum reperitur, ex tex. in cap. cum nullus de temp. ord. in 6. not. Fran. Marcus, in decisione Delphin. 483. num. 2. Dominic. in cap. licet de offi. vicar. in sexto & gloss. in prag. sanct. tit. de collat. §. item voluit in gloss. absentia, tom. 1. pag. 314. in parvis, & ita tenendum est quidquid aliud velit Menoch. consilio 51. & 52. relatus per Marcum Ant. dict. num. 33. Tertiò ampliatur dicta Regula quòd non valeret consuetudo in contrarium tanquam omni juri contraria, ut omnes supradicti tenent & benè, contra Marcum Ant. ubi supra dict. num. 29. aliud volentem; esset enim talis consuetudo contraria primo juri divino; ut colligitur ex cap. ad hoc. 89. distin. & ordini naturali, ut colligitur ex cap. est ordo 33. quest. 5. & juri canonico, cum major in administratione præferendus sit juri civili, ut colligitur ex l. ut gradatim, ff. de mun. & honor. & l. 1. ff. de albo scrib. & sic impræscriptibilis, & potius dicitur pestis quàm consuetudo, juxta ea quæ habentur in simili in cap. ad nostram in tex. & gloss. de probationib. & etiam contra honestatem, & ideò non valet, cap. cum decorem. de vita & honest. cleric. & etiam contra rationem & contra primum gradum humilitatis, ut probat Panormit. in dict. consilio 22. quem sequitur Felin. capit. statuimus, de major. & obediens. & optimè Cassan. in catalogo gloria mundi, part. 4. consideratione 46. & sic jure optimo Autor iste in præsentem dixit talem consuetudinem non valere, & ex his Sanctissimus Papa Pius Quintus motu proprio concessit Episcopo nostro Placentino Petro Ponce de Leon & successoribus ejus in Episcopatu, quòd vicarius Episcopi in Choro Ecclesiæ Ca-

thedralis habeat in absentia Episcopi unam de principalioribus sedibus post Pontificalem, quam Vicarius voluerit, & quòd istæ duæ sedes sint semper vacuæ, & nullus in eis sedeat sub gravibus pœnis, ut cum Vicarius advenerit, eligat quam voluerit; quæ omnia nota, quia non sic reperies, sic & locum tenens Correctoris in Concilio in absentia, Correctoris eminentiorem sedem & locum obtinet.

[Consilii. 2.] Aliàs 21. ut in gloss. præcedente diximus.

[Non valet] Ut infra libr. 3. cap. 3. i dicemus.

[Præcederet.] Qualis sit honor an sequi, an præcedere †, an esse in medio, ex qualitate factorum & casuum, & sessionum, aut processionum colligendum est, consuetudoque locorum in honoribus deferendis inspicienda est, ut inquit Bald. in 1. lect. l. observare §. antequàm, ff. de offic. procons. actus enim sunt & finiunt tam in Ecclesiis quàm in Collegiis secularibus in quibus aliquando præcedentia est honorabilior sequentiâ, & aliquando sequentia est honorabilior præcedentiâ; in processionibus enim qui sequuntur post præcedentes honorabiliores: in offertoriis vero præcedentes sunt honorabiliores sequentibus eos; imò & aliquando præcedentes, vel sequentes non sunt honorabiliores, sed qui sunt in medio, putà quando fiunt publicæ processionibus Ecclesiasticæ pro devotionibus, votis, aut Litanis, aut pro bonis temporalibus; præcedunt enim minores honore Ecclesiastici respectu aliorum Ecclesiasticorum sequentium, & post omnes Ecclesiasticos sequuntur Corrector & Præses civitatis & Rectores alique milites & personæ seculares, & tamen locus medius est tunc honorabilior, quoniam ibidem præest Episcopus, qui semper stat in medio clericorum & laicorum, exemplo Christi, qui sedens in medio Doctorum &c. Luca 2. & ille est honor stare aut sedere in medio, quoniam locatus in medio, cunctorum ad se trahit aspectum, ut dicit Cassiodorus, lib. 3. variarum Epist. & apud Numidas erat honor sedere in medio, ut refert Sallustius, in Jugurthino. & Lucas de Penna, in l. quisquis C. de pref. prat. lib. 12. & etiam Episcopus, tanquam Pastor adducit oves ante clericos, docens eos modum cundi & incedendi, laicos verò post,

post, ut exemplo clericorum incedant, ita quod secundum subjectam materiam honorabilior locus judicatur præcedentiâ, vel sequentiâ, consuetudine locorum & opinione omnium civium habitâ & consideratâ. Ex quo est indeterminata quæstio tacta per Boer. *decisi.* 23. *num.* 50. de fatuo quodam inter medicos & Legistas: de qua quæstione & quis eorum præferatur vide Cassan. *in catalogo glor. mundi,* 10. *parte, considerat.* 25. & notandum pro complemento, quod ista præcedentia locorum & sedium †, vel vorum, tunc habet locum, quoties sunt ii in actu Concilii, Collegii vel Capituli, ut infra *isto lib. cap.* 4. videbimus Deo volente.

CAPUT TERTIUM.

Quid sit tractandum in consilio?

SUMMARIUM.

- 1 *Consilium sapientium requirendum.*
- 2 *Peritos in arte consulendos.*
- 3 *Imperiti etiam aliquandò bene responderunt.*

Sic ergo congregatis dicit Aulus Gellius *dict. lib.* 14. *cap.* 17. quod ad Senatum deferebantur primò de rebus divinis, quàm humanis^a, & de Republica indefinitè, & de rebus singulis finitè, quæ omnia exemplo digna teneant Rectores.

ADDITIO.

[Humanis.] De quibus hodie in iisce secularibus consiliis tractari solet, de rebus scilicet regimen civitatis & terræ subjectæ concernentibus, & provisione populorum, annonaque providenda, defendendis que civitatis rebus & rebus (nè dicam destruendis aliquando quod absit) aliaque insuper secundum negotiorum occurrentium necessitatem pertractantur, inter sese negotia ipsa conferentes, & aliquando litteratorum & Jurisconsultorum consilia † perquirentes, juxta illud Eccles. 32. *Fili sine consilio nihil facias & post factum non penitebis,* præsertim in arduis negotiis, ut & ipse Rex in lege condenda vel deroganda consiliariorum vota perquirat, ut *l. humanum, C. de leg. & in l. fin. tit. 1. lib. 2. Recop.* ubi dixi. Imò & ipse summus Pontifex *Azevedo de Curia Pisana.*

Cardinalium consilia perquirat, voluntariè tamen, non verò ex necessitate, ut utrumque dictum, & quàm plura alia refert Loazes *in copiosa sua allegatione super oppido de Mula Marchionis de los Velez* 1. *dubitatione,* 7. *fundamento pro parte oppidi,* pag. 64. *cum sequentibus, aliquibus, & in Responso ad dictum septimum fundamentum,* pag. 392. *cum sequentibus, aliquibus in parvis.* Recurrendum enim aliquando ad Peritos in arte †, quam casus consulendus respicit, ex text. *in cap. proposuisti, ibi, testimonio septem mulierum, de probationibus, in cap. ex litteris de frigid. & l. 1. §. 1. ff. de ven. insp. in l. nemini circa medium C. de advoc. diver. & in cap. significasti, de homicidio. & est gloss. in §. præterea. Instit. de rerum div. & optimè per Joan. Montolon. in suo promptuario juris verb. sapiens, in gl. super littera O. & ibi an unus vel plures sapientes sint consulendi, de quo optimè per Rebuff. *in authen. habita in verb. examinatione versic. sed quæro an sufficiat. cap. nè filius pro patre* unde dicit notabiliter Domin. *in cap. statutum in princ. col. fin. de rescrip. in 6.* quod consiliarius merus legista recusari potest in causa mere spirituali. Et idem quando causa esset multum subtilis & in apicibus juris civilis, & acciperetur consiliarius unus grossus & rudis Canonista, quia recusari posset, ut notat Bald. *in l. fin. quest. 16. C. de hered. instit.* alia etiam in hac materia recurrendi ad peritos in arte, vide per Abb. & Dec. *in d. cap. proposuisti.* Doctique & prudentes viri consulendi sunt, juxta illud Ciceronis in Lælio, *non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum magna res geruntur, sed consilio & autoritate, & scientiâ,* & quod idem describit libro officiorum, *parum sunt arma foris, nisi sit consilium domi,* quod citat Panorm. *in cap. ex multa, §. 1. vers. nota quod pollens consilio, de voto,* & ibi dicit tex. quod non sunt inutiles ad pugnandum, qui etsi per se pugnare non possunt, maturitate tamen consilii, adesse valent pugnantibus, & non solum jus postliminii est his, qui pugnare possunt, sed & omnibus, qui ejus naturæ sunt, ut consilio, vel auxilio, seu aliis modis usui bellico adesse possunt, *l. postliminium, §. fin. ff. de cap. & postlim. revers. facit lex 2. §. corporis ibi, caterum quæ consilio, ff. de vac. mun.* quibus concinit illud Homeri *lib. 3. Iliados* consilio sanè multo quam*

quàm robore præstat, *Hirsutam quicunque parat succidere silvam: Consilio rursus Naucerus in aquore nigro, Dirigit undivagam navim, raptantibus Austris. Consilio auriga aurigam vincitque præstique.* Conducuntque duo versus, quos quilibet Salmanticæ studentium pluries videre potuit; positi & inscripti juxta gymnasium ubi jus civile proficitur, in huncmodum:

Qua properè nequeunt, maturo tempore sunt,

Viribus & præstat res sacra consilium.

¶ Ex quibus multoties Rectores ii consilia prudentum requirere debent, & peritorum vota pro bona negotiorum expeditione; profunt enim & non obfunt similes Inquisitiones. Imò & quandoque imprudentum & illitteratorum consilium requirendum est, ut probatur ex tex. cum glos. 1. in cap. ad nostram de consuetud. ubi Panor. post Joan. And. dicit imprudentes nonnunquam in aliqua re † habere intellectum magis elevatum, quàm omnes prudentes, & ponit exemplum de quodam fatuo Parisiensi, qui decidit quæstionem miro modo inter tabernarium, & quemdam pauperem, à quo tabernarius volebat extorquere pecuniam, quia comederat panem ad odorem assati, nam solvit illi interesse, ex sono unius denarii Turonensis, quam quæstionem, ut dicit Panor. ubi supra non potuisset Cato melius decidere ad satisfaciendum animis imprudentum, quod quidem exemplum, & alia refert Boeri. decis. 23. num. 57. cum tribus seq. & Rebuff. in authen. habita in verb. examinatione, vers. decimo octavo, ubi cum pluribus versiculis ante & post, refert plura consilii commoda: & ad præmissa facit bonus tex. in l. potioris in princ. C. de offi. rector. provin. & in c. esto subiectus, in fine 93. distin. & quæ tradit Imol. in cap. novit. col. 2. de iis qua si. à prelat. & plura de imprudentum consiliis requirendis, vide per Cassan. in catal. glor. mundi 11. parte, consil. 9. & an credatur Decurionibus in suis arbitriis, vide per Tiraquel. de retractu linagiel. §. 4. gl. 1. num. 8. pag. 322. & not. quòd potest major pars capituli invita minore admittere aliquos ad consulendum, secundum Comp. & Abb. in cap. scriptum de electio. secutos per Lancelotum, de instit. canon. tit. de elect. §. per compromissum gloss. omnium.

CAPUT QUARTUM.

Quis eorum primò loquatur?

SUMMARIUM.

1. Ordo votandi & loquendi in Senatu Romano.
2. Jure civili antiquius receptus vocem dabit & n. 7. & n. 3. & 10. quod hodie in consiliis & audientis aliter fit.
4. Magistratus autoritas debet ad coerendum verba superflua Rectorum.
5. Honoratis licet orare quousque maluerint.
6. Decurio si non rogatur an debeat petere licentiam ad loquendum?
7. Honoris signum loqui & votare primo.
8. Senectus venerabilis est.
9. Senior etate præsumitur maturitate præstantior.
11. Jus honoris propter officium concilii vel collegii non datur nisi existenti in actu collegii.
12. Objecta proposita Decurioni an impediant illum votare?
13. Clausula si, & in quantum de jure est, quid operetur.
14. Electus & nominatus per Decuriones ad officium an admittatur ad exercendum illud si aliquid ei objiciatur, & ibi an per appellationem impediatur officium exercere.
15. Decuriones eligentes scienter inhabiles an priventur pro ea vice potestate eligendi, & ibi cautela ad hoc.
16. Electus impeditus nè confirmationem obtineat, an sumptibus officii vel prelati prosequi id poterit.

Alia quæstio succedit præcedenti, quis primò ex Decurionibus dicat sententiam, vel vocem det, & ut nihil Antiquitatis ignoretur, est sciendum quòd in Senatu Romano^a, post Consules erat aliquis Princeps, † quem rogabat Consul prius sententiam dicere, post hunc rogabat, quem volebat, dum tamen is, qui rogabatur esset de ordine consulari, & cum primò rogasset Crassum, postea rogavit Pompeium generum suum, addit Suetonius in vita Cæsaris, quòd ille qui Kalendis Januarii rogabatur per totum annum erat primò rogandus: quem ordinem Cæsar pervertit, quia rogavit Pompeium, cum antea rogasset Crassum. Postea supervenit jus civile, b quod antiquis

tiquius receptus primus † sententiam diceret & ferret. *l. spurii. §. penul. ff. de Decurio.* & sic observatur & est æqua consuetudo, quòd eodem modo, quo sedent, dent voces & sententiam proferant. Ali- ter fit in consiliis & Audientiis Regali- bus, † ubi posterior in ordine, & ulti- mo receptus sit primus in sententia & vo- to, & an ista consuetudo sit utilior quàm ea, quæ de jure erat statuta de sententia proferenda per antiquiorem, adhuc est maxima inter prudentes concertatio: for- tè antiquiori tempore votum incipiebat à minori, quia legitur Esther *cap. 1.* quòd Darius accersivit septem Principes & sa- pientes, & ab iis quæsivit de pœna infli- genda uxori suæ Vasthi, quia non ob- temperavit Regio præcepto, dicitur ibi, quod ultimus primò protulit sententiam. Et in hoc voto & sententiâ dicendâ non est taxatus vel limitatus terminus, quia consiliarius auditur, & non imponitur ei silentium donec velit loqui, & sic fiebat Romæ, quia ut scribit Aulus Gellius *de nocti. atti. lib. 4. cap. 10.* quòd erat jus Senatori ut sententiam rogatus diceret ante quidquid velit alterius rei, & quoad vellet. Sed ad refecanda & coercenda su- perflua verba valet Authoritas Magistra- tus, † ad quod est gloss. notab. *in l. quis- quis. C. de postul.* ubi dicit tex. quòd ho- noratis licet orare quousque maluerint, † dicit gloss. Sed nunquid hoc est ve- rum, si tota die vult dicere, Respondeo, quòd iudex imponit ei modum. *alleg. l. proximè. ff. de iis qua in test. del.* Si ta- men Decurio non rogatur an debet pete- re licentiam ad loquendum, † vide Bald. qui dicit quòd sic, *in cap. 1. de judiciis.*

ADDITIO.

- a [Romano.] Ut optimè per Francif. Hotoma. *de verbis juris in fine sub titul. de Senatu. c. 6.*
- b [Jus civile.] Attento tamen ordine natu- ræ & negotiorum experientia, Senio- res prius loqui deberent, & votum præ- tare, tum quia maximum signum est ho- noris † in eo, qui primam vocem habet & primo debet loqui, & qui dignior est, primò votum dare debet, secundum Præ- posi. *in cap. Episcopos. colum. 2. dist. 17.* & melius glos. antiqua, *in Regulis Can- cellar. Julii secundi. 6. parte prima Regu- la, folio parvo. 81.* notat in propositum Avenda. *cap. 19. Prætor. num. 14. versic. votum autem dabit lib. 1. & Aviles. cap.*

44. *Prætor. gloss. 1. num. 1.* Seniores au- tem digniores sunt, & sic coram eis ju- niores assurgere debent. Sapientiæ enim 4. habetur, quòd *senectus venerabilis est*, † & sic Jurecònsultus inquit, in civitate nostra senectus semper venerabilis fuit. *l. semper in civitate. ff. de jure immun. & semper antiquos esse honorandos, inquit Barto. in l. 1. ff. de albo. scrib. & in l. 2. C. de decurionib. lib. decimo.* Canonist. *in cap. statuimus. de major. & obed.* Imò ab- surdum est & iniquum novos & sic Juve- nes antiquis præferre, tex. *in cap. statui- mus. in princip. 61. distinct.* & refert Au- lus Gellius *nocti. Attica. lib. 2. cap. 15. in initio*, mores antiquorum Romano- rum circa honorem senum: tum etiam quia qui est ætate major † præsumitur maturitate sensus præstantior. *capit. nisi cum pridem. §. alia vero causa. de renunt.* In antiquis enim est sapientia & in mul- to tempore prudentia, Job. 12. & sic eorum proverbialia sunt attendenda. *l. si cho- rus. §. 1. de legat. 3. gloss. in cap. cum in juventute. de præsum. & pro eis præsumi- tur præsertim quantum ad castitatem, tex. in cap. fraternitatis. 34. distin. & sic seniores sunt potius interrogandi, & consulendi, quàm juvenes. c. si. 20. distin. plusque valet umbra senis, quàm elo- quentia, aut gladius juvenis, secundum Bald. in c. 1. de renunt. & in l. cum anti- quioribus. C. de jure deliber. Felin. in c. 1. de mayo. & obed. latè per Jas. in l. dum quid, col. pen. & ult. ff. si cert. pet. Cassan. in consue. Burg. in Proæmio in glo. de nostre consej. & in glo. ordom.* Et sic ad- vocati seniores præferuntur juveni- bus secundum glo. 2. l. providendum. C. de postulan. pro causisque decidendis senio- res sunt consulendi. *capit. de quibusdam in fin. 20. dist. & antiquorum sententia in dubio est præferenda & amplectenda, cap. Domino sancto. in fine. 59. dist. & ju- venes antiquis pro eorum eruditione sunt tradendi. cap. omnis atas. 12. quest. 1. & ad ipsos mittitur pro habendo juramen- to. l. ad egregias. cum glos. 1. ff. de jure- jur. & ipsis in testimonio magis credi- tur, gloss. & Doctores in c. licet ex qua- dam. de testib. & apud eos claves, & instrumenta omnia debent custodiri. l. ff. de fide instr. l. cum potest. §. patre pluribus. de leg. 2. l. si qua sunt sanctiores. ff. fam. ercisc. & idè seniores primam vocem habere debent, juxta illud Eccles. 32. *Loquere ma- jor natu, decet enim te*, & post alia sequi- tur de adolescente, *in medio magnatorum**

loqui non praesumas, & ubi sunt senes non multum loquaris, & not. Bald. per tex. ibi in c. 1. de contr. feud. inter pares term. Speculat. tit. de advocato. §. jam nunc videndum. vers. porro. & in consiliis dandis de jure senior primo loqui debet, ex tex. in d. c. 1. de cont. feud. apud par. & facit tex. in l. fi. C. de Tyroni. lib. 12. & in l. 2. C. de primicer. & in l. 2. C. de praef. prat. eod. lib. 12. hæc tamen licet
 10 ita sint, apud Dominos tamen † de Rota non servantur, imo Juniores prius vocem & votum præstant, ut inquit Nicolaus de Lyra, super Exodo. c. 27. in glos. in versic. nec in judicio. & sic practicare advocatos Palatii Parisiensis in collationibus, inquit Cosmas Gumiel in suis glos. sis ad pragmat. sanctio. 1. tomo, tit. de author. concil. §. & nè de ejusdem, glos. presenti in fi. & in consilio Neapolitano idem servatur, ut per Afflictis, decis. Neapol. & in Lusitano, ut per Gamam, in decis. Lusitana 1. num. 11. ubi annectit rationem, scilicet, nè minores formident declinare à sententia majorum, quod facile esse poterat, si majores primò dicerent. Item quia in honorabili Senatu, ultimus, qui votum edicit, sive in causis expediendis per tres aut quinque Senatores, aut plures imparis numeri, semper ultimo loco votans, majorem numerum votorum conficit, quo considerato causa expeditur. Cur igitur, obsecro, ultimam manum imponet Junior consummationi operis & forsan maximi ponderis: & sic idem in nostra Hispania in Regis consiliis prævidetur & habetur ex dispositis textibus in lib. 6. titulo. 4. libr. 2. Recopil. Hæc tamen in Collegiis & conciliis, de quibus tractat noster Author, & ubi non de causis decidendis est agendum, sed de Regimine & ornatus civitatum & collegiorum penitus diversimodè servantur, tum quia dignitas primæ sedis, tum & primæ vocis & honor ejus non à Senioribus & antiquioribus ætate, sed à receptis antiquius prius petitur & datur: ita quòd secundum prærogativam antiquam sedendi voces præstantur, nullâ differentiâ adhibitâ sint nè Seniores, vel Juniores illi, qui prius recepti sunt, prout Author hic inquit, & in Capitulo fratrum Sancti Joannis Hierosolymitani, idem observari testatur Gama, ubi supra, num. 13. & sic in iis inquit Aviles cap. 44. Prat. gl. 1. num. 1. habere locum Regulam, qui prior est tempore potior est in jure. & Petr. Pexius in c. qui prior. de re-

gulis juris. in sexto. in iis tamen plurimum operantur consuetudo, vel statuta conciliorum: sunt tamen supradicta intelligenda, quoties illi, qui habent votare, sunt in actu Concilii & collegii, secus verò aliàs; nam jus honoris, processionis & utilitatis non debetur cuilibet de collegio † non existenti in actu collegii, secundum Lambertinum de jure patronatus. articul. tertio. quest. quarta principalis lib. tertio. num. 3. Est tamen quæstio singularis, quid si quis ex Decurionibus concilii, aut capitularibus Capituli volens votare, objiciatur contra eum, quòd ex aliqua causa non potest votare, nec
 11 præstare votum, quid fiet † nè tempus in hoc labatur, quia forte probationes non sunt præ manibus, & in hoc dicendum est, admittendum esse ad votandum, cum clausula illa, si & in quantum de jure valeat, nec nocebit nominationi, si postea appareat non habuisse jus votandi, secundum Abb. in capit. Cumana. de electio. & Cæpola cautela 232. dixi in l. 2. num. 12. & 13. titulo. 7. lib. 3. Recopil. clausula enim illa, si & in quantum de jure locum † habeat, hoc operatur, ut si
 12 ex rationabili causa appareat vitium esse objectum, nihil profit votum, secus verò aliàs, ex dictis per Roman. consil. 501. colum. 2. Felin. in capit. cum contingat. colu. penult. de offic. deleg. & tenent alii relati & secuti per Marant. in pract. titu. de appellatio. num. 200. Sed an idem erit in electo & nominato per Decuriones ad aliquod officium †, ut quia contra ipsum
 13 objiciatur inhabilitas aliqua ad officium illud obtinendum & exercendum, an debeat statim suspendi ab administratione, & in hoc Avend. cap. 19. prator. num. 23. in fine, lib. 1. inquit, quod videatur Specul. in tit. de censib. §. nunc videndum, qui in num. 16. inquit, quod si electus inchoavit exercere non debet removeri, sin minus non debet admitti, neque possessionem capere, sequitur Lambert. de jure patro. 12. art. 5. quest. principalis 2. partis. 2. libr. num. 2. fol. 141. & vide Rebuff. in 1. tomo constit. Francia. tit. de senten. prov. in presat. n. 130. Quid tamen erit si electus quis est & confirmatus à superiore, an per appellationem alicujus impediatur capere possessionem, vel exceptio criminis opposita erit impedimento, & dicendum est quod non impedient electum & confirmatum possessionem capere, & hoc illâ ratione, quia possessio est quid facti, & effectus consecutivus

consecutivus juris præcedentis, ideo nimirum si de facili non differatur propter exceptionem vel appellationem interpositam, ut vult text. in c. constitutis. el. 1. de appellat. & ibi omnes teste Lamber. de jure patron. 3. art. 6. quest. princ. 2. partis libri. num. 8. fol. 142. in actibus enim consecutivis non datur attentatio, & sic non dabitur post confirmationem Canonice, ut per Lancelotum, de attentatis. 2. parte. cap. 12. limit. 40. ubi num. 11. tractat an post collationem Capellanice tradere possessionem sit attentare: & inquit quod sic, & quod ita Rota pronuntiavit, prout & ibidem in 49. limitat. princip. pagin. 269. iterum repetit ipse Lancelot. & inquit Lamber. de jure patronat. in 5. artic. 11. quest. princ. 2. partis. 2. lib. fol. 172. aliud volentem in num. 2. esse corruptum in littera, nam dum dicit, non habet impedire, abundat illud, non, & debet dicere habet impedire, & revera ita est & colligitur ex dictis in præceden. in art. illo 5. & in fine articuli præcedentis, & ex iis, quæ ipsemet Lambert. prius dixerat in eodem tract. in. d. 3. artic. 6. quest. princip. secunda partis, libri 2. num. 8. fol. 142. ubi inquit supradicta locum non habere in provisione, & collatione, in qua exceptio, vel appellatio opposita bene impediet, nè provisus habeat possessionem, ex Innoc. Ant. & ibi Doctores in cap. penult. de causa poss. & prop. & in capit. accedens, de accusationib. & sic aliud erit, secundum Lambert. dict. num. 8. in exceptione criminis opposita, & in appellatione itidem opposita ad confirmationem, & aliud si ad collationem vel provisionem opponatur, & rationem differentie, ibidem annectit, scilicet, quia in confirmatione citatur pars vel saltem per edictum sit citatio generalis, ex cap. si. de electio. in 6. unde verisimile est, quod si quid erat discutiendum jam fuisset discussum in confirmatione, & ideo exceptio postea opposita, videtur calumniosè opponi nè iste habeat possessionem, sed in collatione, licet illa habeat vim electionis & confirmationis simul, ut voluit glos. in cap. 1. de electio. in 6. tamen non requiritur illa citatio, nec propositio edicti, quæ requiritur in confirmatione, gloss. communiter approbata, cap. si. de electio. in 6. & ideo magis de facili volens opponere admittitur antequam tradatur possessio, quia non potuit contradicere in collatione, ita Lambert. dict.

num. 8. ex Præposi. in dict. cap. constitutis. col. 3. versic. nota ex tex. de appellationib. vel ut inquit Lancelotus in. d. limit. 40. num. 13. dic & melius quod in casu confirmationis factæ, sumus in actu consecutivo facto post appellationem, scilicet traditionis solius possessionis, ideo nimirum si non impediat exceptio vel appellatio opposita, sed in collatione vel provisione facienda sumus in ipso actu institutionis, & utique adeptio possessionis in eo casu non potest dici consecutiva; cum eodem tempore videlicet post appellationem, & antecedens scilicet ipsa institutio, & consequens scilicet ipsa possessio explicentur, & sic non sumus in actu consecutivo solius possessionis, sic & in capellania, si lite super ea pendente inter duos præsentatos feratur sententia pro uno, à qua est appellatum, tunc quia post sententiam debet intervenire collatio, & post collationem, adeptio possessionis, ideo nimirum si appellatio impediat possessionem, & hoc est quod dicti Doctores in effectu volunt, sed in casu proposito nostro, dum ex vi renuntiationis, vel ex motu proprio Princeps concedit alicui officium Decurionatus, nihil aliud restat nisi capere possessionem, quæ tunc actus consecutivus dicitur, ideo nimirum si per oppositionem exceptionis, vel appellationis non impediat, quæ nota quia non sic considerata reperies. Sed an Decuriones eligentes scienter inhabilem an pro ea vice priventur potestate eligendi, & an devolvatur jus eligendi ad Dominum loci, vel ad alium superiorem, & Ripa in tract. de peste. tit. de remedio ad conser. uber. num. 197. cum seq. aliquibus, inquit, quod licet videatur, quod sic ex tex. in cap. cum in cunctis. §. clerici. & cap. Innotuit. de electio. & ibi idem in patronis scienter indignum præsentantibus, & in postulantibus esse dicit, de quolatè per Lamber. de jure patr. art. 4. 10. quest. prin. 1. partis. 2. libri. fol. 92. & per Peraltam in. l. cum quidam num. 3. ad fin. de legat. 2. pag. 267. ubi declarat an præsumendum sit scienter elegerit, & iterum ibidem num. 17. pag. 278. Tamen quod in nostro casu aliud sit dicendum, quia nulla lex est, quæ talem pœnam imponat, unde nec nos impositam fuisse dicere possumus, secundum gloss. in cap. si. de jure patro. pro qua allegat ipse Ripa in num. 199. text. in. l. at si quis. §. Divus. ff. de religion. & sump. funer. & in §. optimum. in authentic. de non

non eligen. *secun. nub.* & istud maxime verum esse dicit Ripa ibidem, *num. 100.* si aliqui ex ordine Decurionum electioni non consensissent, quia tunc ad eos, ad superiorem, devolvitur jus eligendi, juxta tradita per Panormitanum post alios *in cap. dudum. & in cap. cum Vintonensis. notabil.* 1. per illum textum de *electionib.* & illi, qui non consenserunt, poterunt novos idoneos eligere, & si placuerit secum ad electionem faciendam poterunt omnes admittere, *dict. cap. cum Vintonensis.* & ibi Abbas *notabil. secundo.* & sic ad tollendam omnem dubitationem, inquit Ripa, cum dubitatur, ne in electione generetur eligentibus aliquod prejudicium, Cautela salubris erit, quod aliqui contradicant, ex quorum contradictione, jus Collegii confervabitur, quæ est optima & singularis cautela, & allegando Rip. & alios sic voluit Avenda. *dict. capit. decimonono Pratorum. num. vigesimo secundo. versic. si ergo nominaverint. cum sequentib. lib. primo.* In expensis tamen solent condemnari male eligentes, ut dico *infra isto lib. cap. decimo sexto. num. nono.* Et an electus, contra quem opponitur, ne confirmationem obtineat, possit se defendere de sumptibus prælaturæ, †, vide Lambertinum *de jure Patronatus. 14. articul. undecima questione principali, tertie partis, secundi lib. num. undecimo. fol 215. in novis.*

CAPUT QUINTUM.

An sint absentes vocandi?

SUMMARIUM.

- 1 Absentes quando vocandi? & in additione.
- 2 Qui dicantur absentes, & an existentes in suburbiis? & num. 3.

DE more & consuetudine Regni non vocantur absentes ^a † etiam si sint in eadem civitate, si tamen contingat casus arduus & importantiæ, tunc magistratus potest vocare eos, qui sunt in civitate, vel comitatu, ut optima sit sententia, quæ plurimorum consensu confirmatur. In locis autem ubi non sunt Decuriones, debent vocari omnes, & sufficit congregari duas partes, & quod major pars ^b facit, debet valere: *glos. & ibi Doctores plenè in l. aliud, §. refertur, ff. de regul. juris.*

ADDITIONO.

¶ Circa materiam istius capituli, Lucas de Penna *in l. nominationum C. de decurionib. lib. 10.* relatus & secutus per Avend. *cap. 19. Prator. num. 14. versic. secundo debet inspicere lib. 1.* & Franc. Marcus, *decis. 1033. num. 1. cum sequ.* inquirunt, absentes esse vocandos, quando non sunt saltem extra territorium, vel in longinquo, ut & colligitur *ex l. 10. colum. fin. titul. 14. part. 1.* servato de citatione absentium eo, quod statuto, vel consuetudine introductum est, nam illud servabitur, etiam si consuetudo talis non vocandi absentes sit tantum longi temporis, secundum Puteum, *in decis. suis lib. 2. decis. 12.* Noster verò Author *in cap. 7. infra isto lib.* inquit quod in Consiliis Hispaniæ de consuetudine non est necessaria citatio absentium, quia jus universitatis remanet apud interequentes, & eis accrescunt voces absentium, secundum Bertach. *in tract. de Epis. tertio parte libri primi, num. 26.* & infra hac gloss. additione repetemus, licet alii sint absentes & impediti, & hoc est verum & juri conforme, nam & in materia etiam canonica & Ecclesiastica, & in capitulis Ecclesiasticis, idem est, *ex text. in capitul. cum in Ecclesiis de præbendis in 6.* quem ad hoc expressum dicit Oldrad. *consil. 259.* impugnatur electio, & sic inquit ibi *num. 6.* quod consuetudo non vocandi absentes etiam de jure Canonico decem annis præscribitur, ut dixit Puteus ubi supra, eò quod secundum juris dispositionem, nunquam absentes sunt vocandi nisi in casibus à jure expressis, *ex glos. ipsorum in cap. presentium de testib. in 6.* quam sequitur totus mundus & quotidie ad eam recurrit, secundum Jas. *in l. placet, num. 13. C. de sacrosanct. eccles. & communiter approbatur, ut diximus in l. 2. num. 36. Regul. 8. tit. 1. lib. 2. Recop.* ubi casus jure expressos remissivè retulimus, quorum quatuor sunt principales, scilicet in electionibus, *ex cap. coram & cap. quod sicut de elect.* & in cessatione à divinis, ut *in cap. quamvis de offic. ordin. in 6. in versic. prout.* item in receptione & collatione de qua *in d. cap. presentium*, quos quatuor refert Oldrad. ubi supra, & Abb. *in cap. si de major. & obed. & citationem assignat idem Abb. in c. 2. n. 23. de novi oper. nunt.* quia causæ hæc arduæ sunt, secundum *glos. in c. 1. de iis que fiunt*

funt à major. par. c. glos. in c. omnes de constitut. Sed an idem erit in aliis arduis causis in jure non expressis, duas communes contrarias refert Andr. ab Exea, *in d. c. cum omnes num. 218.* Verum enim verò tenenda est & sequenda illa communis Regula dictæ gloss. *in d. c. presentium* scilicet, ut si expressæ in jure non sint illæ aliæ causæ, quantumvis sint arduæ, non vocabuntur ad earum expeditionem absentes, nisi aliud de consuetudine vel statuto habeatur receptum, & hoc tutius esse testatur. Imol. *in cap. 1. de iis qua sunt à major. par. c. col. 6. versic. Et istam differentiam*, de quibus & tractant Doctores præsertim Felin. *num. 22. in d. cap. cum omnes de constitutio.* & Addit. Bart. *in l. 2. C. de decur. lib. 10. ubi num. 4.* dicitur quòd si negotium tractandum resultat in absentium præjudicium, vocandi sunt absentes ii, & consensus eorum requirendus, ut *in cap. cum omnes in glos. de constit.* notat Benedictus Capra, *in communibus suis opin. verb. Capitulum*, & additio ejusdem Bart. *in l. nominationum C. de decurionib. lib. 10.* de quibus remissivè fecit Regulam & fallentias, Joan. Gracian. *in suis Regulis & fallent. Regula 490.* Valebit tamen consuetudo non vocandi absentes etiam in casibus in jure expressis, secundum Franc. Marcum, *decis. 1032. num. 7. part. 1.* etiamsi tantum sit longi temporis, ut in hac additione remanet dictum. Imo & in casibus in quibus absentes sunt vocandi, non vocabuntur nisi illi, qui sunt intra provinciam, *ex cap. coram. de elect.* notat Alexan. *conf. 91. num. 7. in fin. lib. 7.* dum tamen provincia non sit lata, *ex tex. in cap. quia propter. de elect.* not. Ripa, *resp. 29. vers. electus à majorib.* & Francisc. Marcus *dict. decis. 1032. num. 5. & 6.* Et sic collatio Beneficii, quæ debet fieri cum consilio Episcopi, potest fieri eo agente in remotis, *ex text. in cap. 1. ne sede vac. in 6.* notat Dec. *in l. cum filiusfam. col. 2. ff. si cert. pet.* Et de canonicis vocandis, & quando sunt absentes & in quo loco & qua citatione citari debeant. Vide satis pulchrè per Felin. *d. cap. cum omnes col. 12. in fin. cum sequent. de constit.* & Bertach. *de Episcop. 3. part. lib. 1. quest. 7. num. 9. usque ad 14. & in quest. 17.* tradit an sit apponenda hora in qua debet electio fieri. Et *in lib. isto in c. 2. libri proximi* diximus an sufficiat citatio & vocatio generalis vel specialis requira-

Azevedo de Curia Pisana.

tur in additione magna. Et qui dicantur absentes in hac materia †, dicendum est, quòd absentes dicuntur ii, qui non faciunt residentiam in loco ubi est Ecclesia, vel Concilium, secundum Abb. *in cap. inter universas de elect.* & sic qui in civitate non existunt, ut inquit Felin. *in cap. cum omnes num. 21. de constit.* & Franc. Marc. *decis. 1032. num. 2. & Decius col. 6. versic. tertia conclusio. in dict. cap. cum omnes*, existentes tamen extra civitatem non sunt vocandi nisi in casibus à jure expressis, ut in collationibus, ut dictum est supra, nisi periculum esset in mora, eo quod timeretur provisionem faciendam per Superiorem, nam tunc etiam in collationibus & casibus in jure expressis non essent vocandi absentes à civitate, secundum gloss. *in pragmat. sanct. tit. de collationib. §. item visum. versic. non valeant. charta 88. & Aymon Craveta, conf. 88. num. 18. vol. 1.* Et sic existentes extra civitatem absentes dicuntur & per consequens, qui in castris existunt, absunt, secundum Francisc. Marcum *in dict. num. 2.* Vidi tamen in facti contingentia dubitatum, nunquid ille, qui vivit in suburbii vel propè † civitatem reputetur absens ut vocari non debeat, vel an reputetur ac si esset in civitate ut vocandus & requirendus sit, & in hoc adfuit perplexitas & indécisum relictum per aliquos fuit, dum non reperirent casum determinatum. Ego tamen quid tunc reperi & allegavi, in medium proponam, & pro parte negativa quòd tales in suburbii demorantes absentes dicantur, ita quòd non debeant vocari tanquam absentes nisi in casibus à jure expressis. facit primò, nam ut dictum est absentes in hac materia dicuntur qui non habitant in civitate: Secundò quia civitatis appellatione ea, quæ muro circumdantur, continentur, *ex l. 2. ff. de verbo. sign. quam ibi Rebuf. pag. 2. secunda ampli.* inquit procedere in qualibet civitate, ut muris etiam finiatur, sicut urbs, *ex c. si civitas, de sentent. excom. in 6.* eò quòd urbs & civitas pro eodem capiuntur. *l. singularum, C. adif. pub.* ubi Imperator primò nominat urbem, postea civitatem, & idem facit *l. prescripto C. de oper. pub.* ex quibus Rebuf. ubi supra plura infert, & tradit Franc. Marcus, *decis. 365. & Covar. in cap. Alma mater. 2. part. §. 1. vers. septimo. de sentent. excom. in 6.* neque continentur suburbia nisi ubi dispositio inutilis

F red-

redderetur, *ex dict. cap. si civitas*, juncto ejus communi intellectu. Item & tertio quia non vocari utile est Ecclesie, ne differatur actus agendi, & expediendi executio, ut notat Oldrad. *dict. consil. 259.* impugnatur electus, in iis tamen quæ non favorabilia essent Ecclesie appellatione civitatis non comprehenduntur suburbia secundum dictos & Felin. *in cap. Rodolphus, num. 7. de rescript.* Pro contraria verò parte imò quod existentes in suburbiis sint requirendi & vocandi, facit quia appellatione civitatis suburbia continentur. *l. adificia l. qui continentibus. 147. ff. de verb. signif.* Secundo quia in materia indifferenti, ubi potest verti damnum & commodum suburbia continentur civitatis appellatione, secundum Felin. ubi supra. Favor autem & commodum Ecclesie sic potest verti in vocando existentes in suburbiis, sicut & damnum si non vocentur. Item quia secundum statum, qualitatem, ac conditionem loquentis, vel actus gerendi suburbia comprehenduntur, aut non, ut per Covar. ubi supra *versic. nono*; Mens tamen dispositionum quod præsentis in civitate vocentur, datur circa vocationem eorum qui in suburbiis civitatis degunt & morantur. Item qui propè civitatem est, in eadem adesse civitate dicitur, *ex l. presens cum sequent. ff. de procurat.* suburbia tamen propè civitatem sunt, quia sub urbe esse dicuntur, & suburbia vocantur etiam si media sit via inter civitatem & continentia ejus, secundum Bald. relatum & secutum per Menochium infra allegandum; igitur habemus intentum, ex quibus in propositum nostrum inquit singularissimè Bald. qui nihil intactum reliquit, is enim *in dict. l. presens. ff. de procur.* infert ex Lilla, quod in materia ubi absentes à civitate non sunt vocandi, si sunt propè civitatem vocandi erunt & requirendi; refert & sequitur Franc. Marcus, *in decisione Delphin. 365. num. 40.* & hoc voluit lex *10. tit. 14. part. 3. colum. fin. ibi, seyendo en tal lugar,* & propius accedendo, ita tenet gloss. *in pragmat. sanct. tit. de collatio. §. item voluit, in gloss. absentia,* dicens absentem esse illum, qui non est in civitate, vel in continentibus & suburbiis ejus, ex text. *in dict. l. presens. & ex l. absentem,* expressa ad hoc. *ff. de verborum significatio. ibi,* sed si forte extra continentia urbis sit, abest. Cæterum usque

ad continentia non abesse videtur si non latitet, ecce ergo text. expressum pro hoc, & text. *in l. 6. tit. 33. part. 7.* & sic absentes dicuntur Cardinales quoad Papæ electionem, qui scilicet extra civitatem sunt vel continentia illius ubi Papa mortuus est. *cap. ubi periculum. §. 1. de elect. in 6.* notat Rebuff. *in d. l. absentem, versic. sic absentes,* ubi hoc applicat ad consiliarios civitatum & populorum, ut absentes à civitate vel continentibus ejus dicantur abesse ita ut vocari non debeant, nisi in casibus à jure expressis, & *in versic. ad hæc absens,* idem dicit quoad Canonicos, nisi sint habitantes ultra mare, vel ultra flumen civitatis, nam tunc non reputantur adesse in suburbiis & continentibus civitatis, secundum Rebuff. *in d. l. absentem.* per text. ibi. ex quibus inquit Rebuff. ipse *in d. l. qui in continentibus,* quod suburbanus habitator potest ad officia recipi civitatis quæ tamen tunc judicabuntur suburbia, vel propè civitatem quem adesse arbitrio judicis relinquitur, secundum gloss. *d. prag. sanct. in loco supra proxime allegato, arg. l. 1. ff. de jure delib. l. continuus. ff. de verb. oblig. & notatorum per Hosli. in c. relatum, de sentent. excommunic. & Archid. in cap. 2. de test. in 6.* nam & quæ dicantur suburbia verius est arbitrio judicis relinqui, secundum Covarvias, ubi supra; *in versiculo que verò,* & Menochium, *de arbitrar. judic. lib. 2. cent. 2. cas. 155. num. 13.* Sic & propè quem esse, vel non, itidem judicis arbitrium versatur, eò quod denotat aliqualem distantiam, secundum eumd. Menoc. ubi supra. *casu 57. num. 30. libr. 2. cent. 1. & Bertachin. in repertorio, verbo, propè,* & sic bonus judex arbitrabitur, an esset in tali loco ut facile possit adiri vel non, consuetudo tamen multum circa hæc operabitur, secundum Franc. Marcum, ubi supra *num. 30.* ex text. *in cap. cum in Ecclesiis. 33. de preben. in 6.* & fundamentis primæ opinionis, ex dictis in secunda remanet satisfactum, quæ omnia notabis tanquam & singularia, & per aliquem non adducta. Est tamen verum quod electio facta non vocatis absentibus, ubi vocandi erant, non est invalida, sed valida potius, si non vocati non prosequantur contemptum, & sic ipsi tacitè, vel expressè, si voluerint, poterunt eam ratificare, secundum Ripam ubi supra. & supra *lib. precedente, in cap. secundo.*
num.

num. 6. & 7. & optimè per Franciscum Marcum, *decisione* 1391. *in fine*. ubi limitat, nisi electio sit nulla, puta quando major pars contempta est, secundum eundem, *in decisione* 1340. num. 2. & aliàs diximus *infra isto lib. cap. 14. num. 3. cum sequentib. aliquibus*; verumtamen ille, qui præsens est, licet non vocetur, non agit de contemptu, *capit. quia propter. de electio.* notat Lambert. *de jure Patrona. lib. 2. partis 2. artic. 11. 6. quest. princip. num. 4. & sequent.* Alinius *in praxi civil. §. 7. cap. 5. limit. 90. & in cap. 14. n. 3. cum duobus sequentib. infra isto lib.* vide alias declarationes. Sed an si absentes vocati sint contumaces, possint de benignitate expectari, dic quod sic, ex voluntate tamen præsentium, ut per Bertachinum *tract. de Episcop. 3. part. lib. 1. quest. 18. n. 29.* Et an si quis renuntiat suæ voci, possit illam reassumere, dic quod sic, secundum glos. & Bald. *in dict. cap. licet. num. 11. & 12. de electio.* quod intelligo re integrâ, id est, ante quam fiat electio, secus eâ factâ & perfectâ, ex dictis per Cardin. *in cap. in causis. num. 7. de electio.* & text. est ibi, & *in cap. ad Apostolicam. de regular.* probantes quod potest quis suæ voci renuntiare. Et quid in electione Papæ, vide text. & ibi glos. *decem. in cap. ubi periculum. §. hoc sacro. de electio. in sexto.* ubi circa Pontificis electionem & absentiam Cardinalium plures quæstiones proponuntur per glosam & Doctores ibi, & per Lancelorum, ubi sup. §. *sed hæc quidem.* Et quid si tempore citationis & vocationis non adesset quis in loco, ubi citandus & vocandus foret, electionis autem tempore esset reversus & præsens in loco ubi vocandus aliàs erat, an vocari & citari debeat, & citari eum non oportere, dicebat Specul. *tit. de electio. §. 1. tit. de via scrutinii, in principio. num. 4.* sed contrarium tenet & melius Marcus Antonius Cuchio, *de institutio. canonicis. lib. 4. tit. 1. de electio. num. 71.* & quid si vocatur non vocandus, neque expectetur, an noceat electioni, dic quod non, ut notatur *in cap. cum inter universas. de electionibus.*

b [Major pars.] Congregatorum intellige, ut supra *lib. 1. cap. 2. in additione* diximus.

CAPUT SEXTUM.

Quot modis possunt votare & dare sententiam?

SUMMARIUM.

- 1 Vota & sententia antiquitus duobus modis ferebantur.
- 2 Hodie quomodo exquiruntur vota? & num. 3. declaratur.
- 4 Vota an per litteras possint prestari.
- 5 Plures modi & forma electionum remissive.
- 6 Consensus in actibus capitularibus an debeat prestari collegialiter?

Hic subjungitur alia quæstio, de modo sententias proferendi, nam antiquitus, ut dicit Aulus Gellius, *de noctib. Atticis, lib. decimo quarto. cap. septimo.* Duobus modis † ferebantur, aut r conquistis votis, aut per discessionem, nam quando res dubia erat, singulorum sententiæ conquirebantur incipiendo ut supra dictum est. ^a Si autem non requirit causa vota omnia exquiri, fiebat per discessionem, puta discedendo de loco unde erat Senator, & accedendo ad locum ubi erat, qui sententiam protulit, cui consentit, & hoc erat, pedibus in sententiam ire: hoc hodie † per discessionem non fit, sed singulorum sententiæ exquiruntur, & in causis dubiis est optimum scire rationes singulorum. sed quando non incidit casus dubius, sufficeret quod primi proferant sententiam, & ceteri adhæreant sine repetitione ^b, b multiloquio, quæ aliquod, plus justo occupant frustra tempus, quod per providentiam, & authoritatem Magistratus, qui præsidet, potest compesci. ^c c

ADDITIO.

[Dictum est] In capit. 4. hujusmet a libri secundi.

[Repetitione.] Idque quando publicè ^b 3 tractatur negotium † de quo agitur, si verò secretè & per vota singulorum, secretè primus votat, & deinde omnes alii eodem secreto modo vota proferunt. Et vota non sunt danda † per litteras, secundum Franciscum Marcum, *decis. Delphi. 1030. num. sexto.* & an scripto per Boerium *decisio. 1.* neque conditionaliter sunt proferenda in electionibus, ⁴

F ij secundum

secundum eundem Francisc. Marcum, *decision. 156. num. 1.* & plures modos
 5 & formas votandi in electionibus † & faciendi electiones, vide per Speculat. *in tit. de electione. §. 1. & §. 3.* & Ant. Cuchio, *de institut. canon. tit. de election. per totum*, maxime, *num. 191. cum sequent.* & per Bertachinum remissive *in suo repert. verbor. election. qualiter & quando.* & per Lancelotum *de instit. canon. tit. de election. §. celebratur autem electio. cum tribus sequent.* & in proposito dictorum per Authorem, hic, vide Hotomanum, *de verbis juris, in fin. sub tit. de Senatu cap. 6. per totum.* & an in electionibus & actibus capitularibus debeat consensus † praestari collegialiter, vide Franc. Marcum *decif. 1030.*
 6
 c [Compefci.] Argumento glos. *in l. ex eo. ff. de postulan. de quo dixi in l. 4. num. 1. tit. 16. lib. 2. Recopilationis.* & supra *lib. 1. retulit ipse author.*

CAPUT SEPTIMUM.

An Decurio absens vel praesens possit committere vocem suam?

SUMMARIUM.

- 1 Absens citatus ad actum si venire non potest & est impeditus, potest committere vocem suam. & num. 4.
- 2 Citato eo, qui non debebat citari, sine illo actus ad quem citatur expediri non potest.
- 3 Capitulum potest consentire ut unus ex eis det vocem per procuratorem.
- 5 Absens canonicus an in electione Episcopi possit dare vocem suam per litteras.
6. Privilegio exemptionis non potest quis renuntiare.
- 7 Intellectus cap. quod alicui. de regulis. juris. in 6. n. 7.

Potest accidere quod eveniat dubitatio, an Decurio absens & impeditus possit committere alteri vocem suam, juxta notata *in c. quia propter. & in cap. a pen. de election. in 6.* ^a Sed illa jura non possunt praedicari in consiliis Hispaniae, ubi est consuetudo, quod non ^b est necessaria citatio absentium ^b, & jus universitatis remanet apud interessentes ^c, licet alii sint absentes & impediti. In duobus tamen casibus potest praedicari illa doctrina. Primo, si citetur

absens ad certum actum, qui tunc si non potest venire, & est impeditus, potest committere vocem suam †, ratio est, ⁱ quia si ille, qui non debet citari, citatur, legitimatur persona sua, & sine illo † actus non potest expediri, ut notat Bald. ² & Doct. *in l. fin. C. de edic. Divi Adrian. tollen.* ^d Secundus casus est, si consentiant illi de capitulo, vel universitate, quod absentes dent vocem † per procuratorem: quia prohibitio est facta eorum favore ^e, & illi possunt renuntiare ^f & ^{e f} non solum consiliarium, sed quemlibet extraneum possunt admittere; Abbas & caeteri, *in dicto capit. quia propter, de electione.* licet in extraneo est probabilis dubitatio ^g, quia extranei, & qui non ^g sunt de Collegio non possunt intrare Curiam per se, nec per alium. ^h Et circa aliud de consensu Capituli, intellige totius Capituli, & in hoc non sufficeret major pars, quia admittere aliquem, qui non est admittendus, dependet a voluntate, & in actibus voluntariis non sufficit major pars capituli, & unius contradictio sufficeret ad impediendum actum, ut notant Doctores *in dict. c. cum omnes de constitutionib.* ⁱ

ADDITIO.

[De elect. in 6.] Dele illa verba *in* ^a 6. & intellige verum esse, quod absentes † canonici possunt vices suas alteri ⁴ committere, *ex cap. scriptum.* & ibi glos. *cap. quia propter.* & ibi glos. *cap. cum nobis.* & *cap. congregato. de elect.* iis concurrentibus. Primum, quod absens sit justè impeditus, vel injustè, dummodo praesentes consentiant, ut per Doct. *in d. cap. scriptum.* & notat Lancelotus, *in institut. canon. tit. de elect. §. sed & si quis. gl. de capitulo.* Secundum, quod sit absens in loco in quo citari debeat. *d. c. quia propter.* puta quando est intra civitatem, vel in provinciae loco non remoto tamen, & ubi vocari commodè potest, ut diximus *in cap. 5. supra isto lib.* Tertium, quod committat vocem uni de capitulo, & non extraneo invitis canonicis. *d. cap. quia propter. c. congregato. c. si quis iusto.* & ibi Doct. *de elect.* per Praeposit. post Abb. *in cap. constitutis. 2. de appell.* & ibi Deci. *numer. 4.* ubi addit. verb. *aliter.* reprobatur & benè eundem Decium contra tenentem, imò & ille cui committitur debet esse in sacris constitutus, secundum Ancar. & Domin. *n. 8.*

in. c. penul. de electio. in. 6. & tunc secundum Deci *in eod. num. 4.* & Domini. cum ubi supra. §. *fin. num. 4.* omnium votum nemine discrepante requiritur, ut alii quàm canonico vel alteri quàm de capitulo committatur, cum sit gratiæ & non justitiæ: & omnia ista plenè tractantur per Bertachi. *in d. tract. de Episcopo. 3. parte, lib. 1. quest. 14.* à quo cum referens desumpsit Lambert. *de jure patro. in 1. art. 4. quest. princip. prima partis. 2. libri. num. 7. fol. 26.* ubi tractat an hæc requirantur in Patrono. & Fran. Marcus *in decisio. 1039. 2. partis.* Et an per litteras possit absens Canonicus † dare votum in electione Episcopi, vide Bertach. ubi supra. 15. *quest. num. 25.* & Lancelot. ubi supra. *in §. sed cum absens.* Et an Capitulum vices suas committere possit, & dicendum quòd sic, accedente consensu omnium Capitularium, secundum Fran. Marcum *in decisio. 1031.* præbendo uni vel duobus commissionem de qua debet constare: & tunc factum ab iis commissariis ab ipso capitulo & non ab eis factum censetur, ut optimè per Dec. *consil. 543. num. 7. cum tribus sequent.* Et quid in Episcopo vocato ad concilium generale, an possit committere vocem suam vel constituere procuratorem, tractat Jacobatius, de conciliis, & not. quòd ille, cui committitur vox non potest has voces dividere, secundum Molinam *de primogeniis. libr. secundo. cap. quinto. num. 51.* Imo idem est dicendum quoties jure proprio quis habet illas duas voces, secundum Dominic. *cap. penul. §. fin. num. secundo. de electio. in. 6.* ubi num. 5. discutit an mortuo illo, qui vocem commisit, expiravit commissio & dicta sunt vera, nisi de certa persona eligenda commissio detur, nam tunc in illam debet commissarius vocem dare, & propriam vocem alii dare poterit, ut per Lancelotum, *de instit. cano. de electio. §. & si tantum.* & ibi *in §§. sequent.* tradit quid si pluribus committatur.

b [Hispania.] Ut supra *isto lib. cap. 5.* diximus in additione.

c [Interessentes.] Ut supra *lib. 1. cap. 8.* ubi diximus in additio. id esse verum etiamsi unius tantum intersit.

d [Adria. toll.] Et latè Menochi. alios referens, *de adipisc. poss. remed. 4. num. 555.* ubi hanc communem testator opinionem, & iterum *ibidem num. 611. & sequent. & 567.* Secus esse dicerem quoad votandum, quia si vocetur non vocan-

us, & non spectetur, nihil nocet, ut not. *in c. cum inter universas. de electio. & Lancelot. in inst. canon. tit. de elect. §. 3. in gloss. omissum.*

[Favore.] Contrarium videtur dicendum, nam non quæ sua sunt, sed universitatis & populi, vel civium aliquorum aguntur per Decuriones ipsos providenda, tractantur, & sic renuntiatio hæc locum habere non debet. verumtamen, quia principaliter præminentiam interessentium, & eorum jus tangit, examinare, an præsentés & absentes debeant votare, nam si non possunt, principale interesse versatur interessentium, & si hoc tanquam principale est considerandum, & per consequens huic favori & interesse possunt interessentes in capitulo renuntiare, & per consequens consentire quòd absentes committant vocem suam, dum tamen illa tria requisita interveniant, in prima additione hujus capituli per me relata, & sic quoad hoc limitabitur, ut non procedat *glos. in l. sicuti. ff. de recept. arbit.* inquiring, animi sui motum non posse quem committere, cum à conscientia dependeat, quam allegat Additio. Bart. *in l. fin. C. de praposi. agen. in rebus, lib. 12.*

[Renuntiare.] Ut probatur *in l. si quis f in conscribendo. C. de episcopis & cleri. & tex. in cap. si diligenti. de foro comp.* ubi Feli. & ejus additio. limitant hanc Regulam aliquibus modis, & *in l. si quis in conscribendo. C. de pactis.* Privilegio tamen exemptionis non potest quis renuntiare † cum in eo vertatur non solum favor exempti, sed etiam eum eximentis, secundum Abb. *in cap. cum tempore. n. 2. de arbitr. & sic privilegio taxationis expensarum factæ per tex. in l. omnes. §. executoribus. C. de episcopis & cleri.* secundum *gloss. verb. audentibus. ibidem.* clericus renuntiare non potest: neque etiam ubicunque est in actu apposita clausula annullativa in contrarium actorum, secundum Additio. Felin. *in d. cap. si diligenti. etiamsi Covar. in pract. cap. 9. num. 7. post princ.* aliud velit dicere, quoniam communis est contra eum, ut ipsemet Covar. advertit, *in cap. Quamvis pactum. 2. parte. §. 2. num. 6.*

[Probabilis dubitatio.] Ego nullam *g in hoc dubitationem constituo, sed pro indubitato assero, in extraneum à Consilio, vel capitulo, nullo modo posse similem vocem committi, sed in unum de capitulo, vel consilio tantum, tum ex dic-*

tis supra in additione 1. istius capituli, tum etiam quia substitutus, & subrogatus debet esse ejusdem conditionis cum substituente, & subrogante, ut diximus in l. 4. tir. 9. num. fin. lib. 3. Recopil. tum etiam quia in conciliis secularibus nulli alii possunt ingredi quam expressi in jure, ut alias diximus supra in lib. 1. cap. 10. & ita tenet Franc. Marcus, *decisi.* 1039. parte 2. nisi Capitulum, secundum eum ibi, vellet extraneum ad hoc admittere, nam tunc posset, quod intelligo verum in capitulo ecclesiastico, nam seculare Decurionum non posset, etiamsi vellet, sine poena extraneum aliquem in concilio suo admittere, ex l. Regia per me allegata in cap. 10. libri precedentis.

h [Nec per alium.] Quod enim alicui non licet suo nomine, nec alieno licebit, ex Regula, quod alicui, de regul. juris. in 6. secundum unum intellectum hic accommodabilem †, scilicet ut verbum illud, nec alieno licebit, exponamus, id est per alium, quomodo respondit Ulpianus in l. secunda. in princip. ff. de administr. rerum ad civ. pertin. Decurionem subjectis aliorum nominibus, prædia publica non magis quam nomine proprio expresso conducere posse: & alio in loco ait Marcellus in l. non licet ff. de contrahen. empt. non licere ex officio, quod quis administrat, emere quid, vel ipsi, vel per aliam personam, ut & habemus text. in l. fin. titul. undecimo. lib. 5. Recopilationis. Sic & per contrarium, potest quis per alium, quod per se facere, ex cap. potest. de regulis juris. in sexto. ubi optimè Petr. Pekius, & qui per alium facit est ac si per se ipsum faciat, ex cap. qui per alium de regulis juris. in 6. ubi ipsemet Petr. Pekius optimè loquitur.

i [De constit.] Præsertim per Felinum, ibi num. 17.

CAPUT OCTAVUM.

An Decurio possit egredi è Curia sine licentia?

SUMMARIUM.

- 1 Decurio malè facit exiens à Curia sine causa.
- 2 Decuriones exeuntes à Curia compelli possunt reintrare.

Contingit, quòd postquam Decurio intravit Curiam vult inde exire, an

possit sine licentia, & solet aliquando peti talis licentia, aliquando non, & ideo videndum est quid juris sit, & sunt proponendi casus, quia aut petitur licentia & non denegatur & est casus clarus, aut denegatur, & tunc si recedit contra denegationem potest mulctari, quia possunt vocari, & eis imponi multa si non viderint, multò fortius si jam est in Curia potest detineri, quia facilius quid conservatur, quam de novo acquiratur. l. patre Furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. jur. pro cujus corroboracione adduco, quod dicit Sabell. parte 1. lib. 4. nec à Curia abire licebat, nisi alter Consulum pronuntiasset, abire si placet, non amplius vos moramur, Patres conscripti! ex quo patet, quòd Decurio inhonestè recedit sine licentia, & non impunè, si illa denegatur. a

A D D I T I O.

[Sine licentia.] Nam sicut ut infra dicemus perperam & non sine peccato faceret Decurio, qui non residet in concilio, sic & à fortiori ex reg. d. l. patre furioso. ingrediens Decurio Concilium si exiret ab eo † intempestivè. Posset enim succedere negotium in quo ejus auctoritas votum & vox declinaret omnes alios Decuriones à pravo & illicito consilio in ejus absentia prolato & concluso, ut inquit in propositum Imol. in Clem. ne Romani. num. 47. de elect. ideo neque cum licentia, neque absque ea ubicumque suspicatur negotium aliquod grave tractandum, non debet Decurio exire à concilio, prout perperam & malè aliqui faciunt honorem solum ambientes, onus autem subire recusantes, in quo credo graviter errare, & conscientiam gravare, & ex Clem. ne Romani. §. porro. de elect. compelli possunt per judicem † rei intrare consilium, nisi infirmitas, aut alia justa excuset causa.

CAPUT NONUM.

Si Decurio vult deliberare, an sit expectandus?

SUMMARIUM.

- 1 Impedimenta tunc excusant cum probatur adhibitam omnem diligentiam.
- 2 Impeditus non dicitur potens removere impedimentum.
- 3 Malitiis est obviandum.

Tempus

4. *Tempus in multis ad deliberandum conceditur.*

5. *Præcipitatio est noverca justitia.*

DE alia solet dubitari questione, si aliis consiliariis proferentibus sententias alter vel alii dicunt, quod pro tunc nolunt determinare, & petunt terminum ad deliberandum, an sit eis concedendus, & videtur quod non potest ei denegari, per totum tit. de sentent. ex brev. recit. Ego non inveniō in specie decisum casum, sed crederem sic distinguendum, quod si ille casus fuit aliis propositus in consilio, quod Consilarii injuste petunt terminum ad deliberandum, cum potuerunt venire instructi, arg. t. a *præterea. de dilatione.* ^a aut non fuit propositus talis casus, & magistratus videt, quod differendi causâ petitur ille terminus, & tunc non dabitur dilatio ^b, quia satis est, quod qualitercumque potuerunt deliberare. Et hoc relinquitur arbitrio iudicis, ut considerata qualitate concedat, vel deneget: isthæc enim magis percipi possunt intellectu, quam aliquâ locutione exprimi, verba sunt Abb. in cap. littera pen. col. de dilatio. Aut casus est arduus, & de novo propositus in cap. & tunc tenerem, quod est danda dilatio ad deliberandum, ^c & audio quod apud Tolerum, & alias civitates consuevit per notarium fieri admonitio, quod vocatur, convivium, in qua omnes consilarii admonentur quod certâ die veniant ad curiam ad expediendum tale negotium, & est bona & laudabilis consuetudo, quia non sufficit petere debito tempore, nisi congruo tempore expectetur Responsum ^d: sed possunt petere congruum tempus ad deliberandum, verba sunt Abb. in cap. cum in veteri 7. not. de electionib.

A D D I T I O.

a [Præterea de dilatio.] Et ibi glos. verb. plenè. imputet enim sibi, qui cum potuit non venit paratus & deliberatus: & sic actori à principio non dantur induciæ deliberatoriæ, eo quod debuit venire instructus; ad replicationes tamen rei considerandas terminus dandus est deliberatorius, quia nihil est, quod sibi imputetur, secundum glos. & Abb. num. 13. in eod. cap. præterea 2. de dilat. Impedimenta enim tunc excusant, cum probatur adhibitam fuisse diligentiam om-

nem † ut removerentur, authore Innocent. in cap. ex transmissa. de rescript. quem ibi omnes sequuntur, & ibi latè Felinus; & Decius in cap. cum inter. de exemptionib. col. 9. versic. prædicta conclusio; non enim dicitur impeditus, qui potest remove † impedimentum, Bald. in l. sed se per Prætozem §. 1. versic. sed nec ad eos: ff. ex quib. caus. major. & idem si culpâ venire debentium, proveniant impedimenta, ex l. fidejussor. §. 1. ff. qui satisfac. cogan. l. de die §. planè. eodem tit. Boter. de Synod. Episc. 2. part. num. 64. & 65. ubi limitat aliquibus modis, & Boer. decis. 40. num. 7. Sic & citato in civilibus existenti in loco remoto à iudicio injungitur, ut intra talem terminum veniat responsurus per se, vel procuratorem benè instructum, alias non aliâ vice citandus; & si mittit procuratorem non benè instructum, sua est culpa, si ex citatione potuit de causa informari, secundum Abb. in cap. littera num. 6. de dilatio. & probatur ex l. 2. tit. 2. lib. 4. Recopil. ubi diximus: debet tamen terminus assignandus esse competens non solum ad comparandum, verum & ad consulendum illos alios, quos negotium tangit, aliter enim appellari potest, secundum Abb. dict. cap. littera. num. 7. de dilat.

[Non dabitur dilatio.] Malitiis enim non est via aperienda, sed obvian- dum † potius. l. cum hi. §. sed cum lis. ff. de transact. l. in fundo. de rei vendic. Spec. in tit. de offic. omn. judic. §. sexto. versic. quia. neque est danda malignandi occasio, secundum eundem Specul. tit. de arbit. §. 8. versic. quid si actum est, & versic. quid igitur. malitiæque causâ potest iudex partem in expensis condemnare, ut per Specul. in tit. de expensis. §. 4. versic. in summa. & sic malitiæ litigantium sunt compescendæ, Clementi. 1. & ibi Cardin. de sequentib. poss. & fruct. Sic & non est dilatio danda quærendi advocatum si id malitiose petatur, secundum Specul. in tit. de dilatione. §. 1. num. 23. sic intelligentem text. 1. ut lite non contest. & cap. prout. de dol. & cont. l. velamento. C. de postul. inquitque ipsemet Speculat. d. n. 23. quod si semel in iudicio reus comparuit cum avvocato, & ejus consilio, & postea eum habere non potest, quod imputabit sibi, quia talem conduxit advocatum.

[Ad deliberandum.] Interest enim nostra nè homines præcipitentur, quando

diu justè deliberant. *l. & quia ff. de jurisd. omn. jud.* notat Specul. *in d. §. 1. num. 18.* humanum enim esse probamus, inquit Consultus *in l. humanum. C. de legib.* si quid de cætero in publica privata-
 vè causâ emerferit necessarium, &c. id ab omnibus antea tam præceribus nostri Palatii, quàm gloriosissimo cœtu vestro (Patres conscripti) tractari, & diximus *in l. fin. tit. 1. lib. 2. Recop.* Sic & sententia cum consilio & deliberatione ferenda est. *l. 2. C. de sent. ex brev. recit.* ibi non subitas, sed deliberatione habita post negotium, sententias ponderatas sibi ante forment. Sic & tempus ad deliberandum conceditur hæredibus
 † institutis, *ex toto tit. C. de jure delib. & ex l. 1. & per totum tit. 6. part. 6.* & ibi glos. *Gran. pro.* inquit quòd deliberatio indiscussos hominum calores refrænât, & à malo judicio retrahit. *cap. anteriorum, in principio,* & ibi Archid. *2. quest. 6.* adeò ut tempus ibi præfixum hæredibus ad deliberandum *in l. 2. ejusdem tit. 6. & part. 6.* non possit per judices abbreviari, non enim sunt hæredes præcipitandi, ut *l. 1. §. largius. ff. de success. edict.* aliter enim processus in contrarium facti essent nulli, secundum Bart. relatum, & secutum per glos. *Alomenos, in dict. l. 2.* & per Menes. *in l. si emancipata. num. 43. C. de jur. & fact. ign.* nisi quoad hoc tantum ut defensor detur bonis hæreditariis ad petitionem creditorum, ut eis satisfaciatur de debito, quoad hoc enim terminus juris ad deliberandum datus potest per judicem hæredi abbreviari, signando ei terminum novem dierum ad acceptandum vel repudiandum cum comminatione, quòd eo elapso habebitur pro acceptante, vel repudiante in eo quòd hæredi nocivius & utilius creditoribus esse poterit, secundum glos. illam *dicta partitarum, ex text. in l. 1. §. sanè ff. de l. success. edict.* & ex Bart. *in l. quandiu. num. 5. fol. 191. ff. de acquir. hered.* & alibi latius suo loco dicemus: & tradit concivis noster Doctor Gutierrez, *in repetitione. §. sui, num. 109. Instit. de hered. qual. & diff.* Sic itidem & procurator ad lites potest dominum nominare, si ipse non est instructus, ut eum dominus instruat, *argum. l. sed & ha. §. penult. ff. de procur. notat Host. in cap. fin. ut lite non cont.* & idem in procuratore ad negotia, qui quidem potest nominare dominum suum, quia alieno nomine possidet, sicut & omnis possi-

dens nomine alieno potest laudare & nominare dominum in judicio, ut veniat defensusus tanquam persona, quæ melius deliberabit, & dantur ad hoc dilationes, secundum latè dicta per Rebuffum *in tertio tomo, constit. Francia, tit. de dilationibus. art. 2. glos. 1. per totam.* Ex eodem etiam fonte deliberandi Monachis annus ad faciendam professionem, *cap. non solum, & cap. constitutionem, de Regular. in 6.* Partibusque conceditur etiam terminus ad quærendum advocatum. *ex cap. de Judiciis. 3. quest. 3. l. si quis ab hostibus. §. sed quòd simpliciter. ff. ex quibus caus. ma. & glos. & Abbas. n. 11. in cap. 2. de dilationibus. tex. in l. 28. tit. 16. lib. 2. Recopil.* ubi dixi, & Specul. *in tit. de dilatio. §. 1. num. 23.* ubi hoc intelligit, dum tamen id sæpè & malitiosè non petatur, neque conduxerit advocatum & in judicio cum consilio ejus comparuerit: nam tunc si post non inveniat eum, non concedetur ei terminus quærendi eum. Et an pro amicis consulendis sit dandus terminus, vide Felinum *in cap. 1. in princip. ut lite non contestata.* acceptandi etiam litteras, ut possit illas videre & peritiores consulere, tempus datur secundum Menochium *de arbitrar. judic. lib. 2. centur. 1. cas. 21. num. 5. & num. 6.* inquit esse judici arbitrium relictum circa dierum assignationem. Ex quibus omnibus & ex aliis, quæ adduci possent, infertur quòd omnino sit terminus dandus Decurioni dicenti se velle super negotio de novo occurrente & deliberare & peritos consulere, & quòd dilatetur hac de causa decisio & determinatio usque ad aliud Consistorium, & sic fit quotidie; nam, ut inquit Consultus *in l. non dubium. C. de repud.* omnia omnino, quæ consilio rectè geruntur jure meritoque effectu & firmitate niti: tempore enim opus est, ut rectè & maturo consilio res agantur. *capit. ponderet. 50. distinct.* & sic dicit Sapiens: *Fili mi, nihil sine consilio agas, & non pœnitebis,* ut latè per Rebuffum, *in authent. habita. verb. examinatione. C. ne filius pro patre.*

[Præcipitare Responsum.] Et ideò dicebat Bart. *in l. prolatam. num. 5. C. de sent. & int. omn. judic.* sententiam præcipitanter latam esse nullam. Est enim noverca justitiæ † voluntaria judicantis, præcipitatio, id est, sicut se habet noverca ad privignos, quæ sævire solet in illos,

illos, sic se habet ad iustitiam voluntas præcipitantis iudicis, unde dicit quidam, *Gaudet in afflictis favere noverca potestas*, tex. est de præmissis cum glossa, noverca, in Clementina pastoralis. §. verum de sententia & re iudicata. & facit notabil. textus in capit. inter hac col. 1. de peniten. dist. 3. dum ibi dicitur, *lenta virtus, & cunctatrix ante iudicat quàm incipiat quid decorum, quid honestum*. Iniquitas autem omnia præcipitat. Et propterea dicit tex. in c. nullum. 2. in fin. 30. quest. 5. mala audita nullum moveant, aut passim dicta absque certa probatione quisquam unquam credat: sed ante audita diligenter perquirat: nec præcipitando quidquam aliquis agat, & in cap. ponderet. in princip. 50. distinct. inquit tex. non præcipitemus consilia, aut opera nostra, & in l. & quia ff. de inter. ac. dicitur, ut defunctorum interest habere successores, ita interest viventium nè præcipitentur quando iuste deliberant. Et duo sunt maximè contraria consilio festinatio & ira, ut Bias philosophus solitus erat dicere. Et sic Decuriones non sunt cogendi præcipitanter vota proferre, sed tempus ad deliberandum dandum est, prout quotidie fit & datur, quoties negotium deliberationem requirit, neque ulla culpa deliberandi imputari potest Decurioni id empus petenti.

CAPUT DECIMUM.

An Decuriones possint ad officia eligere unum ex se ipsis?

SUMMARIUM.

- 1 Decuriones possunt unum ex se eligere. & num. 4. declaratur.
- 2 Idoneus si adest in Collegio non est extraneus eligendus.
- 3 Decurionum ordo si dat tutorem dabit unum ex se.
- 5 Executor si possit pauperes eligere an poterit se ipsum? & ibi ad l. meliorationum infertur.

Solet etiam dubitari an Decuriones, vel Consilarii possint eligere unum ex se ipsis ad aliqua officia per collegium ipsum providenda, an alium civitatis eligere teneantur, sicut in urbe Granatæ annuatim eliguntur prætores, qui vocantur de Aquis, & videtur quod possint hoc facere, quia ex se ipsis possunt eligere

Azedo de Curia Pisana.

re †, gloss. ordinaria in l. 2. C. de decurionibus. lib. 10. idem tenent Doctores, maximè Platea in l. nominationum. C. de decurionibus. lib. 10. & tenent gloss. & Doctores in cap. cum in iure. de electio. & in cap. Ecclesia de sortilegiis in tantum quod a gloss. in l. plane ff. quod cuiusque uni. nom. tenuit quod si est Idoneus in collegio, non potest aliquis extra collegium eligi ad officium † civitatis, de cuius gloss. veritate non est hîc necessaria examinatio, sed sufficit, quod ad talia officia civitatis consilarii possunt unum ex se eligere: & ex hoc dicit Bartol. in l. ubi ff. de tut. & cur. dat. ab his, quod quando ordo Decurionum dat tutorem potest dare unum ex se ipsis. †

ADDITIONO.

[De sortilegiis.] Et idem alios referens † tenet Socin. consil. 11. num. 6. volum. 1. & ante eum Bart. in l. si consil. num. fin. & ibi Orosc. col. 274. in fine. ff. de adoptionibus. & dixi in l. 34. titul. 6. lib. 3. Recopil. in princip. & hanc esse quasi communem opinionem testatur Abb. in dict. cap. cum in iure. num. 4. de electio. quidquid ibi gloss. tenere voluerit contrarium nisi illam intelligas loqui, quoties uni tantum commissio hæc datur, nam tunc se ipsum eligere non posset, ut infra hac additione dicemus, & probatur ex gloss. in cap. gratum. de post. pral. relata per Franciscum Marcum decisio. Delphin. 1341. num. 2. Ex quibus inferunt suprascripti & præsertim Socin. & Orosci. ubi supra & Pe. alta in l. unum ex familia. §. rogo num. 3. & sequent. pag. 607. de legat. 2. quod data potestate executori eligendi pauperes non potest eligere se ipsum, † nisi secundum Oroscium ubi supra col. 275. plusquam uni executori esset data hæc potestas pauperes eligendi, putà tribus aut pluribus, tunc enim unum ex se ipsis eligere possent, dum tamen pauper esset, ut & tradit Matienço. in l. 14. gloss. 1. num. 11. titul. 4. lib. 5. Recopil. & Bertachi. in tract. de Episcopo 3. parte. libr. 1. num. 35. secus si uni tantum detur hæc potestas, hic enim etiam si pauper sit se ipsum eligere non posset, ut optimè advertit Peralta, ubi supra. n. 3. cum pluribus sequentibus. ex gloss. in l. plane ff. quod cuiusque uni. nomi. contra Socin. ubi supra quem reprobatur & inadvertenter loqui testatur Peralta, ubi supra num. 8. qui quidem Socin. si benè inspiciatur, voluit,

voluit, ut & advertit & sequitur Orosc. *dict. colum. 275. in princ.* quòd etiã si unì executori tantum sit data potestas distribuendi inter pauperes, potest in se ipsum distribuere si satis perspecta cognitaque sit & dura ipsiusmet pauperies, & in hoc casu non meruit Socin. reprehendi à Peralta, ubi supra, cum & ipse Peralta, *ibidem in eodem num. 8. versic. vel secundo respondetur*, idem in effectu voluerit tenere, cum data summa & extrema necessitate & intolerabili, prout Socin. loquitur, fateatur ipse Peralta, charitatem benè ordinatam incipere à se ipsa, & sic in hoc casu seipsum eligere posset, non verò aliàs, & sic declarabis dicta per Paul. Castr. *in l. nulli in princ. n. si. ff. quòd cujusque uni. nom.* Ex quibus & itidem Peral, ubi supra *num. 9. infert ad l. 31. Tauri*, quòd si filius deputatus executor per patrem in testamento suo habeat ab eo facultatem & commissionem specialem, prout per legem illam Regiam & similes requiritur, meliorandi unum ex filiis, non poterit se ipsum meliorare, quòd optimum & juridicum reputo: sed an habens eligere unum ex filiis meliorandi poterit novum apponere gravamen, vide Peral. *l. unum ex familia. §. sed si fundum. num. 9. de lega. 2.* Et an quoties isti de collegio volunt unum ex se ipsis eligere, ejus consilium sit requirendum, vide Sylvest. *in summa, verb. consilium num. 10.* & ex dictis in sequenti capitulo decerpes, & de dictis, tradunt etiam Doct. *in l. ab omnibus de lega. 1.* & in aliis juribus relatis per glos. *l. planè ff. quòd cujusque uni. nomine.*

b [Examinatio.] Illam tamen glos. sequitur Paul. *l. nulli, in prin. num. 12. ff. quòd cujusque uni. nom.* non tamen glos. illius opinio admittitur in pluribus partibus, neque cassabitur electio de extraneo à collegio facta.

CAPUT UNDECIMUM.

An possit quis consentire electioni de se factæ, & talis vox computetur in numero?

SUMMARIUM.

- 1 Electus potest numerari inter duas partes Decurionum. & num. 7.
- 2 Electus potest consentire electioni de se facta etiam si tantum sint duo in collegio. num. 3.

4 Mulier si cum consensu propinquorum debet vendere, sufficit consensus unius eorum.

5 Patre & filio simul litigantibus, Pater videtur, consentire ubi ejus consensus est necessarius.

6 Episcopi consensu ad locandum reu- potest eo consentiente sibi ipsi locare.

8 Manifestato scrutinio an possit quis variare & pro se variare?

9 Pater an possit authorari filio in actu ipsi patri utili.

10 In electione Papa multa sunt specialia.

EGO expertus sum in me ipso aliam quæstionem, an suffragium proprium sibi proffit, & est maximi momenti, quando vota & sententiæ Decurionum sunt in pari numero; si ille, qui eligitur ad aliquod officium, consentit electioni de se factæ, & talis consensus valet, computato eo stat pro illo major pars capituli, & propterea habebit obtentum, & textus videtur expressus *in l. planè ff. quòd cujusque uni. nomi.* qui dicit quòd ille, qui eligitur potest numerari † inter duas partes Decurionum, & ita tenent glos. & Doct. *in d. l. planè* ^a in tantum quòd si desunt in collegio Decuriones, unus potest alterum eligere, & electus potest consentire, & ita erit electus à majori parte capituli †, Guilliel. de Cug. & Alberi. *in d. l. planè*, & fortius dicit ibi Ang. quòd si in collegio non remanet nisi unus, ille potest alteri committere electionem, & ille potest eligere unum & sic erit electus à toto capitulo. ^b & non obstat quòd non possit eligere se ipsum, quia potest consentire electioni de se factæ, † ³ & faciunt notata *in l. ab omnibus de leg. 1.* & per Jo. And. *in c. in toto. de reg. jur. in 6.* & prædicta faciunt ad quæstionem, quòd si ex forma statuti mulier non potest contrahere sine consensu duorum propinquorum, quòd potest vendere unum propinquo, & consentire alter. † Item si ⁴ statuto cavetur quòd filius non possit litigare sine consensu patris, quòd si pater & filius simul litigant, videtur pater consentire. † Ad idem quòd si statuto ca- ^c ⁵ vetur quòd locatio non possit fieri sine consensu Episcopi, quòd potest fieri eidem Episcopo locatio †, & ille videtur ⁶ consentire, ista tria ponit eleganter Abb. *in cap. cum in veteri de electio.* & per prædicta remanet conclusio satis fundata, licet in contrarium faciant, quæ notantur *in Clemen. nè Romani de electio.* & cap. licet

licet. de electio. ubi electus in Papam non auget numerum ^d, & text. *in d. l. planè.* non dicit quòd computetur in majori parte, sed in numero duarum partium, propterea sunt videnda quæ dicit Abb. ubi supra, vel Doct. *in d. l. planè.*

A D D I T I O.

a [*In d. l. planè.*] Et gloss. 1. per text. ibi *in capit. cum in jure. de electio.* & communem testatur Peralta, *in l. unum ex familia. §. rogo. de legat. 2. num. 10. pag. 610.* quam tamen communem declarat & limitat uno modo Abb. *in cap. per vestras. num. fin. de jure patron. & in consil. 25. num. 3. lib. 2. & in cap. licet. num. 13. & in cap. cum in jure. n. 4. & 5. de electio.* & Franc. Marc. *decif. Delphin. 10211. num. 3. & 4.* ut procedat
7 quoties electio † fit per viam scrutiniū manifesti, ut notatur *in d. cap. cum in jure*, quoniam poterit consentire electioni de se factæ, & vox ejus computatur in numero, dum tamen ipse sit de collegio & vocem habeat, nullumque alium ipse eligat, secundum Abb. *in dict. cap. licet. num. 13.* Secus verò si fiat per viam scrutiniū secreti, ut *in cap. Cumana.* & quod ibi notatur, *de electio.* quod sic debet intelligi, & alia capitula in contrarium per Authorem hic allegata, tunc enim non potest quis electioni de se factæ consentire, & ratio diversitatis est, quia quando fit scrutinium secretò, non potest quis in se ipsum consentire, quia cum tunc ignoret an alii in eum consenserint, repelleretur iste tanquam ambitiosus, si se ipsum eligeret, & de ambitu notaretur cum nemo debeat se ipsum eligere, & à se principium oriri, sed debet vocari sicut Aaron, ut *in cap. qualiter & quando. de electio.* sed quando scrutinium fit palàm, & videt se eligi & deputari alios, potest tunc consentire suæ electioni, quia vocatur tunc à sociis, nec potest dici ambitiosus, & consentiendo auget numerum, & iste est text. not. *in cap. cum in jure.* ubi per Joannem Andream, *de electio.* & per Cœpolam, *optimè in cautela 96.* vidimus pridie, & ibi ejus additio. ex quibus inferitur optima declaratio ad jura dicentia, neminem posse se ipsum eligere, *ex l. si mandavero. §. si tibi ff. mand. & in l. planè. ff. quod cujusque uni. nomi.* & ibi doctores & Alexand. *in l. si consul.*

Azevedo de Curia Pisana.

ff. de adoptionib. Abbas & Doctores *in cap. consuluit. & capit. per vestras. de jure patrona.* Molina, *de primogeniis lib. secundo. cap. quarto. num. 58.* Et ideo Præses provincie, nec quilibet se vel judicem, vel tutorem potest discernere, *ex l. præses provincie ff. de offic. præsid. & in l. fin. ff. de offic. prætor. l. quarta. ff. de tutor. & curat. dat. ab his*, neque collator potest se ipsum instituere in beneficio, cum inter dantem & recipientem sit constituenda differentia personalis. *capit. fina. de institutionib.* nec Patronus potest se præsentare, *ex dict. cap. per vestras* & notat Lambertinus *de jure patrona. 5. artic. prima quæst. principa. secundi libri. num. duodecimo. fol. 2.* nec se Pater filio exemplariter substituere poterit, *ex Bart. in l. ex facto. ff. de vulgari & pupil.* neque executor ad distribuendum poterit sibi ipsi distribuere, ut supra *precedente capitulo* diximus. Electioni tamen de se factæ per alios, ut dictum est, bene potest quis consentire, sicut & poterit conferri beneficium Patronatûs ipsi Patrono per Episcopum, quia accipiendo videtur patronus consentire, secundum Abbatem *in dict. cap. per vestras.* secutum per Petrum Costali. *in dict. l. planè.* sic & executor unus deputatus ad distribuendum inter pauperes poterit consentire electioni de se paupere factæ, ut *capitulo precedente* diximus, & notat Costalius *in dict. l. si mandavero tibi. §. si tibi & suffragium*; & vox Patris filio prodest, licet filius se ipsum eligere non potest, *ex text. in l. illud. ff. quod cujusque universit. nomin. & in capit. sequentè* videbimus, quæ omnia ex supradicta declaratione Abb. declarantur, prout & voluit Sylvest. *in summa, verbo, consilium num. decimo.* ubi num. undecimo. ponit aliam limitationem, scilicet, quod si mandatur electionem fieri cum consilio & assensu concorditer per tres aut plures, nullus eorum poterit eligi, quia non esset concors electio, secundum Hostiensem, & Abbatem *in capit. cum in veteri. de electio.* & Cardin. *in dict. cap. cum in jure. num. quarto quæst. nona. eodem titul.* ubi inquit Innocentium Quartum hac de causa cassasse Electionem per quinque compromissarios de sexto factam in monasterio Atrebatensi, & compostellanum sic obtinuisse; Cardin. tamen ibi requirit id expresse dicendum, quòd non possint ex se ipsis eligere, idem tamen crederem si id tacite colli-

gatur esse faciendum & observandum, sequitur eos Sylvester *dict. num. undecimo*. ubi idem dicit esse si mandaretur cum consilio & assensu tertii fieri electionem, quia oporteret eum ante electionem consentire & notaretur ambitionis, ut *incapit. post petitam. de electio. & sic ibidem in num. duodecimo*, infert ipse Sylvest. prout Author hic etiam infert, scilicet, quod si statuto cavetur ut filius non litiget sine Patris consensu, vel mulier sine consensu duorum propinquorum, sufficit patrem cum filio litigare, & quod unus ex propinquis emat alio consentiente.

b [A toto capitulo.] Et sic esse servatum de facto asserit Paul. Cast. *in l. sicut. §. si. ff. quod cujusque uni. nomin.* quoniam in uno potest totum collegium remanere, ut diximus supra *lib. 1.* possuntque Decuriones committere aliam electionem. *l. illud. §. si Decuriones. ff. quod cujusque univers. nomin.* & ibi Bart. & Doct. neque obstat, quod non potest committi alteri, qui non sit de universitate, secundum *glos. in dict. l. planè. & est text. in cap. si quis justo. in fine. de electio. in 6.* quia necessitas & penuria Decurionum facit licitum, quod aliàs est illicitum, *argument. l. qui potuerunt. ff. de man. vind. & in cap. 3. extra de regul. & cap. si quis propter necessitatem, extra de furt. cum & propter necessitatem possit pater filium vendere & pignori, ut per Ripam in l. obligationum. num. 13. ff. de pign. & Covar. lib. 3. Variar. cap. 14. num. 4. in fine.* Sed est dubium, † quid si quis per viam scrutini secreti votavit pro alio, post verò apparet factâ publicatione ipsum esse electum in pari numero votorum, an poterit variare & pro se votare. & Bertach. *in tractat. de Episcopo. 3. part. lib. prim. n. 35.* inquit quod sic, contrarium tamen & melius tenet Abb. *in d. cap. licet. num. 13. de electio. & Franc. Marc. decis. Delphin. 10211.* nisi secundum Abb. *in dicto num. 13.* agatur de Papa eligendo, nam in hoc casu, secundum eum speciale est, quod quandoquidem quis in scrutinio publico, vel privato consensisset in alium, quod postea videns se electum ab aliis, possit recedere ab electione, quam fecit, & accedere electioni de se factæ, quia admittitur variatio. Cardinalibus enim non est tradita certa forma eligendi, secundum Abbatem *dict. num. 13.* & Doctores in *Clement. ne Romani. de electio.* multa

enim specialia sunt constituta in electionibus Papæ, ut in additione litteræ D. videbimus infra.

[Consentire.] An pater † possit auctorari in facto filii ipsi Patri utili, est longus articulus ut inquit Bart. Socinus *consilio 147. visa facti. num. nono. & mine primo. & in consilio. 23. num. nono. 10. & 15. cum sequentibus. volum. quarto.* ubi ponit communem resolutionem hujus articuli, idem Socinus *consilio 112. num. quarto. volum. primo.* Alexand. *consilio. 106. volum. 1.* & ibi additio.

[Non auget numerum.] Textus ibi, b nihil de hoc dicit *in dicta Clement. ne Romani.* neque *in dict. cap. licet.* allegatis per Authorem hîc, sed tantum in *gloss. dict. cap. licet verbo, duabus.* tractatur de dictis per nostrum authorem in iis verbis, & *gloss. illa potest procedere, in electione Papæ, in qua ut per Cardinalem ibi, num. undecimo,* multa specialia constituuntur, & sic secundum Baldum *in eod. cap. licet. num. sexto.* Cardinales quandoque servant illam decretalem, quandoque non, quia eis non est data certa forma eligendi, ut diximus in *gloss. supra sub littera C.*

[Duarum partium.] Si in harum duarum c partium numerum computatur, illius vocem inter reliquorum vota numerari necessario fatendum est, & per consequens numerum augebit, & sic sufficit Jurisconsultum *in l. planè.* dicere, votum hoc inter alios computari, ut intelligamus vota aliorum & eorum numerum augere, & sic nihil obstabunt contraria.

CAPUT DUODECIMUM.

An suffragium Patris pro fit filio?

S U M M A R I U M.

- 1 Quod attinet ad jus publicum, patria potestas non curatur. num. 4. & 7.
2. In concernentibus voluntariam jurisdictionem pater pro filio judicat.
3. Interessentes an possint dare potestati votum suum in concilio?
- 5 Filius & pater fictè dicuntur una & eadem persona, vel in casibus à jure expressis.
- 6 Filius in gerendo magistratu jure optimo patri naturali præfertur.
- 8 In spiritualibus patria potestas neque tutoria curatur.
- 9 Pater non potest esse judex in causa filii.

Ex

EX superiori quæstione efficitur alia minus dubitabilis, an suffragium Patris pro sit filio & econtra, & text. in *l. illud. a ff. quod cuiusque uni. nomin.* probat quod valet, & ponit rationem, quia tamquam Decurio dat vocem & non tanquam Domestica persona^b, & glos. ibi assignat rationem, quia quoad jus publicum attinet, patria potestas non curatur.^c Sed attende quia ambæ rationes videntur falsæ, quia pater d. judex judicare non potest in casu filii d, & judicat sicut Provinciæ, & non tanquam Domestica persona. Item causa judicandi est publica, sed illa non potest exerceri inter tales personas, *l. qui jurisdictioni præst. ff. de juris. omn. judic.* hanc objectionem non tangunt Doctor. *ip. dict. l. illud.* sed solutio esse potest negando assumptum, quia actus capitulares non sunt jurisdictionis ad minus contentiosæ, sed voluntariæ, & in actibus voluntariæ jurisdictionis non habet^e locum^e dicta lex, ut dicunt ibi Doctores, *per l. si consul. ff. de adoptionib.* Aliud etiam objicitur, quod magis f stringit de Pragmatica^f, ubi continentur Capitula correctorum inter quæ continetur capitulum, ubi statuitur, quod si res tangant aliquem, qui in dicto capitulo, vel consilio habeat personas, quæ possunt recusari, quod illæ egrediantur consilium, & quod causa expediatur illis exclusis. g Pro cujus solutione ego dicerem, quod si in consilio tractatur de causa concernente commodum pecuniarum^h alicujus, & tunc atinentes ei, & qui sunt suspecti non habent vocem, & possunt excludi, sed si tractatur de officiis & honoribus, & speratur discordia Decurionum, & divisio in duas partes, tunc ut relinquatur libertas aliis, ut sine metu, vel verecundia possint nominare idoneiorem, potest suspectus dare vocem suam, & statim egredi, & tunc suffragium proderit alii, & servabitur lex, & non inducitur ex hoc legum correctio, & puto hanc distinctionem esse æquissimam, quia *l. planè.* loquitur in officiis & honoribus, quæ civitas tenetur de necessario conferre; sed in his, quæ concernunt utilitatem privatam, ex qua aliquid potest adesse, vel abesse civitati, expedit, ut non expediatur tale negotium per personas suspectas^h.

ADDITIO.

[*L. illud.*] Ubi Doct. maxime Paul. a Castr. eò quod præsumitur motus potius ob bonum Reipubl. quam ob sanguinis affectionem. In omnibusque casibus ad publicum jus pertinentibus pater & filius † diverso jure censentur, in domesticis autem negotiis & privatis, contra, *ex l. fin. C. de impub. & aliis*, & refert Avend. *cap. 19. Prat. num. 13. vers. & experient. lib. 1. ubi in vers. si tamen* hoc intelligit, nisi daretur suspicio, & colligeretur votum Patris in filium directum omnino in damnum Reipub. redundaturum, tunc enim esset prohibendum Patrem votare pro filio; aliter enim non est vetandum, sed permittendum, Et sic pater filio beneficium resignare, & ad beneficium filium præsentare potest, *in cap. fin. de instit. glos. in cap. quia de jure patron. & Abb. in cap. consulti. eod. tit. & ibi gloss. & Paul. de Citad. de jure patronatus 6. part. num. 95. fol. 98. in novis. & Lambert. eod. tract. 12. art. 8. quest. princ. 1. part. secundi lib. n. 1. 12. & 17. fol. 75. in novis,* neque obstat quod filius & Pater eadem est persona. 35. quest. 3. §. *hac auctoritate l. si. C. de imp. & aliis*, & vox Patris, est vox filii, ut *Inst. de inutil. stip. §. ei.* tradit multa Lambert. ubi supra, *art. 5. quest. 2. princip. lib. 2. num. 1. & sequentib. fol. 6. & refert Socinus. conf. 31. num. 14. & 15. volum. 1. & sic quod* sicut filius se ipsum eligere non posset, sic neque à Patre eligi: quoniam ut ibi dicit Lambert. *num. 16.* non in veritate, sed in fictione juris pater & filius † sunt eadem persona, & id quod veritatis est, debet attendi, vel dici potest, ut inquit Ant. Gam. *decif. Lusit. 174. num. 22.* in casibus tantum à jure expressis pater & filius eadem reputantur persona, non verò extra illos, & sic cum hic noster casus non sit de expressis in jure, meritò quod essent dicta contraria, & quod pater possit pro filio votare, ut de jure habetur, & tradunt relati per me *in l. 34. in princ. tit. 9. lib. 3. Recopil. vel potest dici quod filium in potestate constitutum non potest pater eligere, emancipatum verò sic, ut per Molinam, de primogeniis, lib. 2. cap. 4. num. 59.*

[Domestica persona.] Nam ut inquit b Aulus Gellius *in secundo nocti. Attica. lib. cap. 1.* filius in gerendo Magistratu præferendus

6 ferendus est Patri † , & idem Pater cedere , ac præstantiorem locum dare debet , quoniam non ut filius , sed ut Magistratus reputatur , & ibi recitat historiam de clarissimo viro Præside Cretæ provinciæ , qui , cum ipse & ejus pater Athenas ad visendum cognoscendumque Taurum philosophum adiissent , ac inter eos , qui potius sederet , disceptaretur , ac potiorem locum obrineret , hanc super eare Taurus perpensè & ponderatè tulit sententiam. In publicis locis atque muneribus , atque actionibus patrum jura , cum filiorum , qui in Magistratus sunt potestatibus collocata , interquiescere paululum , & connivere. Sed cum extra rem publicam in domesticare , atque vitâ sedeat , ambuletur , in convivioque familiari discumbatur , tunc inter filium Magistratum , & Patrem privatum publicos honores cessare , naturales & genuinos exoriri convenit. Ibi que etiam narratur historia alia de filio Quinti Fabii Maximi existente Consule , qui Patrem equo descendere jussit , de qua etiam apud Valerium Maximum , in *titul. de institutis antiquis*. Nam apud veteres Romanos instituto cavebatur , neminem equo insidentem ad Consulem venire debere , sed honoris gratiâ antequam Consuli appropinquasset , descendere : cujus Valerii verba sunt hæc. *Idem Fabius à Senatu legatus missus ad filium Consulem Suesam postquam animadvertit eum ad officium suum extra mœnia oppidi processisse , indignatus quoque , quod ex licitoribus nemo equo descendisset , plenus iræ sedere perseveravit. Quod cum filius sensisset , proximo licitori ut sibi appareret , imperavit : cujus voci Fabius continuo obsecutus ; non ego inquit fili summum Imperium tuum contempsi , sed experiri volui , an scires Consulem agere ; nec ignoro Patriæ venerationi quid debeatur , verum publica instituta privatâ pietate potiora judico : quæ quidem refert Cassan. in catalogo glor. mundi. 7. parte , consideratio. 24. post medium , quem refert Anto. Gama , decisio. Lusit. 1. num. 5. & 6.* & mirum in modum conveniunt hæc nostro c. in quo patrem & filium non ut privatos , sed ut publicos Decuriones consideramus , in quibus differens conjectura est inspicienda ad materiam nostram , & similes , putà in processionibus , Conciliis , congregationibus , ubi filius gerit officium publicum : in iis enim filius præfertur Patri nè contemnatur Decurionatus , & regendi frangatur Authoritas ,

dum nimia servatur humilitas , ut inquit text. in c. quando 86. *distinet*. & ideò augere debet ex ingenio dignitatis statum , & auctoritatem , nè contemptibilis videatur. l. ne quidquam. §. circa. ff. de offic. proconsul. & l. observandum ff. de offic. presid. dum tamen nimium quis elevet , sed medium teneat , ut inquit Cassan. in catalogo gloria mundi , in præfatione col. 3. & latius. *ibidem in octava parte , in consideratione 6.*

[Non curatur.] Eo quòd in bonum c publicum † hæc fieri præsumitur , in quo 7 Patria potestas non curatur , ut inquit Doctores in l. illud. ff. quòd cujusque uni. nomi. in omnibus enim casibus qui ad publicum jus pertinent pater & filius diverso jure censentur , & in talibus patria potestas non curatur l. nam quod. ff. ad Trebellianum. maximè verò in spiritualibus † , ut est text. in cap. si annum. ad finem 8 de judi. in 6. in quibus nec Patria potestas , neque tutoria , aut curatoria , ut *ibidem* , curantur ; & notat Lamberti. de jure patro. art. 9. 2. q. princip. 1. partis 2. lib. num. 16. & probatur in l. filius fam. ff. de iis quæ sunt sui , ubi Doct. maximè Petr. Castalius , quòd in spiritualibus publicum jus versatur. & sic solent secundum Costalium , ibi à Patria potestate liberare spiritualium assécutiones , & sic inquit text. in l. 1. §. hujus studii. ff. de justi. & jure. jus publicum ad sacra sacerdotes & magistratus pertinere.

[In causa filii.] Sua enim esset Patris , d cum æstimum filii , patris esse dicatur , ut diximus in l. 1. tit. 3. lib. 2. *Recopil.* Pater enim & filius pro uno capite computantur , secundum glos. in l. 2. C. qui atate lib. 10. notab. secundum Baldum in l. etiam col. penult. C. de execu. rei judi. & Alexan. & ejus additio consil. 48. n. 2. volum. 1. & ideò in sua causa judicare non debet , ut in toto tit. C. ne filius pro patre. & text. in l. qui jurisdictioni ff. de jurisd. om. jud. & text. in l. 9. & 10. tit. 4. p. 3. ubi expressè probatur , quod in causa filiorum sive conveniat alios , sive ipsi conveniantur , sive causa sit civilis , sive criminalis , sive ordinaria , sive delegata , pater non potest esse judex † , de quo disputabat latè Abb. in c. cum contingat. num. 20. de foro comp. Lucas de Penna , in l. 1. C. in quib. caus. colo. lib. 10. nisi esset actio tempore peritura , secundum d. l. 9. vel si consuetudine aliud habeatur , secundum Jas. in l. in emphyteuticariis num. 103. C. de jure emphyt. & Avend. cap. 11.

cap. 11. *Præf. num. 4. in fin. lib. 1. & aliis modis limitant Doct. maximè Jaf. in d. l. qui jurisdictioni*, & Abb. *in c. cum venissent. num. 6. de judi. vel in actibus voluntariæ jurisdictionis*, ut inquit Author in præfenti & vide Soc. *in Reg. 203. judex in causa, & in d. l. qui jurisdictioni.*

e [Non habet locum.] Ut probatur *in l. consul. ff. de adoptio. l. apud filium ff. de manu. test. & ideò quis in sua causa potest coram se filium emancipare, ex d. l. si consul. ubi Doct. & Socin. in. d. regul. 203.*

f [De Pragmatica.] Quæ ponitur *pro lege 34. tit. 6. lib. 3. Reco. ubi remissivè dixi in glos. 1.*

g [Exclusis.] Vel melius solves contrarietatem hanc & objectionem, si dixeris, quòd nihil obstat, eò quòd differunt multum propter interesse, quem debere à concilio ejici & exire, vel an pater possit votare pro filio, cum in primo casu certi sumus de interesse, in secundo verò incerti, tum quia nescitur an pater pro filio votabit, tum etiam & quia ignoratur an ex voto Patris filius electus redundabit, & sic hoc modo huic difficultati responderi potest ultra authorem hic.

h [Suspectas.] Sed nonnè in honorum & munerum provisione tam utilitas publica consistit, quàm etiam privata, eò quòd Pater aut filius possunt reperiri electi ad officia, filius ex voto patris, vel pater ex voto filii, ergo secundum membrum distinctionis Authoris nihil valet, sed adhuc dici potest esse bonam distinctionem, quia in primo distinctionis membro particulare horum commodum versatur, & ab Authore consideratur, in secundo verò non horum, patris scilicet & filii, commodum principaliter attenditur, sed civitatis, cujus officia providentur, ideò in hoc pater & filius non excluduntur, licet unus pro alio votare possit, in illo verò sic, quia quòd principaliter agitur & intenditur est considerandum, ut diximus *in l. 34. num. 1. tit. 6. lib. 3. Recop.*

C A P U T X I I I.

An consiliarius possit se excusare ad sententiam proferendam ?

S U M M A R I U M.

- I. Contradicere tenetur Decurio, aliàs illaqueatur peccato. & num. 4.

- 2 Decuriones obligati sunt ad loquendum & votandum.
- 3 Tacens videndo injustam opinionem majoris partis non excusatur.
- 5 Tacere an liceat propter timorem vel reverentiam.
- 6 Jussus Principis quando justum metum inducat ?
- 7 Episcopi reverentia an metum inducat ? *ibid. num. 6. an Episcopo mortuo revocetur ?*
- 8 Simulans non audire præjudicat sibi, ut pro consentiente habeatur.
- 9 Resolutio dictorum in additionibus.
- 10 Consensus præsumptus in tacente facile eliditur. *num. 9. declaro.*
- 11 Consensus vim taciturnitas habet in casibus à jure expressis. & num. 12. quod est materia brocardica.

Congruenter annectitur hinc alia quæstio quotidie contingens, an Decurionibus congregatis ad aliquod negotium, quòd proponitur in Concilio, si unus non vult dare vocem, an possit se excusare, & quando vult deliberare jam supra tetigi^a; Et quando videt quòd major pars justam vocem contulit potest tacere, quia nulli infertur præjudicium. Sed casus dubitabilis est, quando major pars inclinat in partem deteriore & ille non vult contradicere, quia contradictio sua nihil potest prodesse, an tunc teneatur vocem dare, & in hac quæstione Innocent. *in capit. 1. de iis quæ fiunt à major. par. cap. tenet*, quòd etiam in hoc casu tenetur contradicere † aliàs illaqueatur¹ peccato; & hoc sequuntur ibi Doctores *in c. 2. de iis quæ fiunt à prelat. b* & Feli. *b in c. nonnè de præsumpt.* quia quoad peccatum & ad pœnam sunt obligati ad loquendum, & votum suum propalandum †, & probat hoc Abb. *in d. c. 2. ratione*, quia quisque de universitate debet votum suum exprimere in concernentibus factum universitatis ex debito officii *argum. d. cap. 1. de iis quæ fiunt à major. part. is autem, qui tenetur loqui, & tacet, habetur pro consentiente, vel contradicente quatenus tendit in ejus præjudicium. l. de atate. §. qui tacuit. ff. de interrog. acti. c* ita dicendum in proposito. Alià etiam ratione potest hoc persuaderi, quia etiamsi major pars sit inclinata in partem deteriore, unus potest rationibus justis contrarium persuadere, & fortè potest trahere alios in sententiam suam, *argum. l. sicuti. ff. de arbitr. ut dicit glos.*

gloss. *in cap. 2. de arbit. in 6.* Sed quæstio erit magis dubia, si pro certo scit, quòd in dando vocem nihil proficiet, & contradictio sua potest ei afferre aliquam indignationem, vel odium, an nihilominus teneatur votare, & si non faciat, incurrat pœnam & peccatum, in quo dubio reperio, quòd Cajetanus, in quodam tractatu, quem intitulavit, *Summula peccatorum, versic. consensus*, dicit hæc verba, & hinc habere potes, quòd si in communitate aliqua plura vota vincunt, & dum dantur vota aperta, aliquis ex ultimis videns unita vota præcedentium jam vicisse, & videns quòd suum votum in contrarium nihil prodesset, consentit ob aliquem humanum respectum injusto facinori, peccat quidem mortaliter, quia consentit iniquitati †, non tamen tenetur ad restitutionem, quia consensus ejus, nec est causa, nec concausa, secus si est de præcedentibus, quia licet prævideant subsequentes consensum daturus, non tamen consensus eorum à causarum numero excluditur: tum quia consensus antè omnes antecedentes sunt, & tendunt vere ad integrandum causam: tum quia in instanti homo mutatur, & propterea possent subsequentes dissentire: quorum votum nullum locum habet in primo casu, & tunc fit, ut si indignè secundum Deum, canonicè tamen electo alii consentiant, peccent quidem mortaliter, non tamen teneantur in conscientia de damnis spiritualibus & temporalibus subsequentibus: quia consensus eorum, non est causa, quòd eligatur, sed consensus concurrens, ut consensus tantum, nisi consensus eorum esset causa, ut confirmaretur, quod tamen non habet locum, quando scitur, quòd electio omnino erat confirmanda, & sic de similibus; hæc ille.

ADDITIO.

a [Tetigi.] Scilicet *in capitul. nono hujus libri secundi*, ubi & nos diximus alia.

b 4 [Prælat.] istud dictum Innocentii † exclamat Abbas *in cap. continebatur, col. fin. de election.* & singularizat idem Abbas *in eodem cap. 1. n. 13. de iis que sunt à major. part. cap. & in cap. vestra. num. fin. de locat. & in c. dilectus. elect. 2. num. 9. de sim. & in cap. in causis. col. 2. de electio. Ana. in c. veniens. de simon. Alexand. in l. qua dotis. ff. solut. matr.*

latius Felin. *in cap. cum omnes num. 11. & 12. de constitutionib.* ubi tribus modis declarat, & post hæc vidi alios referentem Joan. Gracian. *in suis regul. & fallentiis, Regul. 488.* & tenet Franciscus Marcus, *decis. Delphinali. 108. per tam.* Ex quo omnes isti dicunt, quòd vocati ut consentiant, vel dissentiant, si tacent habentur pro consentientibus: omnes enim assistentes officio debent suo superiori † resistere, si injustè quid agat, ut *l. omnes judices. C. de appellationibus.* & ibi notatur de subditis Prælatorum, subditique tenentur resistere, alias dicuntur Prælatorum vitia venerari, ex text. *In cap. admonendi. 2. questione 7. & cap. negligere,* notat Ancharran. *consilio 158. vers. Præterea ut dicatur,* quod est verum quoties contradicendo potuit actum impedire, ut per Jasonem *in l. qua dotis. num. 89. ff. soluto. matrimonio.* & Petrum Pekium *in regula qui tacet, num. 5. de regulis juris. in sexto.* quod destruere videtur supradicta; nam si minor vox majorem jam manifestatam non potest impedire, non tenebitur contradicere, sed dic quòd non est contrarium, nam quomodo potest sciri impediri non posse, cum votum suum mediante quo posset alios in aliam & meliorem sententiam trahere, non emisit neque declaraverit, sed tacendo in corde retinuerit, & ideò sciri non potest impedire necnè, & per consequens tenetur votum suum declarare, ut inquit Innocent. & sequaces. Item est advertendum, quod tertia declaratio proposita per Felinum ubi supra, scilicet, quod tacere licet propter timorem † vel ver- 6 recundiam, non ita simpliciter procedere credo, nam quis Decurionum, vel canonicorum non veneratur & exhibet reverentiam Præsidi aut Episcopo, & sic semper excusaretur nolens votare, & ideò non ita indistinctè debet intelligi limitatio Felini, sed tantum, quoties timor probabilis est, & in hominem cadens, & itidem reverentia esset omnino debita & tenenda, & quod fuerit sufficiens ad tacendum: prout in effectu Felin. ibi se ipsum declarat, ex allegationibus ibi per eum adductis, & ex ibi per eum dictis. Nam & jussus Principis †, 7 seu ejus præceptum non inducit justum metum, nisi Rex soleat in suos sævire, & minas in executione ponere, secundum gloss. notabil. communiter approbatam *in cap. insinuante. verbo, metu Re-*
gio,

gio, *er. vel voven.* ubi inquit notabiliter metum non inducere justum principis iustum, quam ibi omnes sequuntur, nisi Princeps talis fuerit, qui barbarico, ac tyrannico modo soleat subditos tractare, & voluit Abbas *in capitulo. Abbas. not. fin. quod metus causâ Angelus in consilio 215.* Felinus *in capitulo causam matrimonii. column. 3. de offic. del. communis secundum Capit. decisio. Neapol. 159.* & tenet. expressè quasi in iis terminis Ferdinandus de Loazes *in sua allegatione de Mula. 1. dubio in responsio. ad 4. argum. num. 45. cum sequentibus aliquibus,* nam cum in numeris præcedentibus asseruerit & latissimè deduxerit, justum Principis metum inducere, & excusare obedientem, ita ut in propositum asserat ipse Loazes, *in num. 13. & 14.* quòd si Canonicis præsentibus atque tacentibus Episcopus aliquid in eorum damnum fecerit, possunt eo mortuo petere revocari, & sola Episcopi reverentia † metum inducit, secundum Bald. *in l. si sine. C. de Adulter.* neque censetur quis consentire mandato illius, cui reverentiam debet, secundum Felin. optimè. *in cap. causam matrimonii. num. 4. de offic. deleg. & ibi Decius num. 7.* isthæc tamen Loazes ubi supra *num. 45. cum sequentibus.* declarat, quoties Rex, Episcopus vel superior tyrannicè procedunt, & solent favere in contradicentes mandatis suis, non verò aliàs, & sic est declaranda illa tertia declaratio Fel. *in dict. c. cum omnes, n. 12.* aliter enim non crederem eam veram, & destruerentur omnia supradicta, & ideò optimè dixit Author hic in præsentem teneri Decurionem votum suum manifestare, & contradicere iniquè gestis; non enim Præsides metum inferunt, nec verecundiam causant, cui justè & debite & ex causa contradici non possit, imò potius justas causas contradictionis admittunt, & sic non sunt his de causis timidi decuriones vel Canonici excusandi non audentes rationes suas proferre, trepidantes ubi non erat timor, contra quos invehit gloss. *in authen. de mand. princ. §. si quis autem. collat. 3.* de qua gloss. plura diximus *in l. 14. num. 33. cum sequent. tit. 3. lib. 1. Recop.* & ita in expresse voluit tenere Abb. *in cap. nonne. de presumptio.* per text. *in cap. uno. §. porro. de despon. imp. in 6.* contraque tenet Decius *in dict. cap. causam matrimonii num. 7. de offic. deleg. & text. in l. penult. ff. de furt. & in l. si cum dotem. §. Azavedo de Curia Pisana.*

eo autem tempore. ff. solut. matrim. ubi ille qui non contradixit propter reverentiam non præsumitur consentire & ibidem Decius *n. 5.* jura hæc intelligit, quoties tractatur de excludendo consensum tacitum, quasi in eo sola verecundia sufficiat, prout *in dict. n. 7.* ipse Decius dixit, & ejus additio, *littera. C.* alios allegat, & de juris rigore ista Decii opinio contra Abb. *in dict. cap. nonne,* tenenda esset, in practica tamen, ut inquit Felin. *in eodem cap. causam matrimonii num. 4.* non obtineretur, nisi per informationem constaret, tacentem tacuisse propter debitam reverentiam, quia Præsides concilii, vel Episcopus in capitulo erant terribiles, ita Felin. *in dict. nam. 4.* & placet ejus opinio & concordia & laudat hanc Abb. doctrinam Jaf. *in l. Titia num. 1. ff. solut. matrim.* ubi nititur duobus modis has concordare opiniones: & sic declarandus est text. *in d. l. penult. & in d. §. eo autem tempore. & §. porro.* ut ibidem optimè advertit Felin. Item etiam nota, quod simulans † non audire, præjudicat sibi ita, ut habeatur pro consentiente, secundum Bald. *in l. suis hæres. C. de repud. hered. & Abb. in cap. nonne. de presumpt. num. 1. col. 3. & Pet. Pekius in dict. c. qui tacet. ampl. 1. de regul. jur. in 6.* Ubi tamen expressus consensus requiritur, tacens non habetur pro consentiente, ut per Ripam *in l. stipulatio. num. 18. ff. de verbor. oblig. fol. 256.* ex quibus resolvendo † dicta teneo cum Authore, & cum illo Innocentii dicto, quod verecundia vel timor vanus non excusabit à culpa, & pœna incurfa propter taciturnitatem in non contradicendo, id quod injustè per majorem partem collegii & capituli factum est, & votatum, & sic tacendo peccabunt; non tamen tenebuntur ad restitutionem si probabiliter cognoscunt ex aliorum negotiorum experientia & successu non posse mutare voluntatem & vota majoris partis, secus si intelligunt posse, prout & aliis vicibus factum est, nam tunc & ad restitutionem tenebuntur, secundum Caiet. *in summa, verb. restitutio. cap. 1. & Navarro. in Manuali. cap. 17. num. 21.* ut potè quia est verè causa iniquæ collationis & voluntatis, ut in aliud propositum inquit Soto, *lib. 3. de just. & jur. quest. 6. artic. 2. in fin.* de quo per Fratrem Josephum Angles, *in Floribus Theol. quest. 2. part. 2. in quest. quis teneatur restituere*

tituere in 4. dubio. pag. 164. ad quæ multum deberent advertere Decuriones, sed pro dolor! quot eorum tacent ob particulares affectiones vel vanos timores, in maximam animarum suarum perniciem, & quod magis est dolendum, quod de iis fortassis conscientiam non faciunt. Verum tamen est quod facilius elidetur metus tacitus ex reverentia resultans, quam expressus, utpotè quia in tacito non ita exacta requiritur probatio terribilis & asperæ Patris, præsidis, aut Episcopi conditionis, sicut in expresso requiretur consensu, & hoc est, quod aliqui ex doctoribus inquirunt, quod consensus in tacente præsumptus † facile eliditur, cum expressus non sit, ut inquit Decius & alii tenentes contra Abb. & Covar. in Quarto. 2. p. c. 3. §. 6. n. 5. & 6. idque iudex bonus arbitrabitur attentis circumstantiis probatis in processu, & refert Matienço, in dialogo Relatoris 3. part. cap. 20. num. 5. ubi allegat Tiraq. in legibus connubi. glos. 5. num. 58. Dubitanter loquentem; mihi tamen supra dicta concordia Felin. applaudit, ita quod in practica metus reverentialis non attendatur nisi in casibus à jure expressis, & sic dici potest, quod taciturnitas habet regulariter † vim consensûs nisi in casibus à jure expressis, quorum tres refert Cassaneus in consuet. Burg. Rubr. 14. §. 7. *Le mari à la femme. in text. si ce n'est du consentement. num. 7.* & ex Henrico, in dict. cap. nonnè. de præsumpt. alios decerpes, & Tiraq. in legib. connub. verb. *Expresz. glos. 7. num. 69. & 70.* taciti enim & expressi regulariter par est conditio & potentia. l. cum quid. ff. si cert. petat. & ibi latè per Jas. & per Tiraq. in dict. glos. 7. num. 72. & in l. si unquam. pag. 347. num. 76. & pag. 237. num. 156. relatos per Mincha. controvers. illustris. cap. 33. num. 66. & in dict. glos. 7. num. 49. cum plurib. sequent. ubi latè refert quando unum sit potentius altero, quod dicatur tacitum, & quod expressum: & de dictis an possit quis suæ voci renuntiare, vide text. & Doctor. in cap. causis. de electio. & de regular. cap. ad Apostolicam.

12 [Interrogatio.] Hæc est materia † Brocardica, in qua ut inquit Abb. in cap. nonnè, de præsumptio. num. 1. licet sit theòrica nota, & in multis verificetur, tamen est nimis generalis, & quod est Brocardicum habens ferè infinitos sensus, ita quod omnes casus sub distinc-

tione comprehendendi non possunt, sed secundum factorum diversitatem, & qualitatem, terminandi sunt; qua de causa ipse ibidem distinctione quâdam procedit, de quibus tractatur etiam per Bart. & Doctor. in l. qua dotis ff. solut. matrim. & in l. sicuti §. eo autem tempore. eod. tit. & per Doctor. in dict. cap. eam matrimonii. de offic. deleg. & in dict. c. nonnè. ubi optimè Henricus, & in Regula, qui tacet, & in Regula, is qui tacet, de regul. jur. in 6. ubi per Modernum Petr. Pekium, resolutivè plura adducuntur, & per alios ubicunque, quæ longum esset hic referre & integrum requirerent tractatum.

CAPUT XIV.

An valeat quod facit major pars?

SUMMARIUM.

- 1 Factum à majori parte valere debet. & num. 3. per totum declaratur.
- 2 Casus ubi factum à majori non valet.
- 4 Patronorum major pars an possit præsentare minori parte non vocatâ?
- 5 Contemptus prosecutio an detur in aliis quàm electionis actibus?
- 6 Minori parte contemptâ tacente valet electio & ibi quod spatium temporis requiritur in tacente?
- 7 Factum à majori parte incompetentibus pluribus, ut singulis nihil valet. & numer. 10.
- 8 Socio utilia per socium sine mandato possunt expediri, quia censetur mandatum habere in eis.
9. Quando dicetur quid competere pluribus ut singulis?
- 11 Consensus vel vocatio absentium requiritur ubi negotium eorum est tractandum.
- 12 Remotâ contradictione vel appellatione est exequendum factum à majori parte, etiamsi offeratur probatio.
- 13 Consuetudo non valet quod in actibus collegii non stetur majori parti.
- 14 Revocari, aliâ die an possit illud quod antecedenti die fuit factum per majorem?

Circa determinationem Consilii & numerum Decurionum, qui faciunt consilium, & an requiratur major pars, & quæ sit major pars, de quo plurima scribuntur per Doct. in locis vulgaribus

a garibus ^a, quæ non est necesse referre quia in omnibus locis, & civitatibus sunt statuta & consuetudines, & secundum leges Regni nostri quando jam collegium est congregatum, quod facit major pars illorum, qui eo die venerunt
 r † ad curiam debet valere, & ita interpretatur consuetudo ^b. Et possunt accidere casus, in quibus etiam si interveniat major pars, si omnes concorditer non sunt in eadem sententia, non valet
 2 actus, quos aggregat † Felin. *in cap. cum*
 c *eos. de constitutio.* ^c & non contradicit
 d lex ordinamenti ^d; imò concordat, quæ non dicit, quòd stetur sententiæ majoris partis, sed quòd fiat id, quòd de jure est, & sic quòd major facit pars. *l. quod major. ff. ad municip. cum concordantiis, & tunc fortè eveniet, quòd dicit Livius, in princ. secundi Belli Punici. major pars meliorem vicit, & dicit libr. fin. lin. in Epist. quòd refert Budæus in ff. de senatori. hæc verba, Numerantur enim sententia, non ponderantur, nec aliud in concilio publico fieri potest, in quo nihil tam inæquale, quàm aequalitas ipsa, nam cum sit impar prudentia, par omnium jus est.*

A D D I T I O.

a [Vulgaribus.] Et supra *in lib. 1. c. 2.* in additionibus diximus.
 b [Consuetudo.] Ut diximus *in dict. c. 2. dict. lib. 1.* supra in additione, & hoc est de jure, quòd factum à majori parte valere debet ut *in toto titu. extra de iis quæ sunt à major. par. c. & l. quòd major. ff. ad municip.* & latissimè Felin. limitans multis modis, *in c. cum omnes de constit. col. 16. decla. 4.* & optimè & succinctè, Oros. *in l. & suum. §. hodie. nam. 3. cum sequent. col. 823. cum sequent. ff. de pact.* In negotio enim universitatis omnium consensus requiritur, & si dissentiant, obtinebit consensus majoris partis, ut extra *de tempor. ordi. c. Episcopus de electio. cap. cum nobis olim. 65. distin. cap. sanè. l. aliud. §. refertur. ff. de regu. jur. l. quòd major. ff. de contr. empt. l. quòd major. supra allegata, & in Regio consilio sic esse observandum disponit *l. 7. tit. 4. lib. 2. Recop.* In negotiis tamen privatorum communibus omnium eorum consensus requiritur, quorum res agitur, & ad quos negotium pertinet, ut *cap. quod omnes tangit. de reg. jur. in 6. 66. dist. Archiepiscopus, de tempor. ordi. cap. si Archiepiscopus. qui filii sunt leg. per venerabili. Azavedo de Curia Pisana.**

lem. C. de autho. prest. l. si. ff. de adoptio. l. nam ita. ff. de servit. pred. l. per fundum. ff. de aqua plu. arcen. l. in concedendo, notat Joan. Gracian. in suis Regulis & fallent. Regula 95. Casualiter tamen contingit contrarium, quòd ob favorem debitoris statuitur majori parti creditorum, licet illi non constituent corpus, vel collegium, ut *ff. de pactis. l. jurisgentium. §. si. & l. & suum heredem. §. hodie. ejusdem titu.* de cujus declaratione ultra Doct. ibi latè tradit Lamberti. *de jure patro. arti. 8. q. 2. principa. lib. 2. num. 19. cum sequent. & remissivè per Duennas in Regula 294.* Ex quibus ut clarius procedamus, colliguntur duæ regulæ communes & singulares per Felin. *in dict. c. cum omnes de constit. & alios ibi, & in cap. quòd omnes tangit.* maximè per Petr. Pekium, *ibi & per Lamberti. ubi supra, & per Doct. in dict. l. quòd major. & in dict. capit. 1. de iis quæ sunt à major. parte cap. & per Duennas in Regula. 295. cum sequent. & Capitium, decisio. Neapol. 152. universitas terra, & in aliis pluribus locis.* Et harum erit prima Regula, quòd in rebus & negotiis universitatis, quæ sunt communia pluribus ut universis valet id, quòd facit major pars, *ex dict. l. quòd major. ff. ad municip. & ex similibus supra allegatis, & ex glos. tractatus in cap. 1. de rebus eccles. non alien. lib. 6. in Clem. pastoralis. in prin. in versio. plures de rescript. de cujus Regulæ probatione plura utilia allegat Duennas, in regula 296.* factum à majori parte in rebus collegii, ubi allegat quàm plures Doctores eam ampliantes & limitantes latissimè, & unam ex dictis limitationibus, scilicet in iis, quæ sunt gratiæ, refert Menezes *in. l. aquam. num. 3. C. de servit. & aqua, & aliàs Orosius in d. §. hodie. col. 824. in princ. ubi in confirmatione officialis antiqui idem esse dicit, prout & ego retuli in. l. 4. titul. 5. lib. 3. Recopil. Item † tunc valet factum à majori parte, nisi minor contemnatur, ita, quòd vocata non sit, cum debuerit vocari, nam tunc nihil valet minori parte agente de contemptu, secundum omnes *in cap. 1. de iis quæ sunt à major. par. capit. & ca. bona el. 2. de electio. & tex. in. l. 10. col. fin. tit. 14. par. 1. & Avend. cap. 19. Prato. num. 14. lib. 1.* ubi allegat Responsum Ripæ ad hoc, quòd est secundum meam impressionem 29. & dixi *in cap. 2. supra lib. 1. in additio.* quòd intellige ut per, dictos si minor pars agat, de contemptu non verò aliàs, ut & inquit Franc. H ij Marcus,*

Marcus, *decisio. Delphin. 1340. num. 2.* ubi & declarat ad quem pertinebit & devolvetur tunc electio. & in *decisio. 1391. num. 1.* quærit an ratificare contemptus possit unam ex duabus electionibus ex eodem scrutinio resultantibus, & an iudex ex suo officio possit allegare contemptum alicujus de capitulo, vide Abb. in *genesis col. penult. de electio.* relatum per glossam. l. 10. tit. 14. parti. 1. in gloss. fina. Item intellige dummodo convenientur, & congregentur ut collegium, secus verò si tanquam singuli, quia tunc non posset minor agere de contemptu, secundum Lambertinum *de jure patrona. artic. octavo. secunda questionis princip. libr. 2. num. 10.* ex quo ipse ibidem *num. 9.* inquit communem esse opinionem, majorem partem patronorum posse præsentare † etiam minori parte non vocatâ, quia non spectabat ad eos tanquam ad collegium, secus verò si quòd tale spectaret, ut ibi per eum, & in hoc casu verificatur id quod per Doctores dicitur, quòd plus operatur unius collegiarum contemptus, quàm contradictio multorum, secundum Lambert. *dict. num. 10.* & probat lex 10. colum. fin. tit. 14. parti. 1. Sed an in aliis actibus quam electionis † habeat locum prosecutio contemptus, dic quòd sic, in casibus in quibus absentes sunt vocandi, secundum Abb. in *capit. bona el. 2. de electio.* & Francisc. Marcum. *decis. Delphin. 1340. num. tertio.* & gloss. fina. in d. l. 10. tit. 14. parti. 1. Item est advertendum, quòd contemptus minoris partis capituli non reddit electionem nullam, sed annullandam, ex *capit. quòd sicut de electio.* & ideo minori parte contemptâ tacente † validatur electio, secundum quod diximus in *dict. cap. secundo. libri precedentis*, & Lancelotus, in *institut. canonicis tit. 6. de electione*, sub *cap. 3. & 4. cum glossis ibidem per eum appositis*, & sic per sex mensium spatium tacendo firmabitur electio, ut per Abbatem in *cap. 2. num. 8. & 9. de iis que fiunt à prala. sine cons. capit.* de quo traditur optimè per Franciscum Marcum, *decisio. 1342. & per eundem Abb. in cap. quòd sicut. col. 3. de electio.* Si verò contemnatur major pars capituli, redditur electio nulla per id quod habetur in *capit. quia propter. de electio.* & sic ratificari non poterit per contemptos, secundum Franciscum Marcum, *decisio 1340. num. 2.* & sic ex temporis diuturnitate non confirmaretur, ex *cap. auditis. de electio.* & tra-

ditur per Imolam. in *dict. cap. 2. col. 4. in fine cum sequent. extra. de iis que fiunt à pralat.* qui tandem tenet tutius esse tenere cum gloss. fina. in *dict. capit. novit. de iis que fiunt à pralat.* quòd indistinctè electio sit nulla ipso jure contemptâ majori aut minori parte, & quòd sic quancumque agatur de contemptu, auditâ eâ tamen non agente, valida sit, iam terminus assignetur ad agendum: nam tunc eo elapso taciturnitate, amplius non audietur pars contempta, secundum Lambertinum, *de jure patron. artic. 26. sexta questionis princip. secunda partis, libri secundi. num. 10. cum sequentib.* ut in casu proposito per Franciscum Marcum, *decisione 1342. num. secundo*, & quomodo tunc ratificabitur, quòd nomine meo non est gestum, dic quòd est impropria ratificatio, secundum Abb. *cap. quòd sicut de electio.* & Lancelot. ubi suprâ §. *quarto glo. ratam.* Tertius tamen aliquis volens opponere electioni factæ tales Rectores, vel canonicos non interfuisse nihil valeret, quia sua non interest contemptum illorum prosequi, secundum Rebuffum in *tract. & compen. ali. rerum eccles. num. octavo & iterum in tract. de nomina. questione 14. num. 151.* & sic successor in canonicatu non potest agere de contemptu antecessoris sui, secundum Innocentium in *c. quòd sicut. col. 2. de electio.* relatum & secutum per Anto. Cuchio, in *lib. 2. de institutio. cano. tit. 14. de canonicis in fin. verbis.* Secunda regula est †, quòd factum à majori parte in iis, quæ sunt communia pluribus ut singulis, etiamsi essent mille, non valet, nisi omnes consentiant, ex l. *per fundum ff. de servitu. rust. prad. c. quòd omnes tangit. de regul. jur. in 6.* & ex aliis iuribus allegatis per Capitium *dict. decis. 152.* & Felin. in *d. c. cum omnes. n. 15.* & per Duennas, *reg. 295.* quam septem modis limitat Felin. in *d. num. 15.* & Duennas, ubi suprâ, tribus limitabat modis, ex quibus unus erat, scilicet, nisi minor pars vellet uti re communi ad usum destinatum, nam tunc posset & valeret id, quòd ageret, ex gloss. 1. in *d. c. cum omnes* quam sequuntur relati per Duennas, in *d. limit.* & hoc quia potest socius uti re communi ad usum destinatum invito socio, secundum Additio. Abb. in *c. inter dilectos. num. 17. littera. C. extra de fide inst.* utile enim quòd est invito socio, fieri potest, prout omnes tenere asserit Orosio. in l. *jus civile. num. 24. col. 42. ff. de*

ff. ac j. & jur. nam in iis, quæ utilia
 8 sunt socio, censetur socium ꝑ habere
 mandatum, secundum Ripam in l. servi
 electio. §. Labeo ait. num. 16. de legat. 1.
 & ibi Alex. & Jas. & Doct. in l. 1. C. qui
 test. fac. pos. idem Jas. in l. quominus à
 num. 158. usque ad 163. ff. de flumini. &
 Pal. Rub. in rub. §. 47. num. 14. de don.
 inter vir. & uxo. & remissivè Avend. c. 4.
 præ. num. 22. versi. & sic habentes, lib. 1.
 & sic secundum Innoc. & in c. si. de iis
 que si. à prelat. & per Abb. in c. si. n. 4.
 de iis que si. à majo. part. cap. Major pars
 capituli cum Episcopo pro utilitate Ec-
 clesie potest aliquid statuere de rebus
 Ecclesie singulariter & specialiter ad ca-
 nonicos pertinentibus, & ex iis multa
 possent inferri, quæ tamen, quia essent
 extra propositum missa facio, sufficit
 enim scire ad nostram materiam dictas
 9 competere pluribus ꝑ ut singulis, vidè
 per Felin. in d. num. 15. & Roma. consil.
 352. num. 11. & 12. & aliqua exempla
 adducit Capitius, decis. 152. ubi circa
 nemora, & pasqua adducit aliqua dubia.
 Advertendum etiam est, quòd factum à
 majore parte collegii vel universitatis in
 præjudicium singulorum de universita-
 10 te ꝑ non tenet nisi omnes consentiant,
 ex glos. in l. 2. C. qua. sit. lon. cons. quam
 ad hoc limitando hanc Regulam quatuor
 modis allegat Duennas, Regula 296. &
 sic secundum eum ibi Regula. 46. appel-
 lari potest ab statuto factò in odium, vel
 præjudicium particularis personæ, imò
 & in negotio arduo ubi tractatur de præ-
 11 judicio ꝑ absentium, requiritur quòd om-
 nes sint præsentis, aut saltem vocati, jux-
 ta not. per glossam & Doctores in cap.
 cum omnes de constitutionibus. per Abba-
 tem in cap. 1. de iis que fiunt à majo. parte
 cap. tenet eos referens Franciscus Mar-
 cus, decisione Delph. 731. num. 8. Ex qui-
 bus remanet vera conclusio. quòd factum
 à majore part. Collegii, in forma Collegii
 & simul convenientibus, ut inquit Feli-
 nus in dict. cap. cum omnes num. 24. cum
 sequentibus aliquibus, validum est, & ob-
 servandum, imò & exequendum non
 obstante contradictione, vel appellatione
 12 minoris ꝑ partis, ex text. & ibi Abb. &
 alii, in cap. 1. de iis que fiunt à majo.
 parte cap. adeò ut etiamsi probatio justi-
 ficationis in continenti offeratur, nihil
 obstat executioni, tum quia in extraju-
 dicialibus non sufficit objectus exceptio-
 nis, vel contradictionis legitimæ, etiamsi

illius fuerit oblata probatio, quia extra ju-
 dicialia non suspendantur appellatione,
 ut latè per Francum, in cap. bonæ. num. 34.
 cum sequentibus. de appellationibus. & Lance-
 lotum Decium, in tract. de attentatis,
 in præf. secunde partis. cap. 12. n. 113.
 pag. 184. tum etiam quia cum proceden-
 dum sit in hoc casu appellatione remotâ,
 tollitur facultas justificandi appellatio-
 nem per oblationem probationis, tum
 etiam quia cum sit præsumptio pro factis
 à maiori parte, nihil obest dicta oblatio
 probationis, ita succinctè has tres ratio-
 nes consideravit Imol. in cap. 1. de his
 que fiunt à majo. part. cap. col. 1. & 2. &
 iterum in cap. cum inter canonicos. col.
 penult. in fine cum sequent. de electio. quic-
 quid voluerit Innocent. in eod. cap. 1. ul-
 terius notandum quòd non valet consue-
 tudo, quod in actibus gerendis per cap.
 vel collegium non stetur majori parti ꝑ, 13
 secundum Henricum, in dict. cap. 1. de
 iis que fiunt à majo. par. & ibi Imol. op-
 timè in col. 2. & melius super glos. fin. &
 Afflictis decisio 1. ubi & declarat an præses
 debeat sequi majorem partem. Est tamen
 singularis & optima quæstio & quotidie
 dubitata in collegiis & capitulis, nunquid
 quod semel fecit & ordinavit pars major
 unâ die, poterit alterâ die revocari per
 majorem itidem partem ꝑ congregato- 14
 rum in collegio, consilio, vel cap. an
 verò requiratur omnium consensus, &
 in hoc dicendum est posse, secundum
 Felin. in d. c. cum. omnes num. 17. nam
 qui potest construere potest destruere, &
 eadem solemnitas requisita ad actum con-
 ficiendum, sufficit ad destruendum, ut
 latissimè per Abbatem in sermone habito
 per eum in concilio Basiliensi, incip. ma-
 ximum onus. quod tamen declarabit mo-
 dis sequentibus. Primò ut non præcedat
 quoties aliquid ab omnibus esset concor-
 diter ordinatum, vel esset contra jus
 commune id; quod post in revocatione
 tractatur, secundum Baldum in l. fina.
 C. de author. præf. quem refert. Additio.
 Bartol. in l. quòd major. ff. ad municip.
 Secundo nisi revocare in voluntate con-
 sisteret, nam tunc non licebit nisi omnes
 consentiant, secundum Innocentium in
 cap. humiles. de major. & obediens. Ter-
 tio quoties id, quod fuit factum à majore
 parte redundaret in contractum, vel qua-
 si contractum cum tertio aliquo, nam
 tunc revocari non posset; secundum
 Bartolum in l. omnes populi. num. 29. ff.
 de justitia & jure. ubi Orisc. col. 64.

communem dicit ex text. expresso sic intelligendo in l. quod semel. ff. de decret. ab ordin. faci. & Paul. Castr. in l. nulli. §. penult. ff. quod cuiusque univers. nomi. & Bellonus consilio 39. num. octavo. & Jason. consil. 1. volum. 1. num. 3. versic. pro hac parte. & idem Bellonus cons. 38. num. 7. & hoc nisi ex publica causa & propter bonum publicum, secundum textum in eadem l. quod semel deberet tamen fieri adhibito bono cambio, ut diximus latè in l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopilationis. Item nisi ille tertius cum quo contractum est sit ingratus, nam tunc revocari posset per majorem partem, ex l. Titius. ff. de obsequiis à patr. Paul. Cast. in l. digna vox. C. de legibus, vel quoties ille cum quo est contractum est subditus eorum, nam tunc idem erit, ex cap. in nostra. de injur. secundum intellectum Innocentii, Antonii, Cardinalis, & Abbatis in capitul. novit. de judiciis. & notat Oroscius, ubi supra. num. 104. Alia de majori parte diximus in additio. fin. ad c. 2. lib. 1. supr. & supradicta notabis, quia omnibus conveniunt collegiis, capitulis & universitatibus tam secularibus quam ecclesiasticis, & non sic congesta ac digesta reperies. Sed an syndicum semel constitutum & nominatum possit civitas revocare, dic quòd sic, cum Angelo in fin. Instit. de curatoribus. quem refert Franciscus Marcus, decisioe 802. in fine.

c [De constitutionib.] Et Oroscius in l. & suum. §. hodie. ff. de pactis. num. 3. col. 824. in princip.

d [Ordinamenti.] Quæ est 5. titul. 1. lib. 7. Recopilat. Regia.

CAPUT XV.

Quod remedium habeat minor pars, quæ est victa à majori?

Aliam quæstionem huic conjunctam prosequitur Innocent. in cap. 1. de iis. quæ fiunt à major. part. cap. quem ibi sequuntur Doct. quid debet facere minor pars, quæ fuit victa à majori parte, & dicit Innocentius quòd non erit appellare necesse, sed sufficit contradictio, & illam contradictionem potest prosequi coram superiore, argumento cap. concertation. de appellationibus. in sexto. hoc etiam disponitur per leges Regni nostri ^a, ubi sunt ordinamenta, quòd minor pars potest prosequi coram superiore gravamen, quòd infertur, &

dicit Abbas in dicto cap. 1. quòd unus solus iusta ratione motus potest contradicere ordinationem majoris partis ^b, & sic quando minor pars contradicit, vel jurati seu tribuni contradicunt, & appellant, appellatione, vel contradictione non obstante, mandabitur ordinatione majoris partis executioni ^c, licet postea per superiorem possit revocari ^d, & in hoc d appellatio habebit effectum devolutivum, non suspensivum, sicut in pluribus aliis contingit. ^e

ADDITIONO.

[Regni nostri.] Quæ est l. 6. tit. 1. a lib. 7. Recopilationis.

[Majoris partis.] Ut cap. precedente b diximus.

[Executioni.] Ut in gloss. magna ad c fin. in cap. precedente vidimus latè.

[Revocari.] De quo ut supra, lib. 1. d cap. 2. num. 10. & num. 11. an ut attentata revocabuntur interim acta.

[Contingit.] De quibus in l. 6. tit. e 18. lib. 4. Recopilationis, ubi diximus aliqua.

CAPUT XVI.

Cujus expensis minor pars causam prosequatur?

SUMMARIUM.

1 Factum suum major pars defendit expensis collegii, quas non restituit etiamsi succumbat nisi de evidente calumnia constet.

2 Minor pars propriis expensis prosequitur causam. nisi sit talis, quæ aliunde non habet, & à quo repetet. & num. 3.

4 Adversarius dives expensas solvet pauperis. ut ibi.

5 Commodum in consequentiam obveniens non habetur in consideratione.

6 Impendens aliquid pro aliquo etiam invito potest ab illo repetere actione negotiorum gestorum. & num. 7. declaratur.

8 Expensa facta pro invenienda re alterius perditæ repetuntur actione negotiorum gestorum.

9 Eligentes male solent in expensis condemnari.

Proteritam quæstionem concomitantur alia non minus utilis, esto quòd sententia

sententia majoris partis valeat, & sit tradita executioni, & minor pars contradicens prosequitur contradictionem coram superiore, dubium est, cujus expensis ambæ partes litigabunt: quia jam videtur quæstio inter singulares, & quod non tractatur causa Reipubl. & hanc quæstionem examinant Doctores antiqui & moderni *in c. cum inter canonicos. de elect. & in c. ut praterita. eod. tit.* ^a de quorum mente deducantur sequentes conclusiones. Prima conclusio est, quod ¹ factum à majori parte † capituli prosequetur expensis collegii seu universitatis, etiamsi succumbat major ipsa pars, non restituet expensas, nisi evidenter constet de improbabili causa majoris partis, quia tunc restituet expensas universitati. Secunda conclusio, quod minor pars si vult ² prosequi † causam, faciet hoc propriis expensis, nisi persona sit talis quæ non ^b habeat aliunde ^b, & prosequitur primâ facie causam probabilem, finitâ autem causâ si obtineat minor pars, & ex illa sententia universitas recipiat commodum ^c, ³ potest minor pars †, quæ obtinuit utiliter, recuperare expensas illas ab universitate actione negotiorum gestorum ^d, & hanc differentiam colliges ex dictis ^e Doctorum in dictis locis ^e, & in practica erit tibi utilis & accidit quotidie.

ADDITIO.

- ^a [Eodem tit.] Et per Oldrad. & alios relatos per Avend. *in cap. 19. Prat. num. 27. in fine. lib. 1.*
- ^b [Aliunde.] Sed quis sibi tunc expensas ministrabit, & in hoc ex dictis per Covarr. *in practi. cap. 6. numer. 5. & 6.* & per Asinium, *in practica civili. §. 32. capit. 2. ampliati. 30. & 31.* crederem ⁴ ab adversario divite † solvendas esse, si perpenso statu litis & causæ, constaret aliqua non levis præsumptio pro jure actoris pauperis: sicut in causa matrimoniali id ita statuitur *ex cap. 20. Sessione 24. de reformat. in Sacro Concilio Tridentino*, & idem quod Covarr. disputat Lara *in l. si quis à liberis. §. si vel parens. num. 49. fol. 101. ff. de liber. agnoscen.* & plures personas, quibus lite pendente sit expensarum & alimentorum provisio, refert Asinius, ubi supra, *ampliati. 23. cum sequentibus aliquibus*, quamvis difficulter in practica iudices persuadebis ad hæc, licet deberent hæc omnino servare, Stylus tamen & practica plurimum circa ipsos operabitur.

[Commodum.] Quasi secus si commodum Concilium, Universitas, vel Capitulum non reciperet, nam tunc censetur ex propria voluntate, affectione & interesse particulari minorem partem litem movisse, & sic ei non essent solvenda expensæ litis, quantumcunque vicisset in causa, quoniam res sua principaliter agebatur, non verò universitatis, concilii, aut capituli, quibus nihil commodi ex lite illa obvenit, & sic nihil solvet, arg. text. *in l. ex parte. ff. famil. ercisc.* notat Rom. *sing. 666. incip. expendens in causa.* & Hippol. *conf. 10. n. 46. & conf. 25. num. 12. & 13.* nam & commodum † etiam alicui obveniens, in consequentiam tamen non habetur in consideratione, secundum Avend. *cap. 10. Prætorum. num. 24. in fin. lib. 2.* & iterum *eodem lib. 2. cap. 14. num. 20. in fine.*

[Negotiorum gestorum.] Quoties ^d cunque enim quis impendit etiam pro invito † expensas aliquas, quæ quidem ⁶ impensæ respiciunt Reipubl. interesse, aut similem causam, licet impendat pro invito, potest ab illo repetere actione negotiorum gestorum, secundum Bartol. Socin. *consil. 26. n. 13. vol. 1.* id probans ex juribus & Doctorib. & ex doctrina illa de condemnato ad poenam corporalem si pecuniariam non solverit, nam si eo invito ego solvam, ab eo repetam actione negotiorum gestorum, pro quibus est optima *l. 25. cum quatuor sequent. tit. 12. part. 5.* & ibi Greg. Lupus alia dicit, & infra, *in cap. 18. post medium, versic. sed circa hoc*, idem repetit Author, & hoc dum tamen vincat in lite, secus verò aliàs, nam negotiorum gestor, qui succumbit etiam in bona lite †, non repetet sumptus litis. *l. jam 7 tamen. §. in hac. ff. judic. sol.* notat Bald. *in conf. 8. erant quinque vol. 3.* Sic & expensæ factæ pro inventenda re alterius perditæ, actione negotiorum † gestorum ⁸ repetuntur, secundum Bart. *l. falsus §. qui alienum. ff. de furtis.* & in pluribus aliis personis & rebus relatis per Bertach. *in tract. de Episcop. 1. part. lib. 3.* qualiter eligatur Episcopus. *num. 57. usque ad 60.* & faciunt etiam dicta per Ripam, *de pest. 1. part. 2. partis. tit. 1. num. 90. fol. 5.*

[In dictis locis.] Et *in cap. cupientes. §. fin.* ubi optima glos. *de elect. in 6.* ubi Doct. maximè Monachus. *num. fin.* & solent in expensis † eligentes malè, vel ⁹ propter inimicitias condemnari, secundum

dum tex. in l. 1. C. de sumptu recupera. lib. 10. notat Aviles. c. 17. Prat. verb. Elijan. n. 9. nominans enim aliquem indebitè tenetur ad sumptus, secundum Bart. per tex. ibi in l. 2. num. 12. C. de Decur. lib. 10. & deberet sic fieri præsertim in collegiis & consiliis ubi adsunt partialitates, in quibus multoties malè eligunt propter traditiones suas & ob defendendam suam partialitatem potiusquàm ob utilitatem & commodum Reip. quod est maximè fugiendum.

CAPUT XVII.

Si Decuriones sunt in pari numero, quid faciendum?

SUMMARIUM.

- 1 Gratificationi quando locus sit?
- 2 Gratificatio debet fieri cum iudicio rationis.

Alia quæstio contingit egens decisione: jam dictum est, quod in discordia Decurionum debent servari statuta loci, & iis deficientibus jus commune, quod sequitur votum majoris partis^a congregatorum. Sed aliquando sunt in pari numero, quid tunc erit faciendum, & in aliquibus locis est consuetudo, quod potestas gratificat, cui vult, & talis consuetudo erit servanda, & credo quod ista consuetudo habet fundamentum juris, quia in pluribus actibus reperitur, quod si aliqui discordant, & dissentiunt, in actibus extrajudicialibus iudex eligit, & gratificat^b ut Barto. in l. in venditione, §. si unus. ff. de bon. autho. jud. poss. & in c. cum autem de jure patro. per Abb. & alios, & per Bart. & Alex. in l. duo iudices. ff. de re judic. & hinc possem furto asportare ultra decem conclusiones aggregatas per Felin. in cap. 1. de treuga & pace. c. limit. 6. sed à tot saltuariis nolo in furto deprehendi.

ADDITIO.

- a [Majoris partis.] Ut supra, lib. 1. c. 2. & isto lib. 2. cap. 14. dixit Author & nos in additionibus ad eum.
- b [Gratificat.] Melius locutus esset Author si verbum hoc, gratificat, ita generaliter & indifferenter non apponeret, sed aut omitteret illud, aut sin minus, cum grano salis (ut dicitur) illud decla-

raret scilicet, ut gratificationi tunc esset locus, quoties datâ paritate votorum, daretur etiam paritas in rebus vocatis, ita quod una non præcedit alteram utilitate, commodo vel honore universitatis, concilii, aut Ecclesiæ, datâ enim in omnibus paritate locus est gratificationi †, non verò aliàs, ut probatur ex tex. in c. avniam. de jure patron. & in c. si for. 3. dist. formaliter enim ibi dicitur quod si in plures partes fundatorum se vota diviserint, ille præficiatur Ecclesiæ, qui majoribus juvatur meritis, quæ jura ad hoc allegat Rochus, de jure patron. in verb. honorificum num. 40. ubi alia considerat in propositum urgentia, & Lambert. de jure patron. in art. 1. §. q. princ. 3. part. 2. lib. num. 1. cum seq. & iterum ibidem in 18. art. num. 2. non est enim gratificationi locus ubi jura non sunt paria, ut ibi per eos, & magis communem testatur opinionem Abb. in c. cum litt. M. num. 14. de constit. debet namque gratificatio † fieri cum iudicio rationis, ut notatur in cap. cum autem. & ibi omnes de jure patron. & Lambert. ubi supra artic. 17. num. 9. fol. 196. in novis. & sic non sine mysterio, Bart. & Alex. num. 15. in l. duo iudices ff. de re judic. non gratificationem, sed electionem iudici committunt, ut eligat unam ex partibus à pari numero votorum nominatis, ita ut cum iudicio rationis id debeat iudex facere, eligendo illam partem, quæ sit utilior & convenientior Reipub, non autem minus utilem ac convenientem; aliter enim & in conscientia iudex malè sic eligens & in justitia tenetur Reip. Ecclesiæ, vel universitati ad resartionem damnorum ex sua iniqua gratificatione resultantium, nisi aliqua justa ex causa excusare se posset, putà quia dubium erat an altera pars esset securior, aut utilior, vel quia motus fuit consilio Doctorum, aut virorum sapientium, & timorata conscientia, prout per iudices discretos & conscientia suæ amatores fieri solet, & considerari, & considerandum est, non vero indiscretè & insulsè debet gratificatio fieri, ubi ei locus non est, neque est eligenda pars iuutilior, neque suam sententiam debet iudex præcipitanter proferre, sed pensatè & cum rationis iudicio, ut post hæc vidi Consultum per Franciscum Marcum, decis. Delphin. 5.

[De treuga & pace.] Non reperi Felin. tale quid dicentem, neque tractantem ibidem, sed voluit eum allegare.

in Rubrica, num. 7. & 8. eodem tit. de treuga & pace.

discordes, possunt assumere tertium, & num. 22. quod triplex est consilium.

CAPUT XVIII.

Quæ sit autoritas & potestas consilii legitimè congregati?

SUMMARIUM.

- 1 Præses proponit in consilio, ipse tamen non ordinat, nec reformat, sed consilium.
- 2 Appellari potest ad Præsidentem de ordinatis in consilio licet ipse majori parti assenserit.
- 3 Præses non habet vocem in concilio.
- 4 Concilium representat totam civitatem & populum.
- 5 Præmium causâ cognitâ capienti malefactorem constitui potest per Præsidentem & consilium.
- 6 Manumissio servorum spectat ad Decurionum consilium.
- 7 Ambasciatores mittere ad Regem, pertinet ad consilium.
- 8 Pretium rebus omnibus potest per Decurionem apponi.
- 9 Legi non derogatur ex desuetudine.
- 10 Præses non potest bannire sine consensu civitatis.
- 11 Decurioni pauperi expendenda sunt à consilio alimenta.
- 12 Decurionum ordo potest certis personis immunitatem concedere.
- 13 Decurionum ordo potest syndicum constituere.
- 14 Nomina Decurionum, an debeant poni in syndici constitutione?
- 15 Syndicus si non prosequitur negotium, an aliquis de populo possit illud prosequi, vel de novo inchoare?
- 16 Clerici invito capitulo non possunt prosequi jura Ecclesie, nisi quando res ejus malè alienata sunt.
- 17 Prælatus præfertur capitulo in casu, in quo capitulum admittitur invito Prælato.
- 18 Ecclesia & Respub. propter negligentiam administratorum suorum possunt amittere jus suum.
- 19 Capiens bannitum propria autoritate potest ab universitate recuperare expensas in captura factas.
- 20 Adjuncti ordinario Decuriones ordinarii sunt.
- 21 Judices adjuncti ordinario si sunt Azevedo de Curia Pisana.

Utilior quæstio totius tractatus est investigare quid possit facere consilium a autoritate Præsidentis congregatum, & quid in eo consilio possunt facere Præsides, vel potestates terrarum, & de jure communi hoc erat expeditum, quod Præsides convocat b Consilium, & est b major & superior, & facit propositionem c in consilio, super qua debent deliberare d consiliiarii, sed ipse Præsides non d ordinat, nec reformat, sed consilium †, ita tenet Bart. per illum text. in l. 2. C. de Decurion. lib. 10. per text. in l. 2. ff. ad Velleia. & illud sequitur Joan. de Platea, ibi, & idem tenet Angelus, ubi dicit, quod ad solum Magistratum competit facere propositum, ad Decuriones verò provisio officialium; Rector vero civitatis nihil aliud ibi facit quam procurare ut expediatur negotia, & consentire iis, quæ à majori parte fiunt, & licet consentiat, nihilominus ad ipsum potest appellari e: † ab eo, quod ejus e 2 consensu & propositione factum est, quod & tenet Bald. eleganter in d. l. 2. C. de Decurionib. lib. 10. cum hoc concordat lex ordinamenti f situata in titulo f de los concejos, lib. 6. quæ dicit hæc verba, Ordenamos que vala e sea firme lo que fuere fecho y acordado y ordenado por el dicho concejo, que la nuestra justicia los oya y haga sobre ello lo que fuere de derecho. Ex quibus patet, quod de jure antiquo Romanorum, & de jure nostri Regni Rector civitatis non habet vocem in capitulo †, sed solum consiliiarii congregati. Ex quo patet quod malè dixit And. de Barulo, quem refert Platea. in l. 3. C. de can. largit. lib. 10. quod electio officialium pertinet ad potestatem. Et quod ibi dicit Bart. quod Rectores provinciarum possunt facere susceptores & thesaurarios, intelligitur de tributis Principis, vel pœnis fiscalibus, sed de eo, quod pertinet ad Remp. electio officialium pertinet ad consilium, ut supra. Et iste ordo consiliiariorum sic congregatus est ordo Decurionum, ita notant Doct. in rub. C. de decurion. lib. 10. & representat totam civitatem & populum g, † glos. in rub. C. g 4 qua sit lon. cons. & in l. sed si ex dol. ff. de dol. text. in l. municip. ff. ad municip. quia illis summa Reipub. commissa est, glos. in d. l. municip. & glos. notab. in c. I fin.

fin de procuratorib. & ad dictum ordinem pertinet electio officialium civitatis, etiam officia Decurionatus; text. & ibi omnes Doct. *in l. observare. C. de decur. lib. 10.* ^h Item ad dictum ordinem pertinet gubernatio rerum civitatis, & Patrimonii, in tantum, quod licet Bart. post Guillelm. de Cug. *in l. cum Navarchorum. C. de navicular. lib. 11.* dicat, quod justa causa imminente propter necessitatem publicam possit Rector civitatis constituere salarium de publico, ut putat qui ceperit malefactorem habeat tale præmium ⁱ, hoc intelligitur, quod debet facere causa cognita ^k † & de voluntate & consensu gubernatorum ^l civitatis habentium potestatem expediendi de auro communi, quod clarius dixit Bart. *in l. 1. in fin. ff. de just. & jure.* & dicit Lucas de Penna, *in l. si quis decurio. C. de decurionib. lib. 10.* ad quod facit text. & ibi notata *in l. 1. & 2. C. de ser. reip. man.* quod ad ordinem Decurionum spectat manumissio servorum †, licet hoc debet fieri cum auctoritate Præsidis, & si non adest Prætor, ordo Decurionum potest sine Præsidente omnia facere, *per allegat. l. ubi. de tutor. & curat. dat. ab his*, & ita tenet Bald. *in dict. l. 1.* & ex hoc dicitur, quod licet ad Principem spectet congregatio concilii unius civitatis, vel totius provincie, quod id quod ex illo concilio resultat debet referri ad Principem, non solum per Præsidentem, sed per totum concilium, & sic mittere Legatos & Ambasiatores ad Principem super statu Reipub. pertinet ad totum concilium civitatis †, & Præses non potest solus hoc expedire; text. & ibi Doctores *in l. 1. & 2. C. de legat. lib. 10.* Item ordo Decurionum potest statuere pretium ^m, modum & mensuram & taxare omnibus rebus † vendendis: *l. fin. §. Episcop. ff. de muner. & honor. & l. Decuriones. ff. de admin. rerum ad civit. pertinent. & l. non enim. ff. ad municip.* & licet jura ibi aliter videantur sonare an pretium possit statui, tamen expressè dicunt, quod hoc spectat ad officium Decurionum, & si sunt res venales, & etiam si non sint, potest hoc fieri propter publicam utilitatem, ut plenè dicit glos. *in dicto §. Episcop. & in l. prima. §. cura carnis. ff. de offic. præfect. urb.* & quod civitas possit facere statutum super comestibilibus, & adhuc quod pensiones domorum taxentur, & qualiter & quibus casibus permittatur, vide plenè Alberic.

in tract. statutorum civilium; questione 69. ubi notabiliter loquitur. ⁿ Habet etiam ordo Decurionum interponere auctoritatem in vendendis rebus immobilibus curialium. *l. prima. C. de præd. curial. lib. decimo.* & esset hoc novum in practica, quod Curialis vel Decurionatus posset retractare alienationem ab eo factam de re immobili, quod de consuetudine non servatur in hoc Regno: si tamen aliquis tentare vellet an proderit sibi dispositio legis, cum lex sit in viridi observantia, & quotidie liget, & in actibus negativis non potest induci consuetudo si in contrarium non sit determinatum ^o, maximè in consuetudine contra jus, breviter conclusio est, quod ex desuetudine non derogatur juri † quando ⁹ non accidit casus in contrarium ^p sed ^p quando contrarium semper est observatum, tunc est legi derogatum ^q, & hoc est quod tenet Cynus & sequuntur alii *in l. secunda. C. qua sit longa cons.* Doctores *in l. de quibus. ff. de legibus. & in cap. Joannes. de clericis conjugat.* & in individuo quando requiritur Decretum à lege, si contractus semper facti fuerunt sine Decreto, talis usus derogat legi, gloss. est singularis, *in l. diuturna. ff. de legibus.* Aliam etiam præminentiam, vel facultatem Decurionum ponit gloss. *in rubric. C. de decret. decur. lib. decimo.* cum dicit inter alia, quod ordo Decurionum interponit Decretum in bannis, & ex hoc arguit ibi Platea, quod Rector non potest bannire sine consensu civitatis †, item nec rebannire. Sed salvâ pace ¹⁰ hoc non dicit gloss. neque lex, quam allegat, quia lex *fin. ff. de decret. ab ordin. facien. de bannis* verbum nullum dicit, sed de statutis loquitur ille text. & dictum est supra, quod jurisdictio nulla est apud consiliarios, nisi in defectum Rectoris, & bannire est jurisditionis & meri imperij, ut *l. Imperium. ff. de jurisditione omnium judicum.* Intellige ergo illam gloss. quod interponit consilium Decretum super bannitis, prout supra dictum est, quod possunt promittere præmium capienti bannitum, utcumque tamen sit, istud Decretum non est in usu, sicut fuit dictum in articulo præcedente: dicit etiam gloss. *in dicta Rubrica*, quod possunt constituere salarium ^r Medicis & ^r Magistris liberalium artium, & extra illas personas licet eligant officiales non possunt constituere salaria sine licentia Principis, per textum *in l. prima. C. de præbend.*

prabend. salar. lib. decimo. & ibi hoc plene profequitur Platea. Additur alius casus in Decurione lapsio facultatibus, & maxime si expendit in servitio civitatis ^f facultates & bona quia potest ei salarium pro alimentis. † constitui, *l. de Decurionib. ff. de decurionib.* & hoc refert Platea, *in Rubric. C. de decurionib. lib. 10.* & est simile de Patrono egeno ^t, qui est alendus ab Ecclesia. *cap. nobis. de jure patron.* & istud esse æquum in practica. Item facere statuta cum autoritate Præsidis spectat ad ordinem Decurionum ^u, & solus judex non potest illa facere, sed quasdam ordinationes pro tempore sui regiminis ut contra portantes arma & cætera, de quibus quæstionibus plenè & utiliter tractant Bart. & Doct. *in l. omnes populi. ff. de Just. & jur. 4. quæst. 1. part. princip. & in 2. quæst. princ.* & ibi an possint revocare statuta etiam autoritate superioris confirmatâ, ad quæ te remitto, quia non erit utile transplantare materias, sed solum tangere. Profequitur etiam glos. *in dict. Rub. & in l. 1. C. de decret. Decur. lib. 10.* quod ordo Decurionum potest certis personis concedere ¹² immunitatem à muneribus. † In aliis autem solus Princeps, & text. *in d. l.* ponit duos casus: unum in Magistris artium liberalium: secundum in Medicis: tertium ponit gl. in Doctore legum à foriori: quartus ponitur *in l. 2.* & ibi Doct. *ff. de jure immun.* & ibi Bart. de immunitate concessa civibus venientibus de novo ad habitandum ^x: in iis enim quatuor casibus civitas concedit immunitatem civibus in præjudicium fisci, cui tota quantitas debetur, & hoc est de mente Doctorum, *in l. vacuatis. C. de Decurion. lib. 10.* & *in cap. accedentes, de præscript. & l. ab omnibus. de legat. 1.* & plenè & magistraliter per Abb. *in cap. pervenit, de immunit. Eccles.* Potest etiam ordo Decurionum constituere syndicum ^y † ad tractandum jura ^z civitatis, vel populi, quia Consilarii repræsentant totam civitatem, ut est jam dictum, notant glos. Angel. & Modern. *in l. ita tamen. ff. ad Trebellianum.* glos. Bart. & Doct. *in l. nulli. ff. quod cujusque Univ. nomin.* & idem dicit Bald. *in l. item magistri. ff. de pactis. 22*; quod priores & anciani non possunt creare syndicum, sed id debet fieri per concilium civitatis. In tali constitutione syndici an debeant poni ¹⁴ nomina † constituentium ^{bb}, vel sufficiat ponere, quod civitas constituit, est ^b *Azevedo de Curia Pisana.*

quæstio vulgaris benè determinata per Legistas, *in l. 1. ff. de albo sriben. & in cap. uno de syndico.* Sed cadit hîc quæstio notabilis quotidie contingens. Consilarii & illi de capitulo & ordine volunt constituere syndicum ad aliquod negotium conveniens Reip. vel syndicus generalis ab eis constitutus non profequitur, vel de novo non inchoat negotium, fortè aliquo respectu, quæritur an illi de populo possint constituere syndicum, vel procuratorem ad petenda jura civitatis, vel ipsi possunt experiri nomine † civitatis ^{cc}, in qua quæst. Bart. *in l. in pro-c c vinciali. ff. de novi operis nuntia. §. si publico.* inquit quòd si petatur res, quæ est in usu publico, tunc quilibet de populo potest agere per illum text. sed si est res civitatis non potest agere quilibet de populo, putà si est petendum prædium, vel molendinum, quod spectat ad redditus civitatis, sed syndicus civitatis, qui ad hoc habet experiendi potestatem, aget tunc, & licet ista distinctio videatur habere æquitatem, tamen secundum membrum distinctionis patitur aliquam calumniam, quid enim si consilarii propter aliquam necessitudinem, consanguinitatem, affinitatem, amicitiam nolunt petere à detinente rem privatam civitatis, si aliqui populares ex zelo Reip. volunt profequi, quòd repellantur, videtur iniquum. Ideo ego crederem, quod in his rebus civitatis & juribus ejusdem sit eadem quæstio, quæ est de juribus Ecclesiæ, in qua licet Innocent. *in cap. cum olim. de testib.* videatur dicere, quòd clerici invito capitulo † non possunt profequi jura Ecclesiæ, nisi quando res malè alienatæ sunt, tamen *in cap. dilect. de major. & obed.* quem referunt Abb. & Doctores *in dict. cap. cum olim.* tenet firmiter, quod Capitulo negligente, vel contradicente Ecclesiâ, possunt agere super juribus Ecclesiæ, & in hoc dicunt Doctores *in dict. cap. cum olim.* post Innocent. quod talis vocabitur procurans jus Ecclesiæ, & non procurator Ecclesiæ, & eandem doctrinam tenent Hostiens. & alii Doctores *in dict. cap. dilect. de major. & obedien.* ubi concludunt, quod erit actio popularis, & quod quilibet de clero auditur in concernentibus interesse Ecclesiæ; & dicit Bart. *in l. ubi pretium. dd. C. de transactio.* quod ubi agitur de interesse publico, admittitur quilibet de populo, & sic quòd dicit Bart. *in dict. l. in provinciali.* habeat locum, si civitas non est ^{dd} negligens,

negligens, vel non est in mora, & ideo in practica erit cautela, quod illi de populo, interpellent civitatem, quod prosequatur & petat talem rem civitatis, quæ est occupata per talem, quod si non faciant, ipsi debent audiri, sed si res est in publico usu, tunc quilibet de populo auditur tanquam in re populari, sine aliqua mora, vel negligentia civitatis, sed si compareat syndicus civitatis, tunc tanquam idoneior erit admittendus, & præferendus populari, ut sentit Bart. *in dict. §. si in publico.* & Abb. & Doct. *in d. c. cum olim.* ubi dicunt, quod in casu, quo Capitulum admittitur invito Prælato, quod si Prælati comparet, ipse præfertur †, si tamen de collusionione timeatur, potest assistere quilibet de populo: *Authen. nunc si heres. C. de litigios.* sed remanet quædam, & non parva difficultas; si reus à quo popularis petit aliquam rem, vel jus universitatis excipiat, quod non tenetur respondere, propterea quia sententia absolutoria in favorem ejus proferenda non præjudicabit universitati, & quod frustra litigabit, & fatigabitur laboribus, & expensis, & si replicatur quod sententia in causa populari transit in rem judicatam, *l. 3. ff. de popul. actio.* plenè per Alex. *in l. sapè ff. de re jud. fol. 4.* & amplius civitas non est audienda, duplicabitur, quod illud est verum in re, quæ statim habet effectum, & est transitoria, ut actiones pœnales, quæ resultant in actione populari. Sed si est res facti permanentis & continuo durat, tunc non est propriè actio popularis quoad istum effectum, imò talis sententia non parit exceptionem rei judicæ, ita dicit gloss. notab. *in l. eum qui. §. in popularibus, ff. de regul. jur.* & sic videtur, quod reus potest excipere, quod non tenetur litigare cum persona inhabili, quæ non potest præjudicare civitati, ad minus sine cautione de rato, ne civitas causam sopitam valeat restaurare, *argum. cap. causam de judiciis*, ad quod responderetur, quod istam difficultatem sensit magnus Innocent. quem refert Abb. *in dict. cap. cum olim. de testib.* ubi dicit hæc verba in penul. col. sed nunquid sententia lata contra particularem de Ecclesia præjudicet Ecclesie, ut sic de cætero alius non admittatur, dicit Innocent. quod sic, sicut contingit in actionibus popularibus, vide bonam gloss. *in cap. cum dilect. de elect.* nisi primus fuisset prævaricatus. *cap. de his, de accusatio-*

nib. nec secundum Doctores tenetur iste particularis satisfacere, vel defendere Ecclesiam si reconveniat, cum ei hoc concedatur à jure, alias hujus timore semper retraherentur ab agendo, *argum. l. 2. ff. de judic. §. fin.* & sic resident ibi Doctores; & non est mirandum si in hoc præjudicatur civitati, vel Ecclesie naturali, si particularis non adducat iura & probationes universitatis, & succumbat, quia propter negligentiam administratorum Ecclesia & Respub. possunt amittere † jus suum, ut in præscriptione & aliis, secundum plenè notata *in cap. 1. de dolo & contum. & l. si pupillorum. de repud. hered.* Sed circa hoc esset aliud querendum, si iste particularis petat à iudice subministrari sibi expensas; an possit ad hoc compellere civitatem, & circa hoc est tenenda distinctio, quam posui in quaestione ^{cc}, quando minor pars capituli prosequitur causam coram superiore, quia non habebit expensas nisi in fine causæ habita victoria, & tunc actione negotiorum gestorum pro eo, quod utiliter sensit ex victoria, & his, quæ ibi dixi addo text. notabilem, *in l. mulier. ff. de capti.* quod qui impendit ^{ff} pro Repub. ab ea recuperabit, & per illum text. dicit Bald. post Guillelmum de Cug. *in l. 1. in fin. princ. ff. de Just. & jur.* quod si quis capit bannitum propriâ autoritate potest recuperare ab universitate & Respub. quod impendit †, & erit ista ¹⁹ maxima justificatio popularis, vel particularis prosequentis interesse Reipub. si dicat quod vult suis expensis litigare, quas vult amittere si utiliter non succedat, & nota ista, quæ sunt ordinaria & utilia in usu practico propter quæ feci hanc digressionem: redeo nunc ad proprium capitulum tractatus, & ultra supradicta quæ potest facere Concilium & ordo Decurionum per leges Regni debent deputari duo consilarii ad visitandam domum monetæ, sicut plenius in pragmatica continetur. Item ad locationem vectigalium deficiente conductore gabellarum. Item si in causa criminali recusatur ordinarius, duo consilarii ei adjunguntur, ut dicit lex Ordinam. ^{g g} in hoc aliqui dubitant, si discordant ambo Consilarii à Rectore seu potestate, quid est faciendum, & eodem modo quando in causa trium mille morapetitorum, & post sex millium, & hodie novissime decem millium appellatur ad Consistorium, &

& adjunguntur duo Consilarii, si sunt discordes; quia ambo Consilarii proferunt sententiam contra votum & sententiam judicis, cui stabitur, & quia ^{hh} in lege, quæ disponit ^{hh} de appellatione ad Concilium in causa certæ quantitatis expressè disponitur, quòd judicatum à tribus vel duobus ex tribus valeat. Et in lege, quæ adjungit judici recusato duos alios, hoc non dicit, ex hoc aliqui dubitant, an ad validitatem sententiæ requiratur concursus, & concordia omnium. Ad cujus quæstionis decisionem est sciendum, quod isti adjuncti judici ordinario ⁱⁱ sunt ordinarii ⁱⁱ, † secundum Paulum ²⁰ Castrensem *in Authen. si verò contigerit. de judic.* & cum sint ordinarii, valet sententia ^{kk} majoris partis. *l. duo ex tribus. ff. de re judicata.* & sic utroque casu quando adjungitur ordinario in causa appositionis majoris summæ duo ex tribus pronuntiant, & valet sententia. Sed aliud est dicendum quando ordinarius recusat in causa civili & ei associatur alter secundum legem Ordinamenti, si discordant quid est faciendum in hoc casu, & ista est quæstio quotidiana, in qua est distinguendum, quia aut proferunt sententias contrarias, & tunc valet absolutoria pro reo, vel pro causa favorabili. *l. inter pares. ff. de re judicata. cap. fin. eodem tit.* Sed si sunt discordes antè prolationem sententiæ possunt assumere tertium †, hoc tenet Bartolus *in l. in offerendis. C. de appellationibus.* vel petant à superiore ut det judicem, faciunt notata *in l. in venditione. §. si unus, ff. de bonis authorit. judicis possid.* & faciunt notata per Modernum *in cap. 1. de trenga & pace. ff.* & sic hic casus remanet sine dubio.

A D D I T I O.

^a [Consilium.] Notandum est in ²² positum triplex esse consilium † in qualibet civitate, Castro, villa, seu municipio. Primum est Consilium magnum; arduum, & generale, scilicet congregationis totius populi, in quo conveniunt omnes & constituunt, & hoc vocatur communiter, *Concejo abierto. & l. 5. tit. 15. part. 2. col. 2.* vocat, *A pregon ferido.* ubi gloss. inquit ex Innocent. *in cap. cum ex injunct. de nov. oper. nunt.* quòd vocati debent omnes majores 25. annis sive mares, sive mulieres, sive virgines, sive conjugati, sive viduæ, & minorum tu-

tores, sed ut ibi inquit optimè gloss. illa, solum mares uxorati vocantur ad hoc concilium generale. Secundum consilium est, quod vocatur consilium generale, & istud est secundum consilium generale, idque tertium constituit consilium minimum ad regendum civitatem, Castellum, seu villam. Primum consilium potest quidquid vult, quod sibi à Principe vel lege divina aut humana prohibitum non est. Secundum potest quidquid potest primum, nisi sit à primo prohibitum. Tertium potest omne, quod sibi permissum est ab ipso secundo, & illud consilium tertium, vocatur consilium Antianorum, seu Priorum. *l. 2. ad municip. l. item eorum. ff. quòd cujusque univers. nom. de iis sit mentio in l. 1. ff. ad Trebel. Bart. notabiliter in l. nulli. ff. quòd cujusque univers. nom.* ita Calcaneus, *in consilio. 73. col. antepen. in princ.* qui & *in anteriori colum.* inquit, quòd potestas castri, villæ, vici, vel civitatis consistit in Concilio vicem populi representante, ut in septem consiliariis in civitate Brixen. secundum gloss. *in l. de quibus. ff. de legibus.* & ibi Bart. allegat *l. sed si ex dolo. §. 1. ff. de dol.* & ibi gloss. & Ulisipone audivi à fide dignis tres tantum Decuriones adesse, in nostra verò civitate Placentina quadraginta & duo consilarii adsunt, nè deficiat concilium, & sint qui sufficienter regant civitatem, cum minor sufficeret numerus; sed medium adhibeat qui potest, utcumque sit, ut dixi totum populum representant, & hoc si habent potestatem à consilio generali constituto, seu electo ab universitate generali totius populi, villæ, seu civitatis, & idem ibi Calcaneus inquit esse si constitueretur à consilio generali, non dicit ab universitate generali, & sic jam hodie, ut credo, & ex diuturnitate temporis presumitur in consilio Antianorum & Decurionum, tam generale consilium universitatis, quam aliud secundum generale civitatem regentium transfusa esse, & per consequens possunt omnia, quæ generalia dicta consilia poterant, licet generalis universitas possit reclamare, contradicere & appellare ab statutis Decurionum & Antianorum populo præjudicialibus. Et ad hoc solent omni anno universitates congregari in die & loco solitis ad eligendum, seu nominandum procuratorem generalem, qui dicitur, *procurador del comun*, qui assistit in consiliis & consistoriis ad contradicendum

præjudicialibus communitati civitatis, villæ, seu castri, imò & nomine locorum & civitatis, castri, aut villæ subjectorum solet adesse alius procurator in dictis consiliis, qui dicitur, *procurador de la tierra*, qui terræ præjudicialia contradicit, & per consequens dici potest in consiliis iis omnem universitatem congregatam esse. quia qui per alium facit per se ipsum facere videtur, & consequenter omnia ibi fieri posse, quæ ab ipsa universa plebe, gente & vicinis populi & vicorum subjectorum fieri possent, si insimul adessent congregati, dum nè contra jus quid fiat aut statuatur, salvo in omnibus jure contradicendi & appellandi ab injuriosis & ambitiosis Decretis per procuratores civitatis, seu terræ, vel aliorum, quibus singulariter præjudicium parari potest.

b [Convocat.] Ut supra *lib. 1. cap. 2.* dictum est.

c [Propositionem.] Ut & *in hoc cap.* dicit Author & *alibi* supra per nos & eum dictum est.

d [Deliberare.] Ut supra *isto lib. 2. cap. 9.* diximus.

e [Appellari.] Ut supra *isto lib. 2. cap. 15.* dictum est.

f [L. ordinamen.] Quæ est *6. tit. 1. libr. 7. Recopil. Regia.*

g [Et populum.] Ut diximus *in fine additio. c. 5. supra. lib. 1. & in prima additione hujus cap. 18.* retulimus alia.

h [Lib. 10.] Quod tamen usu abolevit, nisi tantum in casu in quo Corrector moreretur, ut diximus *in cap. 2. additio. 3. supra lib. 1.* vel in casu, in quo de consuetudine haberetur jus providendi officia civitatis per consilium Decurionum, prout haberi posset, secundum quod diximus *in lib. 1. supra cap. 13. additio. 2. & in l. 1. titu. De las prescripciones. lib. 4. Recop.* alia plura retulimus, quæ hîc referre necessarium non est, cum ibidem videri possint, Regiam enim licentiam habeo ad imprimendum & typis mandandum.

i [Præmium.] Sed an si aliquis ex participibus, & complicibus ipsius delicti, illud revelavit, habebit præmium, vel partem ejus †, & dicendum est quòd non, & Bar. *in l. 3. §. si ex stipulatu. ff. ad Syllania.* & est communis opinio, secundum Angel. *de malef. Additionatorem, in parte, necnon ad denuntiationem. nu. 31.* teste Julio Claro, *lib. 5. recept. sent. §. fin. quest. 37. n. 5.* ubi refert ex

Angelo, *in l. 4. §. si tibi. ff. de cond. ob tur. caus.* in facti contingentia fuisse revelatorem ut participem delicti condemnatum. Sed an detegens consequetur præmium † si non probat delinquentem per eum revelatum delictum illud perpetrasse, & respondendum est non consequentur præmium, & quòd ita interpretatur consuetudo generalis, quæ servanda est, secundum Clarum, ubi supra, *num. 6.* eò quòd verba cum effectu sunt intelligenda.

[Causa cognita.] Sed quid versabitur in hac causæ cognitione, requirentur illa, quæ regulariter in causæ cognitione requiri solent, & quæ requiri asserit aliàs Menoc. *de arbitrar. judic. questione 19.* & dicendum est non requiri in nostro casu, cum ex arbitrio Correctoris pendeat præmii hujus constitutio, sed tantum versabitur causæ cognitio in inquirendo, quis delictum illud commiserit, & quòd delictum sit grave & scandalosum, ita quòd maxime Reipub. conveniat illius punitio ad scandalum sedandum, & ad aliorum terrorem, non enim sunt pro quolibet delicto præmia constituenda, neque pro gravi & scandaloso, nisi constituto prius de supradictis & quòd delinquens nescitur & ignoratur quis fuerit.

[Gubernatorum] Bart. *in l. cum Navarchorum.* hîc allegatus non requirit consensum gubernatorum civitatis † ad constituendum præmium hoc, sed potius vult quòd ipse Corrector civitatis possit illud constituere solus ab ære communi, prout eum voluit allegare Aviles *cap. 17. Pratorum, in verb. Las hara. n. 10.* & Didacus Perez *in l. 8. sit. 11. gloss. 1. lib. 2. ord.* Idem tamen Bartol. *in l. nulli. C. de praben. sal. lib. 10.* inquit, quòd bannum hoc non valet nisi fiat per commune civitatis, & sic videtur se ipsum contrariare, quare dicendum est, vel quòd *in d. l. cum Navarchor.* Bart. loquitur quoties per viam præconii id in casu contingenti jubetur per Correctorem civitatis, *in d. verò l. nulli.* Bar. loquatur quoties per viam statuti, tunc enim non debet fieri nisi commune, & sic Decurionum collegium consentiat: vel melius dici potest, quòd in unoquoque horum casuum sit adhibendus consensus consilii civitatis, quoties aliquid ex publico, & sic ex propriis bonis & redditibus civitatis in id est expendendum, secus verò aliàs, quia tunc consensus hic

hic Decurionum non requiretur, & hoc est verius, & tenet Iaf. in l. 1. ff. de just. & jur. n. 11. limit. 1. 2. & 3. ubi est locus ordinarius circa has Bart. doctrinas, & ita teneo cum hac secunda concordia & declaratione, vel poteris unam Bartoli doctrinam ex alia supplere, nè contrariare se dicamus. Et tunc, ut inquit idem Bart. in d. l. cum Navarchorum. debet constitui minimum salarium & premium, & debet ex causa publica & necessaria fieri, ut diximus, scilicet, quia delictum est atrox, cujus vindicta expedit maximè pro sedanda Repub. vel fugandis hostibus, & sic voluit Aviles cap. 1. Pratorum. glo. Salar. n. 9. & 10.

m [Pretium.] Priores enim civitatis (secundum Bart. in l. 1. C. de frum. urb. constan.) possunt ordinare qualiter, quanti, & quo ordine vendi debeat frumentum, † & per consequens pretium aliarum rerum pro provisione populorum allatarum, & tenet referens in hoc authorem nostrum, Matienço in dialogo Relatoris. 3. p. c. 28. num. 17. imò & præfectis annonæ licet taxam imponere & pretium frumento, vino, carnibus & aliis victualibus, ex lege 1. §. cura carnis. ff. de offic. præfect. urb. not. optimè Ripa, in tract. de peste. 4. & finali parte, de remediis præservat. contra pestem. num. 195. cum seq. aliquibus, ubi examinat an liceat pretium taxare minùs quàm res valeat, & num. 200 & 201. an liceat majus pretium † constituere in victualibus vendendis personis forensibus, quàm civibus, & inquit quòd non licet, ex tex. in c. 1. de emp. & vend. & not. Mexia in prag. taxa panis concl. 4. n. 25. cum seq. & iterum n. 21. ibid. & facit tex. in l. 15. tit. 13. lib. 8. Recopil. & an possit Concilium pacisci cum obligato 28 carniùm aut piscium, † quòd alius non possit vendere carnes aut pisces contra voluntatem ipsius obligati, vide Mexiam. in d. concl. 4. n. 18. fol. 70. & Avend. cap. 19. Præf. n. 35. vers. & apud nos cum seq. lib. 1. & ibi an valeat consuetudo circa hoc, & possunt itidem civitatum Rectores capere animalia & boves † causa 29 conducendi frumentum in exercitum Regis, secundum Menoch. de arbitr. judic. lib. 1. q. 48. n. 9. p. 57.

n [Loquitur.] De quibus statutis à populo & consilio faciendis tam circa victualia, quàm circa conservationem montium, & an confirmatione indigeant, vide quæ diximus in l. 14. tit. 6. n. 2.

cum sequent. lib. 3. Recopilationis.

[Determinatum.] Negativum enim, ut inquit singulariter Bal. in l. de quibus. n. 35. ad finem. ff. de legibus. non potest præscribi † nisi ex eo resultet affirmativum, & sic præscriptio in servitutibus negativis, qualis est altius non tollendi, tunc incipit currere, quando is, contra quem imponitur servitus, est prohibitus ædificare, & acquievit prohibitioni, ut per textum, gloss. & Doctores in l. si quas actiones. n. 14. C. de serv. & aqua. & glos. in l. qui luminibus. & ibi Bartol. ff. de serv. urba. glos. 3. in cap. Abbate. de verborum signif. quas communiter sequuntur Doctores teste Menesio, in ead. l. si quas actiones. n. 14. qui cum sequent. alia plura infert, tam quoad Dominos prohibentes vassallos venari, etiam si per mille annos non fuissent venati, vel si vicinus per multos annos detulit tritiquum suum in meum molendinum ad triturandum, quòd non possum compellere eum deinceps id facere, nisi post prohibitionem acquievisset meæ prohibitioni. Sic & in decimarum exemptione requiri prohibitionem ut procedat præscriptio, inquit Raphael Cuma. consil. 84. n. 3.

[In contrarium.] De quo latè per scribentes in l. 1. Tauri, ubi asserunt omnes legem per defuetudinem non abrogari, & diximus in l. 3. tit. 1. lib. 2. Recopil.

[Derogatum.] Et quæ consuetudo aut præscriptio debeat esse hæc, habemus dictum in l. 3. tit. 1. lib. 2. Recop. n. 17. cum sequentibus aliquibus, ubi n. fin. remissivè declaravimus, quando dicemus legem nunquam fuisse receptam, & postea per contrarium usum abrogatam, an verò quòd nunquam, postquam est constituta, fuit recepta, neque ejus usus admissus.

[Salarium.] Contrarium receptum videmus, ut dixi in l. 13. n. 4. tit. 9. lib. 3. Recopil. ubi asserimus salaria † de publico nullis, etiam Medicis & Advocatis, posse constitui, nisi præviâ Regis licentiâ, & sic semel dum syndicatum assumerem in quadam provincia jussi, & vidi post multos annos jussum per judicem syndicatorem dum judicibus ordinariis hujus nostræ civitatis Placentiæ residentiam caperet, & hac de causa fuit necesse id supplicare Regi, & ejus Regio ac supremo Castellæ Senatui, qui jussit informationem fieri de propriis civitatis

vitatis & redditibus ejus, & de necessitate & utilitate eorum, quibus erat præbendum salarium & quid & quantum unicuique sufficeret & esset necessarium, & missa fuit informatio facta, & constituta fuerunt salaria Medicis, Chirurgis & Advocatis civitatis & pauperum, & Syndico, & aliis necessariis personis.

f [In servitio civitatis.] Sed quis est hic & laudabimus eum, nullum enim jam reperimus Decurionem, qui pro civitate & ejus defensione bona sua expendant, sed potius usurpant multoties & dissipant propria civitatum & redditus eorum.

t [Egeno.] Sic & libertus inopem Patronum alere tenetur, & ejus filios, ut *l. si quis à liberis. §. solent. ff. de lib. agnosc. & in l. 2. penult. col. ff. de orig. jur.* ubi Sabinus ab scholaribus fuit nutritus. Sic & Ecclesia Patronum † suum inopem alere tenetur deductis primò necessariis expensis, de quo & quomodo sit intelligendum, & an uxorem & filios patroni etiam teneatur alere Ecclesia, vide Lamberti. *de jure patron. 3. q. princ. lib. 3. art. 2. cum quinque sequent.* ubi & quæ actio ad hoc Patrono competat, & per Anton. de Lara, *in l. si quis à liberis. §. solent. ff. de liber. agnosc. per totum*, nunquam tamen unum, neque aliud vidi dubitatum in practica, neque audivi, ut & antè assertum vidi per Avend. *c. 10. Prat. n. 10. lib. 2.* nisi talis Decurio pro civitate bona sua expendisset, vel majores ejus, prout Patronus vel sui expenderunt, prout & dixit Aviles, *in cap. 1. Pratorum, glo. Salario. n. 8.* & quæ inopia, & necessitas deberet esse hæc dictis per Lambert. ubi supra intelliges & decerpes,

v [Decurionum.] De quo ut supra retuli diximus *in l. 14. tit. 6. lib. 3. Recop.* Item & ea interpretari, nam & interpretatio competit potenti statuta condere. Sed si statuta condentes desierunt esse decuriones, an spectabit ad successores eorum † interpretatio, vide Ripam, *in l. ex facto. n. 7. ff. de vulg. fol. 83. in meis.*

x [Ad habitandum.] Novo civi an possit per civitatem immunitas aliqua † concedi, vide Rom. *conf. 252.* & Petr. Wal. *de collectis, n. 37.* & an possit civitas revocare talem immunitatem, dic quòd in præjudicium venientium non, quia transivit in contractum, sed illorum, qui nondum venerunt sic, secundum Jas.

consil. 1. vol. 1. n. 3. & infra isto lib. *c. 20. n. 13.* & not. quòd interris de Sennorio non potest hæc immunitas concedi novo civi venienti ad ibi habitandum ex terris Regiis, secundum text. *in l. 2. tit. 9. lib. 7. Recop.* ubi *in l. 3.* annullantur obligationes factæ vivendi in terris de Sennorio.

y [Syndicum.] Ut probatur *in l. 1. in princip. l. civitates.* & ibi glo. & Bart. *ff. quòd cujusque un. nom.* & per eundem Bart. *in l. procurationes. C. de Decurion. lib. 10.* debetque Syndicus constitui † ab omnibus Consiliariis vel à majori eorum parte, aut à repræsentantibus consilium civitatis, ut not. gl. Angel. & Moder. *in l. ita tamen. in princ. ff. ad Trebellianum.* & Francis. Marcus *in decis. Delphin. 782.* & Alexand. *consil. 17. n. 1. volum. 6.* ubi *n. 5. & 6.* inquit an possit compelli Syndicus satisfacere pro expensis solvendis si succubuerit: & an possit Syndicus renunciare appellationi, vide eundem Alex. *consil. 115. per totum. lib. 5.* Syndicique confessio noceat nè universitati, vide Octav. *in decisione Pedemors. 39. n. 36.* & an juri singulorum possit præjudicare, tradit idem Alex. *consil. 44. n. 5. vol. 1.* qui *in consil. 135. n. 2. vol. 2.* expendit an finito officio possit Syndicus, sicut tutor causas prosequi: possuntque Syndici, sicut tutores, ea, quæ requirunt speciale mandatum, ut per eundem Alex. *consil. 22. n. 9. vol. 1.* & Capitium optimè *decis. 5. n. 1.* ubi cum sequent. examinat an idem sit in syndico constituto ad unam causam. Et requisita in syndici nominatione & creatione, refert Bald. *in l. nulli col. 1. & 2. ff. quòd cujusque uni. nomi.* Et circa dicta vide etiam Dec. *consil. 297. n. 1. cum sequent. vol. 1. & eodem vol. consil. 221. n. 3.* qui *in dict. consil. 297. n. 3.* tractat, quando gesta per syndicum non legitime constitutum videantur ratificata per universitatem. Et an syndicus possit compromittere, vide tex. & ibi gl. *Un personero. in l. 24. tit. 4. part. 3. & in gl. sequent.* disseritur an Regia licentia requiratur in compromissis de rebus civitatum faciendis, vel sufficiat autoritas Præsidis civitatis. Et si syndici universitatis alienaverunt ejus bona, & in instrumento alienationis dicatur per notarium, prout de eorum syndicatu constat manu talis à me viso & lecto, talis alienatio non valet, neque illa verba notarii probant mandatum, secundum Scin. Jun. *consil. 57. n. 7.*

n. 7. vol. 1. & faciunt dicta per Alexand. consil. 108. n. 14. vol. 2. & cuius ætatis debet esse syndicus, & an ejus confessio præjudicet universitati, vide Bart. Socin. consil. 55. n. 8. vol. 1. & Alex. consil. 68. n. 9. lib. 2. & Dec. ubi supra. Et an possit revocari, diximus supra libro isto. cap. 14. n. 14. in fine.

z [Ad tractandum jura.] Sed an ad obligandam civitatem, vel universitatem, & singulares personas, & res, & bona ¶ singularium personarum poterit civitas constituere syndicum, qui possit ea obligare, latè tractavit Jas. in l. civitas n. 9. cum seq. aliquib. ff. si cert. pet. & Ripa in l. si is qui bona. n. 6. ff. de pignor. & Abb. Addition. in c. cum omnes. n. 6. littera G. de constit. allegando Bald. consil. 217. & est 165. vol. 2. & Bart. in l. donationes. n. si. C. de don. inter vir. & uxor. & Jas. in l. si se non obtulit. n. 23. cum seq. ff. de re jud. & Angelus in §. fin. Instit. de curator. & an ipsa civitas possit obligare singulares personas civitatis, tradit etiam Alex. in l. 3. col. 4. ff. de re jud. & in consil. 44. vol. 1. Bald. l. 1. C. ne filius pro patre. Bart. l. pen. C. de donat. int. vir. & uxor. & novissimè per conclusiones prosequitur Avend. Responso 34. n. 1. cum seq. & vide l. 13. tit. 2. p. 3. & l. 15. tit. 10. p. 7. & ibi gl. quarit, quid si alii non sunt solvendo an alii solvent pro eis, de quo & per Francisc. Marcum, decis. 805. ubi quomodo fiet executio contra universitatem, & in refectione damnorum an ille qui est solvendo teneatur pro alio, qui non est, vide Matth. Afflict. in constit. Sicil. libr. 1. Rubrica 26. n. 33. & vide ad supradicta, quando res habet tractum successivum, eundem Afflictis, decis. 376.

37 valet tamen consuetudo, ¶ quòd pro debito universitatis capiantur jumenta singularum, secundum gloss. in l. 13. tit. 2. part. 3. Item & notandum est quòd pro debitis antea contractis non tenentur

38 cives vel Decuriones noviter ¶ recepti, secundum Bart. in l. providendum. C. de decurionib. lib. 10. & Rebuff. in 1. tomo constit. Francia tit. de lit. oblig. art. 2. gloss. 1. n. 79. & Afflictis, in constit. Sicil. lib. 1. Rubrica 101. de contum. univer. n. 2. fol. 211. neque valet consuetudo quòd absens apponatur & obligetur in

39 sui præjudicium, ¶ secus verò si præjudicium absenti non fieret, nam tunc valet consuetudo, secundum Rochum. in enarratione ad c. quanto. de consuet. Azevedo de Curia Pisana.

n. 17. fol. 16. in fine. cum seq. & secundum hoc debet intelligi illud quòd de consuetudine supra retuli tenere gloss. in d. l. 13. Et an pro debito ¶ universitatis possint exequi cives, dixi in l. 16. tit. 21. lib. 4. Recopil. ubi in solidum non exequendos asseruimus in casu, in quo pro debito essent obligati, & tangit gl. in dict. l. 15. tit. 10. part. 7. in gloss. secunda. & Joan. Gracianus in suis Regul. & fallen. Regul. 489. nisi expressè essent in solidum obligati, secundum Ripam in dict. l. si is qui n. 7. ff. de pign. & tradit Petr. Wal. in d. tract. de collect. in c. 1. n. 71. & n. 73. an possint capi pro gabella consilarii & in solidum exigi. [ff. de pactis.] Videtur quòd Bald. ibi non dicit id, ad quòd Author eum allegat, nisi habeat diminuta ista Authoris verba, & sic credi posse habere, ut ex præcedentibus, & ex dictis Baldi, ibidem colligitur, Bald. enim ibi solum dicit, quòd Priores non possunt contrahere ¶ in præjudicium communis, nisi ad hoc habeant mandatum, sed in generali consilio civitatis bene possunt fieri contractus, & syndicatus ad contrahendum, & sic ibi Bald. non negat collegium Decurionum posse constituere syndicum, imò fatetur potius, & sic malè author hic eum allegavit, dum de prioribus civitatis dixit non posse eos contrahere, sed dic, quòd author hic benè locutus est, & verè verba Baldi retulit, neque est contrarius Baldus dictis authoris, nam ibi Bald. differentiam constituit inter Priores & Antianos civitatis, & inter collegium Decurionum. Nam Priores & Antiani contrahere non possunt, eò quòd non repræsentant populum & civitatem, sicut Decuriones, & isti Antiani, qui Priores appellantur adsunt Florentiæ, & ii syndicum non constituunt, sed Decuriones, ut colligitur ex Alex. consil. 17. n. 2. vol. 6. & ideò meritò dicit Bald. ibi quòd Priores & Antiani non contrahunt, sed consilium civitatis, & sic Decuriones, & per consequens Baldus ab auctore fideliter refertur, & à principio usque dum vidi consilium Alexandri, perplexum merè reddidit aliquantulum dictum Baldi. Et nota quòd universitas non ¶ constituitur contumax vel in dolo ex contumacia syndici, sed debet fieri citatio in collegio & consilio, vel universitate congregata, secundum Balbum, decis. 60. & Villalobos, in communibus suis opinionibus verbo, Universitas. num. 44.

ubi num. 45. declarat hoc uno modo. bb
 [Nomina constituentium.] Quæ fuit
 43 quæstio † Bartol. in l. 3. n. 5. C. de vend.
 re civit. lib. 10. & Imol. in cap. 1. de
 syndico, & Abb. in cap. fin. de procurator.
 & Suarez, allegat. 14. pag. 2. versic. 2.
 quia, & Avend. cap. 19. Prat. n. 14.
 versic. 2. debet inspic. lib. 1. qui tenent,
 & præsertim Imol. ubi supra, quod in
 arduis debent scribi nomina omnium præ-
 sentium, ut & inquit Alex. consil. 1. n. 3.
 lib. 4. & ibi hanc communem testatur,
 & notat ibi ejus Additionator, alia refe-
 rens, & tenet Jas. in repetitione l. pla-
 cet. d. num. 15. C. de sacrosanct. eccles.
 vel quoties universitas est magna, secus si
 esset parva, & licet hoc ultimum Cardin.
 in dict. cap. 1. de syndico, quæst. 11. inquit
 jure non probari, & sic valere syndici
 constitutionem absque nominum expres-
 sione eum constituentium; tamen ego
 teneo cum Imola, & sic quod cum re-
 gulariter collegium Decurionum sit par-
 vum, omnium nomina in quolibet ins-
 trumento per collegium ipsum facto sunt
 exprimenda, & præsertim in arduis,
 ut latè inquit Innocent. in capit. quanto.
 de iis que fiunt à prelat. quod ita com-
 munitè practicitur, ut & per Natam in
 additio. ad Alex. consil. 1. additio. 3.
 lib. 4. Secus verò si ab universitate, quæ
 solet esset magna, & sic ab omnibus po-
 puli vicinis, cum multi essent, instru-
 mentum conficeretur, vel syndicus crea-
 retur, nam tunc sufficeret principaliora
 nomina exprimere, & aliquibus expres-
 sis, dicere, quod & alii omnes cives sic
 voluerunt, vel ponere quod universitate
 more solito legitimè congregatâ syndi-
 cum constituit, secundum Calcaneum,
 consil. 75. col. 10. fol. 155. & Rebuff.
 in compen. alien. rerum ecclesie n. 16. &
 Franc. Marcum decis. 782. n. 9. & Nata,
 ubi supra dicendo quod tunc, qui oppo-
 nit non adfuisse duas partes, debet id
 probare, quia pro instrumento præsumi-
 tur, & sic inquit Abb. in dict. cap. quanto.
 n. 7. quod in actu facto per Episcopum
 & Capitulum, collegium, vel universi-
 tatem non est necesse exprimere nomina
 singulorum nisi in casibus à jure expres-
 sis. Et qualiter probetur absentia eorum,
 qui in scriptura dicuntur fuisse præsentem,
 vide Bald. consil. 33. vol. 3. nam in du-
 bio præsumitur fuisse præsentem, secun-
 dum Aymon. Craveta, conf. 88. n. 18.
 vol. 1.

cc [Experiri nomine civitatis.] Quid ve-

ro è contrario erit, si populus non con-
 stituit syndicum cum ad eum ejus institu-
 tio spectat, an quilibet † ex Decurioni- 44
 bus poterit agere pro juribus civitatis,
 vide Bartol. in l. procuratores. C. de decur.
 libr. 10. ubi inquit quod sic.

[L. ubi pretium.] Aliàs est l. ubi 44
 tum. & Bartol. ibid. in num. 11. dicit,
 quod pro publica utilitate, quæ consistit
 in delictis puniendis admittitur † quis 45
 sine mandato, sed quia in rerum spiri-
 tualium administratione publica elucet
 utilitas. l. 1. §. hujus studii. ff. de justitia
 & jure. nimirum si & pro hac ecclesie
 utilitate admittatur quilibet de ecclesia,
 ut dicunt Doctores, maxime Felin. in cap.
 dilect. de maj. & obed. n. 2. & 3. ubi &
 Additio. inquit, quod & quando offen-
 ditur ecclesia, vel clericus, est crimen pu-
 blicum, ex l. si quis in hoc. C. de episc. & cler.
 [In quæstione.] De qua supra isto lib.
 cap. 15.

[Impendit.] Ut inquit Bartolus in l. 44
 1. in principio. n. 4. ff. de justitia & jure. ff
 sic & si Præses provinciæ pro capiendis
 officialibus † delinquentibus & fugien-
 tibus aliquid expendit de ære communi, 46
 (prout potest) ab ipsis delinquentibus
 captis recuperabit, secundum Additio-
 nator. Bartol. per textum ibi, in l. Cir-
 ciansum. C. de dec. lib. 10. Sic & guberna-
 tori solventi † pro Repub. remanet actio
 salva recuperandi soluta à civibus, ut in- 47
 quit Rebuffus in primo tomo constitutio-
 num Francia, tit. de litter. oblig. artic.
 2. gloss. 1. n. 67. ubi cum sequent. inquit,
 hac de causa posse imponi civibus collec-
 tam & suis habitatoribus, quod tamen
 ibi n. 81. inquit in Francia per popu-
 los collectam imponi non posse, neque
 in nostro Regno per viam collectæ ultra
 tres mille morapetinos, secundum tex-
 tum in l. 1. tit. 6. lib. 7. Recopilationis.
 Ubi dicemus, si mors non prævenit.

[L. Ordinamen.] Quæ est l. tit. de 44
 las recusaciones, lib. 4. Recopilationis. ubi 44
 quæ latè diximus fortassis repilogabimus
 in uno ex capitulis libri sequentis.

[In l. quæ disponit.] Quæ est l. 7. tit. 44
 18. lib. 4. Recopilationis. ubi latissimè pro- 44
 secuti sumus ejus materiam, quam fortas-
 sis in libro sequenti. cap. 6. brevius infere-
 mus, ut nihil huic operi deficiat.

[Ordinarii.] Ut diximus in l. 1. tit. 44
 9. lib. 3. Recopilationis Regiæ. n. 15.

[Valet sententia.] Et hoc in crimi- 44
 nalibus, debet tamen declaratio hæc 44
 fieri per superiorem, ad quem per par-
 tium

tuum appellationes causa devolvitur, sunt enim necessarix appellationes hæ ab utraque parte fieri, unaquæque partium suam interponendo appellationem à sententia contra se latam, ut diximus in dicta l. 1. verbo, *Ambos. tit. 16. lib. 4. Recopilationis.* ubi & circa civiles causas alia retulimus non contemnenda.

11 [*Detreuga & pace.*] Pro quo & facit l. 29. in fine. tit. 4. part. 3. & ibi gloss. final. & dicta per Abbatem in cap. *suspicionis. n. 4. cum duobus sequentibus. de offic. deleg.* & ibi dicitur per glossam illam & Abbatem, quid tunc servabitur.

CAPUT XIX.

In actibus universitatis an sint idonei testes de ipsa universitate?

S U M M A R I U M.

1 Testes extrinseci ab universitate requiruntur in syndico constituendo ab ipsa; & instrumento & actis. num. 2. & 3.

1 Oportet etiam scire aliud, quia in Consilio fiunt actus tam pro civitate, quam contra civitatem, in quibus requiruntur testes de illa universitate vel consilio, in qua questione Abb. in cap. 1. de procur. col. 1. dicit hæc verba: not. quòd in syndicatu universitatis requiruntur testes extrinseci ab illa universitate, † nec debent illi de universitate describi in testamento, non enim debent esse partes & testes, quia cum ipsi authorisent in instrumento non debent enim esse partes & testes. Et idem dicendum in aliis gestis per universitatem eadem ratione, † quòd tene menti; hæc Abb. Et ex eadem ratione ego crederem, quòd si aliqui habent auctoritatem intrandi curiam, & non habent vocem, quòd possunt esse testes, quia deficit ratio authorisandi, & tunc non sunt partes & testes.

A D D I T I O.

3 ¶ PRO vera & communi resolutione dictorum in hoc capitulo, & pro dubii decisione, an quilibet de universitate admittatur pro ea, † necnè, sciendum est, pro utraque parte diversa jura, diversosque Authores adduci posse, quæ omnia, ut præ manibus habeantur, hic inferere libuit. Et pro priori parte affirma-

Azevedo de Curia Pisana.

tiva, quòd probent tales testes pro universitate, fundamentum sit *ex cap. super prudentia. 14. quest. 2. & 22. quest. 2. cap. qui manumittitur. & ff. de rerum divis. l. in tantum. §. 1. & Instit. de leg. §. legatariis. l. 18. tit. 16. part. 3.* Idque adeò Guido Papæ, *consil. 193. in fine.* voluit procedere, ut id etiam sit verum, licet ex dicto reportarent commodum in universo. Pro secunda verò opinione, imò quòd testes universitatis non probent pro universitate, adducuntur text. in §. *viduum. 2. quest. 6. & in §. nullus. 4. quest. 3. & l. omnibus. C. de test. & l. idonei. ff. de test.* & hanc vocat Regulam communem Dec. in cap. *insuper num. 6. de test.* & Lanfranc. in cap. *quoniam contra. de probat. num. 73.* quod quidem procedit etiam in causis onerum, secundum Abb. *consil. 16. primo an dictus, vol. 1. Felin. in dict. cap. insuper. col. 3. Jas. in l. sed si hæc lege. §. patronus. col. 1. ff. de in jus vocan. Afflictis, decis. 400. col. 5. versic. hic præmissis,* & hoc potissimè procedit, quando omnes de universitate agerent, vel syndicum constituerent, quo casu indistinctè etiam in casibus, in quibus alias admittuntur, putà quando non tractatur de eorum interesse; non essent aliquo pacto testes idonei, ex quo essent testes in facto proprio, secundum Abb. in cap. *tertio loco. de probat. Afflict. decis. 400. versic. fallit nisi.* pro quo facit illud Bar. in l. *de ferre. ff. de jure fisci,* quòd quoties laudem vel opprobrium, commodum vel incommodum quis potest sentire ex suo dicto, non est in illo actu idoneus testis, sequuntur plures citati ab Additio. Bart. *ibid.* & Alex. *consil. 44. n. 9. lib. 2. & 107. eod. lib. & Octav. in decis. Pedemontana 79. n. 39. & 40. Burgos de Paz, in consil. 11. n. 16. & verè non esse qui à Bart. in hoc dissentiat, testatur Menochius de arbit. jud. lib. 2. cent. 1. casu 99. n. 6. & communem doctrinam esse inquit Franc. Vivis, in suis communibus opinionibus, verbo, Testi deponenti pro sui exoneratione, & sequitur etiam si essent duo testes, Dec. *consil. 94. Guido Papæ consil. 74. n. 15. Roman. consil. 360. volo probare, & Corneus consil. 33. n. 27. vol. 2. Parisius consil. 19. n. 29. vol. 2. Curt. de test. n. 81. Tiraq. de retract. lignagiel. tit. 1. §. 1. glos. 14. n. 51. & sic inquit Menochius, ubi supra, lib. 2. cent. 2. casu 106. n. 15. quòd etiam quando per indirectum, & in quamdam**

consequentiam testes de universitate commodum, vel detrimentum sentire possent, quanquam de præsentis non sentiant, non admittuntur pro universitate, puta si esset contentio super executione gabellarum, & collectarum, quantumvis in communi ponatur, & ab exactoribus universitatis fiat, nihilominus quia particulares ex hoc commodum vel detrimentum sentire possunt, commodum, inquam, quia si fieret exactio ab adversariis, ipsi minus solverent, detrimentum, quia si adversarii exigere non possent, ipsi plus solverent, idè rejici jure debent à testimonio ferendo, prout in facto Consultus respondit Fulgos. *consil.* 174. *col.* 2. *versic. sed & aliâ occasione*, & Afflict. ubi supra, & sic inquit Bald. relatus per Menoch. *dict.* n. 15. testes universitatis non esse idoneos pro universitate contra creditorem universitatis, quando pro solutione illius debiti necesse haberet universitas collectas indicere, & à singulis de universitate eas exigere, & alios ibi allegat Menoch. & Alexand. contra tenentem conciliat ipse Menoch. ex Craveta, ut scilicet, Baldi opinio procedat, quando certum est collectam esse imponendam, Alexandri verò opinio, quando est dubium & incertum. Vides igitur diversitatem Jurium & Doctorum in materia ista: pensatis tamen Jurium dispositionibus & doctrinis Doctorum concordantur facillimè communi scriptionum voto, hoc videlicet modo, quòd prima opinio procedat, quoties testes ii de universitate nullum commodum aut incommodum laudem, vituperium, aut detrimentum sunt ex dictis suis percepturi, neque ad eos ut ad singulos spectat aliqua ex dictis particulis, puta in causa jurisdictionis, vel territorii, èd quòd in universitatem, non verò in singulos de universitate defertur, ut per Guidonem Papæ, *decis.* 193. & Bald. & alii citati à Covar. in *Pract. cap.* 18. n. 4. quâ ratione *ibid.* ipse Covar. infert, quòd quoties universitas contenderet de pratis quibusdam non ad usum singulorum, sed ad locationem pascuorum pro annuo pretio in publicum ærarium conferendo, civis esset in ea causa legitimus testis, secundum Bald. in *cap.* 3. *loco.* n. 4. *de probat.* & eodem modo testes de universitate in nemorum litibus admittuntur ad probandum, quoties datariis aliquid pro lignis, vel pascuis solvunt, secundum Alex. *consil.* 99. n. 15. *vol.* 5. sequitur Capitiis,

decis. 152. n. 6. & Menoch. ubi supra, n. 13. & idem si in causa universitatis est quæstio de molendino, seu de aliis rebus, quarum utilitas in communi pervenit, secundum Alex. *consil.* 68. n. 16. *vol.* 2. & Joann. de Amicis, *consil.* 8. n. 25. & ibi, n. 30. inquit hanc esse veram & communem opinionem, ut *Franc. Vivius, in suis commun. opin. lib.* 2. *verb. testis universitatis.* sic & ad probationem finium admittuntur testes de universitate, & ad probandum legatum civitati, vel collegio, vel monasterio factum pro ædificiis extruendis, seu reficiendis, secundum Menochium alios referentem, in *dict. casu* 106. n. 4. & 5. èd quòd testis in dictis & similibus casibus non agit de proprio interesse, ut optimè advertit Menoch. *ibi. dict. num.* 5. licet & tunc ut inquit Covar. ubi supra. & gl. in *dict. l.* 18. *tit.* 16. *part.* 3. & Menoch. ubi supra. n. 9. Judicis arbitrio relinqui aliqui teneant referentes Decium & Cravet. ita tenentes. contra quos tenet Menoch. *ibi*, & Vivius, ubi supra *num.* 7. dicentes communem esse sequendam, ita quòd in dictis casibus ad plenam & directam probationem admittuntur dicti testes de universitate, præsertim si essent plus quàm duo vel tres, quoniam tunc major numerus supplet suspicionem vicinitatis, & hoc quoties ex adversa parte alii testes non deponent contrarium eorum, quæ testes universitatis testificantur, secus verò aliàs, quia tunc magis credetur deponentibus contra testes universitatis, quàm testibus ipsius universitatis, secundum Afflictum *decis.* 400. & additio. *ad reperto.* Felin. *verbo, Testis.* & Menochium ubi supra *num.* 20. referendo Abb. *num.* 2. & Felin. 3. in *dict. cap. insuper.* ubi Felin. hoc verum intelligit, cum veritatem ita unus ut alter novit, aliter enim illis magis creditur, qui magis instructi sunt, etiamsi affectione non carere ob domesticitatem videantur, quemadmodum annotasse Bart. in *l. quoties. C. de naufrag.* *lib.* 10. & Socin. Senior. *consil.* 17. *num.* 2. *vol.* 1. refert Menoch. in *dict. n.* 10. ubi *num.* 11. & 12. supradicta iterum declarat, quando magna esset affectio ob annexum commodum, puta quando magna jurisdicção esset in controversia, vel magni limites, vel ultra quod esset vicinus, recipiebat etiam salarium ab ipsa universitate, tunc enim non carerent tales testes magnâ suspicione, & sic arbitrium

bitrium Judicis plurimum in hoc versabitur, ut diligenter consideret, an ad sit ita testibus magna affectio ut repellere jure possint, ut dicebat Covarruvias, ubi supra *dict. num. 4.* propè finem. Secunda verò opinio procedat quoties singulorum de universitate commodum, vel incommodum principaliter interest, putà si agatur de Pascuis, de lignis scindendis sine solutione pecuniæ ab ipsis de universitate non solvendæ, pro talibus Pascuis, nemoribus, vel lignis, ita quòd unicuique commodum, vel incommodum particulariter inferatur, non verò in communi, tunc enim illi de universitate non sunt idonei testes, & hæc est omnium opinio, & hoc est, quod dixit Baldus *consilio 443. & 445. lib. 5.* & Bart. *in l. in tantum. §. universitatis. ff. de rerum divisione.* & idem Baldus *cons. 468. qualiter. n. 6. vol. 3.* & Fulgosius. & Corn. Lanfranc. Parisius & alii relati per Franciscum Vivium: *dict. lib. 2. suarum comm. opin. verbo, Testibus universitatis.* ita ut licet ibi tanquam differentium opinionum authores referat eos, in effectu sunt in eadem opinione si bene considerentur, & hanc distinctivam concordiam inter dictas diversitates Jurium & Doctorum in hac materia assignant dicti Doctores, & Rom. *cons. 7. n. 4.* Gerard. *singul. 24. Utrum civis,* & hanc communem vocat distinctionem Lanfrancus, ubi supra, qui melius omnium distinguit, & Vivius; ubi supra. & Bertran. *consil. 42. num. 13.* relatus per Villalobos, *in arario comm. opin. verbo, Singuli de universitate,* qui in additionibus novis, latè profecutus est hunc articulum. Istæ tamen secunda regula, in qua secunda procedit opinio, non habet locum quoties tractatur de probando actum factum in concilio & congregatione in qua communiter non admittuntur, nisi illi de universitate; tunc enim illi de universitate admittuntur in testes pro universitate tam in civilibus, quàm in criminalibus, secundùm Hippolyt. *singul. 73. Gramati. consil. crim. 26. numer. 37. in causa matrimonii,* & communem testatur Vivius, *in dict. lib. 1. suarum comm. opin. verbo, Testes de collegio.* & hoc etiam tenet alios allegando Menoch. *de arbit. judic. lib. 2. cent. 2. casu. 106. n. 1.* ubi *n. 2.* id intelligit verum, quoties alii testes habitu, neque actu haberi possunt, putà si negotium adeò secretum erat, ut extraneo nulla ratione

cognitum esse conveniret, vel quid simile eveniret, & tunc qualitas hæc scilicet, nullos testes externos in actu intervenisse, neque intervenire potuisse, probanda est, ut inquit optimè *ibidem* Menoch. ubi & *num. 3.* testatur, neque tunc absolute & plenè probare, quod apud me scrupulo non caret, nam si in dictis actibus nulli alii haberi testes potuerunt, & sic tunc illi de universitate admittuntur, ad quid quæso admitterentur nisi ut plenè & perfectè probassent, deberent tamen esse ad minus tres & bonæ opinionis & famæ. Ex quibus cum habeamus ex Regiis legibus supra *lib. 1. cap. 10.* nullos alios in conciliis admittendos, quàm expressè permisos, manifestum videtur circa probationem *ibidem* actorum, testes integros esse illos de concilio, & universitate: Quod intelligerem ut supra dixi, quoties non conveniret actus illos, aliis manifestos fieri, secus si nihil periculi obveniret. Item & tertio non procedit dicta secunda Regula, in collegio seu universitate clericorum, & religiosorum, quia absolute testimonia eorum de collegio recipiuntur pro utilitate Ecclesiæ, non autem in subsidium. *c. nuntius. & ibi omnes, de testibus. cap. & si Christus. de jure juran. l. 18. tit. 16. part. 3.* & ista est communis opinio, de qua testatur Dec. *6. tertio loco. n. 45. & sequent. de probatio.* & Socinus *in Regul. 408.* & Vivius *in dict. lib. 1. verbo, Testes de collegio.* & sic differentia constituitur in hoc casu inter universitatem laicam, & Ecclesiasticam, quia Canonici licet vivant de redditibus Ecclesiæ, tamen sunt idonei testes, laici autem non, si ex redditibus universitatis quærunct victum, & istam distinctionem dicit communem Bellonus. *cons. 63. num. 19.* ex Afflict. *dict. decisione. 400.* & Panormitano *in cap. insuper. de testibus.* & Socino *dicta Regula 408. Fallentia 111.* relatis per Villalobos, ubi supra, quod tamen Doctores relati per Decium *in dicto num. 43. & 46.* teste Vivio, ubi supra proxime, id de universitate Ecclesiastica intelligunt cum grano salis, scilicet, quando tales testes sunt omni exceptione majores: non tamen poterit Canonicus esse testis in causa suæ præbendæ, cum illa sit deputata pro mensa sua, neque Prælatus in causa suæ Ecclesiæ, quando esset quæstio de bonis mensæ ipsius Prælati; secundum Vivium, *in dict. lib. 1. commun. opin. verbo, testes de collegio.* & sic

secundum eum ibi, licet Prælatus possit esse iudex in causa suæ Ecclesiæ, sicut Laicus in causa suæ universitatis, non tamen idem erit, si fuerit quæstio de bonis mensæ suæ, secundum Hostiensium in cap. procurationes. de censibus. Calderinum cons. 6. de judiciis. & hoc nisi aliud de consuetudine habeatur, prout hic Placentiæ habetur; cognoscit enim Prælatus & ejus Vicarius de causis Ecclesiæ vel Decimaribus etiam si ex eis commodum Prælato ipsi obveniat, & obvenire possit. Aliis septem modis prædictam secundam Regulam limitare poteris ex Socino, dicta regula 408. & hæc sunt, quæ brevius & certius in hac materia explicari potuerunt, cætera per relatos supra Doct. videri poterunt.

CAPUT XX.

An possint Consilarii remittere debitum, vel gratiam facere pœnarum?

SUMMARIUM.

1. Administrator non potest remittere debitum liquidum.
2. Remissio simplex est gratuita donatio.
3. Tutor non potest apponere pactum in contractu ut credatur partis juramento. & ibi an pauperi debitori.
4. Confessio facta à tutore vel curatore sine causa etiam ad liberandum facta non valet.
5. Pauperi an possit civitas eleemosynam facere.
6. Negligentiâ aut præscriptione possunt administratores civitatis præjudicare, licet ipsi civitati tenebuntur.
7. Transactione sopiri potest debitum civitatis & num. 8.
9. Procurator electus à toto populo tutori equiparatur, electus vero à consilio privati hominis procuratori.
10. Concilium vel ejus administratores possunt facere confessionem de recepto.
11. Concilium non potest alicui concedere immunitatem, nisi ut ibi.
12. Concilium potest facere donationem remuneratorem ibi. & num. 13. quod de meritis creditur concilio.
14. Decuriones an possint remittere injuriam civitatis?

PRACTICATUR etiam alia quæstio in consiliis, an consilarii possint facere gratiam pœnarum, intellige de pœnis

statutorum suorum, de quibus judicant ædiles, & iudices à civitate deputati, breviter istam quæstionem ponit Bald. in l. præses. C. de transactionibus. & ipse dicit per illum textum, quod Præses, vel Rector civitatis, vel Consilarii non possunt gratiam pœnarum facere, quia exactio illius pœnæ est debitum liquidum, & tale debitum non potest remitti per administratorem per jura allegata; si tamen esset dubium, vel esset causa mitigandi pœnam, tunc consilium potest componere ut ibi plenè notatur ad quæ te remitto, & est text. expressus in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ordin. facien. ibi sive aliquem debitorem remisissent, sive largiti sunt.

ADDITIO.

[Gratiam.] Quæ in debiti remissione consistit, est enim remissio simplex gratuita donatio †. l. si quis delegaverit. ff. de donatio. & idè in remissione debiti insinuatio, sicut in vera donatione, est necessaria, ex l. sancimus. C. de donat. l. 9. tit. 4. pag. 5. & not. Bart. in d. l. si quis delegaverit. & Menes. in l. præses numer. 12. C. de transact. ubi limitat, nisi ex causâ transactionis remissio fiat, nam tunc insinuatio non requiritur. Item limita, quoties illud, quod remittitur, peti potest, secus verò si spe tantum deberetur post tempus incertum, ut dixi in l. 9. gloss. 1. tit. 9. lib. 5. Recop. & idè debitum liquidum & manifestum consilarii civitatis & administratores ejus remittere non possunt, ex l. ambitiosa hic allegata, & ex l. Imperatores. ff. de pact. ubi Bart. & omnes, ex quo inquit Bart. in l. jusjurandi gratiam. ff. de jure jur. tutorem non posse † apponere pactum in contractu ut credatur partis juramento, quia donatio est; id tamen limitat Barto. Additio. in l. fin. C. de anno. & trib. lib. 11. nisi debitor esset pauper, nam tunc ei potest tutor, vel administrator debitum remittere, dum tamen apponatur in scriptura quitationis, causa remittendi; nam licet aliàs confessio extrajudicialis ad liberandum facta sine causa valeat, ex l. tale pactum. ff. de pactis. non tamen si est facta à tutore, curatore †, administratore, vel ab alio non potente donare, nisi causa apponatur in quitatione secundum Bart. in l. 1. num. 2. C. de apoc. pub. lib. 10. quod tamen non consulerem civitati, aut administra-

ministratori nisi debitum esset parvum, & debitor in extrema laboraret paupertate, vel saltem magna, ut voluit Menes. *in dict. l. preses num. 15. C. de transactionibus*, quia facere gratias civitas non potest, secundum Avend. *cap. 10. Pratorum, num. 43 libr. 2.* nisi per viam parvæ eleemosynæ †, vel ob bonas nuntiationes, ut ibi per eundem *num. 11. & 18.* bene tamen debitum remittent si per negligentiam præscriptionem † currere sinant, *ex l. adversus. C. de usuris.* Tenebuntur tamen ipsi negligentes ex suo satisfacere civitati. Ex quibus dubito maximè de doctrina Pauli Castren. *in dicta l. Imperatoris.* dicentis, quòd licet Priores & Antiani, qui ut alibi dixi, differunt à Decurionibus & consiliariis, non possint debitum liquidum remittere, consilium tamen civitatis, quod repræsentat totum populum, ut alibi dictum est, possit remittere debitum etiam liquidum, sicut totus populus possit, quod tamen apud me ex dictis ambiguum est, quoties non ipsis civibus particulariter commodum talis debiti pertinebat, sed potius propriis civitatis, hoc enim casu dubia est apud me Pauli doctrina, nec vidi unquam eam practicari, neque consilium audere id facere; plurimum tamen circa hæc in parvis, & ex causa paupertatis operari possit consuetudo, & faciunt dicta per Menes. ubi supra. *num. 7.*

b [Componere.] Nam licet directè debitum etiam non liquidum & manifestum remitti non possit per administratores civitatis, ut & per Alexandrum *conf. 22. num. 7. lib. 1.* potest tamen transactionem sopiri †, *ex dict. l. preses. C. de transactionibus.* & *ex l. item magistri. ff. de pactis.* notant omnes *in dict. l. Imperatores. ff. eodem tit.* nisi probationes ad obtinendam victoriam reperiri possent, nam tunc non licet transigere, aliter enim secus est, ut diximus. Item & compromissum facere, licet ex illo actu possit civitati periculum imminere, secundum Jaf. *in dicta l. Imperatores,* & Alexand. *in l. de fideicommissis. C. de transactionibus.* & ibi Curtii ambo. & Menes. eos referens, *ibidem num. 10.* contra Angelum *in dict. l. Imperatores.* & contra Oroscium, ibi eum sequentem, *in col. 892. in princ.* hæc tamen de transactione & compromisso vera intelligerem † quoties à toto populo esset hic administrator constitutus, non verò si à

solis Decurionibus & tribunis, secundum Bart. *in l. iusjurandum §. defensor. ff. de jure jur.* ubi Bart. inquit. procuratorem electum ab universo populo vel concilio generali tutori æquiparari. Electum vero à Decurionibus privati hominis procuratori † æqualem esse, & Bart. doctrinam sequuntur Alexand. Paul. Jaf. & relati per Menes *in dict. l. preses. num. 7.* & verum est, non enim absque iudicis autoritate & causæ cognitione consilium ipsum transigit, neque committit, imò & in rebus arduis & gravibus Regis itidem assensus procuratur & petitur. Aliis modis limitant supradicti Doctores *in dict. l. preses.* maximè Menes, quæ per ipsos videbuntur. Possunt tamen consilium vel administratores ab eo constituti facere confessionem † de recepto, *ex l. 2. §. fin. C. de quadri. pres. l. ne casu. C. de discussor. lib. 10.* Doct. *in dict. l. Imperatores.* quod in procuratore privati dici non potest, *ex l. non abstulit. C. de novatio.* Ex quibus infero consilium civitatis & ejus administratores non posse concedere † immunitatem aliquam alicui, *ex text. in l. 1. C. de decret. Decur. lib. 10.* ubi Doctoribus & Medicis id specialiter permittitur concedit prout veram & communem testatur conclusionem Octavianus, *decif. Pedemon. 39. num. 15.* & sic in contrarium est jus commune, *ex l. ius singulare. & l. quòd vero. ff. de legibus.* notat Rolandus, *consil. 5. num. 4. volum. 1.* ubi *num. 8. cum sequent.* hoc limitat, nisi ex causa remunerationis † id concedatur, nam tunc id optimè fieri possit, sicut & donationem remuneratorem facere, ut per Tiraquel. *l. si unquam. verb. Donatione largitus. num. 32 vers. Decimonono Decuriones. C. de revoc. donat. & Alex. conf. 43. num. 10. volum. 4.* & optimè per Ferdinan. de Loazes, in allegatione de Mula pro Marchione de los Velez. in 3. fundamento pro ipso Marchione. *in 1. part. num. 1. cum sequent.* maximè *num. 9. pag. 112.* ubi *cum pluribus paginis sequent.* plura refert pro remunerationis causa specialiter permessa, quæ simpliciter prohibebantur, ubi *in pagin. 187.* inquit, civitatem habentem jura Principis ex causa, ut propter publicam utilitatem putà ex causa pacis, bona alicui auferre, & alteri donare posse. Imò & quod plus est, quòd de meritis illius, cui immunitas † conceditur, remunerationis causâ, statatur assertioni universitatis,

tatis, seu Decurionum, ut per Rol. Valle, *conf. 5. n. 22. vol. 1. conf. 12. n. 42. v. 3.* Et an novello civi possit civitas immunitatem concedere, diximus in hoc libro & tractat Specul. & ejus Additio. *in tit. de exactio. num. 11.* & an revocari possit per civitatem, vide Petrum Pekium *in cap. quod semel, num. 5. de regul. jur. in 6.* & Petrum Wald. *in tract. de collectis num. 36. & 42.* & supra isto lib. *cap. 18. num. 34.* & Octavianus, *in decisio. Pedemon. 95. n. 11. 12. & 23. cum sequent.* tradit an possit civitas in sui præjudicium immunitatem concedere. Et an immunitate quibusdam concessâ reliqui ad totum adstringantur vide Boer. *decisione 213. num. 3. cum sequentib* & Petr. de Wald. ubi supra. *num. 42 & 43.* Et an Decuriones possint remittere injuriam civitati
 14 † factam, vide Areti. *consil. 39.* & Bald. *in cap. 1. §. injuria col. 2. versic. quaro injuriam. de pace jurament. firm. in usibus feud.* Bart. *in l. ambitiosa. de decret. ab ordin. facien.* Alexand. *in l. prohibere. §. planè. ff. quòd vi aut clam.* qui iniquiunt, quòd à Prioribus & Antianis civitatis injuria facta civitati remitti non potest, ab ipso verò consilio sic, & tradit Avend. *cap. 10. Prætorum. num. 43. lib. 2.* hoc verum esse intelligens quoties injuria est manifestè probata, secus verò aliàs.

CAPUT XXI.

Clerici & religiosi an possint esse consiliarii?

SUMMARIUM.

1 Prælati & clerici an possint esse de Regis consilio?

Restat videre an clerici & religiosi possint esse Consiliarii, vel Decuriones universitatis secularis, & hanc quæstionem decidit text. *in l. placet. C. de episc. & cler.* per quem text. dicit Abb. *in cap. non minus. col. 3. de immun. eccles.* post Innoc. *in cap. dilecta. de excess. prælat.* quòd non sunt de universitate laicorum, neque habent vocem in consilio populi ^a, & hoc etiam prohibetur per l. *Ordin. situatam, in tit. De los concejos,* & per aliam situatam *in tit. De los Corregidores* ^b, quòd clerici & milites militiarum non possunt esse officiales consilii; quotidie tamen dispensatur cum dictis legibus circa milites, si

tamen in rescripto non esset derogatum legi, consilium poterat repellere c talem officialem, nisi in provisione dicatur, miles talis militiae, quia Princeps promovendo scienter indignum dispensat super inhabilitate, de quo sunt videnda notata per Doctores *in l. quidam consuleba. s. ff. de re judicata.*

ADDITIO.

[In consilio populi.] indubitabile hoc a esse credo, & ex infra dicendis clarius apparebit: quòd magis tamen dubitationem præbet, est quæstio illa ab unis & aliis Doctoribus satis perpensa: num Episcopi vel clerici alii possint esse de Regis consilio †, nam quòd non possint, videtur probari ex text. *in cap. inutile. 88. dist. & in l. repetita. C. de Episc. & cleric. & in l. consulta divalia. C. de testament.* ubi dicitur, quòd opprobrium est clericis si se peritos forensium causarum & disputationum ostendere velint, nam ut primo ad Timotheum c. 2. dicitur, *Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus,* & quæ sint hæc declarat text. *in c. multa, nè cleric. vel mon.* & sic Calcedonensi synodo, Carthaginensi, & Lateran. hæc sunt clericis prohibita, & quòd non sint villarum procurationum exercitores, ut inquit Bern. Diaz *in præct. cap. 55. num. 1. & sequent.* Episcopoque non licet rei familiaris curam habere, sed orationi, lectioni, & prædicationi tantum modo vacare, ut *in c. Episcopus nullam 88. distin. cap. omnes psallentes. 38. dist.* aliter enim præsumitur cupiditatis causâ facere, ut notat *in c. decrevit. 88. distin.* Episcopique non in Palatiis Principum, sed in Ecclesia certare tenentur, 23. *quæst. 8.* & quia aliorum curis providere debent, quomodo suis satisfaciunt. Deficiuntque in tali Prælato vel in alio clerico requisita enumerata per Archiepiscopum Florent. *in 3. parte sua summa, tit. 13. c. 1. 2. & 3. & tit. 19. c. 11.* & tradita in Concilio Trident. *Sess. 14. de reformat. cap. 1.* qua de causa id in Episcopis & clericis multum abhorret Lucas de Penna *in l. milites. la 2. col. pen. & fin. C. de re milit. lib. 12.* ubi & plus inquit quòd qui sacerdotes Domini ad talia admittit officia, peccat mortaliter, & fortè sententiam excommunicationis incurrit, ex text. *in capitul. Cyprianus. 21. quæst. 3.* & si admittens ad hæc Episcopos & clericos alios

alios hanc incurrit poenam, quam ne incurrerent ipsi admissi, nam neque occasione scientiæ spirituales viri mundanis debent involvi *cap. 3. ne cleric. vel mon.* Item in periculo irregularitatem incurrendi existunt, nam ut inquit Baldus *in capitul. 2. de major. & obediem.* neque legem condendo aut consilium dando intervenire possunt clerici super casu saltem imminente, alias irregulares sunt si mors aut membri mutilatio ex tali lege aut consilio resultaverit, sequitur Bernard. Diaz. *in pract. cap. 56. Ripa in cap. 2. de judic. num. 44. Præposit. in cap. mirror. num. 3. & cap. clericum. 50. distinct.* Albertus Trocius, de vero & perfecto clerico, *lib. cap. 20. cum sequentibus.* & Abb. *in cap. ex litteris. num. fin. de excess. pralat.* & ibi Cardin. ubi inquit cavere debere clericos ab ille consiliis ubi crimen imminet puniendum. Sacerdotes enim à talibus homicidiis etiam justis arcentur à jure, *ex capit. sententiam. ne cleric. vel mon. in sexto.* quæ in summo etiam Pontifice procedere inquit Bald. *in dict. capit. secundo de majorib. & obediem.* & Abb. *in dict. cap. sententiam. & in dict. cap. ex litteris.* imò ut inquit Felin. *in capit. si quando. col. 2. de rescript.* in omni præcepto juris hæc procedunt, & sic sub sua cura clerici non possunt aliquam civitatem, seu locum temporalem habere, nec esse delegati ad universitatem causarum, prout communem esse testatur Ripa *in dict. cap. 2. de judic. num. 46. & 47. & Covar. in Clement. si furiosus. 2. part. §. 5. num. 8.* Oportet quippe Sacerdotem Domini irreprehensibiliter vivere, & summo studio niti, ut neque in aliqua prorsus inveniatur mundanorum negotiorum occupatione perplexus, neque judicem fieri, neque cognitorem secularium negotiorum, ne præfocatus præsentibus hominum curis, verbo Dei vacare non possit. *11. quest. C. quidem,* nam & impietatis est crimen, neglectis verbis Dei studiū sollicitudines suscipere seculares, *eadem questione, cap. sequenti.* & facit quinta *quest. 3. quia Episcopi,* & sic Carolus à Grafallis *lib. 2. Regalium Francia, jure 15.* invehit contra similes Prælatos, inquiens, nonnunquam compertum esse inter Francos, plus damni in Rempubl. inferri, dum Sacerdotis consilio, res Franca agitur, quam cum prudens aliquis ex seculari nobilitate rebus gerendis præficatur, ille enim quadam insatiabili ambitione omnia sibi

Azevedo de Curia Pisana.

vendicat, hic scilicet prudens secularis populi misertus, & communitatis detrimentum suum esse ratus, Reipubl. bene ut potest consulit, ille fastum, & Pompam ex dignitate metiens, eò audaciùs divitias congerit, quominus ultionem timet Ecclesiasticâ protectus libertate, hic autem opes sua cum Reipubl. conjunctas non ignarus ex publico incommodo privatum quoque augeatur. Item quamvis hæc Episcopis & clericis liceret exercere ministeria, non tamen esset honestum, nam ut inquit Ripa, ubi supra, *num. 47.* id non est de honestate, & ideò fugiendum: non enim solum quod licet sed & quod decet est inspiciendum, ut in aliud propositum inquit Decius. *l. semper in contractibus.* per textum *ibi, ff. de regulis juris.* & Tiracquel. *in l. 9. connubiali. num. 7.* & sic inquit Abb. *in dict. cap. 2. de judic. num. 8.* quòd peccant. Prælati recipientes commissionem à Principe eis missam ad similia secularia officia subeundum, & quòd licitè eam non accipiunt, secundum Calderi. *consil. 1. de offic. del.* & tales Præsidentes Cancellariæ, & gubernatores clerici excommunicatione innodantur, ex text. *in capit. clericis, ne cleric. vel mon.* inquit Cardin. Cajeta, relatus & secutus per Navar. *in Manuali. cap. 27. num. 117.* & ideò hæc maxime perpendenda sunt per Prælatos, quos hæc optimè praticare studuisse hodiernis & antiquis temporibus inquit Aufredius, *in repetitione Clement. c. de Offic. ordin. in Addit. ad fallentiam 95. Regula 40.* neque supradictis obstabunt jura solita allegari, scilicet text. *in cap. in Archiepiscopatu, de raptorib. & cap. sepè 23. quest. 8.* & illud aliud quòd delegationem unius causæ possunt accipere, nam procedunt in negotio, cujus decisio bonum totius Christianitatis concernit, in quo Rex consilium petit à Prælati, tunc enim ob necessitatem imminet liceret utique, & ita jura illa declarat Abb. *in cap. 2. num. 8. extra de jud.* nam jura ipsos Prælatos coadjutores Regis, & non in omnibus, non vero principales cooperatores esse permittunt, ut patet *ex l. 48. tit. 6. part. 1. ibi, en pleytos que les mandasse, el Rey juzgar,* & sic in particularibus negotiis expressè commissis; non verò in omnibus, ex quo *l. 6. tit. 9. part. 1.* in magnatibus etiam secularibus loquens, non in omnibus consilium eorum exquirendum disponit,

L sed

sed in arduis tantum; ita quòd cùm caput, quod Rex est; ut inquit *dict. l. 6.* viderint oppressum & indigens consilio, aut favore, membra ipsa, & sic omnes alii tam magnates; quam Prælati consulant Regi convenientia; & auxilium præbeant, & hoc nedum secularibus magnatibus, verum & Prælati Ecclesiasticis licet; eò quòd in eorum favorem redundat, & commodum, caput enim defendendo, adjuvando, vel protegendo consilio; vel favore, semetipsos; cum membra sint, tutantur, & defendunt, nam qui defendit, vel offendit partem corporis, totum corpus defendisse, vel offendisse videtur *l. vulgaris, ff. de furtis.* & ad Corinth. 12. inquit Apostolus, *Si quid patitur unum membrum, compatiuntur alia membra;* & maximè quoniam esse, influxum habet à suo capite, igitur illud defendens se ipsum defendit, nam eadem est ratio de aliquo, & de eo, sine quo & *glos. ut l. necare, ff. de liber. agnoscent. l. qui id quod. §. fin. ff. de donatio.* ob tutamenque proprium licebit & licet Prælati & clericis auxilium, consilium, & favorem præbere, & in militariis actibus adesse. secundum quod inquit *glos. in l. 52. tit. 6. pag. 1.* & Navar. *in Manua. Hispano, cap. 27. num. 214. & 215.* & hanc testatur communem Ripa, *in cap. 2. de judic. num. 46. & 47.* & vide Covarr. *in Clem. si furiosus. 2. part. §. 5. num. 8.* neque oberit si quis dixerit, quòd hæresum Inquisitores committunt & tradunt hæreticos puniendos curiæ seculari, nam id utique vel sub protestatione faciunt, ideo non incurrunt irregularitatem, secundum Covarr. ubi supra *§. fin. num. 5.* neque itidem obstabit *l. 1. tit. 4. lib. 2. Recopil.* quoniam solum in narratione loquitur de Prælati, non verò in dispositione, sed tantum de Præsidente locuta est, & non sine mysterio, ideo nihil obstat. Et eodem disponitur modo *in l. 3. tit. 5. lib. 2. Recop. & l. 13. ejusdem tit. & lib. & l. 2. tit. 19. lib. 4. Recop.* de Prælati mentionem faciens, debent hæc & similes intelligi in casu in quo liceret Prælatum esse Præsidentem, puta propter magnam Regni utilitatem, vel pro consilio particulari à Rege petito consuleretur, Et ideo non nisi ex publica causa & ex Summi Pontificis assensu & licentia hæc exercere Prælati vel clerici alii deberent, vel nisi id sit adjunctum Prælati, ut per Molinam *de primogen. lib. 2. cap. 10. n.*

51. & in lib. 1. cap. 13. num. 97. Item & Doctores contra supradicta tenentes fortassis suos non verò alienos tutantur honores. In contrarium tamen solent allegari, text *in cap. nomina civitatum, de pace constan.* ibi Abbas Gotfredus Imperialis Aulæ cancellarius, & etiam *in capit. signum. eod. tit. & text. in cap. in Archiepiscopatu. de raptori. & in Authent. si quis litigantium. C. de Episcop. audient. optima l. 48. tit. 6. part. 1.* & ibi *glos. El Rey. & Corfet. & relati per Boeri. in Additio. ad tract. de authorit. magni concil. num. 46. littera. B.* ubi ipse enumerat Archiepiscopos, Episcopos, qui consiliis Præsidentis interfuerunt, & idem Boerius *decisio. 17. num. 2.* & Calderi, *consil. 6. de offic. delegat. & Abb. in cap. sed nec. & in cap. clericis. ne cler. vel mon. Bernard. Diaz in praxi can. cap. 56. num. 2.* & ibi Addition. Menchaca, *de successio. creat. lib. 3. §. 30. num. 312.* ubi contrarium affirmare dicit esse insaniam, præsertim ubi agitur de utilitate Reipub. secundum Carol. de Grassallis, *lib. 2. Regalium Francia, Jure 1. in fin.* dum tamen justitiæ exercendæ officiales non sint, secundum Abb. *in dict. cap. clericis. num. 10.* neque Vicerex, vel Vicecomes, vel locum tenens alicujus Principis, vel temporalem ab eo jurisdictionem alicujus loci non habeant, secundum Abb. ubi supra *num. 5. in d. cap. clericis. & Dec. in cap. 2. num. 7. de jud. Navar. in Manua. Hispano. cap. 27. num. 117.* nisi secundum Abb. *in eod. num. 5.* & Molinam ubi supra, hæc dignitati Episcopali annexa sint, & ideo Prælati hanc annexam dignitati temporalem jurisdictionem habentes possunt absque ullo irregularitatis metu causarum, vel alicujus causæ criminalis cognitionem alicui committere ut justitiam faciant, secundum Covarr. *in d. §. fin. n. 7.* & deducitur *ex l. 48. tit. 6. part. 1.* dum tamen non exprimat quòd pœna corporalis imponatur, sed ut justitia fiat secundum Francum *in cap. fin. ne cler. vel mon. in 6.* & jura in contrarium allegata intelligunt Doctor. volentes hanc secundam opinionem sustentare, ut procedant, de honestate & de consilio, non verò de necessitate, ut per Rip. *d. cap. 2. de judic. num. 47.* sed si de honestate id fatentur, cuinam melius honestas convenit & est necessaria quam Prælati & clericis, & ideo unusquisque tutetur quam maluerit opinionem; ego enim primam

primam teneo ut veriore & securiore unum tamen affirmare non erubescam, Regem nostrum ut Christianissimum non præfecturum Prælatum aliquem in præsidem, nisi id Reipub. utile & convenientissimum sit, & publicæ ac communi totius Regni utilitati conveniat. Et multo minus clericum aliquem promovebit in Decurionem civitatis.

b [Corregidores.] Quæ est l. 14. tit. 5. lib. 3. Recopilationis, ubi diximus.

c [Repellere.] Dic quod jam non poterit, cum in d. l. 14. permissum sit militibus iis militiarum trium ordinum Calatravæ, Sancti Jacobi Despatha, & Alcantaræ officia hæc habere, & sic dispensatio non est jam necessaria.

CAPUT XXII.

An in Consilio possit quis uti duplici officio?

SUMMARIUM.

- 1 Duplex officium an possit in duabus civitatibus haberi?
- 2 An per acceptationem secundi officii in alia civitate vacet primum ipso jure, & num. 3. quid si ex statuto prohibetur?
- 4 Princeps ex causa potest uni duplex officium concedere.
- 5 Duo officia habens an possit compelli unum eligere?
- 6 Duos honores quis simul habere non potest, si utrique non potest servire, & n. 7.
- 8 Pluralitas in beneficiis curatis reprobat.
- 9 Officia duo habens in Ecclesia cum salario consueto duo debet habere salaria, & pro utroque faciet expensam, & num. 10.
- 11 Officialis gerens duo officia duos syndicus subibit.
- 12 Jure Regio officia duo habens etiam in eadem civitate an amittat primum ipso jure?
- 13 Beneficia tria etiam litigiosa quis obtinere non potest.

Providetur etiam per leges Regni, quod non potest quis in consilio duplici officio fungi, quod antea jure communi erat determinatum, per textum in l. hac parte. C. de proxim. sacr. scrip. lib. 1. a de quo articulo plurima possunt

Azevedo de Curia Pisanz.

allegari, sed quia per leges Regni est provisum, ubi est casus legis, nulla est dubitatio, & hoc in duplici officio in eodem collegio. Sed remanet dubium quod per leges Regni non est provisum, neque decisum, quid in duabus civitatibus, quia videmus, aliquem esse Decurionem de duabus, & adhuc in tribus civitatibus an hoc † de jure fiat, & omissis aliis, quæ referunt Doctores in proamio. C. ubi est materia, & in c. ex litteris. de probat. quæstio reducitur ad duos articulos, quod tenere duo officia prohibetur, propter impossibilitatem, quia non potest utrique servire, & sufficere. Item propter incompatibilitatem, quia officia sunt incompatibilia: tenere officium in duabus civitatibus non est incompatible, sed est impossibilis residentia in utroque, sicut in beneficiis curatis, & quia Decurio tenetur residere in consilio civitatis, ut supra est dictum, in tantum, quod non potest residere, neque abesse, ut infra dicetur, propterea credo quod de jure in duobus locis non potest quis tenere tale officium sine dispensatione Principis, & hoc expressè dicit Bart. in l. omnes. & in l. duumvirum. C. de decurionibus. lib. decimo. quod ille, qui est de Prioribus vel consiliariis civitatis, non potest acceptare officium, sive potestariam extra civitatem. Et hoc præmissis quæro, quid si acceptat secundum officium, an eo ipso vacet primum †, vel detur sibi electio, & quando est officium in eadem civitate per leges Regni est provisum quod eligat, quod officium vult administrare, & aliud dimittat b, & hoc fortè habuit ortum à b lege in quibus. C. qui mil. non poss. & hoc expressè ponit ibi Bart. Si verò deferatur officium in diverso loco c, tunc acceptatio secundi est nulla ipso jure, & non datur electio; de hoc sunt singulares text. in d. l. omnes. & in d. l. duumvirum. C. de Decurio. libr. 10. fortius est, quod si ex forma statuti vel legis deputatus ad unum officium prohibetur acceptare aliud, tunc secunda collatio erit ipso jure nulla †, & ultra hoc perdit salarium primi officii, text. est, quem ibi ponderat 3 Bart. in l. fi. C. de cohortal. lib. 12. Potest tamen etiam Princeps ex causa necessaria uni personæ concedere duplex officium † in pluribus locis, vel in eodem 4 loco, sed ultra duo d non potest etiam d ex causa necessaria, casus est, quem ibi ponderat Bart. in l. fi. C. de execut. &

exact. lib. 11. hæc sunt notabilia, quæ didici à Francisco Areti. in d. c. ex litteris, de probationib. & aliqua ponit Alexand. in l. lecta. ff. si cert. petat. Et an habens duo officia possit cogi alterum eligere †, & an primum vel secundum compellatur acceptare, vide notab. Alberic. in l. si quis magistratus. ff. de muner. & honor.

A D D I T I O.

a 6 [Libr. 11.] Duos enim honores † simul quis capere non potest. ff. ad municip. l. libertos. §. prescripto. C. de assessor. l. fin. & de postul. l. quisquis. & l. 1. C. de muner. & honor. non cont. lib. 10. & per Abb. in c. ex litteris, de probat. & probatur ex l. 4. tit. 3. lib. 7. Recop. & l. 28. tit. 4. lib. 2. Recop. præsertim ubi per actum unius impeditur beneficium alterius: facit quod not. in l. à Decurionatu ff. de vac. mun. & sic nec duo officia, quæ si quis acceptat, caret acceptato, & privatur salario primi, casus est singul. in l. quisquis. C. de cohortal. lib. 12. ubi per Bart. & per Bald. in l. 1. C. de novo codice comp. nec duas militias. C. qui mi. poss. l. his quidem. §. in posterum. lib. 12. nec duobus collegiis simul sociari. ff. de colleg. illicit. l. 1. §. si. & sic regulariter quis officio duplici uti non potest, ex juribus per Authorem hic allegatis, & ex l. 1. C. de prapofagen. in rebus lib. 12. l. si Consul. ff. de adoptio. & in Specul. de juram. calumn. §. 3. versic. quid si aliquid. Fallit tamen quando potest optime † utrique servire officio, quia ambo officia sunt compatibilia, secundum Bartolum in dict. l. 1. & vide Bald. in prima constit. Cod. §. hoc quoque. Et de iis an officialis unus ad plura officia possit deputari, in l. duorum de oper. liber. & in l. qui duobus. ff. de condit. & demonstrat. per Bartolum in dict. l. fin. ff. de colleg. illicit. Bald. in l. si ad scribarum. in fin. C. de appellationibus. & in l. binos. C. de advoc. div. jud. per Alexand. in l. si consul. ff. de adoptionibus. & Bald. in l. si plures. de pact. In infinitum enim procedi non potest, ex l. un. C. de sent. qua pro eo quod, sic & in beneficiis ecclesiasticis pluralitas à jure probata est, & est inimica canonibus †, ut in cap. qui in tantum. de prabend. de qua tractatur in jure in pluribus locis, scilicet in capit. Sanctorum. 70. distinct. cap. 1. 21. quest. 1. cap. dudum. 2. de electio. ubi In-

nocent. idem in cap. cum jam dudum. de prabend. ubi Moderni, Rosfred. in titul. de prabend. Abb. in repet. capit. extirpanda. §. quia verò. de prabend. Addition. Bern. Diaz, in pract. can. cap. 42. plures referens, & Joan. de Ligni. in tract. de plur. bene. & Hodernus Hojeda, in tract. de benef. comp. & incomp. & gloss. in pragm. Sanctio. 1. tomo, tit. de collat. §. cui rei. in gloss. pluralitatis, & habemus Decreta concilii Trident. de reformatio. Sessio. 7. cap. 1. cum quatuor sequen. & iterum in Sessio. 14. cap. 17. Is tamen, qui de jure in Ecclesia officia haberet cum salario consueto, duo salaria habebit †, secundum Baldum in l. binos. C. de advoc. div. jud. in authent. ut judices sine quoquoque. §. illud. & ibi Angel. tenet Paul. Castren. in l. si eadem. de assessor. & Bald. in simili, cap. 1. colum. fin. de feud. guar. Paris de Puteo, in tract. de syndic. verbo, Salarium. Jas. in §. in personam. num. 15. Instit. de actionib. Avend. cap. 4. Prat. num. 46. in fin. cum sequent. lib. 1. Menoch. de arbitr. jud. lib. 2. centur. 3. casu. 223. num. 8. debet tamen tenere familiam pro utroque officio †, secundum Angel. in authent. ut deter. sit num. cler. ad fin. col. 1. & in dict. §. illud autem. ex quo ipse ibidem inquit, quod officialis gerens duo officia debet duos syndicatus † sufferre; hæc tamen limitarem cum officia sunt compatibilia, secus verò si incompatibilia essent, nam tunc duplex salarium non est percipiendum, neque præstandum, ex text. in dicta. l. 28. titul. 4. libr. 2. Recopilationis.

[Dimittat.] Imò videtur, quod ex b¹² jure nostro Regio †, scilicet ex dict. l. 4. titul. 3. libr. 7. Recopilationis, etiamsi sit in eadem civitate, amittat primum officium ipso jure, & ex prima contextura & principio illius l. ita significatur clarissimè in Rectoriis civitatis sub eodem consistorio habendis, secus verò si Rector civitatis haberet ex concessione Principis tabellionatum aliquem illius civitatis, tunc enim intra duos menses unum eorum, quod maluerit debet renunciare postquam est requisitus; aliter enim ambo vacabunt ipso jure, ex dict. l. 4. in versic. 2. ubi & in versicul. 3. idem esse disponitur quoties quis duas Rectorias in diversis locis haberet, quoad quas alteratur dispositio juris communis, primam ipso jure vacare, disponentis, ut Author hic asserbat, non advertens da

ad dispositionem illius l. quartæ, fortassis, quia capitula curiarum à quibus decerpta fuit non vidit, de quibus & agebat Speculat. in titul. de exactionib. §. 1. num. 15.

c [Diverso loco.] Vide in gloss. præcedente, ex qua hoc limitatur in duabus Rectoriis in diversis locis obtentis; in iis enim dispositio illius legis quartæ, ibi allegatæ procedit, in aliis autem officiis jus commune hic allegatum procedit quoties duo hæc officia in diversis locis habita sunt diversa à Rectoriis & Decurionatibus.

d [Sed ultra duo.] Idem per Franciscum Aretinum in l. doli clausula. circa finem. col. 1. de verborum significatione. in l. si plurium 1. notab. de acquirend. possessione in l. Dominus Labeo. de testament. & Rebuff. in l. unic. 1. notabil. num. decimo quinto. pag. 356. C. de senten. qua pro eo quod inter prof. & hoc ut infinitas vitetur. Ex quibus infero novissimè & à fortiori in Ecclesiasticis beneficiis, ut licet duo possint quia litigiosa insimul obtineri, non tamen tria quantumcunque litigiosa sint †, ad declarationem text. & materiæ in capit. si tibi concessio. de præbend. in sexto. & facit gloss. in Clement. fin. verbo, vacabit. de præbend. & glossa in cap. litteras. de concessione præbend. & in cap. 1. de consuet. in sexto. allegat eas Abbas in capit. cum jam dudum. de præbend. & ibi Imol. cum Innocent. ibidem, in colum. penult. versic. quarta opinio. inquit, id adeò esse verum, etiamsi in habitu tantum talia tria beneficia haberentur, si ex hoc ambitio notari posset, quòd quando talis nota fiat, ibidem declarat ipse Imol. & notandum est, nunquam enim vidi per aliquem animadversum sic, & faciunt dicta per Authorem hic, nam si in secularibus officiis duo, non vero tria possideri possunt, à fortiori in Ecclesiasticis beneficiis.

CAPUT XXIII.

Consiliarius an possit esse consilii Advocatus?

SUMMARIUM.

1. Advocatus non debet contra suam civitatem in negotio saltem gravi advocare.
2. Auditores curiarum non possunt esse Rectores civitatum.

Juxta præcedentem quæstionem merito venit alia decidenda, quæ quotidie disputatur, an consiliarius civitatis possit esse Advocatus consilii vel civitatis, & a videtur quòd non possit ex regula supra dicta, quòd non potest quis tenere duo officia. Item quia hoc videtur tenere expressè Platea, in l. hac parte. C. de proxim. sacr. scrini. lib. 12. ubi dicit, quòd Consiliarius civitatis non potest tenere officium Advocationis per Regulas generales, quòd binos lepores &c. id genus, sed in hoc articulo ego tenui & teneo contrarium ex sequentibus. Primò, quia non est incompatible cum officio Decurionatus, imò ei annexum, ut quod consuluit tanquam Consiliarius justè & rectè defendat eodem jure tanquam advocatus. Item non est impossibile propter residentiam, quia in diebus, quibus celebratur Consilium potest interesse, & residuo tempore potest advocare pro civitate, & pro aliis, & ex hoc excluditur ratio Joan. de Platea, qui generaliter videtur dicere, quòd neque pro civitate, neque pro alio potest exercere officium advocationis, & experientia, quæ est rerum Magistræ, cap. quàm sit de electio. in 6. docet quòd non impeditur unum officium propter aliud, & in utroque potest Consiliarius occupari. Alia ratio de duobus officiis non habet locum in hoc casu, quia licet advocare sit officium laudabile. l. laudabile. C. de adv. div. jud. non tamen est officium civitatis, vel consilii. Et sic videmus, quòd consilarii & Auditores Principis & alii, qui habent officia in Curia & civitate sunt Decuriones & Consilarii civitatum & locorum, quia hoc non contradicit^b legi, b quæ prohibet tenere duo officia in eodem consilio, & congregatione, sicut^c si quis^c velit esse Decurio, & rationalis civitatis, & tabellio ejusdem Consilii: hoc etiam suadetur ex iis, quæ diximus in 9. quæstione istius libri, ubi decuriones possunt eligere unum ex se ipsis ad officia civitatis, quod secus esset, si esset officium ejusdem Consilii, & hoc decidit quæstionem.

ADDITIO.

[Consilii.] Vel civitatis, Authoris opinio, scilicet, quòd Advocatus esse possit Decurio, ita ut defendere possit res Consilii vel civitatis, & pro ejus advocare, & pro particularibus quibuslibet personis officium

officium advocacionis exercendo, quotidie practicatur, dum tamen quoties pro consilio vel civitate advocat, gratis faciat: item quoties pro particulari aliquo patrocinatur, non sit negotium in Consilii, vel civitatis præjudicium resultans, vel potens resultare, tunc enim non posset advocare quia defendere non offendere debet civitatem, imò, & quilibet alius advocatus etiam si non sit Decurio, ad id tenetur. Ita quòd in negotio saltem gravi † non adjuvet contra civitatem nisi ejus licentia obtenta, vel compulsus à iudice, ut optimè inquit Specul. in tit. de advocat. §. 1. num. 27. Item etiam in causis ubi Decurio est iudex nominatus à lege, vel à concilio non poterit esse advocatus, secundum text. l. 31. tit. 16. lib. 2. Recopil.

b [Non contradicit.] Tene tamen, quòd licet non contradicat legi prohibenti tenere duo officia, contradicit tamen legi jubenti residere Decuriones in civitate, & per consequens ii Auditores curiarum non poterunt esse † Decuriones civitatum, imò & incompatible videtur unum officium cum alio, & sic nunquam vidi neque credo Regem permissurum auditores Regios Decuriones esse etiam illius civitatis ubi Regius auditor est.

c [Sicut.] Non apponitur similitudinariè, sed comparative ista dictio, sicut in præsentia, negativè tamen, ut sit sensus, quòd non est danda similitudo inter Auditorem Decurionatum habentem, & eum, qui vult esse Decurio & tabellio in eodem Concilio, sed differunt potius.

CAPUT XXIV.

Qualiter debent expendi propria & redditus civitatis?

SUMMARIUM.

- 1 *Redditus deputati alicui usui publico in illum & non in alium debent expendi.*
- 2 *Redditus civitatis non deputati alteri usui possunt hodie omnes in operibus publicis expendi.*

Superest aliud scitu dignum, cum jam vidimus, quòd administratio rerum civitatis est apud consilium congregatum, qualiter debeant expendi bona &

propria civitatis, de quo in legibus Regni, in tit. De los propios y rentas de los concejos ^a, & in pragmática in qua continentur capitula Correctorum ^b, multa disponuntur utilia & contingentia. Unum solum hîc tangam tanquam necessarium de quo consuevit dubitari, certum quòd de jure communi si redditus civitatis erant deputati † alicui publico usui, in illum & non in alium debebant converti sub maximis pœnis. l. hac edictali. C. de aqu. educ. lib. 11. & l. 1. ff. de adm. rerum ad civ. pertin. & si redditus non erant deputati, tunc tertia pars reddituum civitatis debebat erogari in operibus publicis, text. in l. ne splendidissime. C. de oper. pub. & l. fin. C. de vectigal. Sed de jure Regni nostri omnes redditus † civitatis debent erogari in operibus publicis, etiam si ad ea specialiter non sint deputati, quia intelliguntur specialiter ad id deputati, hoc dicit singularis lex 20. tit. si. par. 3. Quòd inducitur ad quotidianam disputationem, quæ est inter nobiles & plebeios, quia plebei expendunt redditus civitatis in collectis & contributionibus debitis Principi, & pro operibus, & sumptibus publicis indicunt sibi collectam, ut in eâ nobiles, & exempti subeant munera, & in hoc faciunt fraudem nobilibus, qui non collectarentur in operibus publicis & sumptibus, si redditus civitatis in iis expendere, quòd est menti commendandum in favorem nobilium.

A D D I T I O.

[De los concejos.] Qui nunc est tit. 5. lib. 7. Recopilat. maximè in l. 4. ibidem, ubi declaratur qualiter & quomodo propria civitatis sunt locanda, de quibus per Avend. c. 12. Prat. per totum lib. 2.

[Correctorum.] Quòd erat capit. 30. & 31. correctorum, quæ apponantur pro l. 22. tit. 6. lib. 3. Recopil. ubi plura diximus.

CAPUT XXV.

Interpellatio, & citatio civitatis qualiter est facienda?

SUMMARIUM.

- 1 *Civitas citanda est etiam si syndicum habeat, aliàs non constituitur in contumacia.*
- 2 *Civitas etiam si citetur & non compareat,*

- reat, adhuc defensor ejus est creandus.
- 3 Privilegium civitatum perditur ex negligentia administratorum.
 - 4 Respub. tanquam minor juvanda est & pupilla, num. 5. & 6. in quibuslibet Reb. publicis ampliatur.
 - 7 Restitutio cuilibet Reipub. etiam existenti sub tyranno conceditur.

Qualiter civitas vel universitas citetur, interpelletur, & adversus eam proteſtetur, est gloss. & Doct. in cap. *bona* 1. de elect. & gloss. quam totus mundus allegat ponit formam, in cap. *si capitul. de concess. preben. in 6.* quæ quotidie practicatur, & illa forma est in usu & stylo Curie in rescriptis & provisionibus citatoriis. Et est advertendum, quod quando citatur universitas licet habeat syndicum, citatio non potest inciperè à syndico, † & si syndicus citetur, universitas non constituitur in contumacia, gloss. est ordinaria in *l. non videtur dolo carere. ff. de reg. jur. 2* & fortius est, quod etiam si citetur universitas contra eam indefensam, non potest procedi ad diffinitivam, sicut contra minorem citatum indefensum. *l. cum & minores. C. si adversus rem judic. & l. contra pupillum. ff. de re jud. singularis text. qui loquitur in Repub. & ibi commendant Doct. in l. 1. C. de jure Reipub. lib. 11.* ^b & licet ille text. sit clarus, & non absconditus, ex incuria tamen Advocatorum nunquam retractantur sententiæ & processus facti contra Rempub. indefensam, sed ita proceditur ad diffinitivam contra civitatem citatam non comparentem sicut contra privatum, & pauci advertunt, cum sit res magni momenti, & privilegium civitatum amittitur † ex negligentia defensorum.

A D D I T I O.

- a [ff. de regul. jur.] Et communem testatur Balbus, *decif. 60.* relatus per Villalobos, in *Ærario comm. opin. verb. universitas* ubi id intelligit verum in 1. citatione, secus tamen in aliis, ex *l. 3. tit. 2. part. 3.* & ibi gloss.
- b [Lib. 11.] Remp. enim ut pupillum juvari moris est †, extra ordinem aliorum, ut inquit Consultus in *l. 3. C. de jure Reip. lib. 11.* & *optima l. 10. tit. 19 part. 6.* quod non solum in Repub. Romana procedit, verum & in qualibet alia aliarum civitatum, secundum gloss.

in ead. *l. 3.* quam veram & communem testatur ibi Platea, & Alciat. in *l. eum qui vectigal. ff. de verb. sign. & Dec. consil. 42. num. 12. vol. 1.* & probatur ex generalitate *d. l. 10.* Imò & in Repub. castrorum vel villarum, idem est dicendum ut gaudeant jure minorum † secundum Plateam, in *d. l. 3.* & Bart. in *l. Resp. n. 3. C. quibus ex caus. major. communis* secundum Roma. *consil. 423. num. 3.* & Alex. in *l. si finita. §. si de vectigalib. n. 7. ff. de dam. inf. Balbum. de prescript. 3. part. 5. partis princ. quest. 2. n. 2.* Gomet. in *§. rursus. num. 19. Inst. de actio. & glos. in d. l. 10. in glos. 3.* ubi est text. in sua generalitate, ibi, *in los concejos*, pro ista communi, licet contrariam tenuerit gloss. 1. in *d. l. Resp.* & licet cum ea dixerit communem Calcan. *consil. 43. n. 1.* & licet Bart. in *d. l. Resp.* & ibi ejus Addition. concordare velint, ut prima opinio procedat, quoties Castrum habet hominum multitudinem, secunda verò quoties tali multitudine caret, ut & inquit Balbus ubi supra, tamen idem est si est parva, sicut & magna, dum tamen secundum Balbum ibi, talis Castri Resp. tractetur per suos administratores, & tractet negotia sua tanquam communia, non verò, ut privata. Aliam concordiam assignavit Jas. in *d. §. rursus. n. 35. ad fin. Inst. de actio.* quam dixit comunem Socin. *consil. 194. num. 5. vol. 2.* scilicet, quod prima opinio procedat quia competit restitutio tali castro, & villæ ex clausula generali, non verò jure minoris ætatis ut loquitur secunda opinio, & sic cautius erit eam restitutionem, ex utroque capite petere, prout quotidie petitur per advocatos bonos. Et quæ dicatur Respub. † & quid veniat appellatione Reip. & quot modis capiatur, & intra quantum tempus petat restitutionem, Balbus, ubi supra. succinctè & remissivè prosequitur, & vide per Doctores in *dict. tit. de jure Reipub. lib. 11.* & eundem Balbum ubi supra: *1. part. 6. partis princip. 21. casu num. 27. cum sequent.* & optimè per Mauricium, in *tractatude in integrum restit. cap. 417.* ubi inquit veriorè & communiorè esse opinionem rejectis dictis concordis, non solum civitati, verum & cuilibet castro & municipio restitutionem minorum concedi, à qua in judicando & consulendo non est recedendum, & in cap. 419. hoc ampliat, etiam si sub tyranno adsit talis civitas † vel municipium, prout & retulit succinctè

cinctè Balbus, ubi supra *in dict. quest. 2. num. 2. & in capitul. 421.* ipse Mauricius, differit an communitati detur restitutio adversus expensas litis, in quibus fuit condemnata.

CAPUT XXVI.

Quæ sit potestas juratorum?

SUMMARIUM.

- 1 Jurati in aliquibus tribunis Romæ æquiparantur.
- 2 Actus mera facultatis non sunt prescriptibiles.
- 3 Dynus fuit damnatus propter unam doctrinam.
- 4 Convenientia tribunorum & juratorum.

ET ut nihil omittatur dignum recitatione est videndum de potestate Juratorum, qui intrant Curiam, qui in aliquibus æquiparantur tribunis † plebis Romæ a, & ideò vocantur tribuni, & licet in multis differant, in unum conveniunt, & indifferenter, quia sicut inter tribunos plebis & Patres quotidie erant jurgia & altercationes in Senatu, ita hodie in nostro Regno inter Juratos & Consiliarios. Et utinam hoc esset ex Republ. sed dictæ contentiones oriuntur ex ambitione Juratorum, qui ambiunt quotidie authoritatem Decurionum, & volunt eis æquari in regimine civitatis, & hæ contentiones possent facile sedari, si inspicerentur privilegia, & ordinationes civitatis, & provisiones Regiæ in quibus continetur officium juratorum, & eorum potestas, sed volunt se juvare ex consuetudine, & ut ipsi asserunt ex possessione, & istam consuetudinem è possessione appellant usum, quem tenent Decuriones, qui ad legationes & alia facienda extra Curiam nominant aliquando Decurionem, & Juratum, & ex hoc prætendunt esse in possessione interessendi omnibus actibus civitatis, & invident, & exasperantur, quando committitur negotium expediendum solis Decurionibus si non admiscetur, & adjungitur Juratus, quod meo judicio injuste petunt, & prætendunt, si solum allegant possessionem, quia licet in electionibus & nominationibus etiam ad incorporalia multum opituletur possessio, ut notatur *in c. cum Eccles. de caus. poss.*

& propr. & aliis infinitis locis, sed illa sunt, & vendicant sibi locum in electione activa, quando extranei, & qui non sunt de capitulo admittuntur ad electionem faciendam, sed in electione passiva, licet per mille annos aliqui non habentes jus, & facultatem eliguntur nominantur, non propterea acquirunt possessionem ut in posterum illi, vel alii de eorum collegio eligantur, quia isti sunt actus mæ facultatis †, ex quibus nunquam acquiritur possessio, & hoc jus vel servitus negativa, nunquam acquiritur sine possessione, & vera possessio est, quando ipsi non nominati, & non electi contradicunt, & ex sua contradictione & petitione nominantur, quia possessio in iis juribus nunquam acquiritur, nisi contra prohibitum patientem, ut not. glos. ord. & ibi Doctores *in l. 1. C. de servit. & est textus & ibi not. Doctores in capit. Abbate. de verbor. signif. & in cap. significante. de appellat. de quo articulo feci quasdam allegationes in favorem Decurionum & contra Juratos Granatæ, & licet ex hoc efficiar suspectus, dicam veritatem, quam sentio, & verebor id, quod dixit Angel. *in l. 1. C. de fal. caus. ad leg. quod Dyn. consuluit*, quòd si testator confitetur in testamento se aliquid acquisivisse ex usuraria pravitare, quòd si convaluit ex infirmitate, non tenetur ex illa confessione b. Et quòd cuidam fuit revelatum, quòd propter illud consilium fuit damnatus †, & dicit Bald. *in consil. apud Florentiam de Domino Donato de Barbadoxis*, quòd anima Bart. & omnium, qui eum sequuntur, cruciantur in Inferno, de quo consilio meminit Alexand. *in l. utrum. ad legem Pompe. de Parricidiis*, & Angel. *de malef. versic. quæ tradito luto à patria.**

Conveniunt † etiam cum tribunis antiquitatis, quia illi pro defensione plebis constituebantur, & ne gravarentur à Patribus: eodem modo Jurati, quilibet in parochia sua habet curam plebis, vel debet habere, ut non fiat alicui Plebeio gravamen; item quia si Senatusconsulta tribunis non placebant, statim intercedebant, & sic fit hodie, quòd possunt requirere curiam, ut abroget legem, quam faciunt, & nisi desistant, possunt coram superiore prosequi causam, & suam contradictionem. Et in tantum erat necessaria tribunorum authoritas, quòd ab urbe etiam unum diem abire non licebat

licebat, & domus ejus die nocteque apertis foribus patebat, ut auxilio plebi omnibus horis foret: hoc, & alia de eorum potestate & origine aggregat Volateranus *in lib. 19. fol. 214.*

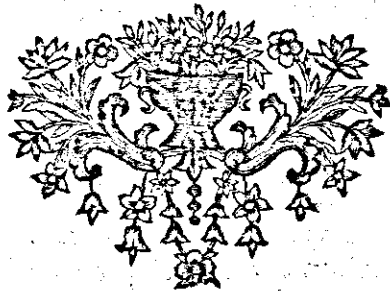
Convenit etiam antiquitas tribunitia cum nostræ tempestatis Juratis, quia tribunis non licebat intercedere, quominus suo quisque loco rogatus Senator sententiam diceret, hoc ponit Livius *in secundo bello Punico lib. 8. fol. 184.* Ideo ut tacerent donec Senatores sententias dicerent, stabant extra curiam, & Senatusconsultum eis nuntiabatur, Valer. Max. *in titul. de instit. antiq. de potestate etiam tribunorum scripsit Plutarchus, Problemate 79. ubi dicit hæc verba, Quid est quod tribunus purpuram non portat, cum ceteri Magistratus purpurati incedant, an quod tribunus omnino Magistratus non est, nam neque lictores habet, neque in sella curuli sedens jus dicit, nec in initio omnino, sicut ceteri Magistratus Magistratum ineunt, neque creato dictatore potestatem deponunt: sed cum omnis Potestas & Imperium ad dictatores redeat, solum Magistratum retinent, quasi imperium nullum gerentes, & alium in Repub. locum obtinentes: quidam Rectores statum esse nolunt, quippe qui non judicium constituat, sed dissolvat, & evertat: sic tribunal Magistratui & imperio potius opponi, quam ipsum tribunal esse: nam potentia Magistratus obsistere, & nimiam licentiam comprimere tribunitia potestatis, ac licentia fuerat; an hæc & similia ab his dicantur, qui rebus inveniendis studeant: tri-*

bunatus autem cum ex populo originem ducat, populare in primis videatur reliquis civibus parem se gerere, & in omni cultu & victu infimis civium comparari. Magnitudo enim ac moles consulem decet, & Imperatorem: tribunum verò, quemadmodum Curtius dicere solebat, abjectum esse, neque aspectu gravem, neque aditu difficilem, sed facilem ac multitudini commodum & tractabilem: undè neque domus tribunitiæ januam claudi, moris erat, sed noctu & interdium semper tanquam porticus quædam & profugium, quibus opitulandum esset: verum quò humiliori corporis habitu deprimitur, eò magis vi ac potestate augetur, communem enim tribuni usum ac nemini clausum sicut aram postulant, honore autem sacrosanctum, quæ verba notabilia & elegantia sunt circa utilitatem, quam Reipub. possunt afferre tribuni, & nostro tempore Jurati.

ADDITIO.

[Romæ.] De quibus tribunis prius a numerum crexit Romulus, ut patet apud Valentinum Forsterium, *in historia Juris civilis Romani, cap. de Romulo in lib. 1. pag. 11.* & Hotoman. *de verbis Juris in descriptione Magistratum Romanorum, pag. 445. cum sequentib.*

[Ex illa confessione.] De quo latè b tractatur per Avend. *cap. 19. Pretorum. num. 12. versic. quæ supradicta sunt. cum sequentibus usque ad numerum 13. lib. 2.*

LIBER TERTIUS.

CAPUT PRIMUM.

Quòd Decuriones non possunt revelare secretum Capituli.

SUMMARIUM.

- 1 Decuriones frangentes juramentum in ingressu officii præstitum infamiam incurrunt.
- 2 Secretum præsumitur revelatum in damnum Domini, nisi contra probetur.
- 3 Secretum si cui injungatur, æneri servare, nisi protestetur tunc quòd secretè non audit.
- 4 Secretum manifestare est species proditi-
tionis, & num. 5.
- 6 Secretum licet revelare in aliquibus ca-
sibus, & n. 7. quid in testem adducto.

Postquam digressi sunt à consilio Decuriones & Consilarii obligantur tenere secretum eorum, quæ fuerunt gesta & practicata in consilio, ad quod tenentur ex vinculo juramenti, quod faciunt in ingressu officii, quod si violaverint sunt perjuri, & ex hoc incurrunt infamiam. † *l. si quis major. C. de transactionib.* & infamia repellit Decurionem à consilio, ut supra diximus, & Consilarii revelantes secreta Consilii possunt privari officio, per text. *in. c. 1. in quib. caus. feud. amit.* ubi text. dicit, quòd vassallus, qui revelat secreta domini privatur feudo, & est text. & ibi notat Bald. & Doct. *in cap. 1. in versic. credentias. de pace const.* & hoc maxime a si juravit, ut dicunt ibi Doctores a & præsumitur secretum revelatum in damnum † domini, nisi vassallus, vel qui tenetur celare, probet contrarium, vel aliter præsumatur ex qualitate personarum, prout distinguunt glos. & Doct. *in d. cap. 1. in quib. caus. feud. amit.* ubi Andr. de Ifernia ponit notabilem quæstionem & quotidianam, de eo, cui fuit revelatum secretum, & fuit sibi dictum, quòd secretum teneret, quod non potest revelare, si expressè non protestetur, quod sibi nihil dicatur, quia non in-

tendit tenere † secretum, & facit text. *in l. 1. §. si quis tabulas. ff. deposit.* & quod ibi tenet Alberic. de Rosat. & secretum dicitur quod Dominus vel Senatus volebat sciri, juxta illud, *nescit servus, quod facit Dominus suus*, Bald. *in dict. cap. 1. versic. credentias.* & in tantum est hoc verum, quòd revelantes secreta, vel consilia suæ civitatis, & detegentes privata mysteria suæ Potestatis, vel Præsidis tenentur pœnâ † falsi. *l. observandum ff. de offic. præsid. & l. si quis. §. transfuge. ff. de pœnis. l. omnes delictum. §. exploratores. ff. de re milit.* b nam b manifestare secreta, est quædam species † proditi-
tionis c ut ibi dicitur, & etiam 5 c sunt perjuri, ut supradictum est, & ex hoc dicit eleganter Joan. And. *in cap. literas. de presumptio.* quòd si in consilio fuit tractatum aliquid & Juratum tenere secretum, testis, qui vult hoc probare, aut est perjurus, aut falsarius, quod dictum refert Bald. *in l. nullum. C. de testib.* & dicunt Joan. Andr. & Domin. *in cap. si elect. de elect. in 6.* & dicit Andr. de Ifern. *in tit. quæ sint Regalia. versic. contrahentium. in 2. Additio. in fine.* quòd etiam revelans secreta privati, cui fidem spondit, dicitur proditor, *l. si quis aliquid. §. si quis instrui. ff. de pœnis.*

A D D I T I O.

[Ut dicunt ibi Doct.] Et refert Didac. Perez. *l. 21. tit. 3. lib. 2. ord. col. 384. & ex. l. 5. tit. 4. libr. 2. Recopil.* Domini de Regio consilio, & Relator eorum tenentur servare secretum eorum, quæ secretè in eodem consilio geruntur sub pœna privationis officii, & de iis Decurionibus secreta revelantibus agit etim Platea, *in Rubric. C. de decurion. lib. 10. & Avend. cap. 2. Prætorum, num. 25. in princip. lib. 1.* ubi inquit, proditorem esse illum †, qui secreta civitatis reve-

lat:

lat, & Cæpol. *conf. crim.* 39. num. 26. cum quatuor sequentibus, & sic habetur *Proverbiorum* 11. & transumptivè in *cap. quia ambulat in princ.* 5. *quest.* 5. qui ambulat fraudulenter revelat arcana, qui autem fidelis est celat amici commissum. Et de non revelando sermone occulto tractant Canonistæ in *cap. si sacerdos de offic. ord.* & in *cap. omnis utriusque sexus. de panit. & remiss.* & Montolonius, in *Promptuario juris.* verb. *Revelatio.* ubi describit aliquos casus ubi licet secreta revelare, & refert dictum Bart. propter quod inquit Bald. relatus per ipsum Montolonium animam Bart. fuisse damnatam. & in verbo *arcanum*, idem Montolonius refert quando possit quis in testem adductus revelare id quod sibi secretè dictum est.

b [De re milit.] Et tradit Alberic. in l. 1. §. *is qui deposita.* ff. *ad legem Cornel. de fals.* & vide l. 2. tit. 7. part. 7. & l. 16. tit. 19. pag. 3. & de revelante Regis secreta, vide l. 5. & 8. tit. 9. partit. 2. & ibi gloss.

c [Proditionis.] Ut in *glos.* 1. *istius capit.* diximus.

egredi civitatem, de quo articulo plura dixit Platea. in l. *duumvirum.* C. *de decurionibus.* lib. 10. & licet ista non practicerentur, non licet ea ignorare, quia possunt, quando casus occurrerit, prodesse.

A D D I T I O.

[Recedere de civitate.] Et sic inquit Bart. in l. 1. ff. *de decurionibus.* quod Decurio habitans in comitatu vel rure, cogitur redire ad civitatem, & facit etiam dictum Bald. secutum per Aviles c. 54. *prato. glo. Partiere. num. 2.* ubi inquit, quod ex hoc non possunt officia & correctorias acceptare extra civitatem, & jure optimo, quia & in conscientia cogendi ad hoc sunt, secundum quod resolvit Cordoua, in *sua Summa, de casis de conscientia, quest. 55. per totam.* Et vidi jam puniri in residentia Rectorem quemdam propter absentiam longam à civitate in officio quodam justitiæ: neque obstat l. 6. tit. 3. lib. 7. *Recop.* quæ solum videtur absenti Decurioni imponere poenam amissionis salarii temporis absentiae, quasi cum hac sola poena, lex illa videatur absentiam permittere, nam cum lex hæc punibilem reddat absentiam horum Rectorum, per consequens videtur prohibere eam, aliter enim non puniret, & sic ex longa & magna absentia debet crescere poena ultra amissionem salarii. Quapropter consulo Decurionibus absentiam magnam facere volentibus, ut cum licentia Principis recedant, ne culpari possint, pro negotiis tamen suæ civitatis missi ab ea sine poena aliqua abesse possunt.

CAPUT SECUNDUM.

Quod tenentur Decuriones residere in civitate.

SUMMARIUM.

- 1 Consiliarii non debent recedere à civitate sine licentia.
- 2 Decurio habitans in rure potest compelli redire in civitatem.
- 3 Decuriones non possunt acceptare officia extra civitatem.

Aliud etiam tenentur servare Decuriones, residentiam scilicet in civitate, text. est in l. *si quis Decurio.* la. 1. C. *de Decurionibus.* lib. 10. qui text. est notabilis secundum Bart. quod Consiliarii non debent recedere de civitate sine licentia aliàs puniuntur, sive velint recedere causâ legationis, sive suæ propriæ rei, nec etiam possunt acceptare aliquod officium extra terminos suæ civitatis. l. *curialis ultra terminos.* C. *de Decurionibus.* lib. 10. Idem de omnibus consiliariis Curia, nam non potest Consiliarius sine licentia superioris egredi terminos suæ civitatis, & facit quod dixi supra de tribunis, quibus non licebat, nec per horam

Azevedo de Curia Pisana.

CAPUT TERTIUM.

De privilegiis Decurionum.

SUMMARIUM.

- 1 Decuriones nostri temporis an gaudeant privilegio antiquorum saltem ut non torqueantur? & num. 5.
- 2 Consuetudo an valeat quod torqueantur? & num. 6.
- 3 Decuriones an excusentur à tributorum solutione?
- 4 Tabelliones etiam camera Regia non excusantur à tributis.

Poterant in hoc tractatu enumerari privilegia Decurionum, & consiliariorum civitatum, qui in eorum locum successerunt, sed quia omnia sunt recollecta

lecta per Azonem *in sua summa*, & per Bartol. & Plat. *in Rubrica C. de decurionib. lib. 10.* & per Lucam de Penna: & ideo ab inutili labore abstineo, sed restat videre, an consiliarii nostri temporis gaudeant iis privilegiis, maximè ut non torqueantur, & Gandinus, *in tract. de malefic. tit. de questio. & tormen. tenet* quod non gaudent; & idem tenet Odofredus, *in tract. de questio. qui dicit* quod ita vidit observari, & idem Alberic. *in l. Divo Marco. ff. de questio.* Sed isti Doct. loquuntur de consuetudine aliquorum locorum, quâ cessante consuetudine, certum est, quod gaudere debent hoc privilegio nè torqueantur, & hoc tenent Doct. ut dicit Salycet. *in d. l. Divo Marco. & Bald. in l. Decurio. C. de questio.* & magis potest intentari contra doctrinam Gandi. Odof. & Alberic. quod non valet consuetudo, quod Decuriones & consiliarii torqueantur, quia consuetudo per quam detrahitur dignitati alicujus non valet, & est corruptela, & non servanda; text. est notab. secundum Bartol. *in l. omnes. C. de decurionib. lib. 10.* & idem per illum text. tenet ibi Joan. de Platea.

A D D I T I O.

[Lucam de Penna.] Et Cœpola, *conf. crim. 39. num. 6. cum sequentib. aliquibus*, & Thom. Grammat. *deciso. 32. num. 3.* ponit aliud, quod non debet in tiremes vel fustibus condemnari.

[Non gaudent.] Sed an idem erit etiam quantum ad se eximendum à servitiis & tributis consuetis solvi ab hominibus non nobilibus, & de jure communi Bart. *in l. si quis. §. honorem ff. de muner. & honor.* & Guido Papæ, *decis. 398.* affirmativè assererent; quod gaudebant iis privilegiis tanquam nobiles, & idem sequebatur Boer. *decis. 246.* & idem in Juratis assererent. Angel. vero *in l. adiles. ff. de via pub. & glos. in d. §. honorem*, qui in aliis Codicibus pro lege habetur, & Lucas de Penna, *in l. 1. C. de immum. nemi. conf. lib. 10.* contrarium assererent, imò quod dicta exemptione non gauderent rectores ii, vel Jurati, & hæc secunda opinio est jam approbata *per l. 11. tit. 25. lib. 4. Recopil.* ubi diximus, & ibi idem disponitur circa tabelliones civitatum & populorum quorumlibet, imò & idem in tabellionibus cameræ & Regiæ vel Principis disponit *l. fin. tit. 14. lib. 6. Recopil.* Et in

criminalibus, inquit Cœpol. *d. conf. crim. 39. num. 17.* indistinctè esse de consuetudine ut Decuriones hodierni privilegio aliquo Decurionum antiquorum non gaudeant.

[De questio.] Doctores ii tantum differunt an torqueri possint Decuriones, & circa hoc idem quod Auctor hinc examinat latè Cœpola. *de conf. crim. 39. à num. 3. cum sequent. pluribus*; ubi *num. 22.* idem quod Odofredus & Alberic. tenet & asserit, & has opiniones refert Francisc. Brunus. *in tract. de iudiciis & tortura, in 4. quest. princ. qui in num. 20. & 21.* differit qui possint torqueri, & Clarus, *lib. 5. recep. sentent. q. 64. num. 20.*

[Joan. de Platea.] Et tenuit Brunus & relati ab eo, *in d. q. 4. num. 24.* & communem testatur clarus, ubi supra. *num. 16.* & Menes. *in l. 1. num. 9. C. de jur. & fac. ignor.* qui tamen si bene inspiciantur, loquuntur quoad illos, qui de jure nobilitatem acquirunt, ut sunt Doctores & Advocati, ii enim de jure verè nobiles sunt, ut diximus *in l. 8. & 9. tit. 7. lib. 1. Recopil. & in l. 1. tit. 16. lib. 2. Recopil.* & sic consuetudo ut ii torqueantur esset corruptela & non servanda, nos verò loquimur quoad Decuriones, in quibus non reperimus ita dispositum in jure sicut in Doctoribus & Advocatis. ideo nimirum si aliud in unis & non in aliis dicendum sit quoad consuetudinis validitatem. Et sic ubi vigeret consuetudo torquendi Decuriones in quibuslibet delictis per eos commissis, servanda foret, prout in Francia servari inquit Boer. *decis. 163. num. 7.* & Carolus à Grafallis, *lib. 1. Regal. Franc. Jure 7. pag. 110. cum sequent. in parvis*, & ubi dicta non adesset consuetudo, in criminibus aliquibus essent Decuriones torquendi, sicut & in eis torqueantur nobiles & Doctores & Advocati, & alii, qui de jure non forent torquendi, qualia sunt, crimina læsæ Majestatis. *l. de minore. 2. respons. ff. de questionib. l. nullus. C. ad legem Juliam majest. Aretin. in tract. maleficiorum, in verbo, che ay tradita la tua patria, in princip.* Proditio patriæ, civitatum, aut Principum, hisque affinia, *ex l. desertorem. §. iis qui ad hostes. & l. proditores, ff. de re milita.* Idem videtur in crimine simoniæ, teste glos. Majestatis. *in dict. l. nullus.* per textum *in l. si quemquam. C. de Episcopis & clericis.* ibi ad instar publici criminis, & læsæ

læſæ Majestatis accusatione proposita à gradu sacerdotii retrahatur : nec abſimile cenſetur in maleficis & Mathematicis atque aliis ſimilibus , de quibus loquitur lex , etſi excepta. *C. de malefic. & mathema.* Adde idem dicendum eſſe in crimini falſi. *l. ſi quis Decurio. C. de falſis.* Et idem in privato carcere. *l. 1. C. de priv. car.* quod intelligerem ut alibi diximus , quoties propter privatum carcerem qui mortis pœnam incurreret , & idem dicendum ſi in officio deliquit , *ex l. qualiter. C. de decurionib. lib. 10.* notat Tiraqueſ. *de pœnis temperandis, cauſa 58. num. 4.* & duorum poſtremorum meminit gloſſ. *in dict. l. & ſi excepta* , & Brunus , ubi ſupra *n. 24.* & Jodocus Damhouder , *in ſua practica crimin. cap. 41. num. 8. cum ſequent.* idem ego dicerem in omni alio delicto propter quod nobilis

gaudere non debet dignitate ſua , prout eſt in publico latrone , vel graſſatore , ut dicemus Deo volente *in l. 4. & 5. tit. 2. lib. 6. Recopilationis.* ut per Avend. *in dictionario, in verbo, Cavallero, & Covar. lib. 3. Variarum cap. 9. num. 4. & Simancas, de inſtit. cathol. tit. 65. num. 44. cum ſequent. aliquibus.* & Caſſan. *in conſuetud. Burgund. fol. 189. num. 5.* ubi allegat Felin. *in cap. Paſtoralis. in princ. de offic. deleg.* ponentem caſus in quibus perditur nobilitas , & vide etiam Afflictiſſis *deciſio. Neapol. fin. num. 23.* & iis expedita eſt curia Piſana. Sed quia conveniens erit aliqua addere capitula pro omnium complemento , ideò ego noviſſimè addo quartam partem huic Curie Piſanæ , & erit ejus liber quartus , & quarta pas.

LIBER QUARTUS

Noviter additus per Additionatorem.

CAPUT PRIMUM.

Quæ ſint de jure Reſtoribus prohibita ?

SUMMARIUM.

- 1 Expectativa officiorum de jure prohibita ſunt.
- 2 Pater & filius idem officium in concilio habere non poſſunt. Duo tamen, unus unum, alius aliud poſſunt, ut ibi.
- 3 Filius ſacerdotis an patris beneficium poſſit in Eccleſia obtinere, & quid ſi eſt differens?
- 4 Decurio quibus cum perſonis vivere non poteſt, à quibus recipere ſalarium?
- 5 Ab eſſe non dicitur cauſa Reip. qui cauſa proprii commodi abeſt, neque expenſas capere debet.
- 6 Alia prohibita Decurionibus proſequitur.

CUM in aliquibus ex Capitulis præcedentium librorum dictum ſit de pluribus, quæ Reſtoribus de jure ſunt commiſſa & permiſſa , nunc & conſequenter commodum erit videre , quæ ſint de jure eis prohibita. Et primo de jure pro hibentur expectativæ

officiorum † publicorum nondum vacantium, ut expreſſè probatur *ex l. 3. tit. 3. libr. 7. Recopil. l. 13. tit. 10. lib. 5. Recop.* Et ſic idem jam diſpoſitum reperimus in officiis ſecularibus, ſicut in Eccleſiaſticis beneficiis diſpoſitum erat , prout & aſſerebat Socinus , *conf. 53. incip. miror, quòd in præſenti, volum. 3. & Rebuff. in. 2. tomo, conſtitu. Franciæ, titu. ut beneficia antè vacat. artic. 1. glo. 2. optimè Corneus, Conſil. 45. Deum invocent. col. penult. & fin.* etiamſi talis expectativa eſſet incerti hominis prout *ex dict. l. 3.* probatur , contra Deci. *in l. fin. C. de pactis.* Diſtinguentem inter expectativam certi hominis, vel incerti, ut prima dari non poſſet, ſecunda verò ſic, contra quem in effectu cum Socin. tenuit glo. *fin. in l. 13. titu. 5. p. 5.* dum legem noſtram ad hoc allegat , & jure optimo, nè detur votum captandæ mortis , prout aliàs daretur , & hæc fuit etiam ratio prohibendi dictas expectati-

vas in beneficialibus, *ex. c. 1. & 2. concess. prabend. in sexto. & ex similibus juribus*, & ideo *ex. d. l. 3.* revocantur & annullantur omnes expectativæ; si quæ contra illius dispositionem concederentur, exceptis datis & concessis de Patre ad filium, in quibus amor naturalis nihil fœdum suspicari permittit, ut inquit text. in cap. cum in juventute. de præsumptionibus. Secundò prohibentur habere duo officia in eodem concilio *ex. l. 4. tit. 3. libr. 7. Recopil. de quo diximus in cap. 22. supra.* Tertio prohibentur unum & idem officium habere † in concilio pater & filius propter officiorum confusionem, & incommodum Reipubl. *ex. l. 5. tit. 3. libr. 7. Recopil.* Non tamen ex hoc prohibetur, quòd Pater & filius non possint habere duas Rectorias in eodem concilio diversas & distinctas, itaque Rectoria patris non sit illa, quæ est filii, neque illa quæ est filii sit illa quæ patris: & sic semel in facto respondi, & in hoc facto sic fuit provisum in concilio Placentino, ubi pater & filius diversas obtinent Rectorias. Pater enim & filius benè admittuntur in actu universitatis *ex l. illud. ff. quòd cujusque univer. nomi. notat Francisc. Marcus decis. Delphin. 630. n. 1.* nisi aliud sit statutum, ut ibi in Senatu Parisiensi inquit intellexisse, quòd pater & filius simul non admittuntur, nisi unus in absentia alterius, & in consilio Cardinalium idem dicit. Sic & licet filius non solum sacerdotis, sed & cujusslibet non sacerdotis ex fornicatione † tamen, & sic illegitimè natus, non possit habere beneficium patris, nec intitulari in Ecclesia in qua pater suus immediatè fuit intitulatus & beneficiatus, ut apparet *ex Decreto 15. Sacri concilii Tridentini de reformatione. Sessione 25.* ibi qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, & *ex cap. ad extirpandas, cum glos. fin. de fil. presbyt.* notat Rebuff. *in praxi benefic. tit. de dispens. super def. nat. nu. 37.* nè detur successio in Ecclesia Dei, aut in beneficiis, contra dispositiones. *cap. Apostolica 8. quest. 1. & cap. 1. de prabend. & cap. consuluit. de jure patronat. & cap. ad decorem. de institutionib. junctis positus per Rochum, de jure patrona. verbo honorificum. questione 18. num. 49.* potest tamen filius legitimus etiam sacerdotis & itidem vivo Patre habere aliud beneficium in Ecclesia, in qua pater

ejus est beneficiatus, licet non idem beneficium, secundum Calderinum *consil. 1. sub titul. de fil. presbyt. Dec. in cap. inter ceteras. num. 4. de rescrip. Bernard. Diaz, in pract. can. cap. 43. & est glos. dict. capit. Apostolica. 8. quæst. 1. & glos. fin. in capit. ad hac. & in capit. corem. in gl. 1. de fil. presbyt. & Franciscus Marcus, decisione Delphin. 630. n. 10 & 11.* Quarto prohibetur Rectoribus iis vivere cum iudice aliquo vel Rectore alio †, Alguazello, Jurato, vel qualibet alia persona habente votum in eodem concilio, sub pœna amissionis officii, & quòd votum suum non admittatur in eodem Concilio, secundum textum *in l. 9. tit. 3. libr. 7. Recopilationis.* & sic consulerem ego ut filius Rector civitatis insimul cum patre in eadem non viveret Domo. Itidem neque Rectores ii possunt vivere cum Prælato, vel milite aliquo illius civitatis, aut populi cum salario, ratione, aut quitatione aliqua, vel subsidio directè, vel indirectè publicè aut secretè percipiendis, sub pœna amissionis officii, aut officiorum à Rege habitorum sine alia declaratione, etiamsi talia officia sint annalia, prout *l. 10. titulo. 3. libro. 7. Recopilationis* statuitur, nisi aliud de licentia Principis sit permissum cum derogatione dictarum legum, prout sæpe fit & vidi licentias super his. Quintò prohibetur Rectoribus iis officia Dardanorum exercere, *ex. l. 20. titulo. 3. libr. 7. Recopilationis.* imò & cujusslibet mercantiæ, negotiationis aut lucri esset prohibitio facienda, ut diximus *in l. 25. titulo. 7. libro 3. Recopilationis.* & nunc iterum dico & repeto, maxima enim ex contraria permissione inconvenientia resultant & damna, quæ si nota fuissent Regi nostro, aut ejus supremo Consilio, non dubito, quin remedium adhiberetur circa hæc. Sextò prohibetur Rectoribus iis, nè pro negotiis suæ civitatis aut populi curiam, vel cancellariam, vel alium locum adeant, ubi propria habent negotia, sub pœna solvendi salarium duplatum civitati illi & populo, pro quo curiam vel locum alium adivit, & illud tantumdem cameræ Regiæ, ut probatur *in l. 21. titulo 3. libr. 7. Recopilationis.* non enim videtur verè causâ Reipubl. qui causâ proprii commodi in legatione est. *l. non verè & l. Reipubl. causa ff. ex quib. caus. ma. not. gloss. penult. in capitul. 2. de*

2. *de privileg. in sexto*, neque debet capere expensas, qui pro negotiis propriis curiam adivit, secundum *glos. penult. in capit. ut praterit. de elect. in sexto*. imò & committit delictum legatus Regis, vel provinciæ, si dum in legatione est, libellum pro se præsentavit; ex *Angel. consil. 319*. Septimò illi, qui ÷ reassumpserunt primam tonsuram, prohibentur esse Rectores civitatum, *ex l. 3. tit. 4. lib. 1.* ubi diximus. Octavò non possunt esse Advocati in causis coram eis pendentibus, secundum *text. in l. 31. tit. 16. lib. 2. Recop. & in lib. 2.* supra eod. diximus & retulimus aliqua. Nonò debent abstinere ab emptione horum officiorum in locis ubi per vota conferuntur, secundum *text. in l. 7. & 8. tit. 2. lib. 7. Recop.* de quo *in hoc lib. 4.* dicemus. Decimò prohibentur esse fidejussores correctorum, aut aliorum officialium justitiæ, *ex l. 13. tit. 5. lib. 3. Recopil.* ubi dixi. Undecimò prohibentur habere partiales ad populum inquietandum, neque ab eis dona recipere possunt, secundum *text. in l. 6. tit. 14. lib. 8. Recopil.* sub pœnis ibidem descriptis. Duodecimò non debent impedire prosecutionem litium suæ civitatis, vel populi & bonorum ejus subpœnis de quibus *in l. 7. tit. 5. lib. 7. Recopil.* Decimotertiò prohibentur occupare aut tenere bona, terras vel defensas & loca publica suæ civitatis & populi, ubi officia exercent, secundum *textum in l. 3. 4. & 5. tit. 7. Recopil.* Item non possunt esse conductores, fidejussores, vel laudatores reddituum Regiorum, vel priorum suæ civitatis & populi, neque vicariarum ejus per se, neque per interpositas personas sub pœna privationis officii & quartæ partis bonorum per tertias partes dividendorum inter fiscum, denunciatores, & judicem, & quòd sic jurent in principio officii, aliter ejus possessionem non adipiscantur, secundum *text. in l. 3. tit. 5. lib. 7. Recopil. & l. 4. 9. tit. 10. lib. 9. Recopil.* not. *Avent. c. 12. Prat. n. 13. versic. octavum est, lib. 2.* hæc & alia, si quæ reperiuntur, prohibentur Rectoribus civitatum, ac populorum, ad quæ advertere debent, nè fortè inconsideratè pœnas aliquas incurrant, & quòd est principalis nè conscientias onerent.

Qualiter & in quos sint Rectoriæ renuntiandæ, & Rectoriarum capienda possessio?

SUMMARIUM.

- 1 *Renuntiatio officii est ad concedentem dirigenda.*
- 2 *Viginti dies vitæ renunciantis debent esse impleri & n. 6. & de momento ad momentum currunt.*
- 3 *Dictio, post, quando significet actum captum, vel finitum? & num 4. ubi num. 5. infertur ad statutum sonum campanæ requirens.*
- 4 *Intellectus capiendus est per quem actus valeat & non pereat, & n. 7.*

ET pro introductione hujus capituli sciendum est ad concedentem, & sic ad Regem esse renuntiationem dirigendam, ÷ ut ipse dignetur renuntiationem admittere, & titulum novum in favorem illius, cui renuntiat concedere, ex *text. in l. 5. tit. 4. lib. 7. Recopil. ibi, Ante nos*, non enim potest officium resignari, nisi coram concedente, secundum *Rebuff. in prax. benef. tit. de resig. expres. num. 14. pag. 476. in fin.* & tunc titulus antiquus ab ipso rectore renuntiante habitus debet, ut rumpatur, cum ipsa renuntiatione coram ipso Rege præsentari, secundum *text. in l. 6. in fin. d. tit. 4. lib. 7. Recopilationis*, quo scito dicendum est & notandum, officia omnia Rectoriæ, tabellionatus & similia renuntiarum posse per illos, quibus Rex concessit, quocumque tempore, sive in vita, sive in mortis articulo, & validas esse tales renuntiationes, etiamsi talia officia sint de officiis augmentatis, secundum *text. in l. 14. tit. 3. lib. 7. Recopilationis*. Dum tamen renuntians vivat viginti dies postquam talem annuerit renuntiationem, aliter enim provideri non posset, secundum *text. in l. 4. tit. 4. lib. 7. Recopilationis*. & debent esse ii viginti dies completi, neque sufficeret trigesimum tetigisse diem ÷, imò & dies tutus termini non computaretur in termino, sed de momento ad momentum ÷ sunt computandi, secundum *Gometium Leon, in centuria informationum juris. capit. 22. num. 5. & sequentibus*. & hoc denotant verba illius *l. 4. ibi*

4. *ibi, No vale si no viviere veynete dias despues que otorgare la tal renunciacion,* ponderando dictionem illam, *Despues,* Latinè, *post, postquam, vel posteaquam,* quarum quidem dictionum natura ea est, quòd ubicumque adjiciuntur alicui actui successivo, qui ad sui perfectionem non habet terminum præfinitum, significant actum † coeptum, sed non finitum, & sic si dicat statutum, quòd si quis fuerit inventus post sonum Campanæ, quod pœna duplicetur, tunc sufficit, quòd sit incepta sonatio † campanæ propter vim illius dictionis, *post,* adjectæ actui successivo, ita Bartholom. Socin. l. 2. §. *creditum.* ff. *si cert. pet. num. 6.* sed si actus ille successivus, cui adjicitur aliqua dictarum dictionum, habet terminum præfinitum, ut in nostro casu, tunc inspicitur finis actus, & requiritur ejus implementum, secundùm Barto. & omnes, *in dict. §. creditum.* præsertim cum de jure sit, quòd termini currunt de momento ad momentum, ac proinde sit necesse ultimum diem † perfectè integrumque adimplessè numerando, ut dixi de momento ad momentum, secundùm Bartolum, Paulum, & omnes *in l. prima ff. si quis cautio.* per textum expressum per ipsos allegatum *in l. 3. §. minorem. ff. de minoribus.* & sic in nostris terminis, tenuit Rebuff. l. 2. §. *cujusque diei. versic. idem dicemus pagin. 29. ff. de verborum significatione.* Gometius *in regul. cancel. de infir. resign. quest. 37.* relatus & secutus per Gometium Leon, ubi supra num. 6. qui *in num. 7.* tenet, quòd dies ipse renuntiationis factæ non computatur in termino horum viginti dierum, quòd declarandum esse mihi videtur, ut non totus dies renuntiationis computetur, sed quòd ab illo momento, quo renuntiavit, computatio fiat, cum supra ipsemet Gometius Leon, concluderit de momento ad momentum hos viginti dies currere, & sic si hora diei non apponatur, in dubio totius illius diei renuntiationis habebitur consideratio, ut totus in termino computetur cum dicta l. 4. non loquatur per dictionem, *à,* vel *ab,* quæ exclusiva est illius diei, prout loquitur Gometius *in dicta questione 37.* & dicitio illa, *post, dict. l. 3.* cursum diei immediatè post renuntiationem considerasse videtur, *ibi, Despues que otorgare la tal renunciacion,*

& cum de illo momento non constet, meritò quòd totus computetur: item quia semper debemus capere intellectum illum per quem † valeat, & non pereat actus, *ex l. quoties, ff. de reb. dub.* quæ quidem præsumptio per quæ actus sustinetur, solet prævalere in præsumptionibus, ut per Bal. & alios *in l. cum in testamento. §. hac verba. ff. de hered. inst. & not. Alciat. de præsump. Reg. 1. præf. 30. n. 6. & Reg. 3. præf. 34. n. 5.* & hoc præsertim in odiosis, prout est perdere officium; tunc enim in meliorem partem debet præsumi, quæ quidem melior pars consistit in extinctione odii, ut in aliud propositum inquit idem Alciat. *in d. præsump. 34. n. 13.* & sic mihi, sub saniori consilio videtur tenendum. Sed si de momento factæ renuntiationis constaret, tunc utique ab illo momento dies computaretur. Cum qua quidem renuntiatione & cum titulo antiquo debet pars illa in cujus favorem renuntiatio facta est, se præsentare intra triginta dies à die renuntiationis numerandos coram Rege, aliter enim renuntiatio illa est nulla, secundùm tex. juncto ejus summario *in l. 4. tit. 4. lib. 7. Recop.* Ex qua notandum est, quòd si aliter fiat, licet illa renuntiatio non valeat, poterit tamen renuntians ex aliis renuntiationibus in eum post factis, vel faciendis se juvare si in tempore legitimo factæ sint & presentatæ. Item notandum, quòd multoties ille, in cujus favorem renuntiat, nè fortè labantur illi triginta dies vitæ renuntiantis assignati præsentationi, solet se intra viginti dies vitæ renuntiantis præsentare, & tunc non exploditur præsentatio, sed admittitur potius & titulus novus expeditur, ut eidetur statim possessio officii constituto prius, quòd renuntians vixit per illos viginti dies, cum quo quidem novo titulo debet provi- sus se præsentare in concilio civitatis, vel populi coram correctore & aliis Rectoribus intra sexaginta dies à die concessionis tituli numerandos, & petere possessionem illius officii & capere, & ea uti sub privationis officii pœna, ut apparet *ex l. fin. tit. 4. lib. 7. Recop.* & amplius non debet pati, quòd illo officio utatur renuntians. Et quoniam circa hæc plurimæ solebant fraudes fieri in damnum Regii patrimonii, novâ pragmaticâ fuit provisum de remedio ut fraudes istæ deinceps cessarent, quæ quidem

quidem sanctio & nova constitutio cum
præ manibus non habeatur, eò quòd
in Regia Recop. nondum est inserta,
libuit eam, ut omnibus nota sit, pro com-
plemento istius capituli inferere de ver-
bo ad verbum, in hunc modum.

DON, Philippe por la gracia de
Dios, Rey de Castilla, de Leon,
de Aragon, de las dos Sicilias, de
Hierusalem, de Portugal, de Na-
varra, de Granada, de Toledo, de
Valencia, de Galizia, de Mallorca,
de Sevilla, de Cerdeña, de Cordova,
de Corcega, de Murcia, de Jaen,
de los Algarves, de Algezira, de
Gibraltar, de las Islas de Canaria,
de las Indias Orientales, y Occiden-
tales, y tierra firme del mar Cceano,
Archiduque de Austria, Duque de
Borgoña, de Brabante, y Milan,
Conde de Aspurg, de Flandres y de
Tyrol, y de Barcelona, Señor de
Vizcaya y de Molina, &c. Al Sere-
nissimo Principe Don Philippe, nues-
tro muy caro, y muy amado hijo, y
a los infantes, Perlados, Duques,
Marqueses, Condes, y ricos hombres,
Priores de las ordenes, Comendadores,
y sub comendadores, y a los del nuestro
consejo, Presidentes, y Oydores de las
nuestras audiencias, Alcades, Algua-
ziles de la nuestra casa, y corte, y
Chancillerias, y a todos los Corregido-
res, Assistentes, Governadores, Alcal-
des mayores, y ordinarios, Alguazi-
les merinos, Prebostes, y otras quales-
quier nuestras justicias y personas de
qualquier estado, preeminencia, o dig-
nidad que sean, así a los que agora son,
como a los que seran de aqui adelante,
y a cada uno de vos, salud y gracia.
Sepades que la experencia ha mostrado,
que lo que se halla determinado por le-
yes de nuestros Reynos, quanto a las
renunciaciones de aquellos officios que
son renunciabiles, no ha bastado, ni
basta, para que se dexen de procurar,
y hazer algunas cosas contra nuestra

intencion, y en grande daño de nues-
tra preeminencia y patrimonio Real,
y del bien publico destes nuestros Rey-
nos, porque como quier que así es, que
por ellas esta dispuesto que no valga la
renunciacion, si no viviere veynete dias
el que renuncia despues de otorgada lo
renunciacion, y que la persona en cuyo
favor el tal officio se renunciare, se pre-
sente ante nos con la renunciacion, y
suplicacion dentro de treyneta dias, y
que dentro de sesenta despues que nos le
uvieremos dado la provision de merced
del dicho officio, la presente en el conce-
jo de la tal ciudad, villa o lugar don-
de fuere el tal officio, y tome la posses-
sion del. No ha bastado lo así proveydo,
para estorvar los dichos daños è incon-
venientes, porque con no estar determi-
nado tiempo, para sacar los titulos de
los dichos officios, algunas personas los
vienen a sacar muchos dias, y meses,
y aun años, despues de aver hecho
las renunciaciones, y presentaciones
dellas ante nos. Los quales no se les
podian dexar de despachar, en vir-
tud de las dichas presentaciones, y
renunciaciones, que tanto tiempo an-
tes tenian hechas y guardadas, avien-
do vivido los veynete dias, y por tal
termino, y camino asseguravan los
dichos officios contra nuestra inten-
cion, y patrimonio Real, y bien pu-
blico, haziendolos herenditarios, como
los otros bienes que tienen, y posséen. Y
queriendo proveer, y remediar lo su-
sodicho, y la desorden que en ello ha
avido, como cosa que tanto importa
a nuestro servicio, y al bien de la
cosa publica, y que cessen los dichos
daños è inconvenientes, y que estos
no passen, ni vayan mas adelante,
visto, y tratado por los del nuestro
consejo, y con nos consultado; Fue
accordado que deviamos mandar dar
esta nuestra carta: La qual queremos
que aya fuerça de ley y pragmática,

bien así, como si fuesse hecha y publicada en cortes. Por la qual ordenamos, y mandamos, que qualquier persona que renunciare qualquier officio de los que son renunciabiles, aya de sacar, y saque el titulo del, dentro de noventa dias despues de hecha ante nos la presentacion de la renunciacion del tal officio: los quales passados las dichas renunciacion y presentacion, sean en sí ningunas, y no se pueda usar, ni use de aquellas. Y declaramos, que por lo contenido en esta nuestra ley, y pragmática, no se entiende que se haze novedad alguna, cerca de los dichos veynete dias que ha de vivir el que renuncia, ni cerca de los treynta de la presentacion ante nos; ni de los sesenta en el consejo, ni de la possession que se ha de tomar del dicho officio. Lo qual mandamos guardays, y cumplays, y executeys, y hagais guardar, y cumplir, y executar sí, y segun de suso se contiene, y declara: y contra el tenor y forma dello, no vays ni passeys, ni consintays yr ni passar, agora ni en tiempo alguno, ni por alguna manera. Y porque lo suso dicho venga a noticia de todos, y ninguno pueda pretender ignorancia que esta nuestra carta sea pregonada publicamente en esta nuestra corte. Lo qual queremos se guarde, cumpla, y execute, en esta nuestra corte, passados treynta dias, y fuera della, passados noventa dias, despues de la publicacion desta nuestra ley, y pragmática. E los unos ni los otros, no fagades, ni faganende al, so pena de la nuestra merced, y de cinquenta mil maravedis para la nuestra camara. Dada en Aranjuez a nue dias del mes de mayo, de mil, y quinientos, y ochenta, y tres annos.

T O E L R E Y.

El Conde de Barajas. El Licenciado Fuenmayor. El Licenciado Juan Tho-

mas. El Doctor Don Yñigo de Cardenas Capata. El Licenciado Don Pedro Portocarrero. El Licenciado Don Fernando Niño de Guavara.

Yo Antonio de Erasso, Secretario de su Magestad Catholica, la fize por su mandado.

Registrada, Alonso de Vergara Pecellin, Chanciller Alonso de Vergara Pecellin.

EN la Villa de Madrid, a diez y ocho dias del mes de Junio, de mil quinientos ochenta, y tres años, delante de palacio, y casa real de su Magestad, y a la puerta de Guadalajara, de la dicha Villa, donde es el comercio, y trato de los mercaderes, y oficiales, estando presentes, el Licenciado Alvar Garcia de Toledo, y Licenciado Tejada, y Doctor Don Alonso Agreda, y Licenciado Juan de Valladares Sarmiento, Alcaldes de la casa y corte de su Magestad, se publico la ley, y pragmática desta otra parte contenida, con trompetas y atabales, por pregoneros publicos altas e intelligibles voces, a lo qual fueron presentes, Ribera, y Herrera, Diego Garcia, alguaziles de la casa, y corte de su Magestad, y otras muchas personas.

Juan Gallo de Andrada.

CAPUT TERTIUM.

An Concilium, vel universitas possit delinquere, & accusari?

S U M M A R I U M.

- 1 Collegium secundum veritatem non est aliud à singulis de collegio, secundum verò fictionem sic.
- 2 Collegium & universitas est quadam persona ficta.
- 3 Statuto stante quòd compromissum fiat inter personas, non fiet si lis est cum universitate.
- 4 Delictum in omittendo cadit in universitatem.
- 5 Delictum in faciendo quomodo cadat in universitatem?
- 6 Quid probandum, ut dicatur universitatem prescribere.
- 7 Civitas si carens sufficiente presidio alicui se

cui se subiciat Principis, an excusetur?
 8 *Innocentes civitatis an tenebuntur pro collecta imposta pro pena delicti à civitate commissi.*

FT in hujus capituli materia sciendum est, quòd secundum veritatem non est aliud collegium à singulis de collegio, sed secundum juris fictionem aliud collegium †, aliud singuli, ut 12. *quæst. 1. qui manumittitur, & cap. novit. de iis quæ s. à prelat. unde collegium, seu universitas est quædam persona ficta † & repræsentata. l. mortuo. ff. de fidejusso. & in d. cap. novit, ubi dicitur, quòd Episcopus & canonici faciunt unum corpus, quòd quidem non est verum, sed fictum & repræsentatum. Et sic dicebat Roma. *consil. 670.* & alii relati per Menochium, *de arbit. jud. casu 183. num. 16.* quòd stante statuto †, quòd inter personas fiat compromissum, non habet locum quoties lis est cum universitate, & sic propriè universitas, seu collegium capitulumvè delinquere non possunt, neque accusari, quia non habent verum corpus, sed propriè delinquent singuli, & singulares de universitate; habetur tamen istud corpus pro vero quoad multos juris effectus. Undè est considerandum, quòd quoddam est delictum consistens in omittendo, & illud benè † cadit in universitatem, loquendo tamen secundum illam juris fictionem, ut *l. jubemus. C. de sacrosanctis ecclesiis.* & sic contra universitatem præscribitur ratione negligentie, & facit quòd not. *in c. de illis. de cond. appof.* Quoddam est verò delictum consistens in faciendo, † & in tali delicto est considerandum, quòd propriè concernit ipsam universitatem, ita quòd non singulos, ut facere iniqua statuta, collectas seu dacia illicita imponere & similia; ista enim non possunt ad singulos adaptari, sed ad ipsam universitatem, unde in istis ipsa universitas delinquere potest ut *in authent. nulla communitas, & in authent. cassa. C. de sacrosanct. eccl. cap. gravem. & cap. noverit. de sentent. excommunicationis.* Quædam verò sunt delicta, quæ propriè non cadunt in ipsam universitatem, ut dolus, homicidium, & similia, & talia delicta potest universitas aliis demandare, vel ex post facto rata habere, & in iis civitas delinquere potest, & delinquendo obligatur & tenetur, ex text. *in l. metum. §. animadvertendum. ff. quòd metus causâ. id-*
 Azevedo de Curia Pisana.*

que verum est & procedit, quoties omnes de collegio, capitulo vel universitate communicato consilio, & præcedente deliberatione deliquerunt, tunc enim omnes de capitulo tenentur, nisi illi, qui expressè contradixerunt, prout contradixit Joseph ab Arimathia, in conciliabulo facto contra Christum JESUM Dominum nostrum, isti enim contradictores non tenebuntur, dum tamen dicto, vel facto contradicant, secus verò si tacerent, nam tunc idem esset, ac si consensissent, in actu, & delicto habente causam successivam, ut est guerra, dissensio, & patriæ destructio, & ut de contradictionibus constet, sint contradictores diligentes ut in actis describantur: & hæc tunc procedunt quoties simul congregati sciverint, & consenserint tacite vel expressè, secundum Octavianum, *in decisione Pedemon. 39. num. 3.* & ita animadvertit ibidem esse articulandum & probandum, sicut & ut universitas præscribere possit, requiritur quòd proberetur, quòd ex mandato ipsius universitatis legitime congregatæ † possedisse & præscripsisse œconomos suos & syndicos; aliter enim mandatum ab universitate dari non posset, ut optimè per Bellonum, *consilio 49. num. 7. & 8.* Si verò non communicato consilio & deliberatione habita & congregato ad hoc consilio delinquerent, tunc utique non puniretur collegium, universitas, vel capitulum, sed illi tantum, qui delictum commisissent, ista est Bart. doctrina *in l. aut facta. §. fin. column. fin. ff. de pœnis.* ad quem in iis semper & quotidie recurrimus, & non est obliviscenda ejus doctrina secundum Jasonem *in l. civitas. num. 2. ff. si certam petatur.* ubi allegat plures cum sequentes, & Anchar. singulariter *consil. 158. ex narratis in facto. versic. præterea ut dicatur.* & communiter est hæc doctrina approbata, secundum relatos per Julium Clarum, *in lib. 5. præct. crimin. §. si. quæst. 16. num. 7. & 8.* & Curti. Juni. relatus per Villalobos, *in Ærario commun. opin. verbo, Universitas. vel collegium,* & secundum hæc potest puniri & accusari universitas, collegium, vel capitulum, & quomodo tunc punietur, vide optimè per Clarum, ubi supra. *num. 9.* quem referre sufficiet, quia secundum qualitatem delicti commissi punienda est universitas, collegium, vel capitulum, & secundum hæc refert Jas. *in dict. l. civitas,* casus in fa-

7 **Et** contingantia accisos. Et an si civitas, quæ præsidio sufficiente caret †, se potentiori alicui Principi coacta subjecit, à crimine rebellionis sit excusata, vide Petrum Pekium, in regul. in argumentum. num. 1. & 2. de regul. juris in sexto, ubi alia in ista materia dicit, de quibus & actum est latè, & optimè per Octavianum in decisio. Pedemont. 138. per totam. Et pro complemento hujus capituli sciendum est quod quando universitati ratione alicujus delicti commissi imponitur aliqua pœna pecuniaria; pro qua solvenda imponenda esset collecta, tunc innocentes contribuere † non tenentur, ut per eundem Octavianum decis. 90. num. 9. ubi & in dicta decisione alia de dictis refert.

CAPUT QUARTUM.

An injuria facta uni de concilio, collegio, aut capitulo censeatur toti collegio aut capitulo facta, ita ut agere possit contra injuriantem?

SUMMARIUM.

- 1 Collegium, capitulum, vel universitas possunt accusare delinquentes contra eam.
- 2 Injuria facta uni de collegio, ipsi collegio & capitulo censeatur facta.
- 3 Universitas Domino ac patri comparatur.
- 4 Patri receptanti filium bannitum parciatur, & universitati receptanti civem bannitum.
- 5 Canis honoratur respectu domini & sic Decurio propter universitatem & concilium, cui præest honorandus.
- 6 Collegio, capitulo, vel universitati competit criminalis actio sive in ejus contumelia fiat injuria, sive non, & num. 12.
- 7 Injuria facta socio itineris censeatur consocio facta.
- 8 Injuria facta Curiali Regis ad Regem spectat.
- 9 Injuria facta uni fratri alteri fratri fit, & toti familia; & num. 10.
- 11 Quilibet de familia an admittatur ad accusandum propter injuriam uni de familia factam.

Pro cujus Capituli introductione sciendum est, quod concilium, collegium, capitulum, seu universitas potest † acculare delinquentes contra eam,

vel bona sua subripientes; nam accusandi edictum prohibitorium est, & ideo omnis ille accusare potest, qui in jure non reperitur prohibitus, ex text. in l. qui accusare. ff. de edendo. ex l. 2. tit. 1. part. 7. & ideo cum injuria civi, aut cuidam de collegio facta est, ipsi collegio † aut universitati facta censeatur. text. in l. Decuriones. C. de questionibus. notat Jacob. de Belloviso, in sua pract. jud. 3. chart. column. prima. & Hippolyt. consil. 115. num. 14. Suarez, allegat. 76. vers. tertio. & Cassan. in consuet. Burgund. Rubrica prima. §. septimo. L'amende. num. 41. fol. 78. universitas enim Domino † comparatur, secundum Oldrad. consil. 366. an ex delicto, Guido Papæ, decis. 464. per textum in l. de jure ff. ad municipal. & l. generaliter. C. de decurionibus. lib. 10. Imo & patri comparatur, si Baldo credimus, consilio 283. visa inquisitione contra commune, lib. 1. colum. 3. ubi sicut patri bannitum filium receptanti parciatur, ita & civitati civem † bannitum receptanti, argument. l. ultima. ff. de receptat. & facit text. in cap. grand. de suppl. negl. pralat. in sexto. ubi idem honor debetur Viceregi, sicut Regi, & inde sumptum est Proverbium, honoratur canis respectu Domini, & sic Decurio † propter universitatem & concilium, cui præest, honorandus est, & eum contemnens contemnit Concilium Patrem, & Dominum, nam & ut habetur Lucæ c. 10. Qui vos recipit, me recipit & qui vos contemnit, me contemnit. 21. distinct. cap. in novo. fit & sequitur ex supradictis, ut ipsi universitati, collegio, vel capitulo competat criminalis actio †, sive in ejus 6 contumeliam & contemtum facta fuerit particulari universitatis, & Decurioni, sive non fuerit injuria, ex Bartol. doctrina in l. 1. in fine. ff. de injuriis. civilis etiam ad æstimationem contumelie, si in civitatis, aut collegii contumeliam factam esse probetur, non verò alias, secundum Bartolum ibidem, & Oldrad. & Guidonem ubi supra. & Aymon. Cravet. consilio 45. num. 1. lib. 1. idque fundatur ex doctrina gloss. in l. item apud Labconem ff. de injuriis. §. si quis. dicentis, quod injuria facta uni ex sociis itineris, censeatur † alteri consocio facta, quam se- 7 quitur Thom. Grammaticus decisio 25. num. 2. & facta uni consorti dicitur facta omnibus consortibus, text. & ibi Doctores in l. lex Cornelia. in princ. ff. de injuriis. Bart. in l. cum scimus. C. de agricol.

agricol. & censit. lib. 11. & Hippolyt. alios allegans consil. 31. num. 16. & 68. num. 2. 3. & 4. & sic injuria facta curiali Domini Regis spectat ad Dominum Regem †, & facta legatis ad eum pertinet, cujus legatione funguntur, secundum gl. in cap. cum olim. Magister. de offic. dele. notat Afflict. in const. Sicil. Rub. 32. §. 1. n. 3. lib. 3. fol. 129. nisi talis Regis officialis sit injuriatus à suis inimicis particulari odio, sive ipsi erant inimici ante administrationem officii sive durante officio fiant inimici culpa ipsius officialis, quia eis injuriam fecit, nam tunc offensores ejus non punientur tanquam offendentes officialem Regis, sed tanquam de injuria facta privatae personae secundum Afflictis, ubi supra. §. 2. num. 3. fol. 129. sic & injuria uni fratri facta, censetur & alteri † fratri facta, secundum Octavianum. decisione Pedemon. 15. num. 6. & generaliter injuria facta uni de cognatione, cassata, & familia censetur † facta omnibus illis de cassata, familia, & cognatione, secundum glossam Bartol. & omnes in dict. l. lex Cornelia. ff. de injuriis. Fab. in §. sed si. Inst. de actionib. Alberic. in l. prima. num. 7. unde vi, & in Rubrica numer. 1. C. de Senatuscons. Claud. & in §. sancimus. in authent. de incestis nupt. ibi, nocuerit autem, & generi. l. non tantum. ff. de appellationib. Bartol. in dict. l. cum scimus. num. 4. Alexand. cons. 24. num. 19. lib. 2. & cons. 2. num. 8. lib. 7. Hippolyt. dict. cons. 68. num. 4. Decius cons. 686. num. 17. Jal. l. de pupillo. §. si quis ipsi. col. nona, ff. de novi oper. nuntia. Cravet. consilio 119. n. 1. volum. primo. l. secunda. tit. 1. part. 7. ad finem. l. 6. tit. secundo. lib. 4. fori, ibi por causa que al el hiziesse, o a otro de su parte, & Tiraquel. de minor. pœnis, causa 51. num. 68. cum tribus sequentibus. ubi allegat hos & alios, & Sanctum Thomam, ita tenentes, & neminem usque adhuc vidi in hoc contradicentem, & tradit Octavia. in decisione Pedemont. 104. num. 3. & Menochius, de arbitrar. jud. lib. 3. casu 262. ubi tractat usque ad quatum gradum consanguinitatis censeatur injuriatus consanguineus. Ex quo inquirunt ipsi, quod consanguineus in tali causa non potest esse testis, ut & inquit Clarus, in pract. crimin. lib. 5. §. fin. quest. 24. num. 12. Sed an admittetur ad accusandum in tali casu quilibet ex consanguineis & de cassata, & familia †, dubii juris est, nam Additio Bartol. in l.

transigere. num. 18. C. de transactionibus. inquit, quod non admittetur, eò quod non habemus legem, quod si fiat ibi injuria, aliis etiam agnatis detur actio injuriarum, & quod speciale est in patre, ex l. sed si unius. §. filio. ff. de injuriis. & quod dicta l. Cornelia loquitur quoad potestatem judicandi & cognoscendi, Bartol. tamen in eadem l. transigere. n. 18. contrarium videtur decidere, imò quod actio detur injuriarum, & idem Bartolus in l. lex Cornelia. in princ. prope finem. ff. de injuriis. censuit civilem non competere, ut quæ non alii, quam ei, cujus potestati injuriam passus subicitur, competat, ut l. 1. in fine ejusdem tit. criminalem verò ei competere, quamvis privatum sit crimen, quæ Bartoli sententia probari videtur jure nostro Regio, in l. 2. ad finem tit. 1. part. 7. juncta l. nona. §. 9. ejusdem part. 7. nam prædicta l. 2. accusationem permittit criminalem, ob injuriam consanguineo existenti in quarto gradu illatam; lex autem nona civilem ei tantum competere statuit, cujus in potestate est is, cui injuria facta est, & sic sunt istæ leges expressæ pro ista Bartoli opinione. Inter has tamen opiniones desumi potest concordia juridica meo videri, & secundum quam in practica posset ista secunda Bart. opinio practicari, scilicet, quod procedat quoties injuria, quæ inferitur, in fugillationem generis redundaret, veluti si me ex infamato genere quis dixerit esse, quia in specie nimirum si singulis de genere injuria facta esse videatur, & quod cui libet actio competat, ut adnotavit Faber, in §. sed si in fine. Inst. de injuriis. Secus verò si injuria facta esset specialis illius, qui eam passus est, puta si vocatur latro, illegitimus, vel proditor, aut simile quid, tunc enim quia illi specialissime injuria facta est, nimirum si alius de cognatione non admittatur ad accusandum, nisi solum pater injuriati, habens illum sub potestate sua, & ita procedit prima opinio Additionatoris Bartoli, & sic & eodem modo tunc universitas, concilium, collegium, vel capitulum † admitteretur ad accusandum, quoties injuria uni de collegio, aut capitulo facta redundaret in opprobrium totius collegii, secus verò si tantum in opprobrium collegæ, aut Decurionis, de quo latius in casus contingentia examen facies, quoniam usque nunc nondum vidi ca-

sum in terminis, neque judicialem determinationem, licet supradicta vera mihi videantur, de quibus late tractavit, licet non resolutivè Matienço, *in dialogo relatoris, tertia parte, cap. 55. num. 11. cum sequentibus*, quæ omnia hic inferui, ut omnia junctim & præ manibus habeantur.

CAPUT QUINTUM.

An Concilium, Universitas, vel Capitulum possint votum aliquod facere?

SUMMARIUM.

- 1 Concilium potest votum facere & adstringere ad illud successores, & num. 5.
- 2 Concilium & Respub. perpetuò præsumuntur durare.
- 3 Hæres jurantis an adstringatur perjuria? & num. 4.

ET in hac quæstione intrepidè tenendum est, universitatem, collegium, vel capitulum votum Deo vel Beatissimæ Mariæ, aut sanctis aliquibus facere posse & obligari ex eo, dum tamen fiat congregato † concilio, & ad hoc vocato ex dictis *in cap. 3. supra isto lib. 4.* & tunc etiam successores adstricti sunt votum illud adimplere, quia civitas, aut Respubl. concilium & capitulum perpetuò præsumuntur durare † secundum text. *in l. an usufructus ff. de usufruct. & quemad. quis utatur*, & qui nascuntur, & qui de novo veniunt idem constituunt concilium & capitulum, ut *l. proponebatur ff. de jud. & text. in l. 5. tit. 15. part. 2. ubi glo. Son vivos not. Innocent. in capit. Abbate sancti Sylvani de verborum signific. & elegantissimè Capitiis, decisione Neap. 1. & Aviles c. 19. prator. verbo, Privilegios n. 3. fol. 186.* quòd ad eò verum est, quòd sunt, qui dicunt, quòd hæres jurantis votum aut aliquam pactionem afficitur pœna perjuria, sicut prædecessor † suus afficeretur, ut voluit Angel. & Thom. Parpal. n. 96. *in l. si quis major. C. de transactio. ubi Menes. n. 50.* eos refert, & rationem assignat, scilicet, quòd hæres ac defunctus una & eadem persona reputantur, & idem tenuit Paul. Castr. relatus per Curt. Juni n. 24. *in d. l. si quis major*, nihilominus tamen id non

est tenendum, sed potius, quòd hæredes jurantis non afficiuntur perjuri pœnâ, etiamsi juramento defuncti contraveniant, licet compelli possint ad implementum ejus, eò quòd juramentum † defuncti non ligat animam hæredis, secundum Afflictis, *decisione 37. num. fi. & Avend. cap. 27. Pratorum 12. lib. 2. & Paulus Ant. Delbe. 3. in singularibus Doctorum, sing. 14. fol. 995.* & plures referens Sebast. Med. *in tract. mors omnia solvit. p. 2. conclusio 58. num. 169.* & concivis noster Doctor Gutierrez, *in repet. Authen. Sacramenta puberum. n. 16. cum tribus sequen. & tenet Meneses in d. l. si quis major. n. 49. cum duobus sequen.* Et quia juramentum ex parte jurantis est personale, ex cap. veritatis, & ibi Doct. extra, *de jure jurand. Parisius cons. 92. num. 40. volum. 4.* & declarat sic Anto. Massa Galleus, *in tract. de forma obl. camera. part. quest. 1. n. 3. cum sequent. aliquib.* Et sic universitas, concilium, vel capitulum voventes pro se & successoribus suis † in collegio & capitulo illo, obligant tales successores collegii, capituli & concilii ad observantiam voti vel juramenti, quia idem est collegium & capitulum, & universitas, licet pœnis perjuria non ligentur etiamsi sint hæredes ipsorum jurantium.

CAPUT SEXTUM.

De autoritate Concilii & ejus potestate.

SUMMARIUM.

- 1 Concilium Decurionum habet jurisdictionem, quoties quis spoliatur per judicem.
- 2 Socius par in jurisdictione ea utetur ad revocandum malè & violenter factum à socio.
- 3 Concilium in criminalibus recusato judice ordinario cognoscit.
- 4 Concilium cognoscit in gradu appellationis in causis, certa summa.
- 5 Auditores Regii ne super minimis se involvant super eis cognoscit concilium.
- 6 Papa cognoscere non vult super causa parva.
- 7 Tutor aut curator non exigens rem pupilli, in qua multum expenderetur & plus quam valor rei, excusatur.
- 8 Quantitas pro specie reddi non debet, & num. 9. 10. & 11. practica liquia

- liquidandi valorem speciei.
- 12 Pars potest petere minorem summam ad fundandam Decurionum jurisdictionem remittendo residuum.
 - 13 Concilium Decurionum an cognoscat in causis decem mille morapetitorum fisco applicatorum?
 - 14 Concilium non cognoscit per appellationem à sententia exilii.
 - 15 Condemnatione quantitatis facta pro specie perditâ, an si appareat species reddenda sit?
 - 16 Appellatio in rebus minimis admittitur.
 - 17 Sententia lata in majori summa an valeat in minori? & num. 20. & 21.
 - 18 Actus judicandi est individuus.
 - 19 Datio in solutum vitatur si res pro majori summa quam debeat, detur.
 - 20 Decretum judicis est individuum.
 - 22 Sententia lata ultra summam judicantis neque in vim pacti valet.
 - 23 Summa nummorum debita an possit dividi, ut appellationi ad consistorium locus detur.
 - 24 Separatio debiti invito reo fieri non potest, & n. 25. quod iudex ex officio id potest impedire.
 - 25 Valor rei si crevit pendente secunda instantia an Decuriones cognoscant? & num. 26. & ibi n. 27. causa ut in majori summa cognoscant.
 - 28 Decuriones ii an cognoscent super sententia confessi, & num. 29.
 - 30 Decuriones an cognoscant super majori summa partibus non contradicentibus?
 - 31 Taciturnitas multum operatur in jure.
 - 32 Prorogatio jurisdictionis in appellationis instantia fieri non potest, & num. 33. declaratur singulariter.
 - 34 Declaratur lex si quis ex aliena. ff. de judic.
 - 35 Limitatur lex nostra in aliquibus casibus, & n. 36. 37. & 38.
 - 39 Sententia si contineat plura capitula, quibus capitulis junctis exceditur meta nostri text. appellabitur ad consistorium, & num. 40. quid si sub uno capitulo plures res continentur, & num. 41. quid si sunt plures socii illius debiti.
 - 42 Coacervatio summarum non est faciendâ ad impediendam jurisdictionem.
 - 43 Condemnatus in centum pro duobus delictis pro quolibet eorum in quinquaginta non dicitur in centum condemnatus.
 - 44 Connexa que dicantur?
 - 45 Quantitas cause non ex libello sed ex sententia consideratur.
 - 46 Judices superiores tenentur causam decem mille morapetitorum in appellationis gradu inferioribus remittere.
 - 47 Appellatio de corrigendam iniquitatem sententia interponitur, & duobus num. sequentibus.
 - 50 Appellatio non suffugium, sed refugium debet esse.
 - 51 Appellans injuste, mortaliter peccat, cum declaratione, & n. 52.
 - 53 Judicem gravare quando dicitur.
 - 54 Decuriones adiri non possunt per viam nullitatis principaliter intentate.
 - 55 Clausula, salvo jure nullitatis, impedit cognosci super nullitate per iudices appellationis.
 - 56 Advocatorum quorundam error refutatur.
 - 57 Appellatione proposita & non ante currit tempus eam prosequendi.
 - 58 Tempus assignatum à jure in dubio est continuum.
 - 59 Tempora constituta ad appellationem que?
 - 61 Concilium quibus in casibus habet jurisdictionem?
 - 62 Innovatio juris antiqui Decurionibus appellationem deferentis ubi iudex appellationum non erat signatus.
 - 63 Practica procedendi per Decuriones in nostra legis casu.
 - 64 Testimoniales littera petuntur per appellantem.
 - 65 Factum à commissariis concilii est ac si à toto concilio factum esset.
 - 66 Decurio si dimittat Decurionatum, poterit in causa ei ut Decurioni commissa procedere.
 - 67 Successio non datur in Decurionatu.
 - 68 Decuriones electas in iudices an possit pars appellans recusare?
 - 69 Decurionis absentia si alius Decurio eligatur an primus revertens jurisdictionem exercebit.
 - 70 Concilio toto recusato quid fiet?
 - 71 Decuriones adjuncti ordinario ordinarii sunt.
 - 72 Decurionum non jurantium in concilio sententia an erit nulla?
 - 73 Juramentum Decurionis precedentis obligat ejus successorem in jurisdictione illa.
 - 74 Iudex ordinarius processum in appellatione prosequitur licet sine adjunctis Decurionibus sententiare non possit.
 - 75 Terminus à lege datus censetur peremptorius

- torius & lapsus ejus habet vim expressa prohibitionis.
- 76 Testes an examinari possint lapsis triginta diebus?
- 77 Lapsu triginta dierum nostri text. censetur conclusum.
- 78 Litis contestatio non requiritur in instantia appellationis
- 79 Capitula nova à deductis in prima instantia diversa non examinabuntur in secunda.
- 80 Libellum vel actionem deductam in prima instantia non licet in secunda mutare.
- 81 Acta prima instantia an in secunda sit exhibenda.
- 82 Terminus triginta dierum nostri text. non potest prorogari etiam cum partium consensu.
- 83 Minor non restituitur adversus lapsum dictorum triginta dierum, & num. 95.
- 84 Jurant partes de calumnia lapsis triginta diebus, & num. 131.
- 85 Jurare compelluntur partes & declarare de calumnia post conclusum in causa.
- 86 Exceptio nulla potest allegari lapsis triginta diebus nostra legis.
- 87 Facto adversarii si quis impediatur causam finire in termino, datur ei tantumdem tempus.
- 88 Testibus absentibus in partibus remotis an possit prorogari, vel currat tempus nostra legis?
- 89 Executione facta si contractus allegetur usurarius, quid fiet?
- 90 Appellans debet libellum gravaminum in tempore opportuno allegare.
- 91 Appellatus an possit praevenire appellantem?
- 92 Testis deberet examinari lapsa termino si aliter appellantis justitia periret.
- 93 Triginta dies nostra legis à die interposita appellationis currunt.
- 94 Decurionum sententia lata lapsa termino ad sentiendum assignato nulla est.
- 96 Decuriones qua cautela utentur si processum foras miserunt & labitur terminus sentiendi.
- 97 Sententia lata, pronuntio prout in tali concilio continetur, an valeat?
- 98 Actum facere sufficit licet inutilem ad evitandam penam.
- 99 Decuriones ordinarii iudices sunt.
- 100 Nullitas non censetur remota per remotionem appellationis vel supplicationis.
- 101 Citanda an sint partes ad sententiam Decurionum? & n. 102.
- 103 Judex ad quem, potest reformare sententiam iudicis à quo.
- 104 Judex appellationis non solum debet pronuntiare bene appellare, sed & condemnare actorem non probantem
- 105 Judex appellationis debet de se quantitatem condemnationis, à iudice à quo non fuit declarata.
- 106 Judex appellationis debet appellationem desertam pronuntiare si deserta sit.
- 107 Appellatio habet quatuor naturas.
- 108 Decuriones pro causa determinanda an teneantur peritum consulere? n. 109. & 110. quid in alio iudice imperito, & num. 111. an sit lata aliter sententia nulla.
- 112 Consuetudo valet, ut imperitus iudex peritum consulat.
- 113 Judex qui tenetur requirere consilium periti an teneatur illud sequi? num. 114. & 116.
115. Declaratur dictum Abbatis.
- 117 Decuriones imperiti an teneantur de malo consilio sui assessoris? & num. 118. an ipse assessor tenebitur eis?
- 119 Pœna apposita ob lesionem partis alicujus ipsimet parti laesa applicatur.
- 120 Pœna, ut ob negligentiam incurratur, requiritur monitio & requisitio, & numer. 121. an ter debeat monitio fieri.
- 122 Decuriones soli an incurrant pœnam ob non determinatam causam in termino an & iudex ordinarius itidem?
- 123 Decurionum quilibet an incurrant pœnam ob negligentiam determinata causa an pro aliquibus partibus? & num. 124. cum sequente, an uno solvente totam pœnam repetet ab alio dimidiam?
- 126 Pœna eatenus debetur quatenus cum interesse concurrat, & num. 127. Dictio ultra inclusiva est. n. 128.
- 129 Partes an possint ex decem diebus ad sentiendum assignatis aliquem diem capere pro probationibus suis?
- 130 Consultor non est in culpa si sibi non detur processum interminum.
- 132 Libellus gravaminum an sit parti appellata notificandus sub desertionis Pœna? & num. 133.
- 134 Intimatio si fiat iudicis autoritate venditori pro evictione, an requiratur notificatio libelli?
- 135 Dies dati à lege si sint elapsi absque eo quod

ed quoddam actor poebet, an sit reus absolvendus diffinitive, an vero ab observatione iudicii?

139 Sententia lata per Decuriones lapsa termino decem dierum eis ad sententiandum assignatorum nulla est.

137 Rescriptum impetratum, ut post desertionem appellationis quis audiatur nihil valet & illud impetrans infamis iudicatur.

ET licet in lib. 2. cap. 18. supra plura circa hæc dixerit Author, & nos ibidem remisimus ad dicta in lib. 4. Recopilationis, in locis ordinariis ibidem per nos relatis, tamen quia lectura nostra super dicto libro 4. nondum typis excusa est, quamvis ex Regii Senatus Decreto licentia nobis concessa sit imprimendi eam, & adhuc facultas Impressorum Regni non suppetit ad hæc, ita quod fortassis impressio dicta dilabitur, parum tamen, & ut perfectè in hac Curia Pisana omnia scitu digna habeantur præ manibus: ideò decrevi hîc supra dicta mea scripta inferere, & in publicum proferre brevitate qua potero circa id quod per leges nostras Regias Decurionibus iis est attributa potestas iudicandi, circa quod reperio tres causas jurisdictionis descriptas & ipsis attributas consiliis Decurionum.

¶ PRIMA causa est extex. in l. 2. tit. 13. de la restitucion de los despojados lib. 4. Recopilationis. qua quidem lege disponitur, quod si iudex aliquis ordinarius loci de facto & absque citatione aliquem spoliaverit re sua etiam virtute alicujus Regii mandati restituendus est in possessione illius rei, à qua spoliatus fuit per alios iudices illiusmet loci intra triduum, qui si negligentes fuerint, concilium civitatis lapsis illis tribus diebus restituet spoliatum, & est notabilis & singularis dispositio, quâ quidem malè utuntur Decuriones, & negligentes sunt in ejus executione, cum deberent eam ad unguem servare, & processit ejus dispositio in odium violentiæ, propter quod odium, socius, par in jurisdictione, poterit revocare malefactum & violenter à socio, ut in cap. grave de offic. ordin. & in hoc casu non habet locum dispositio tex. in l. una de offic. consul. ut in proposito inquit Avend. cap. primo pratorum, num 30. versic. nona causa lib. 1. ubi & alios casus

Azevedo de Curia Pisana.

describit, in quibus concilium habet jurisdictionem in n. 31. versic. quod facit, intelligit hoc & bene quoties iudex spoliat, secus si pars aliqua spoliaret, nam tunc concilium civitatis adiri non posset, sed ad iudicem recurrendum est, & ab eo ad Regem & ejus cancellarias, alia in materia istius legis secundæ ibidem super ea latissimè examinavimus, quæ quidem quia extra propositum nostrum sunt missa facimus, ibidem aliquando videbuntur. ¶ Secunda verò causa jurisdictionis concilii civitatis, est in casu l. 1. tit. 16. de las recusaciones de los juezes ordinarios y delegados. lib. 4. Recopil. videlicet quoties iudex ordinarius loci in causis criminalibus per aliquam ex partibus recusatur † & itidem alii officiales 3 ejus & ministri justitiæ recusantur, tunc enim aditur Concilium civitatis, quod secundum tenorem dictæ legis Regiæ nominat duos Decuriones ipsius Concilii in iudices associatos ipsius iudicis recusari, & ii cum ipso iudice recusato jurant justitiam ministrare in causa illa, & insimul in ea procedunt. Qui quidem Decuriones consultorem litterarum & advocatum aliquem assumunt, cum quo & ejus consilio formant responsiones & acta causæ & sententiam, & pronuntiant insimul cum ipso iudice recusato, qui quidem iudex recusatus si in sententia discordat à sententia Decurionum, sententia ipsorum de Regimiento de jure exequenda est tanquam à majori parte prolata, cum duo sint iudices, & quilibet eorum in solidum jurisdictionem habeat, nam ordinarii sunt, ut infra dicitur, & in alio loco hujus libri diximus, maximè si benigniorem sententiam, quam iudex recusatus, proferant, prout à communiter accidentibus proferre solent, neque tunc esset necesse occurrere ad superiorem pro declarando, quænam harum sententiarum exequenda foret, imò iudices ipsi de Regimiento, si auderent, possent exequi sententiam suam, si pars, contra quam profertur, ab ea non appellaret, prout audivi in hac Placentina civitate temporibus antiquis fuisse factum, sed quia jam hæc non audent facere, & forsitan sapienter causâ vitandi scandali, servatur, id quod inquit Didac. Perez, hic colum. 965. & Avend. capit 23. Pratorum, numer. 14. lib. 2. prat. scilicet, quod unaquæque pars, quæ aggravatur aliquâ dictarum sententiarum, appellat ab ea, & superiores

O decla-

deklarant; quænam sit illarum servanda, qui quidem superiores benigniorem solent amplecti sententiam, dum tamen alia non sit juri conformior, nam tunc superiores, id quod justius est & juri conformius exequi jubent; & sic vidi jam non semel fieri, & hoc quoad secundam causam sufficit, ut ad tertiam, quæ largiorem tractatum requirit deveniamus, & quæ quotidie in judiciis & Palatiis versatur.

¶ Quæ quidem tertia causa est per modum appellationis, † *ex l. 7. tit. 18. de las appellaciones libr. 4. Recopil.* scilicet in causis civilibus valoris & æstimationis decem mille morapetitorum, & minoris summæ; in iis enim consistorium civitatis appellatur & non ad Regias cancellarias in locis, ubi ita consuetum est fieri, *ex dict. l. 7. cujus legis dispositio processit, nè partes pro minimis rebus vel parvis quantitatibus expensas magnas faciant, ita ut plus in expensis consumeretur si ad cancellariam appellaretur, quàm esset valor & æstimatio causæ principalis, itidemque ne Regii auditores super minimis † se se involvant, & impediunt, ut probat tex. in cap. anteriorum. §. illud 2. quæst. 6. & text. in authen. de appellationib. & intra quæ tempora. §. illud.* quam rationem ad dictam l. Regiam assignat Avend. *cap. 5. pratorum num. 2. versic. & ex eadem radice, libr. 1. & his de causis statuitur in l. cum post sententiam. C. de appellationib.* Judicem appellationis debere causam delegare præsidi provinciæ, si causa talis mediocris sit, & magna distantia Regionis, de qua lege agit Felin. *in capit. nonnulli colum. 1. & 2. ad rescript. & Sapia, in l. Imperium num. 59. ff. de jurisd. omn. judic. & ex hoc inquit Anchar. relatus & secutus per Rebuf. in concord. Regni Francia titul. de frivol. appellat. §. si quis verò gloss. 1. pag. 224.*

9 *in mediocri impressione;* quòd si causa † est parva, non debet Papa de illa ad eum devoluta per appellationem cognoscere in Curia propter difficultatem itineris, & magnitudinem expensarum, imò si appelletur ad Curiam, in tali casu non potest pars invita cogi causam prosequi in Curia, sed debet impetrari delegatus in partibus, prout communem testatur Præpositus *in cap. qua fronte n. 8. de appellat. & ideò cum nuntium & Papæ legatum in Hispania habeamus, ad eum appellandum est, & causa per eum com-*

mittenda in partibus, alias ad Senatum appellatur in Francia tanquam ab abusu, secundum Rebuf. ubi supra & gloss. *in pragm. Sanctione, tomo 2. titul. de causis. §. si verò, gloss. committatur, & in Hispania nostra per viam de fuerça poterit adiri Regium concilium.* Ex quibus inolevimos in terris Dominorum, quòd si appellatur à sententia ordinarii ad minimum, petitur à Domino ut causam committat alicui bono viro in loco partium peragendam usque ad conclusionem in causa, & ea conclusa remittatur ipsi Domino in camera sua determinanda, idque ex decisione text. *in l. mediterranea C. de ann. & tribut. lib. 10. comprobatur, & ex traditis per Doct. in c. de appellationibus extra de apeellat. & sic inquit Bart. in d. l. mediterranea.* quòd tutor aut curator non exigens debitum pupilli, cujus debiti exactio esset carior ipsa forte principali, non tenetur illud solvere pupillo †, prout & tenet Baeça, *de decima tut. 7 cap. 2. num. 111. & Jas. in l. curatoris num 3. C. de pact.* quibus dispositio dictæ legis Regiæ in iis Decurionibus præbentis jurisdictionem justissima redditur. Quæ quidem lex cum in practica quotidie habeatur, verba ejus commentabimur in præsentiarum, ut omnibus nota sint ea, quæ quotidie in dubium vertuntur in hujus legis declarationem. Et tenor dictæ legis talis est.

Ley 7. Que las appellaciones de diez mil maravedis, y dende abaxo, vayan a los Regimientos.

ORdenamos que la sententia diffinitiva que fuere dada, y pronunciada por los nuestros Alcades, y juezes de las ciudades, villas, y lugares de nuestros Reynos, que fuere de quantia ^a de diez mil maravedis ^b, o dende ay uso, la condenation della ^c, sin las costas; que en tal caso no se pueda interponer appellacion ante nós ^d, dñi para nuestro consejo, y Oydores, otros juezes de la nuestra corte,

corte, y chancilleria, ni los jue-
 zes de quien se appelle, sean
 tenidos de la otorgar, ni la o-
 torguen^e, so pena de las costas;
 pero si qualquier de las partes
 litigantes se sintiere agraviada^f
 de la tal sententia, que pueda
 g h appellar^g della, hasta cinco dias^h,
 del dia que se diere la sententia,
 i y viniere a su noticiaⁱ, para
 k ante el consejo^k, justicia, y
 oficiales de la ciudad de la ju-
 risdiction donde el juez dio la
 sententia en los lugares, y par-
 tes do las appellaciones acos-
 tumbran yr^l al Regimiento:
 y mandamos que el processo
 passe ante el escrivano ante quien
 passó en la primera instancia,
 m el qual lleve luego^m el proces-
 so original a los juezes que
 fueren nombrados, los quales
 el dicho concejo elija, nom-
 brando entre ellos dos buenas
 n personasⁿ, los quales en uno
 con el juez que dio la senten-
 cia, hagan juramento* que
 a todo su leal poder, y enten-
 der, juzgaràn aquel pleyto bien,
 o y fielmente, y ante ellos^o el
 apelante sea tenido de con-
 p cluyr el pleyto^p, y ante el mis-
 mo escrivano, dentro de treyn-
 q ta dias^q, dende el dia que pas-
 r sare el quinto dia^r, en que se
 pudo appellar, y presentar: y
 despues dentro de otros diez
 s dias^s primeros siguientes, los
 tres dichos Alcaldes diputa-
 dos, ô los dos dellos si los tres
 t no se conformaren^t, den, y
 v pronuncien sententia^v en el di-

cho pleyto, confirmando, ô re-
 vocando, añadiendo, ô men-
 guando^x la primera sententia,^x
 como hallaren que se deve de
 hazer: y lo que estos ansí deter-
 minaren sea firme y executado
 por la justicia ordinaria, y no
 aya, ni se reciba appellacion, ni
 suplicacion^y para ante nos, ni
 para nuestra audiencia, ni pa-
 ra ante otro juez alguno. Y esto
 se entienda^z si la ciudad, villa,^z
 ô lugar donde esto acaesciere,
 estuviere mas de ocho leguas le-
 xos de las nuestras chancillerias,
 pero que si estuviere ocho le-
 guas, ô menos, que vayan a
 ellas los tales pleytos por appe-
 lacion, segun se usa, y acos-
 tumbra. Y mandamos al conje-
 do esto acaesciere, que lue-
 go que por el apelante fuere
 requerido dentro de los dichos
 cinco dias^{aa}, nombren los di-
 chos dos diputados, so pena
 de diez mil maravedis a cada
 uno, y de privacion^{bb} de los^{bb}
 dichos officios: y mandamos al
 dicho juez è a los otros dos
 diputados, que dentro de los
 dichos diez dias despues de pas-
 sados los treynta determinen la
 dicha causa^{cc}, so pena de diez^{cc}
 mil maravedis, y las costas pa-
 ra la parte^{dd} que sobre ello le^{dd}
 requiriere^{cc}, los quales, exe-
 cuten luego el Corregidor, ô
 justicia del pueblo, so pena que
 no lo haziendo, lo paguen con
 el quatro tanto^{ff}, y se le pon-
 ga por capitulo en la residen-
 cia: y que de mas desto pa-

gg guen^{ss} a la dicha parte la cantidad de lo que montare en la causa principal porque se apela: è si la parte que se sintiere agraviada no hiziere sus diligencias, por manera que dentro de los dichos diez dias^{hh} se pueda ver, y determinar el pleyto: mandamos que dende en adelante la sentencia que de firme y passada en cosa juzgadaⁱⁱ: y mandamos a los dichos juezes, que despues de dada la dicha sentencia è pronunciada en Regimiento^{kk} la executen luego^{ll} sin dilacion alguna, so pena que incurran^{mm} en pena de veynte mil maravedis, la tercia parte para nuestra camara, y la otra para el denunciador, y la otra para los pobres de la carcel del lugar do succedere.

a **I** Bi, [*De quantitate.*] Ergo non super specie, nam cum lex hæc Regia de quantitate loquatur, speciem exclusisse videtur, etiam si æstimatio speciei non excederet summam & taxam nostri text: 8 quantitas enim pro specie ꝛ reddi non debet neque potest, secundum Bart. in l. 2. §. *mutui. num. 20. & 21. ff. si cert. pet.* & de specie ad quantitatem & è contra non rectè inferitur, *argum. l. si convenerit. la 2.* & ibi notat Bart. *ff. de pign. actio.* & hac de causa de specie ad quantitatem non admittitur compensatio partibus invitis, neque è contra, *ex d. l. si convenerit.* & text. in l. 21. tit. 14. part. 5. ubi glos. fin. limitat, & per consequens videtur dicendum text. nostrum loquentem de quantitate non locum habere in specie dicti valoris decem mille morapetinorum, nihilominus tamen contrarium est tenendum, imò quòd appellatio à nostra lege concessa habeat locum à sententia condemnatoria ꝛ alicujus speciei non excedentis valorem decem mille morapetinorum, quoniam militat tunc eadem ratio, & sic eadem debet dispositio militare, lexque nostra tanquam

expensarum & litium restrictiva favorabilis est, & ideò amplianda, non verò coarctanda, & quia appellatione quantitatis species etiam venit ꝛ *l. quisquis, de legat. 3.* & ibi Bart. & in l. 1. *oppositione. 1. C. de actio. & oblig.* & in Specul. tit. *de fruct. & interesse. §. 6. versic. hoc item. num. 3.* & sic text. noster de quantitate loquens & in specie similitudo valoris & æstimationis locum habere dicendus est, & sic in originali antiquo à quo lex nostra desumpta est teste Aviles, in *forma Judicium syndicatus, cap. 49. verbo, Condemnar. num. 3. fol. 289.* appositum erat etiam verbum, *Estimacion.* scilicet, *de quantitate, o estimacion,* quòd ultimum verbum, cum superfluum fortassis Recopilatori videretur, verbum enim, *Quantitate,* ad æstimationem speciei etiam refertur, omissum est in contextura nostra. Item quia si super specie litigatur, si in effectu species hæc ad quantitatem redacta, non est majoris valoris decem mille morapetinorum, nimirum si idem in tali specie, quòd in quantitate dicendum sit, par est enim quid esse de per se, vel per relationem ad aliud, & sic videmus practica communi receptum, ut & in specie sicut in quantitate appelletur ad Consistorium si species nihil ultra æstimari possit quam decem mille morapetinis, & ideò cum à tali sententia super specie lata appellatur ad Consistorium in termino appellanti constituto est per eum verificandum, quòd valor illius speciei in sententia contentæ non excedit summam nostri text. aliter enim se non iudices Decuriones pronuntiabunt, & appellantem in expensis condemnabunt, quoniam cum hæc summa decem mille morapetinorum sit fundamentum jurisdictionis, oportet ut de ea constet, juxta tradita per Alexand. in l. *ex quacunque num. 16. ff. quis in jus vocan. non ier. & consil. 1. num. 8. volum. 5.* Curt. Jun. *consil. 124. num. 6.* & sic liquidabis in secunda instantia summam & valorem ꝛ speciei si forte in prima non est liquidatum, vel pars petens non se contentum fecerit specie petita, vel decem mille morapetinis pro ea, potest enim pars petere minorem invito contrario summam, remittendo tamen residuum non verò suspendendo ꝛ petitionem residui, secundum Bartolum in l. *edit. n. 6. colum. 3. ad finem.* de edendo relatum, & secutum per Didacum Perez in l. 6. tit. 16. *glos. fin. in fine. lib. 3. Ordinam. colum.*

colum. 1298. *in fine.* idque ex communi stylo & practica advocatorum usque ad sententiam in prima instantia ferendam, fieri potest & protestari : neque huic mea opin. obstabit doctrina illa Bartoli, *in dict. §. mutui.* quoniam in mutuo speciale est ut in eadem specie reddatur, & Neò non potest species pro quantitate reitui, sicut & in compensatione, est itidem ut de specie ad quantitatem non fiat, & nos in præsentī difficultate non tractamus de mutuo, neque de compensatione, sed de considerando valore rei petite ad jurisdictionis cognitionem, & ideo nihil obest species an quantitas petatur in propositum nostræ legis Regiæ. Uterius notandum est, quod cum text. noster generaliter loquatur, & de sententia super quantitate lata, quod quamvis quantitas illa fisco sit appellata † per legem aut per sententiam adhuc licet appellare ad Consistorium, si condemnatio non excedit metam, & summam nostri text. quoniam civilis causa hæc est, eò quod pecuniaria tantum pœna est imposita, & ideo iudex de criminalibus causis cognoscens non cognoscet de ea, secundum Rotam antiquiorem. 10. de appellat. relatum & secutam per Menochium *de arbitrar. judic. libr. 1. questione. 82. num. 4. ex l. quod ad statum ff. de panis.* probante solam sententiam spectandam esse, non verò criminis genus, quemadmodum & lex nostra solam condemnationem considerandam affirmat, non verò petitionem & formam ejus, & hoc si reus ipse, non verò actor appellet, quoniam si actor appellaret, eò quod in sententia non fuit reo imposita pœna corporalis, non posset reus tunc ad Consistorium appellare, sed si actor consentiat, reus verò appellat à condemnatione contra eum facta, pecuniaria tantum quantumcunque fisco applicetur ad Consistorium appellare poterit si summam nostri text. non excedat talis condemnatio, ex dictis & ex text. nostro condemnationem tantum modò considerandam jubente, & de quantitate mentionem faciente, & quia jam hodie legibus Partitarum attentis causa illa criminalis judicatur, in qua pœna corporalis venit imponenda, non verò si pecuniaria etiam fisco applicata, prout *in l. 8. titul. 18. libr. 4. Recopilationis.* latè diximus, & hæc opinio ratione & jure fulcitur, verumtamen quia lex nostra jurisdictionem hanc conciliis civitatum concedit

ubi sic consuetum est fieri, in locis ubi consuetum est cognosci in similibus condemnationibus pecuniariis fisco applicatis decem mille morapetitorum per Decuriones civitatum per hanc viam appellationis, prout audivi solitum & consuetum in concilio civitatis Salmanticensis, in illis servabitur talis consuetudo, in aliis vero locis & conciliis ubi dicta non adest consuetudo non cognoscetur in causis decem mille morapetitorum fisco applicatorum. Item notandum est, quod cum text. noster de quantitate vel re æstimabili loquatur, non procedet quoties per sententiam condemnatur quis in exilio etiam parvi temporis †, quoniam exilium æstimari non potest, & ita utitur & practicatur quotidie, nam quamvis exilium non reputetur quid corporale, & ideo condemnandus in exilium sub fidejussoribus relaxatur secundum textum *in l. 2. tit. 19. libr. 8. infra,* ubi dicemus alia, quoad terminos tamen nostri text. ut appellari possit à sententia exilii ad consistorium, est quid inæstimabile, & ideo de tali sententia exilii non appellatur ad consistorium. Quid tamen si pro specie debita eò quod perdita est, fiat condemnatio in quantitate & post appareat species, † an sufficiet speciem reddere, vide decisionem Tolosanam 206. & ibi additio.

Ibi [*Diez mil maravedis.*] Jure antiquo Authenticorum usque ad decem libras erat quantitas hæc, ut in *Authentic. de appellationibus, & intra qua tempora. §. illud & capit. anteriorum. secunda questione. 6.* & jure nostro Regio antea erat summa trium mille morapetitorum, & post aucta fuit ad sex mille, ut patet ex glossatore Salmantino in præsentī, & post supervenit lex nostra ad decem usque mille summam hanc augens, ex quibus & præmaximè ex text. nostro probari videtur appellationem in rebus minimis esse admittendam †, idque ex text. *in l. 9. titul. 19. libr. 3. Recopilationis.* clarius statutum reperimus, dum ibidem à quatuor centum morapetitorum condemnatione appellatio denegatur, quasi abinde supra permittatur, per textum illum & *l. 9. titul. 18. libr. 4. Recopilationis.* & jure civili & canonico idem statutum asserbat Decius *in cap. de appellationibus extra de appellat.* contra communem ibi per eum assertam, de jure civili in minimis non appellari, & nisi minima hæc dixeris

dixeris esse verificanda juxta dict. l. nonam tit. 19. lib. 3. Recopilationis. ad quatuorcentum morapetinos, jus hoc civile correctum remanebit, prout post hæc novissimè vidi assertum per Olanum in concordia Antinomiarum juris civilis & Regii littera A. num. 132. Quæstio tamen est in propositum horum verborum quid si iudices ii judicaverint super quindecim mille morapetinis, an valebit eorum sententia in decem mille, & in hoc † Bald. in l. 1. C. si adversus rem judic. relatus & secutus per Lanfranc. in capit. quoniam contra tit. de interlocutio. & appellat. num. 35. ad finem. tenent in nullo valere talem sententiam, quia actus judicandi † est individuus l. in hoc judicio. ff. famil. ercisc. & l. quadam mulier. eod. tit. l. Aufredi. quæst. 215. in decis. suis, & sic res data in solutum pro majori quantitate quam esset debita, in totum vitatur talis datio † in solutum, ex text. ibi notante Decio, in l. cum amplius in princ. ff. de regul. jur. & l. si non forem. §. si centum. ff. de cond. indeb. & sequitur Bart. & Bald. relati per Dec. in d. l. cum amplius. num. 1. ubi inquit hanc conclusionem benè procedere in Decreto judicis, quia individuum † est, prout notat Bald. in l. certi conditio. §. quoniam. ff. si cert. pet. ex quibus inquit Didac. Perez in præfenti, sub l. 6. tit. 16. lib. 3. Ordin. colum. 1297. versic. dubitari prætereà vidi, quòd si plures litigaverunt coram iudice Salmantino in causa valoris quatuordecim mille morapetinorum, quòd si ab hac causa ad Consistorium appellatur considerando eam respectu plurium sociorum, non verò in concreto, non valebit sententia lata per iudices consistorii super tali summa, eò quòd talis sententia fuit lata sub uno constructu verborum & in concreto, & sic separationem per appellationem à fociis interpositam non recipit, & sic in simili in nostra quæstione dicendum videtur cum Bald. in dict. l. 1. contrariam tamen sententiam imò quòd sententia lata super quindecim mille valeat in decem mille, tenet Specul. in tit. de sententia. §. justa num. 8. & ibi Joan. Andr. dicens sic determinatum in condemnatione quantitatis, quia dividua est, & idem Joan. Andr. in regul. ea qua fiunt. de reg. jur. in 6. refert Roman. consil. 66. viso. & Purpura. in l. si idem §. fin. ff. de jurisd. omn. judic. relati per Rebuff. in 1. tom. const. Francia. tit. de sentent. provis. art. 2. gl.

4. num. fin. inquit enim quod si iudex condemnat ad majorem summam, quam se extendat jurisdictionis sua, valebit sententia usque ad illam summam, usque ad quam cognoscere † poterat, quia utile per inutile vitari non debet. 9. utile de regul. jur. in 6. pro quo inquit Rebuff. ubi supra facere glos. in cap. fin. de t. & remiss. in 6. ubi valent illæ Ingentiæ, quas Episcopus dare poterat, si majores concesserit. Et emphiteusis concessa usque ad quartam generationem valet usque ad tertiam. Bald. in Authentic. si quis. C. de sacrosanct. Eccles. quod in tantum verum videtur, quòd etiam si iudex in sententia dicat, expressis de per se summis in condemnatione contentis, quæ omnes dictæ summæ simul junctæ faciunt summam centum aureorum, in qua reum condemnant, non dicitur reus condemnatus in centum, sed in quantitatibus specialiter & divisim expensis secundum Tiraquel. de retract. linagiel. §. 23. glos. 1. num. 22. & sic in tali casu ad Consistorium appellari poterit, & iudices de Regimiento super eis cognoscere, & censentur judicare super summa suæ jurisdictioni designata; vides igitur quantum sit in hac quæstione dissensio, & secundum primam Baldi opinionem (quam & tenuerunt Paul. Jas. & Abb. relati per Mexiam in decimo fundam. 1. partis, ad legem de Toledo, num. 43.) judicavit Senatus, secundum Rebuff. ubi supra. & Baldi sententia communis erat, secundum glos. de mas in l. 4. tit. 26. part. 3. sed ut ibi advertit ipse glosator, secunda opinio Speculat. & Joan. And. videtur approbata per ipsammet l. 4. Ego tamen utramque opinionem unamquamque in suo casu, veram judico, neque contrariari dictos Doctores credo, sed omnes in idem recidere, Bald. enim & primam tenentes opinionem loquuntur, quoties sententia condemnatoria non continet nisi unum tantum capitulum metam jurisdictionis excedens, tunc enim si ad Consistorium appellatur, & iudices condemnant in decem mille & sic in summa suæ jurisdictionis, cum condemnatio prima esset in majori summa facta, in totum erit sententia nulla, & sic neque in decem mille valebit quia individuus est actus illius sententiæ, & in individuis utile per inutile vitatur, & in hoc casu procedit quæstio proposita per nos in prima opinione de pluribus fociis eandem summam petentibus, idque

que verum est, quòd etiam partibus vo-
entibus, talis sententia non erit valida,
quòd quòd prorogatio jurisdictionis in causa
appellationis locum non habet, consen-
sus enim partium jurisdictionem confer-
re non potest. *l. 3. C. de jur. omnium jud.*
& in hac lege contra Aviles latius dice-
mus. & sic in vim sententiæ nihil vale-
ret, neque partium consensus sufficeret,
ut tanquam sententia valeret, *ex l. si ex-
pressim in princip. juncta glos. ff. de appel-
latio. not. Bart. in l. 1. C. qui pro sua jur.*
& Abb. per illum text. *in cap. examinata.
de confirm. uti. vel inut.* & alii relati per
Mexiam ubi supra, *in responsione ad 7.
fundam. 1. part. num. 1. & 2.* & optimè
per Anton. Gabriel. *in comm. opin. tit.
de sententiis, conc. 2. per totam.* adeò ut ne-
que tunc in vim pacti valeret sententia il-
la †, secundum Aret. *in cap. at si cleric. in
princ. col. 5. versic. & per hanc rationem.
extra de jud.* Joan. verò Andreas & se-
quaces tenentes secundam opinionem
loquuntur & procedunt quoties senten-
tia illa continebat diversa capitula, &
nullum capitulum eorum excedebat sum-
mam jurisdictioni præfinitam, putà quia
decem erant petita ex vini venditione,
& ex frumenti venditione totidem, &
ex domus locatione alia decem mille;
tunc enim, si judex condemnaret in iis
omnibus secundum quod petitum fuit,
quantumvis illæ summæ simul junctæ
excedant metam jurisdictionis, non erit
nulla, sed valida sententia super illis sum-
mis in Consistorio lata, quoniam tunc non
datur actus individuus, sed dividius po-
tius, & in actibus dividiis utile per uti-
le non vitatur, & ita procedit etiam do-
ctrina illa Tiraquelli relata in secunda
opinionem, & quia tunc tot sunt codem-
nationes, quot summæ & capitula, se-
cundum Bartol. *l. 2. C. de re judic.* ita
distinguentem, & Rebuff. ubi supra. &
Petrum Pekium, *in dict. cap. utile. num.
12. de regul. jur. in sexto.* & Fulgosium
optimè *in consilio 109.* & ita frequentio-
res tenere asserit Oroscius *in l. fin. num.
fin. ff. de jurisdic. omn. judic. column. 598.
in fine. cum primo sequent.* ubi & inquit
optimè valere sententiam si dubium sit
an quantitas intra cognitionem sit judi-
cantis, similiterque si inter litigatores
conventum sit expressè, per viam pacti,
dico, ut judicet, quin etiam si se judi-
cem competentem pronuntiaverit (in
prima instantia intellige, nam in secun-
da, ut diximus prorogationi non est lo-

cus) & pars aliqua à pronuntiatione illa
non appellaverit, tunc valebit equidem
sententia illa in majori summa lata, quæ
singulares limitationes sunt ab Oroscio,
ubi supra propositæ, & veræ, si secun-
dum quod diximus eas intellexeris. Et
licet *ex dicta l. quarta. tit. 26. part. 3.*
prima Baldi opinio videatur reprobata,
& secunda Joannis Andrææ approbata.
Adhuc tamen secundum meam distin-
ctionem declaranda sunt. Sed an possit
creditor, si viginti mille ex una obliga-
tione sibi debeantur, hodie petere de-
cem mille ex eis, & cras alia decem mil-
le, ne possit appellari ad Regiam † cur-
riam, sed ad Consistorium secundum
nostræ legis formam, & breviter dicen-
dum est cum Anton. Gomez, *tom. 2.
Variar. cap. 10. num. 6. in princ. quod
non*, si à debitore opponatur exceptio
divisionis, sed si non opponeretur, posset
utique, invito enim reo † separatio de-
bita fieri non potest, secundum Bald. *in l.
si mihi & Titio. col. 2. de leg. 2.* relatum
& secutum per Didac. Perez, in præsen-
ti, *sub l. 4. col. fi. in fin. tit. 16. lib. ter-
tio ordinam. col. 1298. in medio.* imò &
judex posset hæc impedire, & jubere,
quod omnia simul peterentur, & non
divisim, † ut lites evitentur, prout per Se-
natum jussum fuisse brevibus verbis tes-
tatur Rebuff. *in dict. artic. 2. gloss. 4.
num. fin. in fin.* & qualiter tunc per par-
tem opponendum sit, nè videatur fateri
debitum, declarat Anton. Gomez, ubi
supra; hæc tamen quoad nostram appel-
lationis instantiam verificari possent, si
sententia lata super decem petitis, tacuit
reus in prima instantia, & dum fuisset
absolutus, actor ab illa sententia absolu-
toria ad Consistorium appellavit, tunc
enim reus ipse poterit declinare judicium
de consistorio jurisdictionem, & senten-
tia prima transibit in rem judicatam, &
erit pro reo optima cautela. Notandum
etiam est & singulariter, quòd si tempo-
re, quo prima lata est sententia, res su-
per qua lis tractatur, non ascendit valo-
rem decem mille morapetitorum, pen-
dente tamen judicio in causa appellatio-
nis coram judicibus de Consistorio exce-
dit, quoniam crevit ejus valor †, adhuc
tunc iudices ii poterunt super causa tali
cognoscere, quòd quòd tempus primæ sen-
tentiæ attendendum est ad valorem
hunc considerandum. hæc est doctrina
aurea & singularis, quam ex text. *in l.
fi. §. fin. C. de appellationib.* desumpsit
Bart.

Bart. ibi. & in *l. si idem*, cum eodem in *princ. ff. de jurisd. omn. jud.* & Felin. in *cap. significaverunt. num. 5. de exceptio.* ubi intelligit verum, quoties ex una, non verò ex diversis separatis causis quantitas illa debetur, & cum Bart. testatur communem *Jas. in eadem l. si idem cum eodem. num. 7.* & novissimè Doctor Gutierrez, in *tract. de Juram. Confirm. 3. p. cap. 5. num. 18.* Ex quo vidi & audivi aliquando posse dari optimam cautelam in propositum nostræ legis, ut ejus dispositio locum habeat etiam super majori summa decem mille morapetinarum, scilicet, quòd si quis debet tibi centum mille morapetinos ex una causa, non verò ex separatis, & times quod debitor tuus si condemnatur, appellabit ad cancellariam, pete omnia centum in libello, & in probatione in prima instantia facienda tantum probabis decem mille tibi deberi, & si in iis decem mille tantum fuerit debitor tuus condemnatus, appellare poteris ad consistorium civitatis eò quòd in aliis etiam petitis non fuit reus condemnatus, vel si pars condemnata ab illa condemnatione appellaverit, & appellatio ejus simpliciter & non cum cautela proposita fuerit, putà quia non consensit sententiam in eo quod in sui faciebat favorem, & à contrario appellabat, tunc enim quoniam potest appellatus etiam si non appellet, sese appellatione adversarii juvare de jure, ex textu *in d. l. f.* In secunda instantia probando † tota centum mille deberi tibi, poterunt Decuriones ii super illis etiam omissis condemnare & pronuntiare, nam crescente lite crescit jurisdicção, ex sententia illa Bart. & quia cum ex text. nostro condemnationis quantitas in sententia declarata inspicienda sit, sententiaque illa sit tantum condemnatoria in decem mille morapetinis quantumvis post in secunda instantia appareat tota centum mille deberi, super omnibus illis poterit pronuntiarì per iudices hos cum habeant causam de præterito, & est optima cautela, quam & post hæc scripta, vidi Doctorem nostrum Gutierrez ubi supra, *num. fin.* notasse, quam tamen cautelam ego intelligerem veram esse, & procedere, quoties in sententia tantum mentio fuit facta, decem mille morapetinarum nullâ absolute factâ aliorum nonaginta mille, secus verò si absolutio hæc etiam fuerit facta & expressa in sen-

tentiâ illa, vel condemnatus appellaverit cum cautela dicta: tunc enim omnino teneris appellare ad cancellariam Regiam, vel ad alium superiorem quàm ad Consistorium ab omissione condemnationis illorum nonaginta mille dipondiorum & ab eorum absolute, eò quòd tunc censuris condemnatus in illis nonaginta mille absolvendo debitorem atque, & sic ad Consistorium appellari non poterit, & ideò cautè circa hæc agendum puto, & in casu in quo dictâ cautelâ utendum sit absque malitia & testium perjurio utendum consulo, & hanc Bartoli cautelam omnes secutos fuisse testatur Beroius, in *questione familiari 99.* & non obstant ibidem dicta per eum, quoniam ipse loquitur, quoties non sententiæ, sed libelli tenor inspiciendus erat. Sed an si quis quia positionibus non respondit, vel non clarè & sine plica declaravit, habitus est pro confesso † in petitis, & post sententiam diffinitivam virtute illius confessionis factæ condemnatus est, condemnatio tamen non excedebat metam nostri text. à qua quidem pars condemnata appellavit ad Consistorium, poteruntne iudices ii de Consistorio cognoscere super declaratione confessi, quemadmodum & super sententia diffinitiva, an verò tantum super diffinitiva, & in hoc dicendum est, quod si pars habita pro confessa non appellavit à declaratione illa, non poterunt † iudices ii de ea cognoscere, ex dictis per Cæpolam, *cautela 189.* & prius *cautela 50.* ille qui non responder, sed tantum cognoscent super diffinitiva à qua appellatum est ad eos, & tunc si reus contrarium & sic intentionem suam non probaverit, confirmabitur sententia diffinitiva quantumvis actor nihil probet, quoniam intentionem suam fundat declaratio illa confessi in rem judicatam lapsa, idque verum credo & sine dubio retentâ opinione, quod declaratio confessi transit in secundam instantiam, secus verò si contrariam teneas, de quo diximus latè in *lib. 4. Recopilation.* Quid tamen erit si dum condemnatio facta est majoris summæ decem mille morapetinarum, & nihilominus pars condemnata appellat ad Consistorium parte contrariâ non contradicente, sed tacente potius, poteruntne † iudices de Consistorio de causa illa cognoscere, & videtur dicendum quod sic, quoniam tacitè pars appellata videtur in iudices hos consentire, & jurisdictionem eorum confiteri;

confiteri; taciturnitas enim in jure multa operatur, & in multis pro consensu habetur, quæ refert *Jas. in l. patre furioso. ff. de iis qui sunt sui. & in l. admonendi. ff. de jure jurand.* & melius per Guidonem Papæ, *decisione 221. quem refert Boerius decisione 341. n. 1.* & per alios relatos per Addit. Bart. *in l. si duo patroni. §. idem Julianus. n. 10. littera A. ff. de jure jur.* & per Ripam *in l. naturaliter. §. nihil commune num. 72. ff. de acquirend. posses.* & Decius *in l. in ambiguis. §. non est novum num. 4. cum sequentib. fol. 121. in parvis ff. de reg. jur.* Item quia tunc per privatorum consensum non tribuitur jurisdictio, ut probatur *in l. 3. C. de jurisdict. omn. judic.* quoties ille, in quem jurisdictio, dirigenda est per talem consensum, nullam habet jurisditionem, secus verò si aliquam haberet, secundum gloss. *in eadem l. 3.* & iis & aliis hanc opinionem videtur tenere Paul. Cast. *in l. de quare §. judex. ff. de re judic.* relatum & secutum per Aviles, in forma secretæ syndic. *c. verbo, Condemnar num. 13. fol. 290.* & Guido Papæ, *decisione 85.* ubi inquit quòd in Curia servatur sententia lata ultra summam, si partes non contradicant; nihilominus tamen in materia nostra contrarium est tenendum, imò quòd quantumvis partes taceant, non possunt iudices ii super majori summa cognoscere, nam cum limitatam habeant jurisditionem neque ex expresso, neque tacito consensu partium effici possunt iudices, ex text *in c. si diligens. §. manifesta de foro comp.* & gloss. *c. significasti eodem tit.* & gloss. *in cap. Rodolphus, de rescript.* & tenent Doct. *in c. si clericus laicum de foro comp.* ideoque talis defectus jurisditionis quandocunque etiam lata sententia opponi poterit, ex communi sententia gloss. *in Clem. uni. verbo, non obstante, de seq. poss. & fruct.* quam laudant plures eam sequentes & laudantes referens Didac. perez *in l. 2. tit. 6. lib. 3. Ord. col. 981. versic. dubitatur.* & Additio. Bart. *in l. si expressim. num. 12. littera G. ff. de appellationib.* & Bald. *in l. si. & ibi Additio. C. de exceptio. faciunt dicta per Jas. in l. licet num. 4. C. de procrat. & in l. 1. num. 12. C. de jur. & fact. ignor.* & sic in nostris terminis contra Aviles, tenet Mexia, *in l. de Toledo, in 10. fundamento. 1. part. num. 39.* quem post hæc sic tenendo & communiorem & verriorem dicens contra Aviles refert con-

Avezedo de Curia Pisana.

civis noster & intimâ amicitia conjunctus Doctor Gutierrez, ubi supra *n. 20.* & ex eo quòd prorogatio jurisdictionis in appellationis instantia fieri non potest, secundum relatos & secutos, per Avend. *in cap. 1. Fratorum num. 32. versic. duodecima causa lib. 1.* & iterum *in cap. 6. num. 1. eod. libr. & responso 26. num. 10.* & Felin. *in cap. P. & G. de offic. deleg.* ubi Barbat. hanc communem testatur opinionem, & quia quoties tempus præfixum est instantiæ, non verò sententiæ, nullo modo prorogari potest jurisdictio, secundum Cœpolam *in l. quòd si polit. §. si quid ita num. 2. fol. 128. in parvis ff. de adilit. edicto.* & sic sententia lata ultra summam, vel ultra tempus instantiæ præfixum nulla erit, ut in hac lege dicemus Deo volente, quæ cum nulla sit sententia, nullo modo potest in vim sententiæ approbari partium consensu imò neque in vim pacti, cum sit nulla ob defectum jurisdictionis, nisi observaretur cautela proposita per Gutier. ubi supra *num. 19.* & dicta pro prima opinione debent intelligi in alia quàm in secunda vel tertia appellationis instantia procedere, & ubi in partium est potestate acta & sententiam approbare, ex dictis optimè per Anton. Gabriel. *in suis communibus opinio. tit. de sententiis conclusione 2. per totam,* & sic semel jam in contingentia facti dum essem assessor horum judicum de *Regimiento,* etiam parte non opponente pronuntiavi & causam remisi ad Curiam, quia constitit valorem causæ excedere summam nostri text. Quæ quidem secunda opinio intelligenda est uno & singulari modo & declaranda ut procedat, quotiescunque ex processu, vel sententia constaret condemnationem summam & metam nostri text. excedere, secus verò si esset dubium an excedat necnè, tunc enim parte non opponente, poterunt optimè iudices ii pronuntiare super justitia causæ, & valebit pronuntiatum, quantumvis post appareat condemnationem excedere limina nostri text. eò quòd in dubio \dagger iudex competens præsumitur, quando processit contra præsentem usque ad litis contestationem, secus si contra contumaces, secundum Innocent. *in cap. innotuit de eo qui fur. ordin. sust.* & Bald. *in l. si. C. de re judic.* Cardin. *num. 1.* & Felin. *num. 10. in cap. cum in jure de Offic. deleg.* & cum Innocent. transeunt Doct. teste Alexand. *in l. licet super gl. inven-*

nantur

niantur num. 5. C. de procurat. & faciunt dicta per Felin. in cap. si clericus laicum. numer. 2. & 3. de for. comp. & hæc non est prorogatio, quia cum pronuntiant iudices, non constat de eorum incompetencia, sed potius de competencia jurisdictionis, quoniam in dubio iudices præsumendi sunt, si pars non opponat, & sic semel & plus me patrocinante obtinui, & voluit Guterrius ubi supra, num. 30. sic etiam declarabis
 34 text. in l. si quis ex alien. † ff. de judic. probantem, quod si dubium sit an quantitas intra jurisdictionem sit judicantis optimè cognoscere posse, etiamsi revera causa esset majoris summæ, quem text. ad hoc allegavit Oroscius in l. si. n. 12. ff. de jurisd. omn. judic. nam id verum est si per partem non opponatur, secus verò si opponatur: nam tunc tenebitur adversarius verum valorem ante sententiam liquidare, aliter enim non obtinebit, neque iudices pronuntiare poterunt super meritis causæ, etiam dicta dubietate existente, ascendat necnè valo causæ metam nostri text. contradictio enim & oppositio defectus jurisdictionis efficit rem dubiam, & ideo appellans tenetur justificare suam appellationem & iudicum jurisdictionem. Et an in casu in quo iudices ii non possunt super meritis causæ pronuntiare, sed se non esse iudices pronuntiaturos certum est, tenebuntur causam iudici à quo remittere, vel ad superiorem, ad quem pertinebat cognoscere de appellatione illa, & quæstio decisa est ex dispositione text. in l. 18. tit. 23. p. 3. ut scilicet in hoc casu ad superiorem remittatur, prout latius diximus in l. 1. tit. 18. lib. 4. Recopilat. Sed est advertendum, quod si actor in prima instantia reddat se contentum cum decem mille morapetinis pro repetita erit locus dispositioni legis nostræ, etiamsi res illa plus valeret, secundum Guterrium ubi supra, num. 24. Quibus sic cognitis limitatur dispositio nostri text. ut non procedat in casu l. 8. tit. 18. libr. 4. Recopilat.
 35 tionis, † quam legem voluit ad hoc allegare Didac. Perez, hic col. 1294. in fin. cum sequentibus. Item secundò non procedit in casu l. 9. supra tit. proximo 17. ejusdem lib. 4. Recopil. neque itidem in casu l. fin. tit. 12. libr. 2. Recopil. In quibus legibus etiamsi summa sit minor decem mille morapetinis jubetur ad aliud appellari tribunal quàm ad consistorium civitatis, vel villæ. Et

notandum est quòd ex illa l. fin. tit. 12. lib. 2. Recopil. determinatur jam dubium tactum per Didacum Castillo in l. 49. Tauri num. 8. versic. sed iterum quæro, num scilicet à sententia lata super occupatione terminorum publicorum † populi alicujus, quæ quidem
 36 tentia & condemnatio in ea non excedebat valorem & summam nostri text. liceret appellari ad consistorium populi, & huic dubio respondebat Castillo, ubi supra, quòd cum per leg. 3. tit. 7. lib. 7. Recopilationis: à similibus sententiis terminorum appellandum sit ad Regem, non licere ad Consistorium appellare, quantumcumque condemnatio esset intra summam nostri text. quod quidem ex dict. l. fin. jam determinatum habemus. Quid tamen erit in causis gabellarum aliquando maximè dubitationis fuit an & in iis esset appellandum ad dictum Consistorium si minoris valoris essent † quàm sex mille morapetinorum,
 37 & videbatur dicendum, quòd sic, nam illa lex fin. tit. 12. lib. 2. Recopilationis. solum loquitur in causa majoris summæ sex mille morapetinorum, ergo in minori servabitur lex nostra, nihilominus tamen contrarium est dicendum, imò quòd in causis gabellarum quantumcumque minimæ æstimationis sint, non possit appellari ad Consistorium, sed ad calculatores curiæ, quoniam in gabellarum causis ipsi sunt deputati specialiter in appellationis instantia, idè per generalem dispositionem nostri text. non censetur jurisdictioni eorum derogatum, & secundum legem 5. tit. 12. lib. 2. Recopil. innuitur esse in hiscè causis appellandum ad iudices ibidem designatos, & in appellationis materia circa gabellas lex Quaterni gabellarum servanda est, secundum text. in l. 1. tit. 2. cap. 6. lib. 9. Recopilationis, & ita in nostris terminis tenuit Castillo ubi supra, & sine dubio ita est, habemus enim jam capitulum 19. de los nuevos apuntamientos de las Alcavalas, disponens expressè à qualibet sententia gabellarum etiam minimæ æstimationis esse appellandum ad curiam Para el Consejo de la contaduria mayor: & ita fit & practicatur. Ulterius & in causis residentiarum iudicum & officialium justitiæ appellandum est ad Curiam, vel Regiam † cancellariam
 38 secundum causarum essentiam & naturam, nullo verò modo posse appellari ad Consistorium, secundum text. in l. 17.

c. 20. tit. 7. lib. 3. *Recopilationis*. no-
 rat Aviles *in cap. 21. syndic. in glos. Se*
present. & probatur etiam *ex l. 20. tit. 4. c.*
l. 12. tit. 5. lib. 2. Recop. Sed an si sententia
 plura capitula contineat, nullum tamen
 capitulum de per se excedit summam
 nostri text. Omnia tamen capitula junc-
 ta excedunt, appellabitur ne ad Consisto-
 rium †, & supra determinavimus, quod
 sic, quoniam tot sunt sententiæ, quot ca-
 pitula, ex dictis & relatis per Avend. *in*
tit. de secunda supplicatio. mille & quin.
duplarum num. 13. versic. sed quotidiana-
num. & tenet expressè in nostris terminis
 Ant. Gomez, *tom. 2. Variar. c. 11. num.*
 16. *post princ.* Sed quid si sub uno capi-
 tulo sententiæ res plures aut summæ
 contineantur, & unaquæque res, vel
 summa in abstracto, non excedit metam
 nostri text. in concreto verò & simul
 40 junctæ excedunt, poterit ne † appellari
 ad Consistorium, & dicendum est, quòd
 si omnes illæ summæ aut res prius in
 sententia specialiter sunt numeratæ,
 quantumcumque post resolvantur, insi-
 mul in sententia in unam summam, di-
 cendo, quæ quidem summæ & res sunt
 talis valoris & æstimationis, tunc si una-
 quæque de per se non excedit nostri
 text. metam, poterit ad Consistorium
 appellari, quia plura sunt capitula
 hujus sententiæ, quoniam plures res
 & summæ in ea continentur & sunt
 specialiter numeratæ, licet in u-
 nam re-assumptæ, prout supra in hac
 glos. asseruimus tenere Tiraquel. si verò
 sententia non contineat nisi unum tan-
 tum capitulum, & sic unicam condem-
 nationem eodem contextu factam, quan-
 tumcumque sub ea plures summæ con-
 tinerentur excedentes nostri text. metam
 simul junctæ, non poterit ad Consisto-
 rium appellari, quoniam sententia est
 actus individuus, ideoque non posset
 illud capitulum dividi, & super parte
 ejus pronuntiari in Consistorio, secun-
 dum Rebuff. *in dict. 1. tomo consti.*
Francia, tit. de senten. provis. artic. 2.
glos. 4. num. fi. & Vantium *de nullita.*
processus, titul. de nullitat. senten. ex
defectu processus. num. 100. & Didacus
 infra allegandus, & quando dicatur u-
 num Capitulum, vel diversa, vide re-
 missivè Jas. *in repet. l. admonendi num.*
 130. *ff. de jure jurand.* Ex quo infero
 ad quæstionem, de qua supra succinctè
 tractavimus, quid si plures litigaverint in
 causa quatuordecim mille morapetitorum

contra Petrum, quo in casu si in concreto
 consideramus est majoris valoris, si verò in
 abstracto plurium sociorū respectu est mi-
 noris valoris, an ad Consistorium † appellari 41
 poterit, & ut supra jam diximus, Did. Pe-
 rez in præsentī, *col. 1297. vers. dubitari*
preterea vidi, inquit ad Curiam esse appel-
 landum, quod tamen ego verum intelli-
 gerem quotiescumque hæc quatuordecim
 mille ex eodem debito descendunt,
 & sic ex unica actione, ut per Cœpol-
 lam consil. civil. 14. ad hoc relatum &
 secutum per Additio. Alexand. *consil. 135.*
num. 2. littera C. volum. 4. & Cœpol.
 non reperies in coociliis civilibus, sed
 in criminalibus, *in consil. 14. num. 21.*
& sequentib. & faciunt in simili dicta
 per Avend. *in tract. de secunda supplic.*
num. 13. vers. sed quotidianum. Secus
 verò si sint plura debita differentium
 contractuum, tunc enim cum tot sint
 condemnationes, quot sunt summæ in
 condemnatione contentæ ad Consisto-
 rium erit appellandum si non uno con-
 structu verborum condemnatio facta sit
 in favorem dictorum sociorum sociera-
 tem invicem habentium, ex qua socie-
 tate debita illa resularunt, non est enim 42
 facienda coacervatio summarum † ex di-
 versis actionibus debitarum ad impediendam
 jurisdictionem. *l. si idem cum eod. ff.*
de jurisd. omn. jud. ubi Bart. & omnes, vel
 in odiosis, licet in favorabilibus tantum sic,
 ut communem testatur Alex. *consil. 113.*
n. 3. volum. 5. ubi num. 4. 5. & 6.
 in nostrum ita asserit propositum, &
 ibi Additio. *littera A.* alios allegat,
 & in iis terminis sic consuluit Fulgo-
 sius *consilio 109. per totum maxime,*
in colum. fin. & Rebuff. optimè, *in*
1. tomo constit. Francia, titul. de sen-
ten. execut. artic. 13. gloss. prima, pag.
409. & Avend. ubi supra, *numer. 14.*
versic. item ex supradictis. unde dixit
 Angel. *in l. Lucius. §. qui habebat. ff.*
ad Trebellianum. post Bartol. ibi *num.*
 2. quòd si quis pro pluribus delictis
 sit condemnatus in centum pro uno in
 quinquaginta & pro alio in aliis quin-
 quaginta, non dicitur condemnatus † 43
 in centum, & sequitur Alexan. *consi-*
lio 135. numer. 2. volum. 4. & idem
 dicendum est respectu plurium debito-
 rum condemnatorum non in solidum,
 sed simpliciter ut si eorum condemna-
 tiones ex diversis causis descendant, &
 unaquæque earum non excedit sum-
 mam nostri text. appellandum est ad

Consistorium civitatis vel villæ ubi causa agitatur, quantumcumque omnes illæ summæ in uno eodemque libello & in una & eadem sententia continentur, secus tamen si ex una actione & defensione fieret condemnatio contra plures etiam in viriles portiones, dum tamen unus pro alio sit condemnatus solvere, quoniam tunc non erit locus dispositioni nostri text. & ita etiam voluit Avend. ubi supra, num. 14. & idem crederem si condemnationes illæ invicem essent connexæ. Et
 44 quæ dicantur connexa †, tradit Dec. & ejus Additio. in c. si duobus, de appellat. & Signorolus de Homodæis, in consil.posito post lecturam Cæpola, in tit. de servis fugit. & melius omnium Menochius de arbit. judic. lib. 2. cent. 1. casu 95. eò quòd secundum eum ibi, num. 5. & 9. connexa individua, & inseparabilia sunt.

c Ibi, [La condenacion della.] Nam quoad devolvendam causam appellationis, quantitas causæ non ex libello
 45 sed ex ipsa † sententia inspicienda est, ut probatur ex text. nostro, & ex l. in offerendis in princip. C. de appellat. & in propositum nostrum notat Fulgosius dict. consil. 109.

d Ibi [Appelacion para ante nos.] Etiam si appellans esset miserabilis persona, vel alia privilegiata ad conveniendum alios in Curia, vel cancellaria per casum Curia, adhuc in causis summæ nostri text. ad consistorium, debent appellare, nam si in prima etiam instantia similis causa ad Curiam vel cancellariam deferri non potest per aliquam etiam privilegiatam personam, ut probatur in l. 11. tit. 3. lib. 4. Recopilat. à fortiori neque per viam appellationis, quoniam quòd una via prohibetur, ad alia ex juris regula quis non debet admitti, & quia causa semel cœpta coram inferioribus ibidem finiri debet. Idemque judicarem in locis de Señorio, ubi speciales iudices appellationum deputati sunt per Dominos, nam in iis locis ad ipsos iudices appellationum erit appellandum in his causis, & cum sententia eorum in secunda instantia lata finietur negotium & causa valoris & æstimationis nostri text. neque ad Consistorium talis loci de Señorio, erit appellandum, ne præjudicetur jurisdictioni Dominorum in terris suis, & iudicum ab eisdem ad

decidendas appellationum instantias consistoriorum, quod & præmaximè procedet in locis ubi Domini non habent cognitionem in prima instantia, & hoc nisi aliud de consuetudine antiqua habeatur, nam tunc consuetudo servabitur, ut notabimus in l. 12. tit. 5.

2. Recopil.

Ibi [No sean tenudos de la d.orgar, ni la otorgen.] Etiam si sit de casibus ubi appellationi omnino deferendum est, adhuc enim tunc in causis valoris & æstimationis nostri text. si appellatur ad Curiam non est deferendum tali appellationi, neque punietur iudex ei non deferens pœnis legis 13. & similia tit. 18. libr. 4. Recopilat. nisi insimul appellaretur ad Curiam & ad quem de jure appellari potest, nam tunc cum censeatur appellatum ad consistorium, erit tali appellationi deferendum regulariter sub pœnis dictæ l. 13. idque probatur etiam ex text. in l. 18. tit. 23. partit. 3. Ex qua in propositum nostri text. notandum est, quod si pars condemnata intra metam & taxam nostræ legis per errorem appellaverit tantum ad iudices majores & non ad Consistorium, neque ad alium ad quem de jure poterat appellari, adhuc tunc valida erit talis appellatio, quæ licet prosequi non possit coram superioribus, ipsi tamen superiores tenebuntur causam inferioribus † remittere, quoniam error
 46 ille corrigitur à jure, secundum Bar. per text. ibi in l. 1. §. si quis ff. de appell. & probatur ex d. l. 18. & tenet novissimè Gome. Leon, in sua centuria informationum juris loco 75. sic dicens pronuntiatum, & cum remitti debeat inferioribus, causa hæc teneri potest, quod si pars gravata cum remissione se præsentaverit in Consistorio, quam primum poterit, iudices ibidem nominandi sunt, qui quidem cognoscant, de justitia causæ & eam terminare debent intra nostri text. terminos, nam si aliud esset dicendum, ad quid quæso remissio hæc esset facienda?

Ibi [se sentiere agraviada.] Ob hoc
 f enim appellatur, ut gravamen sententiæ tollatur, nam appellatio ad corrigendam iniquitatem sententiæ † inter-
 47 ponitur, ut habetur in l. 1. ff. de appellationib. & in l. eos C. eod. tit. & ideo dicitur, si gravaris appell. c. omnis oppressus 2. quest. 6. ex quo inquirunt Bald. & relati per Rebuff. in 3. tomo. constitu.

onsitu. *Francia, titul. de appellat. in
 orafat. num. 76.* quod contra venenum
 † iudicum data est theriaca appellatio-
 nis, quam quidem appellationem in-
 terponendam consulo quoties sententia
 gravat, non appellationis immediata †
 causa est gravamen, secundum Abbat.
*in capit. consuluit 2. num. 3. & capit.
 questioni. num. 5. & capit. novit. num.
 2. & cap. ex parte numero septimo de
 appellationibus*, sine gravamine enim re-
 gulariter quis non auditur appellans ni-
 si ordo omittatur secundum text. *in l.
 ait prator §. permittitur ff. de minorib.
 & Bald. notat in capit. cum dilecta. num.
 30. de rescript.* Appellatio enim non suf-
 50 fugium †, sed refugium debet esse secun-
 dum text. *in capit. cum appellationibus, de
 appellation. in 6. l. in fundo ff. de rei ven.
 & remedium oppressorum; non verò, ju-
 vamen iniquitatis, ut probat text. in c.
 ad nostram, & c. suggestam & capit. cum
 special. §. porro. de appellat.* alias enim
 51 injustè appellans † mortaliter peccat,
 & ad restitutionem tenetur damnorum
 & expensarum, ut ex Thoma 2. 2.
 q. 69. art. 3. probatur & tradit Soto,
*de just. & jure libr. 5. quest. 6. art. 3.
 & Navar. in Manuali c. 25. num. 39.*
 nisi appellans confidat in secunda in-
 stantia intentionem probare, nam cum
 confidentia justæ causæ non est pecca-
 tum † appellare, secundum Thomam
 52 relatum per Felin. *in rub. in fine extra
 de appellation.* nam & appellatur à sen-
 tentia, ut probatio omiſsa in prima in-
 stantia possit suppleri & restaurari in se-
 cunda, & sic communiter dicitur in
 appellationis instantia: non allegata al-
 legabo, & non probata probabo, ut
 deducitur ex text. *in l. per hanc C. de
 appellation.* quam regulam optimè am-
 pliatur & limitat Rebuff. *in 2. tomo con-
 sist. Francia, titul. de rescript. artic. 3.
 gloss. 4. num. 2. cum sequent.* & quan-
 53 do dicitur iudicem † gravare, vide per
 eundem Rebuff. *in dict. tit. de appellat.
 artic. 22. glos. 2. num. 6. cum sequent.*
 & ideo justè lex nostra appellationem
 permittit si pars gravatam se senserit,
 & ex l. 1. *ibi, Agravien a las partes, tit.
 18. lib. 4. Recopilationis.* Idem deduci-
 tur, ubi & alia similia diximus.

g Ibi, [*Que pueda appelar.*] Absque
 appellatione enim non poterunt iudices
 ii de Consistorio adiri regulariter ut de
 justitia causæ civilis coram ordinario
 iudice vertentis cognoscat etiam per
Azevedo de Curia Pisana.

viam nullitatis principaliter intentatæ,
 quoniam limitatam habent jurisdic-
 tionem ex text. nostro per viam appella-
 tionis tantum, & ideo neque per viam
 querelæ, aut nullitatis principaliter in-
 tentatæ ad eos regulariter † recurri po-
 test, secundum Felin. & Dec. *in cap.
 in litteris columnis finalibus de officio
 deleg. & Franc. in capit. dilecto. numer.
 76. de appellat. & Avend. cap. 6. Pra-
 tor. num. 3. libr. 1.* & hanc commu-
 niorem testatur opinionem Felin. *in
 capit. per tuas colum. fin. de sentent. ex
 com. relatus per Vantium, de nullit.
 proces. titul. coram quo nullit. prop. pos.
 num. 20.* quidquid contrarium senserit
 Abb. *in d. capit. in litteris in fine.* &
 Decius *in dict. capit. dilecto. col. pen.*
 incidenter tamen poterunt iudices sub
 appellatione principaliter interposita cog-
 noscere de nullitate, nisi talis appella-
 tio interposita sit cum clausula illa,
 Salvo jure nullitatis, tunc enim neque
 incidenter † possent de tali nullitate 55
 cognoscere iudices ii de Regimiento,
 quoniam salvando nullitatem, circa eam
 censetur eorum jurisdic-
 tionem ligata, se-
 cundum Decium *in dict. c. dilecto. num.
 5.* de quo & alibi latius dicemus, &
 quando dicitur nullitatem tractari prin-
 cipaliter, & quando incidenter, vi-
 dendus est Covar. *in Pract. quest. cap.
 24. num. 7.*

Ibi, [*Hasta cinco dias.*] Ex iis ver-
 bis junctis illis præcedentibus, *Pueda*,
 quod verbum, *Pueda*, affirmative con-
 ceptum non importat necessitatem, sed
 meram voluntatem & potentiam, colli-
 go conclusionem, contra errorem quo-
 rundam Advocatorum † afferentium,
 quod si hodie notificatur sententia lata 56
 per iudicem à quo, & cras Decuriones
 & Anciani civitatis congregantur ad
 Concilium ordinarium, quod gravatus
 ex sententia illa iudicis à quo tenebatur
 illomet die appellare, & se præsentare in
 illo crastino Consistorio immediate se-
 quente, aliter enim appellatio remane-
 bat deserta: contra quorum opinionem
 vides text. nostrum esse expressissimum,
 nam si parti gravatæ per sententiam
 quinque dies conceduntur ad appellan-
 dum ab ipsa sententia, & pars gravata
 non vult appellare nisi in quinto die,
 quantumcunque intra hos quinque dies
 congregetur concilium ordinarium, non
 est censendum appellationem remanere
 desertam, quoniam esset aliter restrin-
 gere

gere terminum illorum quinque dierum per legem nostram, & l. 1. *supra eod. tit. lib. 4. Recopil.* appellationi constitutorum, neque obstat, quod lex nostra dicat, quod tenetur pars gravata in primo Consistorio se presentare, quia illud verum est & procedit, postquam pars appellavit, idque lex nostra significat, dum prius de appellatione proponenda presupponit, quasi nondum proposita appellatione non teneatur se presentare, ut enim dispositum locum habeat, debet verificari presuppositum, ex glos. sing. & communiter approbata, in l. *mancipia. C. de servis fugit.* lex tamen nostra presupponit appellationis interpositionem praecessisse congregationem concilii, igitur deficiente appellatione & sic presupposito, non est necesse verificari dispositum, & sic presentationem in consistorio. Item quia post appellationem interpositam non vero ante ¶ currit tempus eam prosequendi, ut in *cap. ex ratione. de appellatio. l. 1. & 2. tit. 18. lib. 4. Recopil.* neque reperitur cautum, quod in aliquo casu teneatur pars statim appellare, secundum Cassiodor. *decisi. 6. de appellat. num. 1.* & sic remanet firma conclusio contra dictos Advocatos, quod non tenetur gravatus appellare, & se presentare in primo Consistorio durante tempore quinque dierum appellationi assignatorum, nisi ipsa pars velit, & appellaverit statim lata sententia, quoniam appellatione proposita tenebitur se presentare in primo Consistorio, aliter vero remanebit appellatio deserta & sententia in rem judicatam lapsa, quemadmodum firma remaneret sententia si in iis quinque diebus pars gravata non appellaret, secundum text. in l. *ab eod. C. quomodo & quando jud. & l. 1. §. biduum. & l. eos. §. 1. ff. quando appel. sit. & in Authent. hodie. C. quoniam appel. sit. & l. 19. col. 2. in fi. tit. 22. & l. 2. in fi. tit. 23. p. 3.* & notandum quod dies isti quinque debent esse continui, ut colligitur ex text. nostro, ibi, *Hasta cinco dias desde el dia que se diere la sentencia*, & ex l. 1. *tit. 18. lib. 4. Recop.* & quia in dubio omne tempus assignatum a lege debet esse continuum ¶, secundum glos. sing. & unicam, in *rubr. ff. de diver. & temp. pras.* teste Imol. in *Clem. 1. de in integ. resti. col. 4. cui est similis in cap. 2. de temp. ordin. lib. 6.* & commendat alios allegans Ant. Gomez, *tom. 3. cap. 8. n. 2.* Imò & dies termini

computatur in termino, dictioque, *Hasta*, nostri text. Latine, usque, dicta inclusive ponitur in presenti, prout posita fuit in d. l. 1. *tit. 18. lib. 4. Recop.* & colligitur ex text. ibidem in finalibus verbis & alia ibidem in propositum diximus. quae tempora jure canonico, civ. & orro, & Partitarum ¶ dabantur ad appellandum, declarat Dida. Perez, *lib. 3. ordin. col. 1280. in fine. cum sequent.* & Villalobos in *Antinomina Juris civilis & Regii*, littera. A. *num. 58.* & ante eos Rebuff. in *3. tom. const. Francia, tit. de appellat. art. 1.* & in tribunalibus Ecclesiasticis tempus decem dierum adhuc est in viridi observantia, prout & in cancellariis regis & in Curia in gradu supplicationis a sententia diffinitiva ibidem lata servatur, ut patet ex l. 1. *tit. 19. lib. 4. Recopil.*

Ibi [*Y viniere a su noticia.*] Antè enim ii quinque dies appellationi constituti non currunt, & sic non sufficit fuisse prolatam sententiam nisi ad notitiam condemnati perveniat, ¶ ex text. in l. 60 *r. §. fin. ff. quando appel. de quo diximus in l. 1. in gl. Y viniere dict. tit. 18. lib. 4. Recopil.* ubi & alia retulimus, quae videri aliquando spero, & nè bis repetantur, hic non inserui. & quia ibidem est aptior locus.

Ibi [*Para ante el concejo.*] Hunc & alios casus ubi Concilium civitatis & ejus Rectores ¶ jurisdictionem habent, refert *Avend. cap. 1. Prator. num. 31. lib. 1.* & Autor noster supra in *lib. 2. cap. 18.* & Didac. Perez, *lib. 2. ordin. col. 973. per totam, cum sequent.* ubi & quaerit an ii Rectores possint delegare causam, de quo diximus in *Rubrica, tit. De los Alcaldes ordinarios, lib. 3. Recopil.*

Ibi [*Acostrumbran yr.*] Hic habes text. I probantem consuetudine acquiri posse jurisdictionem, prout & probatur ex l. 1. *tit. 9. lib. 3. Recopil.* & ex l. 1. *tit. 15. lib. 4. Recopil. ejusdem*, ubi late diximus. Cauteque verba haec in lege nostra posita fuere, nam in locis Dominorum particularium vel Regis, ubi sunt depurati iudices appellationum, qui vocantur *Alcaldes mayores*, vel *Alcaldes de las alçadas*, in consuetum est appellari, etiam in causis iis minoris summae a nostro text. designatae, ad consistorium talis civitatis vel villae, sed ad ipsosmet appellationum iudices appellatur, quibus & eorum jurisdictioni, non est credendum legem nostram vel praedjudicare, juxta text. in *cap. licet*

licet in corrigendis. de offic. ord. & in cap. super eod. de offic. delegat. facit l. si quando. C. de inoffic. testam. cum traditis ab Alciato, de presumptio. Regul. 3. presumpt. 11. & ideo justè text. noster inquit, consuetudinem attendendam, quasi dicitur, quod ea cessante appellandum sit ad illum, ad quem aliàs appellatio illa deferri solebat, quemadmodum & lex nostra providet fieri in locis distantibus ab aliqua regia cancellaria per octo leucas. Ex quibus declaratur id, quod jure antiquo statutum erat scilicet, quòd si in aliqua civitate decrat, vel aberat judex appellationis, poterat appellari ad Decuriones † & Ancianos civitatis illius, secundum Bart. in l. ubi absunt. ff. de tutor. & curat. dat. ab his, & alios relatos per Marant. in pract. tit. de appel. num. 378. cum sequent. nam id verum hodie erit, in locis ubi ita est consuetum, non verò alias, cessat enim hodie in nostra Hispania illa doctrina Bart. secundum Avend. cap. 1. Pratorum, num. 31. versic. item ex his. lib. 1.

m Ibi [*El qual lleve luego.*] Forma hæc recessit ab usu, neque servatur in practica per hos consistorii Rectores, sed tantum, interpositâ appellatione & factâ ejus præsentatione † in Consistorio immediatè sequente postquam fuit appellatum, proponit pars petitionem in Consistorio narrando, quòd in tali causâ valoris decem mille mcrapetinorum fuit condemnatus per judicem ordinarium loci illius, à qua condemnatione appellavit ad Consistorium & in hoc gradu se præsentat & petit nominari duos Decuriones, qui sint judices illius causæ, & in ea justitiam faciant & administrent adhibitis legis solemnitatibus, & sic statim providentur judices ii à quibus desumitur juramentum, & à tergo petitionis hujus apponitur per tabellionem Consistorii præsentatio illius petitionis & juramentum nominatorum & originaliter traditur parti appellanti ut apponatur in processu, & post hæc traditur processus ad allegandum *De agravios*, & libellus gravaminum præsentatur coram iudice à quo ordinario ipsius loci in audientia publica ordinaria, vel extra eam, & datur copia parti adversæ. Cui quidem notificandus est libellus gravaminum, nè appellatio remaneat deserta, & statim, vel intra triginta dies huic instantiæ per textum nostrum assignatos, partes præsentant interrogatoria ad exami-

nandos testes, & admittuntur in quantum pertinentia, & partes citantur ad videndum jurare testes, & lapsis his triginta diebus, traditur originaliter processus ipse Decurionibus iudicibus cum assessoria competente, ut juris peritum consulant, pro determinatione causæ, qui quidem sic facientes, recipiunt à juris perito eorum assessore processum & sententiam, & consulto iudice à quo per ipsum juris peritum, Decuriones ipsi, coram iudice à quo, vel successore ejus & tabellione causæ vel alio quolibet, præsentibus duobus testibus ad minus pronunciant sententiam illam, intra decem dies eis ad sententiandum constitutos, & eam pronunciatam subscribunt: & sic iudex ordinarius adhæret sententiæ illi, subscriptionem suam itidem in ea interponit, sed si ordinarius recusat illi adhære, Decuriones ipsi requirunt eum, ut adhæreat sententiæ suæ, vel saltem exequatur eam, prout tenetur exequi, quantumvis ei non se subscripserit, quoniam ipsi Rectores remittunt semper ei executionem, aliàs enim possent, & ipsi de executione cognoscere, prout in fine hujus legis dicemus, & hæc est practica ordinaria procedendi in gradu appellationis nostræ legis, & consona ejus intentioni, & habes notare unum ex his verbis nostri textus, quod quamvis de jure appellatione interpositâ, debent peti per partes litteræ testimoniales appellationis, ad se præsentandum †, 64 coram iudice ad quem, ut patet *ex l. 2. supra isto titulo. & l. 10. infra eodem. l. 22. & l. 26. titulo. 22. part. 3. & l. unica. ff. de libellis dimissor. ibi post appellationem. 2. q. 6. c. 1. & cap. ab eo de appellationibus in 6. & in Clementina quamvis, eodem tit. in appellatione tamen nostri textus, ad Consistorium proposita tales litteræ testimoniales non sunt necessariæ, idque, licet in alio proposito, notavit Speculator in tit. de appellationibus. §. sequitur. num. 8. in finalibus verbis.*

Ibi [*Dos buenas personas*] Ejusdem n consistorii Rectores, à quibus quid factum fuerit, perinde est ac si à toto consistorio factum † esset. *l. item eorum. §. si. 65 Decurio. ff. quod cujusque univ. nom. notat Dec. consil. 543. num. 8.* Sed an si unus ex eis causâ nondum finitâ desinat esse Decurio, possit procedere †, & prosequi in cognitione causæ illius, videtur dicendum quod sic, ex gl. in c. statutum in princ. in verb. canonicis de rescript. in 6. dicente

6. dicente, quod si Canonicus, cui causa committitur per sedem Apostol. post receptionem litterarum desinat esse canonicus, poterit nihilominus esse iudex in causa illa, & cum illa glos. transeunt ibi Gomez *num. 125.* & alii Doct. & Abb. *consil. 93. vol. 2.* & Castro, *consil. 288. num. 3. vol. 2.* dicit communem Dec. *in cap. quoniam.* Abb. *num. 6. de off. deleg. Tiraquel. cessante causa. 1. part. lim. 4. nu. 4.* Nihilominus tamen in propositum nostræ l. contrarium est tenendum, quoniam cum deficiat in eo qualitas Decurionatus, cujus respectu hæc lex nostra tribuit illi jurisdictionem, deficere debet ipsa jurisdicção, *arg. l. si ususfr. ff. quib. mo. ususfr. amit. & l. tutelae. in princ. ff. de cap. diminutio. & l. pater filium. §. Tusculanis. de leg. 3.* notat Aymon Craveta *consil. 302. num. 31.* neque obstat illa gloss. dict. cap. statutum, quoniam respondeo, quod in ea specie, licet deficiat qualitas Canonicatus, quæ inerat à principio, non tamen deficit ratio finalis illius. cap. statutum, nempe quod qui obtinent dignitates, vel Canonicatus in Ecclesia cathedrali, præsumuntur periti & honestiores, ut advertit illa glos. quæ quidem præsumptio peritiæ semper durat, & ideo quamvis finiatur Canonicatus, dura peritia, & sic ratio jurisdictionis concessæ, & licet glos. alia in verbo *committantur* ibidem aliam etiam rationem, assignet, illa tamen est impulsiva, prima verò finalis, ut advertit Vanquellius ibi, & Doctores statim citandi, alias enim si ratio finalis deficeret, deficiente qualitate deficeret dispositio ex juribus supra allegatis, juncto cap. *cum cessante. de appellat.* & ita vult Bald. *in l. generaliter. C. de Episcopis & Cler. Imola in Clement. & si principalis. n. 14. de rescrip. & Dec. in dict. cap. quoniam.* Abb. *num. 6.* At vero in proposita specie nostri text. solum consideratur tanquam ratio finalis qualitas Decurionatus, nempe quod sit membrum ipsius Consistorii, non verò peritia Decurionum, quia communiter imperiti litterarum sunt, & sic deficiente ea qualitate Decurionatus deficit jurisdicção, ex quo infero jurisdictionem non transire in successorem ipsius Decurionatus, quoniam in ipso Decurionatu non datur successio †, sed vacat per resignationem, & de novo providetur, & non tribuitur electo Decurioni jurisdicção, ita ut ex toto abdicetur à Consistorio; sed rema-

net penes ipsum consistorium retinens eam meditantibus personis Decurionum electorum in iudices, & sic si durante lite illâ, unus eorum vel ambo morerentur, vel removerentur, Consistorium ipsum eliget de novo alios in iudice causæ illius in locum mortuorum & faciunt dicta per Decium *num. 6.* & Felin. *num. 5. in dict. cap. quoniam Abbas.* Sed an hos Rectores in iudices electos, poterit pars appellans postea recusare † crederem quod nullo modo, ⁶⁸ si nova causa recusationis non superveniat, nam postquam ipse eos iudices petiit, & sibi dati sunt, videtur eorum personas approbasse, & ideo nimirum si non possit postea eos recusare, quod enim quis semel approbavit amplius recusare non potest, ex juris regula nisi nova causa recusationis superveniat, & ideo pars appellans debet advertere dum in Consistorio se præsentat, an habeat aliquos ex rectoribus suspectos, ut tunc tempore præsentationis recuset eos, pars verò appellata poterit optimè eos recusare, quia adjunctus recusari potest, & tunc quoniam ipsi Rectores ordinarii iudices sunt in hac causa, ut infra dicemus, in socium eligent unum ex Rectoribus aliis, qui insimul cum eis cognoscat in causa, vel verius totum ipsum Consistorium ad petitionem partis appellatæ reculantis socium ipsum nominabunt ex Decurionibus aliis non recusatis. Sed quid si ex causa infirmitatis, vel ex alia, puta, absentia à civitate, unus ex his Decurionibus in iudices electis impeditus sit cognoscere in causa illa, propter quod ejus loco eligitur alius ex Rectoribus, an si causâ adhuc non finitâ cesset impedimentum illud, quia rediit absens ille Rector, reassumet jurisdictionem, & erit iudex, & sic cessabit † substituti jurisdicção, vide gloss. ⁶⁹ *in cap. cum plures de offic. delega. in sexto verbo nequibunt. & in verbo, recusaret.* ex quibus desumitur quod si sunt dati cum clausula *quod si non omnes*, cessante impedimento reassumet jurisdictionem, vel melius quoniam commissionis causâ cessante cessat commissio, ut per Tiraquel. *à cessante causa 1. parte, num. 43.* Sed commissio substituto concessa est propter impedimentum ejus in cujus loco substituitur, igitur revertente primo iudice reassumet jurisdictionem & cessabit substitutio secundi, & de jure sic videbatur asserendum

dum, practica tamen recipit, ut quantumcunque absens Rector redeat nondum finita causâ, non ipse sed ejus loco substitutus finiat eam, & nimirum quoniam uterque eorum repræsentat Consistorium, quod unum est, & quid si totum Consistorium ꝑ recusetur, quid fiet? vide. *l. 16. tit. 16. supra isto lib.* quæ licet locatur in criminalibus, in civilibus tamen in instantia appellationis idem crederem esse faciendum, si totum Consistorium recusetur, nisi aliud sit de consuetudine obtentum.

* Ibi [*Los quales en uno con el juez que dio la sentencia.*] Ex his verbis manifestè colligitur Decuriones hosin iudices electos ordinario loci à quo appellatum est adjunctos esse, & ideo ordinarios iudices ꝑ reputari, ut probavimus *in l. 1. glo. 1. titu. 9. lib. 3. supra.* & deducitur *ex l. more consequente*, & ibi glo. *ff. de jurisd. omn. jud.* explicante ibi Joan. Bapt. *num. 1.* scilicet, quod ordinarius iudex est qui jurisdictionem habet à lege vel à principe, tradit Alciat. *in Rub. num. 5. de offic. ordinarii.* cumque ordinarii iudices sint, omnes simul judicare debent, ut inquit lex nostra & probatur ex dictis per Ber. Diaz *in reg. 380.* & ideo junctim cum ipso iudice à quo, vel successore ejus & coram eo sententiam suam pronuntiant, secundum Ant. Gom. *in l. 38. Tauri num. 2. & 3.* ex quo si de nullitate sententiæ ab eis prolata agatur, Rectores ipsi cognoscent etiam de nullitate intentata, prout *in l. 2. ejusdem tituli, & lib. in glo. 1.* dictum remanet.

* Ibi [*Hagan juramento.*] Quod quidem juramentum de stylo & consuetudine, soli Decuriones iudices in consistorio nominati faciunt, non verò iudex à quo, quantumcunque lex nostra aliud innuat, quod praxis non recipit, sed an si juramento hoc non præstito, Rectores ii, diffinitivè negotium determinaverint, erit ꝑ sententia ab eis lata nulla, & videtur dicendum quod sic, tanquam lata contra formam substantialem, à lege nostra requisitam, quotiescunque enim lex aliquid introducit de novo cum certis qualitatibus & modificationibus omne expressum in tali lege pro forma reputatur, secundum Dec. *conf. 612. num. 2.* quam refert & sequitur Tullus Fern. *in 2. par. 3. Tauri num. 16.* omnisque qualitas à lege requisita, censetur pro forma substantiali, secundum Avend. *Resp. 14. in fi.* Lex tamen nostra requirit juramentum *Azavedo de Curia Pisana.*

præstari per Decuriones nominatos iudices, & sic formam substantialem inducit, quandoquidem novitatis introductiva est, cum modificationibus & qualitatibus ab ea declaratis, ergo est nullus actus ejus formâ omisâ factus, item etiam quia antequam jurent, potest dici nullam jurisdictionem habere, quemadmodum in iudicibus ordinariis populorum, quia antequam juramenta à lege requisita præstent, & faciant, nullam eis competere jurisdictionem, & sic sententiam ab eis latam esse nullam, asserit Avend. *c. 2. Prat. num. 1. & 2. lib. 2.* est tamen verum quod si Decuriones ii juraverint, & propter absentiam unius eorum absentis loco, alius Decurio subrogetur, quantumvis subrogatus iste non juret, non erit invalida ejus & socii sententia, tum quia adest socius qui juravit, tum etiam quia cum substitutus sit ejus, qui juramentum præstitit, & successerit in ejus loco & jurisdictione, juramentum prædecessoris sui obligat eum, cum eadem sit dignitas & idem officium, ꝑ *ex l. proponebatur ff. de judic. & l. 5. tit. 15. part. 2.* & ibi Gregor. Lup. in verb. *Son vivos.* & eleganter Capitiu. *deciso. 1.* & Afflicti. *decisi. 381.* tum etiam quia sic praxi receptum videmus sicut & receptum est in iudicibus ordinariis propter absentiam Correctoris ab eo nominatis, ut officium exerceant dum absentia ejus durat, ii enim nulla juramenta præstant, & sic semel in facti contingentia pronuntia.

Ibi [*Y ante ellos.*] Quod ut supra dictum remanet practica ordinaria non recipit, fiunt enim omnia acta secundæ hujus instantiæ coram iudice à quo, vel successore ejus, testesque & instrumenta coram eo solummodo præsentantur, & ipse providet, & jubet examinari testes, & omnia alia necessaria fieri, usque dum triginta dies nostri text. labuntur, neque aliquid horum fit, neque præsentatur coram ipsis Decurionibus, sententiarum tamen absque eis non potest, ordinarius enim profèquitur processum etiam absente aliquo ex adjunctis, licet pronuntiare ꝑ non possit absque eis secundum glof. *in c. prudentia. de off. deleg.* prout & in glof. *El qual.* hujus l. dictum remanet.

Ibi [*De concluir el pleyto.*] Colligitur ex his verbis terminum hunc triginta dierum, per l. nostram concedi ad allegandum & probandum & probatum habendum, ut not. Aviles ubi supra *num. 2.* quando

quandoquidem conclusio requiritur in quo infertur testes etiam juratos in termino horum triginta dierum, diebus his elapsis examinari non posse, ut paulo post in progressu hujus l. dicemus, & quia terminus à lege datus intelligitur peremptorius & lapsus ejus habet vim expressæ prohibitionis secundum Aven. 75 *Resp. 26. num. 2.* quamvis si magna subesset æquitas, utique essent admittendæ talium testium juratorum examinationes, 76 lapsis etiam triginta diebus, puta, si veritas causæ ex eorum penderet testimoniis, ut describit. Card. *c. ad consultationem de appel.* & Barb. & alii relati & secuti per Menoc. *de arb. jud. lib. 1. q. 35. num. 22.* ubi plura notanda de conclusione causæ retulit ibidem, & itidem *in l. 2. centu. 1. casu. 51. num. 23. cum aliquibus seq.* præsertim si taceret pars adversa, ut inquit in proposito Mexia *in pragmat. panis concl. 6. num. 72. fol. 109. ex Deci. c. licet causam. de probat. num. 18.* & in fin. gl. sequentis alia circa hoc dicemus. Item notandum est quod licet terminus iste triginta dierum successerit in locum anni fatalis, antea constituti ad finiendam appellationem, nihilominus tamen verum esse credo quod quamvis pars appellans intra hos triginta dies vocaliter non concluderit in causa illa, non propterea remanebit appellatio deserta, dum tamen libellum gravaminis intra eos præsentaverit, quia per lapsum horum triginta 77 dierum, censetur conclusum in causa cum dictis & allegatis per partem, secundum Felinum *in cap. cum dilectus num. 27. & 28. de fide instrum.* & voluit Paulus *in l. si. C. qui admitti.* & quia conclusio fit in causa legis dispositione, cum jus commune vel municipale certum præfixit terminum causæ, secundum Bald. *in l. si accusatoribus. in fi. C. de accusationibus.* quem & Felin. refert & sequitur Menoch. *in dict. quest. 35. num. 6.* itidemque in causa appellationis concludere in causa est litem contestare, secundum Socinum *in cap. uni. col. fi. de litis contestatione.* relatum & secutum per Rebuff. *in 1. tomo constit. Francia, tit. de sententiis provisionalibus. artical. 1. gloss. 12. numer. 4.* & concludere dicitur cum appellans inquit malè judicatum & bene appellatum, & hoc in Fran. secundum eum utitur, & itidem in nostra Hispania utendum est ex dictis, dum tamen intra triginta hos dies, gravaminis libellum pars appellans præ-

sentet, aliàs remaneret utique sententia firma, siquidem non conclusit allegando, contestando, neque in voce saltem concludendo, & ita remanet deserta appellatio, secundum Aven. *Resp. 26. n. 10. vers. si quidem pars.* qui quidem sic intelligendus est, debes tamen tunc quod ex his verbis dum ad appellantem tantum diriguntur, & datur in instantia hac appellationis non requiritur litem contestationem, quantumvis am- 78 bæ partes sint præsentæ, sed sufficere libellum gravaminum parti appellatæ notificari vel ejus procuratori, quamvis pars appellata ei non respondeat, neque contestetur litem, & ita etiam probatur *ex l. 5. tit. 16. part. 3.* quamvis de jure essent aliàs opiniones, ut licet videre ex Didac. Perez *in l. 1. tit. 3. lib. 3. ordin. col. 865. quest. 6.* & ita utimur quotidie. Possunt tamen partes in hac secunda instantia non allegata, allegare, & non probata, probare, dum tamen talia sint, quæ pendeant ex re, causâ, vel actione in prima instantia deductis. Secus si sint ita nova, ut sint 79 penitus ab his diversa, *ex l. per hanc C. de temp. appel. & l. 39. tit. 16. part. 3.* tradit optimè declarans Rebuff. *in 2. tomo constit. Francia, tit. de rescrip. artic. 3. gloss. 4. num. 11. & 14.* & sic non licet mutare libellum, vel actionem in prima instantia deductam, secundum 80 Rom. *consi. 381.* neque omissam in prima dilatoriam, in secunda proponere instantia, secundum gloss. *in c. ad audientiam. 2. de rescrip.* & ibi Felin. *num. 13.* & Rebuff. ubi supra, *num. 13.* neque licebit super eisdem articulis vel contrariis probationes inducere, ut *in l. 4. tit. 9. supra eodem,* dictum est, & an acta prioris instantiæ teneatur appellans, vel appellatus in causa appellationis, exhibere, tradit optimè Anton. 81 Gabriel *in suis communibus conclusionibus. tit. de appel. concl. 5.*
 Ibi [*dentro de treynta dias.*] Qui quidem terminus etiam ex partium expresso consensu, prorogari non potest, ex dictis per Aven. *Respon. 26. num. 5. & 10.* & Aviles *dict. cap. 49. secreta syndicatio. verb. condenar. num. 5. ad fin. fol. 289.* & tenent plures relati per Asinium *in prax. §. 2. cap. 8. num. 3.* & iterum ibi, *in capit. 9. & in cap. 10. an coarctari possit,* & quod prorogari non possit in hoc casu de jure est, nam in causa appellationis pro- 82 rogatio

rogatio jurisdictionis locum non habent, secundum Bald. *in capit. 1. §. ad hoc. versicul. secundum mores civitatis, de pace Constantia*, quem & alios allegat Avend. ubi supra & prius *in capit. 1. Pratorum num. 32. versicul. duodecima infra libr. 1.* & iterum *in capit. 6. num. 1. eod. libr.* Ex quo infero quod neque super majori quantitate decem mille morapetitorum, etiam parte appellata tacente, cognoscere non possunt, si certum est, majorem esse quantitatem, prout in gloss. *diez mill maravedis. supra dictum remanet in hac lege, quantumvis Aviles ubi supra, num. 13. fol. 290.* aliud velit, ex autoritate, scilicet, & Guido Papæ, qui non in secunda, sed in prima loquuntur instantia, ubi prorogationi locus datur. Secundo ampliatur nostri text. conclusio, ut procedat etiam si talis appellans esset minor

83 viginti quinque annorum † adhuc non restituatur adversus lapsum horum triginta dierum, tum quia nullum damnum minori obvenit, quoniam si iudex à quo, cum sua sententia damnificavit, contra eum dirigere potest actiones suas & ideo minori, neque Ecclesiæ, neque cuilibet universitati, aut Reipub. concedetur talis restitutio, ut notant Cardin. *in Clem. 1. fol. 10. de in integr. rest. & Jaf. & alii relati & secuti per Avend. d. Respon. 26. num. 5.* & Aviles ubi supra *num. 12. fol. 290.* & novissime post hæc concivis meus Doctor Gutier. *in suo tit. de juram. confirmat. 3. par. cap. 5. num. 17 & 18.* Item & tertio ampliatur nostri text. dispositio ut his diebus triginta elapsis non possint ipsi iudices aliquam ex partibus litigantibus interrogare super aliqua re, articulo, vel positione, nisi esset interrogatio facienda ad declarationem actorum dubiorum, vel dictorum, depositionumque testium in causa examinatorum, secundum magis communem & sustentabiliorem opinionem assertam per Ripam *in c. 1. n. 21. extra de jud.* quamvis in practica pluries contrarium vidi fieri, faciendo partes

84 jurare de calumnia †, quod æquum esse iudico, ad elucidandam veritatem, præsertim cum nulla alia re maneat proferenda sententia, ut in alio proposito simili considerant Covar. & Suarez infra proximè allegandi, & quia ex magna æquitate post conclusum in causa fieri possunt positiones & partes compelli, eis jurare & declarare †, prout ju-

85 *Azvedo de Curia Pisana.*

dici melius visum fuerit secundum Angel. *in l. sed & si restituatur. §. 1. ff. de jud. & Menoch. eum & alios referentem de arbit. jud. lib. 1. q. 35. num. fin.* Iidem & quarto ampliatur, ut scilicet lapsis his triginta diebus, nulla exceptio etiam peremptoria allegari possit †, 86 ex communi asserta per Covar. *in pract. c. 26. num. 2. in fin.* nam cum nulla instantia remaneat Decuriones, ipsi non sunt iudices ut possint terminum instantiæ prorogare, secundum Covar. ubi supra, & Suarez *allegat. 5. pag. pen. in fine.* sed tantum ut teneantur infra decem dies sequentes, lapsis triginta, causam determinare, quod secus in superioribus iudicibus esset dicendum, qui quidem possunt conclusionem revocare, neque habent terminum ad sentiendum statutum & in his loquitur Suarez ubi supra. Secus verò in inferioribus, prout sunt isti iudices, *de Regimiento*, qui quidem tenentur ad unguem, jura servare, ut diximus *in l. 2. in glos. fincar. in princ. tit. 7. supra isto libr.* & ideo lapso trigesimo die nihil amplius possunt quam causam determinare intra alios decem dies à lege nostra statutos, tentari tamen posset, quòd si facto adversarii, quis impediretur, ut non posset de justitia sua in causa illa ostendere, intra hos triginta dies, tempus impedimenti non curret, & sic tantumdem temporis esset ei concedendum †, ut intra illud posset pars impedita facto adversarii allegare, probare & concludere, secundum Catald. *in tract. syndic. q. 75. num. 44. & 45. fol. 20. in parvis & Parid. de Put. in eod. tract. syndic. verb. instantia syndicus. c. 4. & Bald. & ejus Additio. in authen. clericus num. 9. C. de Episcopis & cleri.* Tunc enim non prorogatur instantia, sed impeditur currere per tempus impedimenti, nè fortè sit in potestate, partium impedimentis & occasionibus procuratis, adversarium illudere, & sic ex malitia sua commodum reportare, ideo nimirum si durante impedimento non currat terminus horum triginta dierum, prout & in prima instantia non currit, si testes accusantur de falso secundum Cataldi. ubi sup. q. 80. & Parid. ubi sup. *in d. verb. instantia syndicus c. 3. n. 1.* ubi idem etiam esse asserit, si facto iudicis impedimentum procedat quod ultimum non affirmo, quoniam pars damnificata poterit dam-

num & interesse à iudice impediende petere, prout in simili probatur ex text. in l. 2. infra isto tit. & lib. & ibidem dicemus Deo volente in glos. fi. & hæc poterit esse prima limitatio ad nostrum text. Secunda vero limitatio erit ut non
 88 procedat quotiescunque testes examinandi in hac secunda instantia sunt absentes ut in partibus remotis †, ita ut in termino horum triginta dierum examinari non possint, tunc enim sunt assignandi termini competentes pro eorum examinatione & presentatione depositionum, eorum & interim est in pendentiterminus triginta dierum & non currit, prout in nostris terminis, tenent Bald. Joan. And. & Cynus relati & secuti per Aviles in dict. c. 49. secreta syndica. verbo, Condenar. num. 6. fol. 289. & Ferrara in sua practica in forma productionis instrument. glos. 1. fol. 60. & Abbas relatus & secutus per Cassiodor. decisione 9. de appellationibus. num. 9. & Paris de Put. dict. cap. 4. num. 3. & in cap. 6. num. 1. in medio fol. mihi 271. & Cataldin. ubi supra, questio. 78. num. 45. & Amædæus de syndicat. num. 75. & Joannes de amicis consilio 6. num. 10. relatus & secutus per Asinium in §. 2. c. 2. num. 26. & 27. & faciunt quæ diximus in l. 3. in glos. De la mitad. tit. 8. supra isto lib. & quæ tradit Suarez allegat. 5. pag. si. in princ. & novissimè post hæc refert hanc opinionem Doctor Guttier. in suo tract. de Juramento confirm. c. 5. num. 16. & horum ratio est, secundum supra dictos; quia terminus debet recipere interpretationem à jure, videlicet si causa illa intra illum terminum expediri potest, quod de commoda & possibili juxta materiam subjectam expeditione civiliter accipiendum est, data competente dilatione nè probationum necessariarum copia & facultas subtrahatur aut coarctetur, & tunc inquit Ferrara ubi supra, debet prius pars petens dilationem hanc jurare, quod non petit ex malitia; imo ego tunc etiam jurare facerem, si ita esset quòd de novo testes illi ad suam notitiam pervenerunt, & ulterius juberem quòd præberetur informatio, qua quidem constaret, testes illos illius negotii notitiam habuisse, & habere potuisse, & pœnam imposerem si non probaretur intentio per partem talem terminum petentem, secundum quod in termino ultra marino dispositum est

per text. in l. 1. tit. 8. supra isto lib. 4. nè partes malitiosè lites vellent prorogare: & quamvis quoad nostri text. propositum vera hæc esset judicanda doctrina, eò quòd dies ii triginta nostri text. liti & non jurisdictioni per textum nostrum videntur assignati, casu doctrina hæc procedit, secundum Parid. de Puteo, in dict. cap. 4. num. 3. secundum quam declarationem posset intelligi regula proposita per Roma. consil. 226. num. 2. quæ contraria huic nostræ videbatur, ut nostræ doctrinæ nihil obstaret, vel quòd Romanus ibi loquitur in causis summariis non verò in ordinariis; tamen quia cause istæ decem mille morapetitorum sunt leves, & non graves, lexque Regni tunc concedi jubet terminum ultramarinum vel extra Regnum, quoties causæ graves sunt, doctrina supradicta quoad nostrum textum procedere non poterit, neque in practica obtinebitur secundum eam: prout post hæc novissimè vidi consideratum per concivem & doctum admodum intimumque sodalem & amicum Doctorem Gutierrez Cathedralis Civitatis Ecclesiæ canoniam doctoralem obtinentem & merito, in suo perutili tractatu de juramento confirm. 3. part. cap. 5. num. 16. & sic neque procedet eodem modo doctrina Aviles ubi supra cum Abb. per eum relato, dicentis quòd si pendente quæstione coram laico excipiatur quòd instrumentum est usurarium vel de defectu natalium, & sic actus ille incidens remittitur ad Ecclesiasticum, per quem fit inhibitio seculari, ut interim non procedat in negotio principali, eo quòd de articulo illo coram ipso Ecclesiastico inhibente disceptatur, prout notatur in cap. tuam, de ordine cognitio. quòd si interim labatur terminus instantiæ nostri text. vel remaneat ita modicum tempus intra quòd diffiniri non possit, quòd potest tunc causa post terminum determinari, prout & tenet Cataldinus de syndicata num. 44. fol. 20. Hæc enim doctrina quamvis in se verissima sit, quoad nostrum tamen text. difficulter practicari poterit, non enim fiet remissio, sed
 89 super principali sententiabitur, ne instantia labatur, præstita cautione † quòd si in judicio Ecclesiastico petatur, & declaretur contractus usurarius, vel adesse natalium defectum restituatur, quòd virtute sententiæ de Regimiento, jubetur

90 tur solvi, quæ notanda, & quia singularia & cum in practica obvenerit, mature cogitanda. Ulterius notandum est quod tenetur appellans libellum gravaminum præsentare in tali die † horum triginta dierum, in quo pars appellata possit respondere, allegare, & probare suam intentionem, si necessaria fuerit probatio; aliàs enim si expectaret appellans usque ad ultimum triginta dierum, quoniam tunc malitiosè videtur id fecisse, ne pars appellata contra ipsum allegare & probare posset; ex dictis per gloss. *Ovo. in l. 2. titulo 7. partita 3.* parsque ipsa appellata allegaret & opponeret de tali fraude & malitia & proferret in medium causas tales, ad quarum probationem si terminum habuisset ipse appellatus, excluderet intentionem appellantis, & juraret insuper quod si terminum haberet competentem, probaret causas illas, tunc utique absolverem eum ab observatione iudicii, si sententia veniebat revocanda, ut partibus jus suum salvum remaneret denuò proseguendi litem, & allegandi & probandi de eorum intentione & justitia, prout in gloss. *Que de firme, infra hac l. iterum,* & latius repetemus, imputet enim sibi appellans, qui ita se adstringit in termino, ut adversarium excluderet ab intentionis suæ probatione, terminusque in quo appellatus possit prævenire appellantem, in tam parvo temporis spatio, triginta scilicet dierum 91 diffiniri non potest, prout in spatio fatalis anni potest appellatus præventionem hanc facere contra appellantem †, ut patet ex dictis per Docto. *in cap. oblata & in cap. personas extra de appellationib.* ubi Decius, *num. fin.* communem in hoc opinionem annectit, & Lanfrancus *in cap. quoniam contra num. 53. sub tit. de appellationibus extra de probationib.* & per decis. Capell. Tolosanae 251. & ibi ejus Additionator, si tamen appellatus non allegaret causas juridicas, quibus probatis intentio appellantis non excluderetur, neque dictum juramentum faceret appellatus, tunc utique super justitia causæ pronuntiarem; potuit enim appellans terminum appellationis sibi restringere, secundum text. ubi Decius *num. 5. in dict. cap. Personas.* & tunc appellato præjudicabit non alleganti causas juridicas, & tales, quæ si probatæ fuissent, prout juramento affirmat, se probaturum, si tempus habuisset probandi appellantis intentionem ex-

cluderent, quæ quidem notanda sunt quoad nostræ legis terminos, & in contingencia facti latius consideranda inspectis qualitatibus litigantium, & meritis processus, & causis allegatis, an novæ sint, vel jam in prima instantia allegatæ & non probatæ, vel si prævenire potuit appellatus appellantem & noluit; imputet enim sibi tunc appellatus, qui cum prævenire potuit, noluit, ex dictis per Jas. *in c. cum stipulatus sim mihi à Proculo in princ. ff. de verb. oblig.* & Cardin. *in Clemen. sicut q. 3. de appellat.* & quod tempus dicatur modicum ad proseguendam appellationem, ut appellatus possit instare, causam diffiniri, vide Menoch. *de arbitrar. judic. centuria 5. casu 446.* Notandum tamen est, quod si justitia partis periret ob non examinatum testimonium post hos triginta dies ante sententiam, utique deberet examinari †, ne quis propter temporis momentum perderet jus suum irremediabiliter, ut notatur *in l. 1. §. fin. ff. si quis jus dicenti non obtemp.* & notat Bald. *in l. ea qua num. 5. C. quomodo & quando jud.* & faciunt dicta per Suarez *allegatione 5.* relatum per Covar. *in practicis quest. cap. 26. num. 2. ad fin.* quemadmodum & post conclusionem in causa admittuntur instrumenta, absque restitutione, vel juramento, quoties totalis diffinienda est, neque amplius est locus appellationi, vel suspicioni, ut inquit Covar. ubi supra. *c. 20. ad fin.* sic dicens vidisse decisum in cancellaria, & post hæc vidi Asinium *in pract. §. 23. limitatione 1. num. 2. 3. & 4.* sic in simili asserentem & *num. 7.* id iudicem ex officio facere posse.

Ibi, [*Dende el dia que passare el quinto dia.*] Quid tamen si pars ante hunc diem quintum appellet, currentne tunc triginta dies nostri text. à die appellationis, in hoc per Doctores & in facti contingencia in varias itum est sententias; quidam enim asserunt lapso quinto die currere quantumcunque ante appelletur, alii verò à die appellationis, alii verò concobdabant has opiniones hoc videlicet modo, quod si intra quinque dies appellabat, & non se præsentabat in consistorio nisi eis elapsis tunc à die appellationis currere triginta dies, sin verò appellabat & insimul se appellans præsentabat intra hos quinque dies appellationi constitutos, currere tunc triginta dies lapso quinto appellationi constituto die asserbant

fundantes se ex verbis nostri text. ibi, *En que pudo appellar y presentar se*, & videbatur non incongrua concordia, mihi tamen semper placuit opinio secunda, quod scilicet indistinctè currunt triginta dies à die appellationis interpositæ † nam cum ii quinque in favorem appellantis sint constituti, potuit optimè dilationi & sic favori suo renunciare, & renunciassè censendum est dum ritè & rectè intra hos quinque dies appellavit, & per consequens ex tunc currere hos triginta dies instantiæ constitutos, quam opinionem in propositum nostri text. tenet Paul. Castr. *in l. heres. la 2. num. 7. ff. de acquir. hered.* & idem Paul. Felin. & Bald. relati & secuti per Aviles *dict. cap. 49. secreta syndic. gloss. Condenar. fol. 290. num. 15.* & refert Tiraquel. *in de cessante causa, regul. 1. num. 80.* & communem hanc testatur Anto. Gomez *tom. 2. cap. 2. num. 35. in medio.* & eam ut veriore cum Paulo, contra Alexand. & Cor. tenet Peralta *in l. statu. liberum. §. Stichum. num. 4. col. 8. fol. 153. de legat. 2.* & pro hac opinione ultra eos considero optimam rationem, scilicet, quoniam cum terminus iste horum triginta dierum in causis iis decem mille morapetitorum successerit loco anni fatalis ante legem secundam assignati, prout in instantia abbreviata regulare est, secundum Avenda. *Respon. 2. num. 6.* & in anno fatali habemus, quod currit annus ipse à die interpositæ appellationis, secundum tex. *in l. 2. infra isto tit.* & meritò idem dicendum in nostro casu, cum de subrogante idem quod de subrogato dicendum sit, instantiaque appellationis à die interpositæ appellationis labitur, ex tex. *in Clem. sicut. de appellationib.* allegato ad hoc per Hypolyt. relatum per Asinium *in practi. §. 1. cap. 1. num. 6.* neque huic opinioni obstant, verba hæc nostri text. *Desde el dia que passare el quinto dia*: nam si ulterius processeris, dum dicit tex. *En que se pudo appellar, y presentar*, Responsum patebit, ponderando verbum illud, *Pudo*, quod potentiam & voluntatem significat, quasi pars potuerit in ultimo momento horum quinque dierum appellare, prout communiter fieri solet, idque lex nostra respexit, ut inquit Cast. *in l. si. C. qui admitti.* & ubi sup. quoniam ad ea quæ communiter accidunt jura adaptantur. *l. nam ad ea. ff. de legibus.* sed si pars voluerit antè appellare possit, & ex tunc dies triginta

current, & quemadmodum in anno fatali, dispositum reperimus, & ideo pars appellans ad hæc advertere debet, ne forte tempus labatur, & firma remaneat sententia, prout novissimè tenet in iis terminis, Mexia *in l. De Toledo, in. 2. fundamento. 1. partis num. 11.* ubi supra dicitur tam opinionem Pauli Cast. communem etiam esse attestatur, tentat tamen ipse Mexias, ibidem dicere, quod si modicum tempus esset lapsum triginta dierum habito respectu ad dictum cursum eorum, & remaneat pars appellans in damno, & appellata cum lucro, in lapsu modici hujus temporis non esset insistendum, sed justitia servanda, & super meritis causæ pronuntiandum, licet sibi hoc displicere asserat, prout retenta dicta communi opinione, quæ semper servanda est præsertim per iudices inferiores etiam nihil displicet hæc ultima consideratio.

Ibi [*Despues de otros diez dias.*] Intellege immediatè sequentes post lapsum triginta dierum nostri tex. ut ex ejus verbis patet ibi, *Primeros siguientes*: junctis verbis, *otros diez dias*, quæ quidem dictio, *otros*, est repetitiva similium, ita quod quemadmodum triginta illi dies, dixit lex nostra, ut essent immediatè sequentes post lapsum quinque dierum ad appellandum assignatorum, ita & eodem modo decem ii dies Decurionibus assignati ad sententiandum, sint immediatè sequentes post triginta eorum dierum lapsum, prout practica communi receptum est, & in propositum consideravit Avend. *Resp. 26. num. 3. in princ.* ubi cum pluribus sequentibus, plura in horum verborum exornationem declarat, & annectit. Ex quibus ipse ibidem infert, in versic. & ex dictis verbis, quod tempus horum decem dierum est tempus datum, tam iudicibus, quam jurisdictioni, quibus decem diebus lapsis, hac de causâ, nihil possunt amplius iudices illi de processu illo cognoscere, neque judicare, ita quod si post lapsum horum decem dierum sententia Decuriones negotium illud terminaverint, talis sententia erit nulla tanquam à non iudice lata †, expiravit enim eorum jurisdictione per lapsum illorum decem dierum, secundum Abba. & ejus Additio. *in c. de causis num. 1. de offic. delega.* & hoc est communius secundum eundem Abb. *in c. venerabilis. num. 16. de judiciis.* & tenet Paul. Cast. *consil. 184.* videtur dicendum *vol. 1. & tenet Aviles, in d. c. 49. secreta syndic. verb.*

verb. *Condenar. num. 5. fol. 290.* & glosator Salmantinus, hic *col. 1296. in prin. lib. 4. ord.* & ex text. nostro, si bene ejus verba eius ponderentur, probatur, & clarius *ex l. 4. tit. 26. par 3.* Adeo ut neque ex partium consensu lapsis iis decem diebus pronuntiare possint iudices ii, saltem ut valeat & effectum sententiae habeat, prout tenet Aviles, ubi supra, & Didac. Perez *in rubr. tit 1. lib. 3. ordin. col. 737. iterum. in d. col. 1296.* & Avend. *d. Resp. 26. num. 10.* & alibi diximus latius, & est ratio, quoniam tempus ad litem finiendam assignatum prorogari non potest etiam ex partium consensu, prout communem testatur idem Didac. Perez *in l. 2. tit. 4. lib. 3. ordin. col. 885. in fin. qui & in dict. tit. 1. ejusdem lib. col. 735. in medio in versic. amplia etiam,* inquit quod etiam sententia in Consistorio principis lata post terminum erit nulla, neque restitutio minoribus concedatur adversus hujus termini lapsum, prout in hac diximus lege, & tradit Avend. ubi supra, *num. 4. & 5.* ubi inquit idem esse, etiam partibus nihil opponentibus neque secundum eum ibi obstat, quod lex nostra poenam his iudicibus imponat non pronuntiantibus in termino horum decem dierum, quasi lex nostra poena hac se contentans, validam reddat sententiam post hos dies latam, nam hoc esset verum & procederet, si essemus in dubio tempus hoc ad finiendam causam esse datum, & concessum instantiae necne, sed hoc cum indubitatum sit, ideo quamvis lex nostra poenam imponat, non ex hoc vult validare sententiam post terminum latam, idque clarius ex verbis nostri text. colligitur, disponentibus partem damnificatam consecuturam interesse ab ipsis Decurionibus negligentibus in termino pronuntiare, quod ex alia ratione non procedit quam quod sententia talis nulla est, & nullius momenti. Qua tamen cautela uti poterunt iudices ii, qui miserunt foras processum, & labitur tempus decem dierum, & non mittitur sententia neque processus, ut poenam nostri text. evitent, in hoc *Jas. in l. admonendi in lectura. num. 26. de jure jurand.* & Aviles ubi supra, inquit remedium esse, ut condemnent reum, si actor probavit intentionem, sin minus absolvant eum, aliam cautelam assignat Ferratius, relatus per

Aviles ubi supra, quam & posuit Paris. de Puteo, *in tract. syndicatus, verb. instantia syndicatus c. 5. num. 5. fol. mihi 280.* & has cautelas posuit etiam Cataldinus *in tractat. syndicatus versic. 150. num. 89. fol. 29.* aliam vero tradunt & alii scilicet, quod in actis pronuntient, quod ipsi miserunt foras processum ad consulendum pro sententia talem juris peritum, cujus consilium nondum venit, & quia tempus labitur ad sententiandum assignatum, quod ipsi pronuntiant secundum quod in concilio illius juris periti fuerit declaratum, quam cautelam refert etiam Aviles ubi supra, *num. 10.* & refert has cautelas Boerius *decisione 55. num. 19.* & an valeat sententia lata, pronuntio, prout in tali concilio continetur per regulam, & limitationes prosequitur Felinus *in c. cum venerabilis num. 43. cum aliquibus sequentibus, extra de exceptio.* & Alciatus communem referens *in l. 1. §. si quis ita num. 14. ff. de verborum oblig.* & per relatos per Asinium *in practic. sua 6. 25. cap. 12.* in eum tamen consilium est, ut Decuriones justitiam partium in cautelis non imponant, sed in tempore determinent, quod si nihil aliud fieri poterit, consulent Felin. ubi supra, pro validitate ultimae cautelae supra citatae: est tamen notandum Decuriones hos poenam nostri text. evitare, etiamsi lapsis iis decem diebus causam terminaverint, sufficit enim facere actum ad evitandam ex negligentia poenam, quamvis de jure actus ille non sortiatur effectum, secundum text. & ibi Doct. *in c. si electio. de electionibus in 6.* ubi Francus optimè hoc intelligit, quoties actus ille non fuerit nullus ex culpa, nam si propter culpam nullus esset, neque a poena excusaretur, ab interesse tamen partis damnificatae nullo in casu excusantur Decuriones.

Ibi [*O los dos, si los tres no se conformaren.*] Ex iis verbis notari potest, quod Decuriones ii in iudices electi, vel assessor eorum, si praesens est in loco iudicii, ubi lis agitur, tenentur communicare processum & merita ejus cum iudice a quo ad sciendum an cum eorum consilio & sententia velit iudex ipse a quo se conformare necne, & communicatione hac facta, si omnes in sententia se conformant, pronuntiabunt eam, & subscribent firmis suis, sin minus iudices ipsi Decuriones coram iudice a quo & tabelione

lione causæ & testibus sententiam suam pronuntiabunt, & requirent ipsum judicem à quo, ut eorum sententiæ se se adjungat, & subscribat, quod si noluerit eorum sententiæ adhærere, neque subscribere sententiam, tenetur tamen eam exequi, si per Decuriones ipsos ejusdem sententiæ ei executio remittatur, aliàs enim ut in hac lege repetemus, possunt ipsi Decuriones ipsius sententiæ executioni assistere insimul cum ipso iudice à quo, prout ex verbis finalibus nostri text. patet, ibi, *Mandamos a los dichos juezes, que despues de dada la dicha sentencia y pronunciada en Regimiento la executen luego*, & faciunt dicta per nos in l. 6. *suprà tit. proximo*: neque obstat quod jam videtur officium mercenarium extinctum actioni deserviens, ex l. *posteaquam ff. de re jud.* quia licet sit extinctum, durat tamen officium nobile, secundum Bart. ibi & quoad executionem sententiæ non procedit illa lex, iudex posteaquam, secundum Alexand. ibi *num. 5.* & hac de causa in hac Regia Recopilatione, non reperimus inscriptam pragmaticam antiquam. 10. factam in curiis *De Valladolid.* anno 1537. Iudici à quo imponens onus exequendi sententiam dictorum Decurionum, quantumvis ei non adhæserit, de qua pragmatica meminit Aviles ubi *suprà num. fi.* quæ quidem pragmatica cum in lege hac transcripta non reperitur, legi nostræ standum est ipsos Decuriones executores etiam suæ sententiæ facienti, qui quidem & iudices ad hoc remanebunt, si sententia, prout quotidie fit, executionem ejus iudici à quo non remiserint, & quia cum ordinarii iudices Decuriones ipsi sint, prout in hac lege dictum remanet, ordinarii 99 † sententiam suam exequuntur, secundum Lanfran. in c. *quoniam contra tit. de interlocut. & appel. num. 36.* & sic cessant, iis attentis, ea quæ in contrarium adducebat Aviles ubi *suprà num. fi.* & faciunt quæ diximus in d. l. 6. & in l. 1. *tit. 16. suprà isto eo lib.* & sic poterunt de nullitate suæ sententiæ cum ordinario ipso cum quo executio facienda est, si per eos ipsi ordinario non remittatur executio, cognoscere, & judicare, ut diximus in l. 1. *gl. 1. tit. suprà proxime*; verum tamen est, ut ad priora redeamus, quod quantumvis Decuriones ipsi vel assessor eorum cum iudice à quo merita processus non communi-

caverint, non erit ex hoc nulla eorum sententia, non enim reperio text. hoc requirentem de necessitate, sed tantum quod tenentur insimul pronuntiare cum iudice à quo vel coram eo & non unus absente alio, & tunc valebit votum doctorum, secundum text. nostrum, qui hoc vult dicere, in iis verbis, & text. in l. *duo iudices. & in l. duo ex tribus. ff. de re judic. & l. 17. tit. 22. par. 3.* & Anton. Gomez. l. 38. *Taur. num. 2. & 3.* tunc valet sententia majoris partis, vel ejus, cujus declarat lex.

Ibi [*Den y pronuncien sentencia.*] Sed v an à sententia tali poterit agi de nullitate, & dicendum est quod sic, quoniam licet appellatio illius sententiæ Decurionum non spectetur, neque locum habeat, ut probat text. hic ibi, in appellatione in supplicatione, nullitas tamen remota, † non censetur ex gl. in *Clem. 100 unica de sequen. poss. & Dec. consil. 360. num. 1.* & Hippo. *sing. 10.* quos referens sequitur Didac. Perez. *hic sub l. 6. tit. 16. libr. 3. Ordin. col. 1295.* & quomodo agetur tunc de nullitate, diximus in l. 2. *suprà tit. proximo*, sed ad an sententiam audiendam citandæ † sint partes, & videtur quod sic, quoniam regulare est, ex l. *de unoquoque ff. de re jud.* sed si partes, vel procurator præsentis fuerint pronuntiationi, tunc nulla requiritur citatio, ex d. l. *de unoquoque & l. idem proferre. §. si quis, ff. de arbit. not. Jas. in l. 1. num. 7. ff. de ius vocan.* si tamen tempus instantiæ præfixum sit, & in fine † temporis pro- 102 nuntietur, nulla est necessaria citatio, juxta in propositum tradita per Paul. Castr. l. *admonendi. num. 34. ff. de jure jurand. & Dec. in cap. super eod. el. 2. num. 21. de appel. & Cœpola caus. 64.* quoniam tunc terminus pro homine interpellat, & sic communi practicâ omnium consensu receptum videmus, quod tunc nulla citatio ad pronuntiationem sententiæ requiritur, nam quasi communiter in fine termini pronuntiantur per Rectores hos.

Ibi [*Añadiendo, o menguando.*] Ex x iis verbis reprobatur quorundam pertinentium hominum opinio asserentium Decuriones hos in iudices electos non posse amplius & aliud facere quam revocare, vel confirmare sententiam iudicis à quo, non verò addere, minuere vel reformare, nam certè falsissimum est hoc, contra expressa verba nostri text.

text. & contra text. in l. 7. tit. supra proximum, ibi *mejore*, *El juyzio*, & quia de jure judex ad quem, potest reformare † sententiam judicis à quo, in totum, vel in partem addendo vel diminuendo, vel reservando, etiamsi non petatur secundum Abb. in c. Raynucius num. 20. de testam. ubi num. 2. inquit quòd ubicunque ex deductis in judicio potest parti aliquod jus competere, super illo pronuntiare tenetur ex officio, etiamsi pars illud ignoraret, & idem Abb. in c. cum causa. col. 2. in fi. de re jud. Bart. in l. si expressum. ff. de appellat. debet enim judex appellationis dicere benè, vel malè judicatum, benè aut malè appellatum. l. Æmilius ff. de minorib. vel emendamus judicium. l. item quamvis, ibi sed prator interveniat, & rem emendabit. ff. communi divid. C. si Episcopus forte 2. q. 3. c. pastoralis in prin. eod. tit. & sic poterit judex appellationis addere, seu removere, & corrigere, vel sententiam justam vel injustam pronuntiare l. si. ff. de re jud. l. eos. C. de appel. imò si actor succubuerit & de novo probaverit jus suum, debet judex appellationis eo in casu non solum proferre bene appellatum, sed etiam debet condemnare † reum actori secundum Bartol. in l. cum apud, ff. judic. solvi, Abb. in c. cum causam col. 3. de judic. & sic ubi ista verba, benè vel malè judicatum non possunt in totum satisfacere, tunc judex appellationis addere debet & id facere, quod primus judex facere debebat, ut asserunt Panorm. & Felin. in c. cum causa de re judic. & sententiam incertam sine quantitate, non solum judex declarare † debet, sed etiam reformare, & emendare reum condemnando in certa quantitate. l. si. ubi Bald. C. de sentent. qua sine certa quant. Doct. in §. curare, instit. de actionib. imò si ex noviter productis malè judicatum pronuntiet, hoc debet exprimere, ut honor judicis à quo servetur c. ut debitus honor de appellation. docet Lanfranc. in c. quoniam verbo interloutionis colum. penult. de probat. Item si appellatio sit deserta, debet judex eam desertam pronuntiare †, non autem benè, vel malè judicatum, secundum Baldum consil. 20. vol. 1. per l. si prafes C. quomodo & quando judex. prout & alia in hac materia adducit, Rebuff. in 3. tomo, consil. Francia, tit. de appellationib. artic. 12. Azavedo de Curia Pisana.

per totum. & sic inquit Bald. in c. fraternitas col. 2. de testib. relatus & secutus per Rebuff. eundem ubi supra, artic. fin. num. 33. quod appellatio habet † quatuor naturas supplendi scilicet, ut l. per hanc C. de appellationib. & sic judex appellationis potest supplere in causa quæ venit ad priorem coadjuvandam l. Titianus ff. quod cum eo, secus si veniret ad omninò novam petitionem, secundum Bald. in l. fin. C. quando probare non est neces. Emendandi l. 1. ff. de appellat. Felin. cap. cum causa colum. 2. de re judic. confirmandi naturam habet, l. eos in princ. C. de appellationib. & in tit. de conf. uti discernendi ut l. 1. C. quando prob. non est neces. habet etiam, secundum Rebuff. dict. art. fin. num. 37. ultra Bald. naturam dividendi, quia pro parte potest judex appellationis confirmare, & infirmare sententiam. c. Raynucius cap. Raynaldus de testam. l. Cornelia. ff. de jure patrona. Annullandi etiam naturam habet. l. quædam mulier. ff. familia hercisc. & etiam procedendi lite non contestata inter absentes. l. fin. §. illud C. de temp. appellat. & videtur itidem habere hanc naturam, quod uno condemnatorum appellante, uterque videtur appellare, quatenus sententia contra se facit. l. ampliorem in princip. C. de appellationib. licet non servetur in Francia, ut inquit Rebuff. d. art. si. num. 40. prout & alibi diximus, & sic opinio supradicta asserens non posse judices addere vel minuere vel reformare, in gradu appellationis, refutata remanet.

Ibi [*Appellacion, ni supplicacion.*] Nullitas tamen non censetur exclusã, ut supra proximè diximus super verbo, *Den y pronuncien*, neque obstat si quis dixerit obstat l. 4. supra tit. proximo, ubi probatur, quod ubicunque removetur per legem appellatio, vel supplicatio, nullitas etiam censetur sublata, quoniam lex illa 4. loquitur & procedit quoad sententias prolatas per superiores, ut ibidem dixi, vel non procedit lex illa, in casibus specialibus aliud disponentibus, prout in nostro, per text. in presenti specialiter disponitur, & est unus optimus casus pro limitatione dict. l. 4. & ibi alios assignavimus in quibus non procedit.

Ibi, [*Y esto se entienda.*] Versiculus hic limitativus est dispositionis nostri text. scilicet, ut non procedat text. nos-

ter, quoties locus ille ubi lis similis discutitur, octo tantum leucas distat ab aliqua ex Regiis cancellariis, tunc etiam quantumvis valor causæ & æstimatio summam nostri text. non excedat, est ad cancellariam appellandum, non verò ad loci consistorium, & faciunt hæc ad ea, quæ diximus in glos. *Acostumbrar jr*, quod tamen mederi deberet, esset enim exonerare cancellariam litibus similibus, ubi aliæ graviores lites sunt agitandæ, & partes à molestiis & expensis excusare, nullaque in iis prærogativa detraheretur cancellariis.

aa Ibi, [*Dentro de los dichos cinco dias.*] Intellige si intra eos pars in consistorio se præsentaverit in appellationis gradu, & petierit iudices nominari, prout ex verbis nostri text. patet, ibi, *Fuere requirido*, tunc enim si non nominentur iudices, incurrant Decuriones pœnam nostri text. & hæc secundum aliquorum sententiam, ego tamen semper assero & asserui, etiam Decuriones nominantes iudices parti petenti & præsentanti se in appellationis gradu pœnam nostri text. incurrere, non solum si pars appellet & se præsentet intra hos quinque dies, verum etiam si dum appellatur in ultimo die quinque horum dierum eis elapsis in proximo Consistorio immediatè sequenti se præsentat; neque hunc casum excludit noster textus, sed potius etiam in eo providet, cum in utroque casu militet eadem ratio, neque tenentur pars gravata, ut jam remanet dictum, appellare & se præsentare in Consistorio intra hos quinque dies, si intra illos Consistorium, non congregatur, vel si congregatur, nondum appellavit ut se præsentare posset, sed durante termino horum quinque dierum appellavit in fine eorum, ut se præsentet in Consistorio primo sequente; erit tamen bona cautela quam servant aliqui advocati, licet non iudico esse necessariam, scilicet quia in libello appellationis protestatur appellans se præsentaturum in proximo Consistorio sequenti & ex nunc prout ex tunc & è contra se præsentat, & cum ipsamet appellatione vadit cum tabellione & testibus ante portas domus Consistorii & petit testimonium quomodo se præsentat ibidem & in proximo Consistorio se præsentabit, & tunc se præsentasset, si concilium esset congregatum: hæc tamen cautela, quamvis non fiat, non est necessaria, sed ut pœna nostri

text. incurratur & præsentatio iudicè fiat, sufficit si in fine horum quinque dierum se præsentet in Consistorio primo immediatè sequente, quoniam tunc Decuriones tenentur iudices nominare sub nostri text. pœna.

Ibi [*De privacion.*] Plures casus ubi ob privatio per leges has Regias imponitur tam contra Rectores, quam tabelliones describemus Deo volente in l. 23. tit. 25. infra isto lib.

Ibi [*Determinen la dicha causa.*] Sed cc an ejus determinationem debent consulere peritum aliquem, an verò si rectores poterunt absque juris periti concilio † causam determinare, & dicendum est 108 quod si Rectores ii juris periti minimè sunt, & causa est intricata & in puncto juris consistens, tenentur omnino assessorem litteratum consulere, eo quod juris ignarus quamvis iudex esse possit, secundum Felin. in capit. *suscitatus verb. illitteratus de rescript.* & Jas. in l. *certinum. 1. C. de judiciis*, tenetur tamen assessorem requirere †, secundum Bald. 109 in l. *certi juris C. de jud. relatum & secutum per Cataldinum in tract. syndicum num. 157.* & secundum Innoc. & alios relatos per Bertachinum in *repertorio suo verb. Consilium versicul. 27.* & Jas. in *dict. num. 1.* Iudex enim imperitus peritos consulere debet ad iudicandum, secundum text. in capit. *audientiam nostram de consuetud.* & text. junct. gloss. in cap. *de quibus 20. distinc. & in cap. esto 25. distinc.* tradit Speculator in tit. *de requisitione consilii. §. 1. in princip.* & Alexand. in *addit. ad Bartol. in l. si iudex ff. de var. & extra. cognit.* ultra quæ jura de jure nostro Regio habes text. in l. 2. & ibi, gloss. *Deve. in fine. titul. 21. partit. 3.* & text. & ibi gloss. fin. in l. 3. *titul. 4. partit. 3.* & gloss. *Leer. in l. 18. tit. 9. partit. 2.* probantes imperitum iudicem teneri pro iudicando assessorem requirere litteratum, & ideo communiter illum requirunt iudices imperiti, secundum Abba. in cap. 1. *num. 14. de jud.* præsertim si super juris-articulo non certo litigetur, quia tunc absque dubio debet committi consilio sapientis talis articuli definitio, argumento à contrario sensu in l. *Divus ff. de bon. damnata.* & tenet Bald. in l. *placet.* & ibi ejus Additionator *num. 1. C. de sacros. Eccles.* Hoc est enim regulare ut in causis dubiis imperiti iudices peritorum † concilia 110 requirant

requirant, secundum Ang. in l. *du-
bium C. de repudiis.* & Innoc. in c. *si
pro debilitate*, in gloss. verb. *consulere de
offic. deleg.* & Bald. in c. *judices in princ.*
versic. sed contra hoc de pace jura. fir.
quem & alios allegat Bertachi. ubi supra
versic. 28. & probat optima lex 8. *tit. 13.
lib. 8. infra.* & cum iis casibus ad id judi-
ces imperiti teneantur, si non fecerint
acta, & sententia in contrarium lata ab-
111 que periti consilio nulla erit †, secun-
dum Bald. in cap. 1. in fin. *extra de re
judic. relatum* & secutum per Rebuff.
in 1. *tomo consti. Francia titul. de senten-
tiis execut. artic. 1. gloss. 18. num. 6.
Amedæum in tract. syndicatus num. 26.
& Suarez in titul. de las deudas. §. fi.
fol. 58. in antiqua impressione*, & Parid.
de Puteo, in tract. *syndicatus*, verbo,
*consilium. capit. 4. num. 2. fol. 205.
in parvis* & Bartol. ante eos in l.
1. §. *si plures num. 12. ff. de exercit.
acti.* & Felin. in capit. *ex parte. num. 11.
cum pluribus sequentibus de consti.* quod
fortius & clarius procedit attenda com-
muni & generali consuetudine, qua ha-
betur, secundum Abbat. in cap. 1. *num.
14. de judic.* ut imperiti iudices pro
causæ determinatione peritum requi-
rant, & consulant, & facit jus talis con-
112 suetudo † & servanda est, secundum
Felinum in dict. *capit. sciscitatus verb.
illitteratus num. 10. versic. quando autem
de rescrip.* & Menoch. *de arbitra. jud.
lib. 1. quest. 23. n. fin.* Imo non solum
potest hoc consuetudine induci, verum
113 etiam quod teneantur tale † consilium
sequi, prout communem testatur opi-
nionem Additio. Bartol. in dict. §. *si
plures num. 12.* & ideo cum necesse
fuerit agere de nullitate ob hanc cau-
sam alicujus sententiæ horum imperi-
torum iudicum, consuetudinem arti-
culabis & probabis: ex quibus inquit
optimè Alexand. in l. *si convenerit n.
11. ff. de re judic.* quod eo ipso quod
statutum committit causam iudicibus
imperitis, videtur esse intentionis ipsius
statuti, quod iudices ii teneantur sequi
114 consilium † periti, & tenet Dec. *consil.
7. num. 6.* & sic cum lex nostra Rec-
toribus, qui à communiter accidentibus
imperiti litterarum sunt, causas deci-
dendas in appellationis instantia com-
mittat, videtur esse suæ intentionis, &
jubere ut peritorum consilium teneantur
requirere & illud sequi: ex iis decla-
115 randum est dictum † Abb. in capit. 1.

Azevedo de Curia Pisana

num. 7. de consanguin. & affinit. dicen-
tis, quod si iudex imperitus sententia-
vit perito non consulto valet sententia,
licet peccet, nam id verum intellige-
rem quoties lege, statuto, aut consue-
tudine, non est necesse peritorum con-
siliium requirere, vel quoties (lege,
statuto, aut consuetudine, id non re-
quirentibus) causa est clara, & in facto
& non in jure consistens, & secundum
jus determinata est, tunc enim valeret sen-
tentia illa secundum Parid. Puteum in
dict. *cap. 4. num. 4. fol. 205. in parvis,*
& Bertach. alios referentem, *dict. verb.
consilium versic. 39.* Itidemque si de jure
statuto, aut consuetudine, consilium
peritorum erat requirendum, nam
tunc & sequendum etiam † erit secun- 116
dum Felinum in dicto *capit. sciscitatus.*
& Alexand. in dict. *l. si convenerit num.
2.* & Asini. in *practic. §. 25. capit. 10.
limitat. 3.* ubi per totum illud caput,
novissime per eum vidi post hæc trac-
tatum: de quo recurrendum esse ad
consilium Cuman. 55. testatur Cassa-
næus in *consuetud. Burgund. Rubric. 4.
§. 7. Le Mary & la femme. in text.
si aut est du consentement. n. 29. 30. &
31.* quando consulti sunt contrarii quid
faciendum, & *num. 34.* an teneatur
iudex ex mala consultoris sententia, de
quo per Decium. *l. consilii non frau-
dolenti ff. de regul. jur.* & hac de cau-
sa Inquisitores hæreticæ pravitatis con-
sultorum consilium tenentur sequi, quia
de jure illud requirere debent, ut no-
vissime tradit Rojas in tract. *de here-
ticis 1. part. num. 413. cum pluribus
sequentibus* ubi *num. 424.* inquit quod
tenebuntur ipsi hæresum Inquisitores si
consilium consultorum malum fuerit,
de quo optimè discutitur per Simancas
de *institut. Cathol. cap. 41. num. 14.*
ubi veritatem determinant, & in nos-
tro proposito an ii Rectores imperiti
teneantur de malo consilio † assessoris 117
periti, vide optimè Alexand. *consil.
19. num. 14. & 15. lib. 7.* & Aviles.
*cap. 1. Pratorum, gloss. A las partes.
num. 21. & 22.* & Asinium in dict.
*pract. §. 32. cap. 2. amplia. 39. n. 3.
cum tribus seq. fol. 202.* & Burgos de Paz
in *proæmio legum Tauri. n. 19. cum 4. seq.
ubi n. 196. & 197.* quærit an ipse con-
sultor † teneatur consulenti per partem 118
contra quam consuluit, vide Decium
consil. 8. num. 6. & secundum supra
dicta declarabis per Catald. *asserta, de
R ij syndicat.*

Syndicat. num. 164. & Amedæum de syndicat. num. 124. & Parid, ubi supra, capit. 3. & Bald. de syndicat. quest. 31. & Alexnd. & Doct. in d. l. si convenit. & Abb. in cap. cum in veteri de electione, num. 12. per totum & num. 13. ponit quæstionem. Est tamen verum quod si iudices imperiti ii pronuntiant sine periti consilio, sententia tamen esset justa, & secundum jus, prout multoties imperiti determinant, tunc non annullarem eam, sed validam declararem, vel saltem si nullam pronuntialem, in eadem sententia idem juberem fieri, ut inquit Puteus ubi supra. d. c. 4, num. 3. quæ omnia notanda sunt, quia nova & singularia, & vide Albertum de Rampobus in tract. de consiliis habendis per officiales & assessores col. 2. inter Bart. tractatus.

dd Ibi [*Para la parte.*] Videntur verba hæc superflua, nam cui potius quam parti læsæ esset pœna applicanda, quoties enim pars læditur pœna imposita ob hanc causam in dubio parti † læsæ applicata censetur, secundum quod diximus in l. 4. tit. 7. supra hoc libr. ex glos. communiter approbata. l. si pater. C. de hered. instit. teste Baeça de non melior. filiabus. c. 36. num. 10. superfluitatem tamen evitabis, si Jurisconsultum nostrum ita processisse asseras, ut omnem dubitandi occasionem tolleret eorum, quæ in contrarium adduci possent, si sic non declararet.

ec Ibi [*Que sobre ello requiriere.*] Regulari enim hoc est, ut ad incurrendam pœnam, si aliquid factum non fuerit, impositam, necesse sit quod præcedat monitio & requisitio partis † in cujus imponitur favorem, ut probat l. si. C. ut infra certum tempus questio. crim. termi. quam ad hoc plures ita tenentes allegando, notant Alexand. in l. properandum. in princ. num. 8, C. de jud. & Jas. in l. universa. C. de preci. imp. off. Felinus in cap. sin autem. de rescrip. Jas. in lectural. admonendi. num. 15. cum 6. sequentibus. ff. de jure juran. Cœpola cautela 236. Anto. Gomez, tomo 3. Variarum cap. 9. num. 9. latè Hippolyt. in practi. §. nunc videndum. num. 4. cum sequentibus aliquibus, & faciunt dicta per concivem meum Gutier. in repetitione l. nemo potest. num. 433. cum seq. de legat. 1. & in nostra l. propositum tenet Didac. Perez in presenti. col. 1295. & latius in l. 1. tit. 15. lib. 3.

*ordi. col. 1273. cum sequen. & iterum in l. fin. tit. 11. cod. lib. 3. & Villalobos in Ærario mille com. opin. littera A. n. 150. sic declarando Bald. in l. 1. §. sciendum. ff. de magist. conveni. & Ripa. l. 4. §. hoc autem judicium. num. 6. ubi cum sequent. alia infert. ff. de damno infecto. idque text. nostro probat clarissimè, quidquid in contrarium voluerit Avend. capit. 6. Pratorum. num. 3. versi. & casu quo lib. 1. sed an debeat † interpellatio hæc fieri vel sufficiat semel tantum, vide Puteum, de Syndicatu. verbo, instantia. cap. 2. num. 3. fol. 267. quoad nostrum tamen propositum, unicam sufficere credo interpellationem, ut ex iis verbis simpliciter probatis colligitur. Venit tamen in mentem, dum hæc scriberem, dubium quoddam, num scilicet, Rectores ii requisiti incurrant solum pœnam nostri text. propter non determinatam causam in termino, an & iudex ipse ordinarius †, & videbatur dicendum, ordinarium ipsum itidem nostri text. pœnam incurrere, si monitus non faciat pronuntiare & pronuntiet sententiam intra hos decem dies, ex verbis nostri text. ibi, *Y mandamos al dicho juez y a los otros dos diputados*, quasi omnibus jubeatur, ut causam determinent, ergo si non fecerint, puniendi sunt nostri text. pœnâ; nihilominus tamen contrarium quoad nostrum tex. teneo, imo quod solum ipsi Rectores requisiti, non verò iudex ordinarius à quo incidet in pœnam nostri text. si causam intra decem dies non terminaverint, tum quia ipsis Decurionibus incumbit onus capiendi processum, & consulendi assessorem pro ejus determinatione, tum etiam quia lex nostra jubet iudicem ordinarium debere exequi pœnam hanc, ibi, *Los quales scilicet, Diez mill maravedis, y costas*, de quibus paulò antè dictum est, *Executen laego el Corregidor, o justicia del pueblo, so pena que no lo haziendo, lo paguen con el quatro tanto*, sed in causa sua nemo iudex existere potest, ut in titulo. capit. *ne quis in sua causa*, ergo ordinarius loci, exequi pœnam debens censetur exceptus ab hujus pœnæ incurfu si causa intra hos decem dies non terminetur, præsertim cum quadrupli pœna ipsi loci ordinario imponatur, si pœnam decem mille morapetitorum non exequatur, & sic non est credendum legem nostram velle, ut & ipse ordinarius loci pœnam hanc incurrat, sed tantum Rectores ipsi incurrant, & iudex loci executor pœnæ erit, sub quadrupli*

quadrupli pœna, si negligens fuerit in executione, & sic semper lex nostra interpretata est ab advocatis, & ea quæ certam interpretationem habuerunt minimè sunt mutanda, & ita tenendum est. Sed est & aliud dubium, num scilicet quilibet ex his Rectoribus requisitis & intra terminum non pronuntiantibus incurrat pœnam nostri text. An verò pro æqualibus partibus inter eos dividatur, ¶ & dicendum est unumquemque eorum in solidum ad tota decem mille, & expensas teneri, & posse condemnari, eo quod officiales circa idem delinquentes tenentur in solidum & licet condemnatio pro parte fieret, tamen, quod ab uno exigi non potest ab alio exigetur, secundum Bartolum, Angelum & Imolam, in l. si multi Publicani. ff. de publicis. per textum ibi, quem ad hoc allegavit Boerius decisione 310. num. 2. & per totam decisionem, sed dubitari non potest, quin Decuriones ii non determinantes causam intra decem dies delinquant, vel quasi delinquant, cum legi & officio contraveniant, ergo nimirum est quod unusquisque eorum in solidum conveniri possit ad pœnæ incurse solutionem. Est tamen verum, quod si unus eorum solvit totum, quod alter liberatur, & sic una decem tantum solvenda sunt, quoniam hæc pœna ambobus insimul Rectoribus imponitur, igitur uno solvente totam pœnam ¶ alius liberatur, argumento text. in l. 1. in secunda ejus parte. C. de condi. furti, & text. in l. 1. §. si plures ff. de eo per quem factum erit, & notatorum per Anton. Gomez tom. 3. Variarum, cap. 1. num. 88. præsertim cum insimul & in connexis delinquant, crederem tamen quod si unus ex Rectoribus tota decem mille solverit ¶ poterit ab alio ejus socio dimidium petere: notandum est quod quantumvis pars requirens pœnam hanc recuperet ab iis Rectoribus, vel uno eorum, poterit nihilominus & interesse petere & recuperare; text. enim noster utrumque solvendum jubet, pœnaque hæc cum legalis sit & facto adjecta potest optimè in conscientia peti, & debetur postquam petita fuerit & executio ejus facta, ut notant omnes in l. si quis major. C. de transactio. præcipuè Menesius ibi, num. 57. cum sequentibus aliquibus, neque cum interesse debet compensari in hoc casu, cum si compensaretur esset contra nostri text. dispositionem pœnam & interesse permittentis peti & recuperari per partem re-

quirentem, licet regulariter eatenus pœna debeatur, quatenus ¶ cum interesse 126 concurrat, ut licet videre ex Mathæo Afflictis. decisione. 135. num. 4. & optimè per Menoch. de arbitrar. judicum. lib. 2. centur. 3. casu 260. num. 19. cum sequentibus aliquibus. Ulterius est & aliud optimum dubium, quid si pars appellans requirens Decuriones ut causam intra terminum determinent, veniebat condemnanda eò quod injustam causam fovebat, an jam quod Rectores requisiti non determinantes intra terminum nostri text. ad interesse non teneantur, quia nihil intererat parti requirenti, eò quod injustitiam petebat, tenebuntur tamen ad pœnam decem mille ¶ morapetitorum, & 127 videtur quod non, nam cum pars hæc requirens læsa non fuerit, ex eò quod condemnanda veniebat si sententiaretur, pœnam petere non potest impositam per text. nostrum, quoniam tunc per partem pœna facto adjecta capi potest in conscientia, quoties pars ipsa læsa fuit, ut colligitur ex dictis per Afflictis in d. decisio. 135. Hic tamen læsio deficit, ergo cessat pœna. Item & quia tunc pœnam hanc solvendam lex nostra jubet, quoties etiam interesse peti poterat & debebatur, ut patet ex versiculo, Y que de mas desto paguen, sed deficiente interesse & læsione, nihil est quod solvendum sit per decuriones, ergo neque pœna peti potest tanquam consecutiva ipsius interesse, ut id quod judicamus de principali, & sic de interesse, judicemus & de pœna ipsius interesse consecutoria, & certe hoc mihi tenendum videtur pro nunc, tu latius suo tempore cogitabis.

Ibi, [Lo paguen con el quatro tanto,] ff Sed cui applicabitur pœna hæc quadrupli, partinè an vero fisco, & videtur quod fisco, quia est pœna, partique jam interesse solvi jubetur antea, & quoties pœna apponitur pro delicto, si pars est satisfacta, pœna illa fisco applicatur, ut diximus in l. 4. ritu. 7. lib. 1. supra in Recopilat. Neque obstare videntur verba sequentia, ibi, Y que de mas desto paguen a la parte, ex quibus verbis videtur, quod cum interesse per verba hæc parti sit solvendum, quadruplum etiam illimet parti debet solvi, ex relatione illius dictionis, De mas, Latine ultra: & verbis illius, A la parte: nam dicitio illa, ultra, inclusiva est ¶, ut si ultra dolia le- 128 gatur vinum, videntur legata etiam dolia, secundum Bartolum l. cum ita. quest. R iij fin.

fin. ff. de dot. præleg. l. si ultra. C. de fideicom. item est dictio repetitiva, secundum Paulum *consil. 106.* tradit Bertachin. *in repertorio. verbo, ultra,* quoniam responderi potest, quod dictio illa, *ultra,* non sit ad partem referenda, sed ad summæ solutionem, & sic quod ultra interesse parti solvendum, quadruplum solvatur fisco, cui aliàs de jure solvi debet, quoties propter delictum imponitur, verba enim generalia de habilitate restringenda sunt. *l. ut gradatim. ff. de mun. & bono.* Nihilominus tamen videtur mihi tenendum quadruplum etiam parti requirenti solvendum, tum propter dictionem illam, *ultra,* tum etiam, quia quadruplum subrogatur loco pœnæ decem mille morapetitorum parti per Rectores negligentes sententiare applicandorum, ergo eorum naturam & applicationem sequi debet, & quadruplo à loci ordinario recepto cessat petitio decem mille morapetitorum contra Rectores intentata.

gg Ibi, [*Y que de mas desto paguen.*] Verba hæc non solum Rectores requisitos comprehendunt, & respiciunt, verum & judicem loci non exequentem pœnam decem mille morapetitorum per Rectores negligentes incursum, & sic pars requirens poterit à Rectoribus negligentibus petere interesse & pœnam, & si judex loci negligens sit in executione hujus pœnæ, contra eum poterit pars suas actiones intendere ad quadrupli petitionem & interesse etiam, & sic utrumque membrum, referendo singula singulis verba hæc, *E que de mas desto paguen,* comprehendunt & amplectuntur verba hæc.

hh Ibi [*Por manera que dentro de los diez dias, se pueda ver y determinar el pleyto.*] Ex verbis iis notari potest & colligi, quod partes possunt ex iis decem diebus Rectoribus ad sententiandum assignatis †, aliquos dies pro probationibus suis finiendis sumere, si eorum parte aliquâ sumptâ, remaneat Rectoribus tempus sufficiens ad sententiandum causam illam, nihilominus tamen contrarium est tenendum, saltem parte aliâ, vel Rectoribus contradicentibus, nam cum in hac lege remaneat dictum, super glos. *Dentro en treynta dias,* partes teneri causam concludere intra illos dies triginta, nullo modo eis elapsis possunt ullum diem horum decem ad sententiandum assignatorum, capere pro probationibus faciendis, præsertim cum dies illi triginta per

text. nostrum sint assignati ad probandum, & probatum habendum, ut *ibidem* diximus, neque obstant verba hæc nostri text. ex quibus contrarium colligebamus; procedunt enim & intelligenda sunt, quoad hoc ut scilicet processus conclusus tradatur Rectoribus ipsis intra hoc decem dies tempore, in quo determinari & sententiari intra eos possit, nam si traderetur in tempore ad hæc faciendam non sufficiente, quamvis intra illos decem dies non determinaretur, non utique Rectores pœnam nostri text. incurrerent; imputet enim sibi pars appellans, quod in tempore opportuno Rectoribus ipsis non tradiderit processum ad sententiandum; non est enim consultor in culpa, si sibi detur † processus 13 tempore in quo sententiari non potest, secundum *Alexan. consil. 59. num. 6. vol. 4.* Sed est optima quæstio, scilicet, an jam quod ex iis decem diebus nullus ad examinandos testes capi potest, poteritne intra eos peti per unam ex partibus aliam jurare & declarare † de calumnia, 13 & videtur quod sic, ex dictis per *Deci. in rub. num. 10. extra de probatio. confessio enim partis etiam post conclusum in causa admittitur. c. cum Joannes de fide inst. notat Specul. in tit. de depositio. §. 4. versi. sed quid sit. & Bald. in authen. qui semel. col. 3. C. quomod. & quando jud. additio 1. Bart. in l. publicia §. fin de positi. Hippol. in rubr. de probatio. num. 73. imo & post sententiam, secundum Inno. in c. quia plerique num. 3. de immuni. Eccles. & alibi diximus, & faciunt quæ, Deo volente, dicemus in l. fin. tit. De las entregas. infra isto lib. ubi post decem dies admittitur pars ad probandum per executantis confessionem, & novissimè idem tenet Alvarus Velascus, de jure emphy. q. 7. num. 29. in fin. ubi num. 30. & 31. Id duobus modis declarat, quas declarationes desumpsit à Decio, ubi supra. Prima scilicet est, quod id verum sit, quoties pars spontè confitetur, vel judex ex officio cogit partem confessionem dicere, secus verò ad petitionem partis, quia tunc non cogetur pars dicere confessionem; secunda declaratio est, ut procedant dicta, quoties confessio hæc in judicio & in actis deducitur, secus si extra judicium, & placent hæc declarationes, licet prima non ex toto satisfaciat, præsertim ubi nulla alia speratur sententia, tunc enim etiam ad petitionem partis esset compellendus adversarius jurare de calumnia & confes-*

confessionem dicere, prout multoties vidi fieri per Rectores hos intra decem dies nostri text. & benè ut veritas patefiat, & secundum supradicta sunt intelligenda dicta per Innoc. in c. *ultra tertiam de testibus*. & post hæc paucis diebus elapsis, vidi optimam decisionem Octavam Pedemont. 10. plura in propositum dicentem.

Ibi [*Quede firme y passada en cosa juzgada.*] Et sic tanquam deserta appellatione executari poterit sententia, prout dicebat Avend. *Respons. 2. num. 6. conclus. 9. & Respons. 26. num. 10. versic. si quidem.* quod tamen intelligerem verum, quoties pars nullam diligentiam fecit in termino illo triginta dierum, vel si fecit, non tamen ritè, & rectè, puta si libellum gravaminum non notificavit parti, prout notificandus de jure est, alias enim nihil fit, ut probatur ex text. *Clement. causam de election.* notat Rota nova. 2. *de appellation. fol. mihi. 63.* & Felinus optimè in *cap. cum contingat. num. 6. cum sequentibus. aliquibus de rescrip.* & idem Felin. in *Repertorio ejus, in verbo, appellans an debeat intimare.* & Covarr. *lib. 3. Var. cap. 17. num. 3.* omnis enim intimatio, quæ obligat ad aliquid præjudiciale debet fieri dicto modo, secundum Felin. ubi supra & iterum in *capit. cum M. num. 63. extra de constitutio.* quod dictum ibi ipse Felin. inquit exclamare Cardin per eum relatum, & notandum quia communiter ignoratur, & idem quoad emptorem dicit requirentem venditorem de evictione, inquit tamen *ibidem* Felin. cum Ang. per eum relato, sufficere venditorem citare, simpliciter factâ mentione de motione litis, prout de consuetudine servari inquit gloss. magna ad medium in *l. 32. tit. 5. part. 5.* & tenet Ant. Gomez infra proximè allegandus, sublata tamen consuetudine facienda est intimatio libelli, quantumvis appellatus sciat contenta in libello gravaminum, cum factum ex parte ipsius appellati requiratur, quo casu non sufficit scire nisi notificetur, secundum Addit. Abb. *littera C. in c. Ecclesia Sancta Maria el 2. num. 4. de electione,* & communem testatur Anton. Gomez *tomo. 2. capit. 2. num. 39. versicul.* item adde quod ad hoc ut emptor vel ille à quo, in casu tamen, quo imitatio hæc libelli, vel instrumenti fieret judicis au-

thoritate, non requiritur † quod fiat in forma, secundum Additio. Alexan. in *l. 1. in princ. num. 4. littera C. ff. de eo per quem fact. erit,* & sic vidi jam ob non notificatum libellum gravaminum in termino triginta dierum nostri text. appellationem desertam pronuntiari: sicut & quantumvis notificatio facta libelli hujus fuerit, non tamen fuit in tempore congruo, ut appellatus de sua justitia allegaret, & probaret, tunc enim & appellatio ut deserta posset pronuntiari, licet si tunc de justitia appellantis constaret, & de bona ejus fama & conscientia & quod malitiosè non se restrinxit in termino, non utique pronuntiarem desertam appellationem, sed absolverem potius ab instantia & observatione judicii salvum jus relinquendo partibus iterum litem prosequendi, prout in hac lege dictum remanet & faciunt dicta per Bartol. in *l. admonendi num. 13. ff. de jure jurand.* scilicet, quod si dies dati à lege sunt elapsi absque eò quod actor probet, non absolvetur reus diffinitivè, sed tantum ab observatione † judicii, cujus doctrinam Jas. *ibidem in lectura num. 70. & in repetitione num. 75. & 76.* communem testatur, & faciunt dicta per Aviles ubi supra, *n. 6. in princ. fol. 290.* Si vero appellans fecit in termino diligentias, quamvis nihil probaverit, pronuntiandum est super justitia causæ ex meritis processus in prima instantia deductis, & sic diffinitivè est pronuntiandum, nam in civilibus controversiis receptum est reum diffinitivè absolvendum etiam si terminum ad probandum non habuerit, quandoquidem se probationi non obtulit causamque probatione non factâ censetur conclusisse sive expressè, sive tacitè per lapsum instantiæ, ex dictis per Jasonem in *d. repetitione. n. 75. & 80. & Cov. lib. 1. variarum cap. 1. num. 8.* & ex quibus appellatio deserta efficiatur, dixi remissivè in *l. verbo, E finque firme. supra isto tit. & lib.* Ulterius notandum est ex iis verbis nostri text. quod sententia lata in prima instantia remanet firma ob negligentiam appellantis non facientis diligentias in termino, & quod sententia † lata per Rectores hos termino decem dierum elapso nulla erit, ut in hac lege dictum remanet, & tenet Didac. Perez *his col. 1296. in princ.* & ante eum Aviles *dict. cap. 49. se-*

49. *secretæ syndic. verb. Condenar, fol. 289. in princip. & post scripta reperi Modernum Mexiam in l. De Toledo, in decimo fundamento, prima partis n. 47. ita tenentem. Advertendumque quod si est deserta appellatio, non possunt iudices se intromittere super iustitia causæ, sed super desertione tantum tenentur pronuntiare, & ad unguem legem servare, ut dixi in l. 2. verbo, Y si con el processo. supra isto tit. & lib. Imò & post desertionem appellationis non sunt dandæ litteræ ut quis audiat, vel relevetur, neque valet rescriptum sic impetratum, imò est infamis † illud impetrans secundum text. in l. fin. C. ut lite pend. notat Cœpola, cautela 220. & Rebuff. in 3. tomo. constit. Francia tit. de appellationib. artic. 14. gloss. unica n. 1. nisi sententia esset nulla, vel diceretur in rescripto non obstante tali lege, vel per restitutionem, ut ibi per ipsum Rebuff. n. 2. cum sequentib. vel nisi de desertione non sit oppositum, nam tunc super meritis causæ, secundum Marant. in pract. tit. de appellation. num. 398. potest iudex si vult cognoscere vel super desertione pronuntiare, sed si desertione opponatur, non erit in potestate iudicis super meritis causæ, sed super desertione tenebitur omnino pronuntiare, ex dictis. Impedimentum tamen legitimum excusaret à desertione, ut supra diximus in l. 2. in fin. supra isto tit. & lib. & tradit Rebuff. in d. tit. de appellation. gloss. unica num. 3. & 5. cum tribus sequent. ponit impedimenta, & num. 4. inquit Principem posse ex mera gratia concedere, ut de iustitia causæ cognoscatur non obstante desertione.*

KK Ibi [*Pronunciada en Regimiento.*] Non servantur verba hæc in pract. sed potius ubique pronunciatur sententia per Rectores hos in præsentia iudicis à quo vel ejus successoris.

II Ibi [*Executen luego.*] Hic colligitur clare quandoquidem verba hæc in plurali numero sunt constituta, etiam latâ sententiâ per Rectores hos jurisdictionem ipsis durare pro exequenda ipsa sententia, si in ea executionem iudici à quo non remiserint, prout quotidie remittunt, & in hac l. gloss. O los dos de ellos. & alibi etiam diximus latius. Sed an nullitas intentata dict. sentent. de Regimiento, impediet executionem

ejus, vide per Doct. maximè Paul. & Alexand. in l. 4. condemnatum. ff. de re judic. & Decium consil. 73.

Ibi, [*So pena que incurran.*] Ita demum si requisiti non exequantur, ut in hac lege diximus, sed num. casu, in quo Rectores ipsi executionem sententiæ ordinario loci remittunt, tenebuntur hac pœnâ, si ordinarius ipse negligens in executione fuerit, & crederem quod & ipsi Rectores tenebuntur si requisiti fuerint, & remissio executionis quam ordinario loci fecerunt, voluntaria non verò necessaria fuit, quam tamen pœnam si solverint, ab ipso ordinario recuperare poterunt, ordinarii tamen locorum semper exequantur, neque admittunt Rectores ad executionem hanc faciendam si remiserint, si non executionem sententiæ ipsi ordinario, & sic potest dici Rectores præminentiam hanc exequendi sententiam in curiâ & negligentiam suâ amisisse, & per consequens ab ipsis Rectoribus pœnam hanc nullo in casu peti posse, sed ab ipso ordinario loci negligente in executione talis sententiæ, & hæc pro legis hujus exornatione & declaratione sufficient.

CAPUT SEPTIMUM, ET FINALE,

Num scilicet, sit licitum & decens vendi hæc officia Decurionatum, tam per Regem, quam per Dominos temporales.

SUMMARIUM.

I Officia Decurionatum non licet, neque decet vendi per Dominos temporales inferiores Rege. n. 2. & quid in Rege?

ET in Ducibus & in magnatibus & Dominis aliis superiorem recognoscantibus nullus in dubium vertit, non solum non esse decentem venditionem talium officiorum, verum neque licitam †, quia Ducatus vel Marchionatus non censentur tanquam per se Respub. neque ad illum absolutè pertinent jura, quæ subditi solvunt, instituere, sed dependenter à Rege; at tenentur iustitiæ ministros & Rectores decenti stipendio habere in terris suis & Dominiis, & itidem in prælatis idem est dicendum, quia gratis acceperunt, & sic gratis dare debent, ut apparet ex Soto de Iustitia

De Justitia & jure lib. 3. quest. 6. art. 4. col. fin. Et in Synodo celebrata Salamantica per Archiepiscopum Sancti Jacobi & Suffraganeos suos, Anno Domini 1166. *Actione 3. Decreto 1. statutum est*, notarias tribunalium Ecclesiasticorum, nullo modo vendi, vel locari posse, & hoc nulli dubium est, & sic latius jam verbo & scripto consului cuidam praelato hujus Regni, & per consequens neque poterunt praelati cuidam familiari suo notariam aliquam concedere, qui ea uti non debet, sed potius alteri in pretium dare, vel ad censum annuum solvendum: quoad Reges vero & Dominos non recognoscentes superiores, prout Rex noster Hispaniarum non recognoscit, licere, sed non decere officia Decurionatus † vendere & Rectorias has in suis civitatibus, villis & oppidis, fuit dictum S. Thomae, licet aliqui voluerint tenere contrarium, tam ex Theologis, quam Juristis, & novissime & latissime fundavit Tellus Fernandez *in l. 26. Tauri num. 9. cum sequentib. pluribus*, & voluit Adrianus *in 4. q. de peniten. & Gabriel in 4. dist. 15. & Cajeta. in summa, verb. officium.* prout eos refert Navar. *in manuali Hispano. c. 28. in addition. ad c. 23. num. 80. & retulimus aliqua. l. 4. tit. 25. lib. 4. Recop. in gloss. 1. & refert Franc. Garcia. in tract. de contratos 1. part. c. 18. per totum & Matienço in l. 5. tit. 9. gl. 4. lib. 5. Recop. & Palacios in sua prax. Theologica lib. 2. c. 6. & Minchaca. controversi. illustrium c. 43. per totum.* Verumtamen alii plures & quasi omnes contrarium tenuerunt, ut licet videre ex Patre Antonio de Cordova, *in sua summa de casus de conscientia in questione 117. per totam*, & ex eo, & ante & optime ex Soto, *de justit. & jure lib. 3. quest. 6. artic. 4. versic. sed ingerit se*, defumitur singularis concordia inter has opiniones, scilicet, quod si officia hæc per se nudè absque circumstantiis, quæ usu veniunt, speculative tantum ut aiunt, existimentur, scilicet, ut vere dignis personis venderentur, qui ministeria officii rectè bonæque fide administrarent, neque ullum eis offerretur periculum petendi quidquam aut recipiendi præter jus suum, nihil in se habent, quominus licitè vendi possint sed si res hæc non ita speculative, sed practice, & per appellationem ad usus

Azevedo de Curia Pisana.

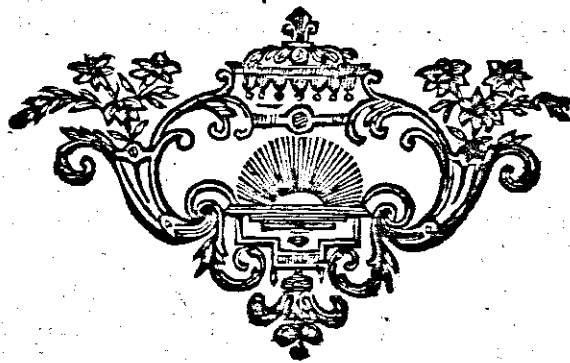
atque ad effectuum absurditatem, qui ferme necessario inde sequuntur, consideretur, non solum nunquam aut expedit, aut decet, verum secundum moralem prudentiam neque licet, & sic conciliantur opiniones Doctorum & conditiones justificandi has emptiones & venditiones refert Cordova ubi supra. Et mala obvenientia ex eis considerat, quæ quotidie præ oculis habemus, & sic esse omnino abstinendum ab iis emptionibus, quæ quotidie fiunt, & præsertim per illos, qui semel officia hæc à Rege habuerunt empta, qui non conditiones dictas considerant dum vendunt, sed solum majus pretium inquirunt, & hoc præmaxime in civitatibus ubi partialitates exercentur in quibus officia hæc Rectoriarum ab ipsis partialitatum capitibus emuntur, qui eas indignis, imò & aliquando infamis & sordidis hominibus præbent officia hæc ad censum annuum & cum facultate ea amovendi ab eis, quoties voluerint, vel ut melius & verius loquar, amovendi quoties voluntates ipsorum non fecerint & vota præbuerint prætensionibus & voluntatibus ipsorum complacentia, & sic Respublicæ pereunt, officia hæc vilescunt, possessoresque eorum vilipenduntur, væ populo ubi similia & alia exercentur, & ideo Reges ubi similes adsunt occasiones, & simili pericula omnino essent consulendi, ut mederi dignarentur, & interim unusquisque emptorum horum officiorum videat & consideret, quid animabus ipsorum conveniat providere, nam eorum res agitur, non verò exterorum, & adeò hæc corruptè aguntur, ut quasi venalia in publicis subhastationibus habeantur hæc officia Decurionatus & tabellionatus, ac procuratorum numeri civitatum & villarum, & sic jam in Hispania † impunè distrahuntur hæc officia, ut inquit Matienço, *in dialogo Relatoris 3. part. cap. 28. num. 17.* & sic ex hoc abusu resultant alii scilicet, quod conferuntur inter fratres in legitimis †, ut per Antonium Gomez. *l. 29. Tauri num. 21. & Cordovam in summa quest. 134. & Galleum de expensis & melio. capit. 4. num. 14.* & secundum eum ibi censentur lucra acquisita constante matrimonio, ut ibi per eum *num. 15. & 16.* & Gomezius Leon *in cent. in for. juris cap. 100.* & Bocrius *decisio 14. n. 13.* & Avend. *in Resp. 9.* & includuntur sub hypotheca bonorum & in eis sicut in aliis bonis fit

S exe-

executio ut inquit Tellus ubi supra *num. 11. & 12. versic. primam an. & in versic. ultimo. pro complemento.* & quod tunc remedium detur, si nolit executatus titulum præbere, & renuntiare, decerpes ex Romano *consilio finali, num. 17.* Et in officiis fit melioratio tertii & quinti sicut in aliis bonis, imò & quod pejus est, quod aliqui volunt ea in majoratibus suis relinquere, tanquam si compertum haberent, successores eorum capaces futuros, cum in rerum nondum sint natura, quæ omnia ex emptionibus & venditionibus proveniunt, & quod est magis quod inquit Aviles, *capit. 3. iudicum syndicus. gloss. 1. num. 18. in fi.* quod Rex scit & videt vendi & dissimulat, cum & ipse Rex *l. 8. tit. 2. lib. 7. Recopilat. in princ.* providerit, quod officia hæc vendi non possint per possessores eorum, neque in solum dari, neque permutari, neque alio respectu nomine pre-

tii concedi aut renuntiare: sed cum possessoribus dici non possit, gratis accipitis, ita & ipsi dicunt neque nos gratis dare & renuntiare ea volumus, quod an licitè faciant, ex dictis decerpes & maxime, ex Cord. ubi supra *in quest. 111. qui & in d. quest. 134.* tradit an fructus interim perceptos conferet, & in qua æstimatione fiet collatio talis officii. Et hæc pro toto hoc capitulo & lib. sufficiant, Lectoremque obsecro & obtestor, ut non dicta sed animum & voluntatem proficiendi & complacendi omnibus consideret, & si quid dictum, relatum & assertum fuerit, quod auribus displiceat, emendet, corrigat & benignè legat, & omnia præsertim subijcio censuræ Sacrosanctæ matris Ecclesiæ, ac Christianissimorum legentium.

LAUS DEO.

INDEX

ALPHABETICUS

EORUM QUÆ IN HOC OPERE

continentur.

A

ABSENTES quando vocandi, *lib. 2. c. 5. n. 1. & in additione.*
 Absentes qui dicantur *ibidem num. 2.*

Absentes an dicantur existentes in suburbis, *ibid. n. 3.*

Absens citatus ad actus si venire non potest ob impedimentum, potest committere vocem suam, *lib. 2. capit. 7. num. 1. & 4.*

Absens canonicus an in electione Episcopi possit dare vocem suam per litteras, *ibi num. 5.*

Abesse non dicitur causâ Reipubl. qui causâ proprii commodi abest, neque expensas capiet, *lib. 4. c. 1. n. 5.*

Actus mere facultatis non sunt præscriptibiles, *lib. 2. c. 26. num. 2.*

Acta primæ instantiæ an in secunda sint exhibenda, *lib. 4. c. 6. n. 81.*

Actum facere sufficit licet inutilem ad evitandam pœnam, *ibidem c. 6. num. 98.*

Actus judicandi est individuus, *lib. 4. c. 6. n. 18.*

Adjuncti ordinario Decuriones ordinarii sunt, *lib. 1. c. 18. num. 20.*

Administrator non potest remittere debitum liquidum, *lib. 2. capit. 20. num. 1.*

Adversarius dives expensas solvet pauperi, *lib. 2. cap. 16. num. 4. declara ut ibi.*

Advocatus non debet contra suam civitatem in negotio saltem gravi advocare, *lib. 2. cap. 23. num. 1.*

Advocatorum quorundam error refutatur, *lib. 4. c. 6. num. 56.*

Alia prohibita Decurionibus prosequitur, *lib. 4. c. 1. num. 6.*

Ambasiatores mittere ad Regem pertinet ad consilium, *lib. 2. c. 18. num. 7.*

Azevedo de Curia Pisana.

An valeat concilium si duæ partes non congregentur, *lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5.*

Antiquitus per Augures locus concilio deputabatur, *lib. 1. cap. 5. num. 2.*

Antiquior Decurio deficiente præside potest congregare concilium, *lib. 1. c. 7. num. 5.*

An per acceptationem secundi officii in alia civitate vacet primum ipso jure, *lib. 2. cap. 22. num. 2. & 3. quod sic statuto, prohibetur.*

Appellari potest ad præsidem de ordinatis in consilio licet ipse majori parte assenserit, *lib. 2. c. 18. num. 2.*

Appellatio in rebus minimis admittitur, *lib. 4. c. 6. num. 16.*

Appellatio ad corrigendam iniquitatem sententiæ interponitur, *lib. 4. c. 6. n. 47. cum duobus seq.*

Appellatio non suffugium, sed refugium debet esse, *lib. 4. c. 6. n. 50.*

Appellans injustè mortaliter peccat cum declaratione, *lib. 4. c. 6. n. 55.*

Appellatione propositâ & non ante currit tempus eam prosequendi, *lib. 4. c. 6. num. 57.*

Appellatio an requiritur ad retractationem actorum per majorem partem concilii, *lib. 1. c. 2. num. 2.*

Appellans debet libellum gravaminum in tempore opportuno allegare, *lib. 4. c. 6. n. 90.*

Appellatus an possit prævenire appellantem, *lib. 4. c. 6. n. 91.*

Appellatio habet quatuor naturas, *lib. 4. c. 6. n. 107.*

Authoritas alicujus ubi requiritur in actu si est impeditus, potest actus sine illo fieri, *lib. 1. c. 8. n. 5.*

Auditores curiarum non possunt esse Rectoreres civitatum, *lib. 2. c. 23. num. 2.*

Auditores Regii ne super minimis se involvant super eis cognoscit consilium, *lib. 4. c. 6. num. 5.*

Index Alphabeticus.

B

Beneficia tria etiam legitima quis obtinere non potest, *lib. 2. cap. 22. num. 13.*

C

Capiens bannitum propria auctoritate ab universitate recuperare potest expensas in captura factas, *lib. 2. c. 18. n. 19.*

Capite deficiente an possint congregari, *lib. 1. c. 8. n. 3.*

Capitulum sede vacante succedit in iis, quæ sunt ordinariæ jurisdictionis non delegatæ, *lib. 1. c. 8. num. 10. cum sequentibus.*

Capitulum vocatur congregatio Decurionum, *lib. 1. c. 11. n. 4.*

Capitulum potest consentire, ut unus ex eisdem det vocem per procuratorem, *lib. 2. c. 7. n. 3.*

Capitula nova à deductis in prima instantia diversa non examinabunt in secunda, *lib. 4. cap. 6. n. 78.*

Cardinales quid dicantur & sint, *lib. 2. c. 1. num. 4.*

Casus ubi factum à majori parte non valet, *lib. 2. c. 14. n. 2.*

Civitas citanda est etiam si syndicum habeat, alias non constituitur in contumacia, *lib. 2. c. 25. num. 1.*

Civitas etiam si citetur & non compareat, adhuc defensor ei est creandus, *lib. 2. c. 25. num. 2.*

Civitas si carens sufficiente præsidio, alicui subiciat se, cives an pro debito universitatis & quando exequantur, *lib. 2. c. 18. n. 40. Principi, an excusetur, lib. 4. c. 3. n. 7.*

Civi novo an possit per civitatem aliqua immunitas concedi, *lib. 2. c. 18. num. 34.*

Citandæ an sint partes ad sententiam Decurionum, *lib. 4. c. 6. num. 101. & 102.*

Clausula, salvo jure nullitatis, impedit cognosci super nullitate per judices appellationis, *lib. 4. c. 6. n. 55.*

Clausula, si & in quantum de jure est, quid operetur, *lib. 2. c. 4. n. 13.*

Clerici invito Capitulo non possunt prosequi jura Ecclesiæ, nisi quando res ejus malè alienatæ sunt, *lib. 2. c. 18. num. 16.*

Collegii jus in uno residere potest, *lib. 1. cap. 8. num. 7.*

Collegium, & universitas est quædam

persona ficta, *lib. 4. cap. 3. n. 2.*

Collegium secundum veritatem non est aliud à singulis de collegio, secundum vero fictionem sic, *lib. 4. capit. 3. num. 1.*

Collegium, capitulum, vel universitas possunt accusare delinquentes contra eam, *lib. 4. c. 4. num. 1.*

Collegio, Capitulo, vel universitati competit criminalis actio sive in ejus contumelia fiat injuria, sive non, *lib. 4. c. 4. num. 6. & num. 12.*

Coacervatio summarum non est facienda ad impediendam jurisdictionem, *lib. 4. c. 6. num. 14.*

Commodum in consequentia obveniens non habetur in consideratione, *lib. 2. cap. 16. n. 5.*

Concilium non potest haberi nisi in loco publico, *lib. 1. c. 5. n. 1.*

Concilia non debent fieri in Ecclesia, *lib. 1. c. 5. num. 4.*

Concilium qua voce aut instrumento congregetur, *lib. 1. c. 5. n. 7.*

Concilium non potest fieri sine prætore tanquam capite, *lib. 1. cap. 8. num. 2.*

Concilium an valeat, si duæ partes non congregentur, *lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5.*

Concilium repræsentat totam civitatem & populum, *lib. 1. c. 18. n. 4.*

Citato eo qui non debebat citari sine illo actus ad quem citatur, expediri non potest, *lib. 2. c. 7. n. 2.*

Concilium quotuplex est, *lib. 2. c. 18. num. 22.*

Concilium vel ejus administratores possunt facere confessionem de recepto, *lib. 2. c. 20. n. 10.*

Concilium non potest alicui concedere immunitatem, *lib. 2. c. 20. num. 11. nisi ut ibi.*

Concilium potest facere donationem remuneratorum, *lib. 2. c. 20. n. 12. & ibi, n. 13. quod de meritis creditur concilio.*

Concilium potest votum facere & adstringere ad illud successores, *lib. 4. c. 5. n. 1. & 5.*

Concilium & Resp. perpetuo præsumuntur durare, *lib. 4. c. 5. n. 2.*

Concilium Decurionum habet jurisdictionem, quoties quis spoliatur per judicem, *lib. 4. c. 6. n. 1.*

Concilium in criminalibus recusato judice ordinario, cognoscit, *lib. 4. c. 6. num. 3.*

Conci-

Index Alphabeticus.

- Concilium cognoscit in gradu appellationis in causis certæ summæ, *lib. 4. c. 6. n. 4.*
- Concilium Decurionum an cognoscat in causis mille morapetitorum fisco applicatorum, *lib. 4. c. 6. n. 13.*
- Concilium non cognoscit per appellationem à sententia exilii, *lib. 4. c. 6. n. 14.*
- Connexa quæ dicantur, *lib. 4. c. 6. num. 44.*
- Concilium quibus in causis habet jurisdictionem, *lib. 4. c. 6. n. 61.*
- Concilio toto recusato, quid fiet, *lib. 4. c. 6. n. 70.*
- Confessio partis in beneficialibus quando titulum tribuat, *lib. 2. c. 2. n. 16.*
- Confessio facta à tutore vel curatore sine causa etiam ad deliberandum facta non valet, *lib. 2. c. 20. n. 4.*
- Concilium an possit pacisci cum obligato carnis aut piscariæ, nè alius vendat carnis aut piscariæ, *lib. 2. c. 18. num. 28.*
- Condemnatio quantitatis facta pro specie perdita, an si appareat, species reddenda sit, *lib. 4. c. 6. n. 15.*
- Condemnatus in centum pro duobus delictis pro quolibet eorum in quinquaginta non dicitur in centum condemnatus *lib. 4. c. 6. n. 43.*
- Conciliarii civitatum in locum Decurionum successerunt, *lib. 1. c. 11. n. 1. & 10.*
- Concilium sapientium requirendum, *lib. 2. c. 3. n. 1.*
- Conciliarii non debent recedere à civitate sine licentia, *lib. 3. cap. 2. n. 1.*
- Consensus in actibus capitularibus an debeat præstari collegialiter, *lib. 2. c. 6. num. 6.*
- Consensus præsumptus in tacente facile eliditur, *lib. 2. c. 13. n. 10. & 9. declaratur.*
- Consensus vim taciturnitas habet in casibus à jure expressis, *lib. 2. c. 13. n. 11. & 12. quæ est materia Brocardica.*
- Consensus vel vocatio absentium requiritur ubi negotium eorum est tractandum, *lib. 2. c. 14. n. 11.*
- Consuetudo non valet ut Archidiaconus præcedat vicarium Episcopi, *lib. 2. c. 2. n. 5. & 19.*
- Consuetudo tollens privilegia dignitatis non valet, *lib. 2. c. 2. n. 6.*
- Consuetudo non valet ut in actibus collegii non stetur majori parti, *lib. 2. c. 14. num. 13.*
- Consuetudo non valet, ut absens obligetur in sui præjudicium, *lib. 2. c. 18. n. 39.*
- Consuetudo valet, quòd pro debito universitatis capiantur juramenta singulorum, *lib. 2. c. 18. n. 37.*
- Consuetudo valet ut imperitus iudex peritum consulat, *lib. 4. c. 6. n. 112.*
- Consultor non est in culpa, si sibi non detur processus in termino, *lib. 4. c. 6. n. 130.*
- Contemptus prosecutio an detur in aliis quàm electionis actibus, *lib. 2. c. 14. n. 5.*
- Convenientia tribunorum & juramentorum, *lib. 2. c. 26. n. 4.*
- Contradicere tenetur Decurio aliàs illaqueatur peccato, *lib. 2. c. 13. n. 1. 4.*
- Creatio Decurionum sicut & aliorum officiorum ad concilium spectabat, *lib. 1. c. 1. 13. num. 1. & 2. quod ad solum principem, vel cui ex consuetudine, foro, aut privilegio competit.*
- Crux hodie videtur in capite Imperatorum, *lib. 1. c. 11. n. 6.*
- Curia est locus publicus, *lib. 1. c. 1. n. 7.*

D

Datio in solutum vitatur si res pro majori summa quàm debeatur detur, *lib. 4. cap. 6. num. 19.*

Decuriones quare dicti sunt, *lib. 1. c. 1. n. 6. & à quo 8.*

Decurio & quilibet alius sex fugere debet, *lib. 1. c. 4. n. 6.*

Decurioni non accedenti ad consilium, solum amissio salarii imponitur, *lib. 1. c. 7. n. 1. & 2. limitatur.*

Decuriones solum curiam ingrediantur, *lib. 1. c. 10. n. 1.*

Decuriones fuerunt dicti ex decuriis, *lib. 1. c. 12. n. 3.*

Decuriones non debent esse plebei, *lib. 1. c. 12. n. 3.*

Decurio in Hispania debet esse 18. annorum, *lib. 1. c. 12. n. 4. in additione.*

Decurioni deficienti qualitatem, si non opponatur ei & recipiatur, *lib. 1. c. 12. n. 7. & n. 26. declaratur.*

Decuriones novi an possint interpretari statuta prædecessorum, *lib. 2. c. 18. n. 33.*

Securus postea erit, *lib. 1. c. 12. n. 7. & n. 26. declarantur qualitates in Decurionibus requisitæ, lib. 1. c. 12. n. 8.*

Index Alphabeticus.

- Decurio ante nominationem in talem debet qualitates habere, *lib. 1. c. 12. n. 10.*
- Decurionum quilibet in negligentiam aut defectum syndici an possit agere pro rebus civitatis, *lib. 2. c. 18 num. 44.*
- Decurio honoratur propter universitatem & concilium cui præest sicut canis respectu Domini, *lib. 4. cap. 4. num. 5.*
- Decuriones malos aliquando permisos, *lib. 1. c. 12. n. 11.*
- Decurio ex sola electione non acquirit possessionem, *lib. 1. c. 13. n. 3.*
- Decurio si non rogatur an debeat petere licentiam ad loquendum, *lib. 2. c. 4. num. 6.*
- Decuriones eligentes scienter inhabiles an priventur pro ea vice potestate eligendi, *lib. 2. c. 4. num. 15. & ibi cautela ad hoc.*
- Decurio malè facit exiens à curia sine causa, *lib. 2. cap. 8. num. 1.*
- Decuriones exeuntes à curia compelli possunt reintrare, *lib. 2. cap. 8. num. 2.*
- Decuriones possunt unum ex se eligere, *lib. 2. cap. 10. n. 1. & 4.*
- Decurionum ordo si dat tutorem dabit unum ex se, *l. 2. cap. 9. num. 3.*
- Decuriones obligati sunt ad loquendum & votandum, *l. 2. cap. 13. n. 2.*
- Decurioni pauperi expendenda sunt à consilio alimenta, *l. 2. cap. 18. n. 11.*
- Decurionum ordo potest syndicum constituere, *lib. 2. cap. 18. num. 13.*
- Decurionum ordo potest certis personis immunitatem concedere, *l. 2. cap. 18. num. 12.*
- Decuriones aliquando futuros homines malæ famæ, *lib. 1. cap. 12. num. 11.*
- Decuriones possunt capere animalia producendo frumento in exercitum Regis, *lib. 2. cap. 18. num. 29.*
- Decuriones an possint remittere injuriam civitatis, *lib. 2. cap. 20. num. 14.*
- Decuriones frangentes juramentum in ingressu officii præstitum infamiam incurrunt, *lib. 3. cap. 1. num. 1.*
- Decurio habitans rure potest compelli redire in civitatem, *lib. 3. cap. 2. n. 2.*
- Decuriones non possunt acceptare officia extra civitatem, *lib. 3. cap. 2. num. 3.*
- Decuriones nostri temporis an gaudeant privilegio antiquorum saltem, ut non torqueantur, *lib. 3. cap. 3. n. 1. & 5.*
- Decuriones an excusentur à tributorum solutione, *lib. 3. cap. 3. num. 3.*
- Decurio quibus cum personis vivere non potest & à quibus recipere salarium, *lib. 4. cap. 1. num. 4.*
- Decretum judicis & individuum, *lib. 4. cap. 6. num. 20.*
- Decuriones ii an cognoscant super sententia confessi, *lib. 4. cap. 6. num. 28. & 29.*
- Decuriones an cognoscant super majori summa partibus non contradicentibus, *lib. 4. cap. 6. num. 30.*
- Declaratio legis si quis ex aliena. ff. de jud. l. 4. cap. 6. num. 34.
- Decuriones adiri non possunt per viam nullitatis principaliter intentatæ, *l. 4. cap. 6. num. 54.*
- Decurionibus aliquibus exeuntibus de concilio an possint remanentes actum perficere, *l. 1. cap. 2. num. 8. & 9. an possint reintrare exeuntes.*
- Decurio si dimittat Decurionatum poterit in causa ei ut decurioni commissa procedere, *lib. 4. c. 6. num. 66.*
- Decuriones noviter recepti, aut cives non tenentur pro debitis ante contractis, *lib. 2. cap. 18. num. 38.*
- Decuriones electos in iudices an possit pars appellans recusare, *lib. 4. cap. 6. num. 68.*
- Decurionis absentia si alius Decurio eligatur, an primus revertens jurisdictionem exercebit, *lib. 4. c. 6. n. 69.*
- Decuriones adjuncti ordinario ordinariis sunt, *lib. 4. c. 6. n. 71.*
- Decurionum non jurantium in concilio sententia an erit nulla, *lib. 4. cap. 6. num. 72.*
- Decurionum sententia lata lapso termino ad sententiandum assignato nulla est, *lib. 4. c. 6. n. 94.*
- Decuriones qua cautela utentur si processum foras miserunt, & labitur terminus sententiandi, *lib. 4. cap. 6. n. 96.*
- Decuriones ordinarii iudices sunt, *lib. 4. cap. 6. num. 99.*
- Decuriones pro causa determinanda an teneantur peritum consulere, *lib. 4. cap. 6. num. 108. 109. & 110. quod in alio iudice imperito & num. 111. an sit lata aliter sententia nulla.*
- Declaratur dictum Abbatis, *lib. 4. cap. 6. in num. 115.*
- Decuriones imperiti an teneantur de malo consilio sui assessoris, *lib. 4. cap. 6. num. 117. & 118. an ipse assessor tenebitur eis.*
- Decuriones soli an incurrant pœnam ob non determinatam causam in termino curret

Index Alphabeticus

curret iudex ordinarius itidem, *lib. 4. c. 6. num. 122.*
 Decurionum quilibet an incurreret poenam ob negligentiam determinatæ causæ, an pro æqualibus partibus, *lib. 4. cap. 6. num. 123. & 124.* cum uno solvente totam poenam repetet ab alio dimidiam.
 Delictum in omittendo cadit in universitatem, *lib. 4. cap. 3. num. 4.*
 Delictum in faciendo quomodo cadat in universitatem, *lib. 4. c. 3. n. 5.*
 Deputati alicui usui illi tantum & non alii eo uti debent, *lib. 1. c. 10. num. 3.*
 Dictio post, quando significat actum coeptum, vel finitum, *lib. 4. c. 2. num. 4. ubi num. 5.* infertur ad statutum sonum campanæ requirens.
 Dictio ultra inclusiva est, *lib. 4. cap. 6. num. 128.*
 Differentia erat inter ædes sacras & templa, *lib. 1. cap. 5. num. 3.*
 Dies & horæ sunt statutz in qualibet civitate interpellantes ad congregacionem concilii, *lib. 1. c. 2. num. 1.*
 Dies dati à lege si sint elapsi absque eo quod actor probet an sit reus absolvendus definitivè, an vero ab observatione juris, *lib. 4. cap. 6. num. 135.*
 Dynus fuit condemnatus propter unam doctrinam, *lib. 2. cap. 26. num. 3.*
 Dispositio non extenditur de persona ad personam, neque de causa ad causam, *lib. 1. c. 8. n. 14.*
 Dispensatio ut quis votet quando valeat, *lib. 1. c. 12. num. 24.*
 Duplex officium an possit in duabus civitatibus haberi, *lib. 2. c. 22. num. 1.*
 Duo officia habens an possit compelli unum eligere, *lib. 2. cap. 22. n. 5.*
 Duos honores quis simul habere non potest si utrique non possit servire, *lib. 2. cap. 22. num. 6. & 7.*

E

Ecclēsia propter negotium administrationum suorum potest amittere jus suum, *lib. 2. cap. 18. num. 18.*
 Electio aut actus in loco non consueto factus an sit nullus, *lib. 1. cap. 5. n. 8.*
 Electus & confirmatus non acquirit possessionem ubi installatio requiritur. *n. 4. & 5.* ad officia secularia extenditur, *lib. 1. cap. 13. num. 8.*
 Electus & confirmatus non potest ea quæ sunt ordinis ante consecrationem facere, *lib. 1. cap. 13. num. 10.*

Electus & confirmatus potest dare licentiam causâ studii absentandi, *lib. 1. cap. 13. num. 11.*
 Electus & nominatus per Decuriones ad officium an admittatur ad exercendum illud si aliquid ei objiciatur, *lib. 2. cap. 4. num. 14.* & ibi an per appellationem impediatur officium exercere.
 Electus impeditus ne confirmationem obtineat an sumptibus officii, vel prælati prosequi id poterit, *lib. 2. cap. 4. n. 16.*
 Electus potest numerari inter duas partes Decurionum, *lib. 2. cap. 11. n. 1. & 7.*
 Electus potest consentire electioni de se factæ etiamsi tantum sint duo in collegio, *lib. 2. cap. 11. num. 2. & 3.*
 Electio an erit invalida uno collegiarum contempto, *lib. 1. cap. 2. num. 7.*
 Eligentes malè solent in expensis condemnari, *lib. 2. cap. 16. num. 9.* & an priventur, *in eod. lib. c. 4. num. 15.*
 Episcopi reverentia an metum inducat, *lib. 2. cap. 13. num. 7. & ibid. num. 6.* an Episcopo mortuo revocetur.
 Episcopi consensu ad locandum requisito potest ex consentiente sibi ipsi locare, *lib. 2. cap. 11. num. 6.*
 Executor si posset pauperes eligere an poterit seipsum, *lib. 2. cap. 10. num. 5.* & ibi ad legem meliorationum infertur.
 Expensæ factæ pro invenienda re alterius perdita reputantur actione negotiorum gest. *lib. 2. c. 16. num. 8.*
 Exceptio nulla potest allegari lapsis triginta diebus nostræ legis, *lib. 4. cap. 6. num. 86.*
 Executiones, acta, si contractus allegetur usurarius, quid fiet, *lib. 4. cap. 6. num. 89.*

F

Faciens aliquid ex præcepto an mereatur plus quam ille, qui ex mera voluntate faceret, *lib. 1. cap. 12. num. 14.*
 Factum à majori parte valere debet, *lib. 2. cap. 14. num. 1. & 3.* per totum declaratur.
 Factum à majori parte in communibus pluribus ut singulis, nihil valet, *lib. 2. cap. 14. num. 7. & 10.*
 Factum suum major pars defendit expensis collegii quas non restituit etiamsi succumbat nisi de evidenti calumnia, *lib. 2. cap. 16. num. 1.*
 Factum à commissariis concilii est ac si à toto concilio factum esset, *lib. 4. c. 6. n. 65.*
 Facto

Index Alphabeticus.

Facto adversarii si quis impediatur causam finire in termino datur ei tantundem tempus, *lib. 4. cap. 6. num. 87.*

Filius falsi testis per Inquisitoris combustus an potest esse Decurio, *lib. 1. c. 12. num. 9.*

Filius in gerendo magistratu patri præfertur, *lib. 2. cap. 11. num. 6.*

Filius & pater fide dicuntur una & eadem persona vel in casibus à jure expressis, *lib. 2. cap. 2. num. 5.*

Filius sacerdotis an patris beneficium possit in Ecclesia obtinere, & quid si est differens, *lib. 4. cap. 1. num. 3.*

Forensibus an possit majus pretium constitui pro vectigalibus, *lib. 2. cap. 18. num. 27.*

G

Gratificationi quando locus sit, *lib. 2. cap. 17. num. 1.*

Gratificatio debet fieri cum judicio rationis, *lib. 2. cap. 17. num. 1.*

Gubernatori solventi aliquid pro Rep. remanet actio recuperandi à civibus, *lib. 2. cap. 18. num. 47.*

H

Hodie quomodo exquiruntur vota, *lib. 2. c. 6. num. 2. & 3. declaratur.*

Honor consistit in sedendo ante alios, *lib. 2. c. 2. num. 13.*

Honor qualis sit sequi an præcedere, *lib. 2. c. 2. num. 20.*

Honoratis licet orare quousque maluerint, *lib. 2. cap. 4. num. 5.*

Honoris signum loqui & votare primo, *lib. 2. cap. 4. num. 7.*

Hæres jurantis an adstringatur perjurio, *lib. 4. c. 5. num. 3. & 4.*

I

Idoneus si adest in collegio non est extraneus eligendus, *lib. 2. c. 10. num. 2.*

Impedimenta tunc excusant cum probatur adhibitam omnem diligentiam, *lib. 2. cap. 9. num. 1.*

Impeditus non dicitur potens remove impedimentum, *lib. 2. c. 9. num. 2.*

Impendens aliquid pro aliquo invito etiam potest ab illo repetere actione negot. gest. *lib. 2. cap. 16. n. 6. & 7.*

Imperator salutatus ab illustribus tenetur aliquantulum assurgere, *lib. 2. c. 1. num. 1.*

Imperiti etiam aliquando bene responderunt, *lib. 2. c. 3. n. 3.*

In electione Papæ multa sunt specialia, *lib. 2. c. 11. num. 10.*

In coercentibus voluntariam jurisdictionem pater pro filio judicat, *lib. 2. cap. 12. num. 2.*

Infames de jure vel de facto non assumendos in Decuriones, *lib. 1. c. 2. n. 2. & 16. cum seq. & num. 8: quid de punitis per Inquisitores sanctæ Inquisitionis, cum duobus n. seq.*

Infames de jure vel de facto, qui, *lib. 1. c. 12. num. 17.*

Injuria facta uni de collegio ipsi collegio & capitulo censetur facta, *lib. 4. c. 4. num. 2.*

Injuria facta socio itineris censetur consocio facta, *lib. 4. c. 4. n. 7.*

Injuria facta curiali Regis ad Regem spectat, *lib. 4. c. 4. num. 8.*

Injuria uni fratri alteri fratri fit & toti familiae, *lib. 4. c. 4. n. 9. & 10.*

In officiis tria requiruntur, electio, acceptatio & ingressus officii, *lib. 1. c. 13. n. 6.*

Innovatio juris antiqui Decurionibus appellationem deferentis ubi judex appellationum non erat signatus, *lib. 4. c. 6. n. 62.*

Innocentes civitatis an tenebuntur pro collecta imposta pro pœna delicti à civitate commissi, *lib. 4. capit. 3. n. 8.*

Installatio quid est, *lib. 1. capit. 13. num. 8.*

In spiritualibus patria potestas neque tutoria curatur, *lib. 2. capit. 12. n. 8.*

In sessionibus apparet dignitas, *lib. 2. c. 2. n. 2.*

Intellectus cap. quod alicui de reg. jur. in 6. *lib. 2. cap. 7. n. 7.*

Intellectus capiendus est per quem actus valeat & non pereat, *lib. 4. capit. 2. num. 7.*

Inter sedentes major est qui stat à dextris, *lib. 2. cap. 2. n. 9.*

Interessentes an possint dare votum in concilio, *lib. 2. c. 12. n. 3.*

Intimatio si fiat judicis autoritate venditori pro evizione an requiratur notificatio libelli, *lib. 4. capit. 6. num. 134.*

Invidia quid est, *lib. 2. capitul. 1. num. 3.*

Judæus & per Inquisitores damnatus, an possint esse Decuriones, *lib. 1. c. 12. n. 23.*

Index Alphabeticus.

Judices adjuncti oratorio si sunt discordes, possunt assumere tertium, *lib. 2. cap. 18. num. 21. & 22* quod triplex est consilium.

Judices superiores tenentur causam decem mille marapetitorum in appellationis gradu inferioribus remittere, *lib. 4. c. 6. num. 46.*

Judicem gravare quando dicitur, *lib. 4. cap. 6. num. 53.*

Judex ordinarius processum in appellationem prosequitur licet sine adjunctis decurionibus sententiarum non possit, *lib. 4. cap. 6. num. 74.*

Judex ad quem potest reformare sententiam judicis à quo, *lib. 4. cap. 6. num. 103.*

Judex appellationis non solum debet pronunciare bene appellare, sed & condemnare actorem non probantem, *lib. 4. capit. 6. n. 104.*

Judex appellationis debet declarare quantitatem condemnationis si à judice à quo non fuit declarata, *lib. 4. capit. 6. num. 105.*

Judex appellationis debet appellationem desertam pronuntiare si deserta sit, *lib. 4. capit. 6. numer. 106.*

Judex qui tenetur requirere concilium periti an teneatur illud sequi, *lib. 4. cap. 6. num. 113. 114. & 116.*

Jurati in aliquibus tribunis Romæ æquiparantur, *lib. 2. cap. 26. num. 1.*

Juramentum Decurionis præcedentis obligat ejus successorem in jurisdictione illa, *lib. 4. cap. 6. num. 73.*

Jurant partes de calumnia lapsis triginta diebus, *lib. 4. capitul. 6. num. 84. & 131.*

Jurare compelluntur partes & declarare de calumnia post conclusum in causa, *lib. 4. cap. 6. num. 85.*

Jure civili antiquius receptus vocem dabant, *num. 2. & 7. lib. 2. cap. 4. num. 3. & 10.* quod hodie in consiliis & audientibus aliter fit.

Jure Regio officia duo habens etiam in eadem civitate an amittat primum ipso jure, *lib. 2. cap. 22. num. 12.*

Jus honoris propter officium concilii, vel collegii non datur nisi existenti in actu collegii, *lib. 2. capitul. 4. numer. 11.*

Quisquis in consilio non sit, non tenetur ad illud, *lib. 2. cap. 22. num. 12.*

Lapsus triginta dierum nostri text. censetur conclusum, *lib. 4. cap. 6. num. 77.*
Azevedo de Curia Pisana.

Legi non derogatur ex desuetudine, *lib. 2. cap. 18. num. 9.*

Libellum vel actionem deductam in prima instantia non licet in secunda mutare, *lib. 4. cap. 6. num. 79.*

Libellus gravaminum an sit parti appellatae notificandus sub desertionis poena, *lib. 4. cap. 6. num. 132. & 133.*

Limitatur lex nostra in aliquibus casibus, *lib. 4. cap. 6. num. 35. 36. 37. & 38.*

Litis contestatio non requiritur in instantia appellationis, *lib. 4. cap. 6. num. 78.*

Locus publicus quot nominibus nuncupetur, *lib. 1. cap. 5. num. 5. & 6.*

M

Magistratum vel Decurionem trium debere reminisci, *lib. 1. cap. 4. num. 5.*

Magistratus auctoritas valet ad coercendum verba superflua Rectorum, *lib. 2. cap. 4. num. 4.*

Major & antiquior, qui primo recipitur, *lib. 2. cap. 2. num. 4. & 17.*

Major pars an consideretur respectu numeri an vero dignitatis, *lib. 1. cap. 2. num. 10.*

Malitiis est obviandum, *lib. 2. cap. 9. num. 3.*

Manifestato scrutinio an possit quis per se variare, *lib. 2. cap. 11. num. 8.*

Manumissio fervorum spectat ad Decurionum consilium, *lib. 2. capit. 18. num. 6.*

Minor si ex rescripto Principis intret curiam, non habet vocem in capitulo, *lib. 1. capitul. 12. numer. 5.*

Minor non dat vocem per tutorem vel curatorem, *lib. 1. c. 12. n. 6.*

Minori parte contempta tacente valet electio, *lib. 1. c. 14. num. 6.* & ibi quod spatium temporis requiritur in tacente.

Minor pars propriis expensis prosequitur causam nisi sit talis quæ aliundè non habet & à quo repetatur, *lib. 2. capitul. 16. num. 2. & 13.*

Minor non restituitur adversus lapsum dictorum triginta dierum, *lib. 4. cap. 16. num. 83. & 99.*

Mutus & surdus furioso æquiparatur, *lib. 1. c. 12. n. 18.*

Mulier si cum consensu propinquorum debet vendere, sufficit consensus unus

T

nus

Index Alphabeticus

nus eorum, *lib. 2. capit. 11. numer. 4.*

N

Negligentia aut præscriptione possunt administratores civitati præjudicare, licet ipsi civitati tenebuntur.

Nobilitas aut honor nihil possunt cum incontinentia vitæ, *lib. 1. cap. 12. num. 12.*

Nobilitas virtute acquisita an præferatur illi quæ est à genere, *lib. 1. cap. 12. num. 13.*

Nobili virtute carenti præferitur virtuosus, *lib. 1. c. 12. n. 15.*

Nobilitas propter infamiam & vitæ turpitudinem amittitur, *lib. 1. cap. 12. num. 16.*

Nobiles magis quam ignobiles ad Decurionatum vel magistratum esse assumendos, *lib. 1. c. 12. n. 21.*

Nominatus prius dicitur honorari & sic in beneficialibus primo nominatus præferitur, *lib. 2. cap. 2. num. 15. cum ampliatione.*

Nomina Decurionum an debent poni in syndici constitutione, *lib. 2. c. 18. num. 14. & num. 43.*

Nullitas non censetur remota per remotionem appellationis vel supplicationis, *lib. 4. c. 6. num. 100.*

Noviter recepti cives aut Decuriones non tenentur pro debitis ante contractis, *lib. 2. cap. 18. num. 38.*

O

Objectus propositus Decurioni an impediatur illum votare, *lib. 2. cap. 4. num. 12.*

Officia duo habens in Ecclesia cum salario consueto duo debet habere salaria, *lib. 2. capitul. 22. numer. 9.*

& pro utroque facit expensam, *num. 10.*

Officialis gerens duo officia, duos syndicatus subibit, *lib. 2. capitul. 22. num. 11.*

Officia Decurionatum, aut tabellionatum vendi, permutari, aut in solutum dari an liceat, *lib. 4. capit. 1. num. 1. & num. 2.*

an detur in legitimæ computationem, & in aliis, ut ibi.

Omissio invocationis divinæ non vitiat, *lib. 1. c. 4. num. 20 & 21.*

Omnibus cadentibus de capitulo unus

solus remanens potest eligere, *lib. 1. cap. 8. n. 9.*

Ordo æqualiter servandus ab omnibus, *lib. 2. c. 2. n. 11.*

Ordo quid sit, *lib. 2. capitul. 2. num. 12.* & in pluribus in quibus probatur ibi.

Ordo votandi & loquendi in Senatu Romano, *lib. 2. capitul. 4. numer. 1.*

Origo Senatus Romani, *lib. 1. capitul. 1. numer. 1.*

Papa cognoscere non vult super causa probata, *lib. 4. capit. 6. num. 6.*

Pars potest petere minorem summam ad fundandam decurionum jurisdictionem remittendo residuum, *lib. 4. c. 6. num. 12.*

Partes an possint ex decem diebus ad sententiandum assignatis aliquem diem capere pro probationibus suis, *lib. 4. capit. 6. num. 119.*

Pater an possit authorari filio in actu ipsi patri utili, *lib. 2. cap. 11. num. 9.*

Patre & filio simul litigantibus pater videtur consentire ubi ejus consensus est necessarius, *lib. 2. capitul. 11. num. 5.*

Pater non potest esse iudex in causa filii, *lib. 1. c. 12. num. 9.*

Pater & filius idem officium in concilio habere non possunt, *lib. 4. capit. 1. num. 2.* duo tamen unus unum aliud possunt, ut ibi.

Patronum inopem Ecclesia alere tenentur, *lib. 2. c. 18. n. 32.*

Patri receptanti filium bannitum parcitur & universitati receptanti civem bannitum, *lib. 4. capitul. 4. numer. 4.*

Patres conscripti qui, *lib. 1. capitul. 11. num. 9.*

Patronorum major pars an possit presentari minori parte non vocata, *lib. 2. cap. 14. n. 4.*

Pauperi an possit civitas eleemosynam facere, *lib. 2. capitul. 20. numer. 5.*

Pœnam apponatur ob læsione si partis alius, ipsimet parti læsæ applicatur, *lib. 4. c. 6. n. 119.*

Pœna ut ob negligentiam, incuratur requiritur monitio & requisitio, *lib. 4. c. 6.*

Index Alphabeticus.

- c. 6. num. 110. & 111. an ter debeat monitio fieri.*
- Pœna eatenus debetur quatenus cum interesse concurrat, *lib. 4. c. 6. num. 126. & 127.*
- Peritos in arte consulendos, *lib. 2. cap. 3. num. 2.*
- Plebeij qui dicantur, *num. 20. & quomodo ab antiquo sunt à nobilibus distincti, ibidem, lib. c. 12. num. 22. iterum & in quibus.*
- Plures modi & formæ electionum remissivè, *lib. 2. c. 6. n. 5.*
- Pluralitas in beneficiis curatis reprobat, *lib. 2. c. 22. n. 8.*
- Potestates Ecclesiasticæ duæ sunt, *lib. 1. c. 13. num. 12.*
- Potestates seculares ante ademptam possessionem officii administrare non possunt, *lib. 1. c. 13. n. 13.*
- Practica procedendi per Decuriones in nostræ legis casu, *lib. 4. c. 6. num. 63.*
- Preces ad Deum etiam ex philosophorum sententia necessariæ, *lib. 1. cap. 4. num. 3.*
- Præcedentia locorum & vocum quando locum habeat, *lib. 2. capit. 2. numer. 21.*
- Præscribi non potest negativum nisi detur affirmativum, *lib. 2. c. 18. n. 30. & ibi ad Dominos vassallorum infertur.*
- Præcipitatio est noverca justitiæ, *lib. 2. c. 9. n. 5.*
- Pretium rebus omnibus potest per Decurionem apponi, *lib. 2. capit. 18. num. 8.*
- Prælatura principaliter propter onus datur, *lib. 2. capit. 1. num. 2.*
- Præmium causa cognita capienti malefactorem constitui potest per præsidem & consilium, *lib. 2. cap. 18. numer. 5. ubi num. 23. 24. & 25. alia de iis.*
- Prælatus præfertur capitulo in causa in qua capitulum admittitur invito prælato, *lib. 2. cap. 18. num. 17.*
- Prælati & clerici an possint esse de regis consilio, *lib. 2. cap. 20. num. 1.*
- Præses & prætor potest concilium convocare, *lib. 1. cap. 2. numer. 3.*
- Præses an possit punire non venientes, *lib. 1. capit. 2. num. 7. & quid si veniant in fine concilii, ibi.*
- Præses non habet vocem in concilio, *lib. 2. capit. 18. numer. 3.*
- Præses proponit in concilio, ipse tamen
Azvedo de Curia Pisana
- non ordinat neque reformat, sed consilium, *lib. 2. c. 18. n. 1. & ibi n. 46. quod si aliquid impendit pro capiendis delinquentibus hoc ab illis recuperabit.*
- Præses non potest bannire sine consensu civitatis, *lib. 2. cap. 18. num. 10.*
- Prætor est caput concilii, *lib. 1. capit. 8. num. 1. & 6.*
- Prætor est caput collegii secularis, Episcopus Ecclesiasticorum, *lib. 1. cap. 8. num. 6.*
- Primo receptus præfertur, *lib. 2. cap. 2. num. 3.*
- Privatus officio illud recuperans an se deat in antiquo loco, *lib. 2. capit. 2. numer. 18.*
- Princeps ex causa potest uni duplex officium concedere, *lib. 2. capit. 22. numer. 4.*
- Privilegio exemptionis non potest quis renuntiare, *lib. 2. capit. 7. num. 6.*
- Procurator electus à toto populo tutori æquiparatur, electus vero à consilio privati hominis procuratori, *lib. 2. capit. 20. numer. 9.*
- Procurare potest quis pro utilitate publica sine mandato, *lib. 2. capit. 18. num. 45.*
- Priores civitatis non contrahunt in præjudicium communis, *lib. 2. capitul. 18. numer. 41.*
- Prorogatio jurisdictionis in appellationis instantia fieri non potest, *lib. 4. cap. 6. numer. 32. & 33. declaratur singulariter.*
- Priores civitatis possunt ordinare quanti & quo ordine vendatur frumentum, *lib. 2. cap. 18. num. 26.*

Q

- Q**Uando dicatur quid à dextris, vel à sinistris, *lib. 2. capit. 2. num. 10.*
- Quando dicatur quid competere ut pluribus, ut singulis, *lib. 2. cap. 14. num. 9.*
- Quantitas pro specie reddi non debet, *lib. 4. capit. 6. num. 9. & 10. & 11. practica liquidandi valorem speciei.*
- Quantitas causæ non ex libello, sed ex sententia consideratur, *lib. 4. c. 6. n. 45.*
- Quid probandum ut dicatur universitatem præscribere, *lib. 4. capit. 3. num. 6.*
- Quilibet de familia an admittatur ad
T ij acca

Index Alphabeticus.

- accusandum injuriam uni de familia factam, *lib. 4. capit. 4. numer. 11.*
- Quis fuit primus Rex Romanorum & in quo anno, *lib. 1. capit. 1. numer. 5.*
- Quoad possessionem & proprietatem eligendi quod tempus requiratur, *lib. 1. c. 13. n. 7.*
- Quod attinet ad jus publicum patria potestas non curatur, *lib. 2. c. 12. num. 1. 4. & 7.*
- Quoto tempore acquiratur possessio curiam intrandi, *lib. 1. capit. 10. num. 2.*
- R**
- Rector non requiritur ad esse collegii, quia in uno collegium consistit, *lib. 1. cap. 8. n. 4.*
- Redditus deputati alicui usui publico in illum & non in alium debet expendi, *lib. 2. capit. 24. numer. 1.*
- Redditus civitatis non deputati alteri usui possunt hodie omnes in operibus publicis expendi, *lib. 2. capit. 24. num. 2.*
- Regum principia & consulum creationes, *lib. 1. c. 1. n. 4.*
- Remota contradictione vel appellatione est exequendum factum a majori parte etiam si asseratur probatio, *lib. 2. c. 14. n. 12.*
- Remissio simplex est gratuita donatio, *lib. 2. c. 20. num. 2.*
- Renuntiatio officii est ad concedentem dirigenda, *lib. 4. c. 2. n. 1.*
- Resolutio Doctorum in additionibus, *lib. 2. cap. 13. num. 9.*
- Respub. tanquam minor juvanda est, & ut pupilla, *lib. 2. capit. 25. num. 4. 5. & 6.* in quibuscumque rebus publicis ampliatur.
- Restitutio cuilibet Reip etiam existenti sub tyranno conceditur, *lib. 2. cap. 25. num. 7.*
- Rescriptum impetratum, ut post defensionem appellationis quis audiatur nihil valet, & illud impetrans infamis judicatur, *lib. 4. capit. 7. in num. 137.*
- Reversus a legatione sine principis permissu non admittitur in ordinem Decurionum, *lib. 1. capit. 12. num. 19.*
- Revocari alio die an possit illud, quod antecedenti die fuit factum per majorem, *lib. 2. cap. 14. n. 14.*
- Romae quilibet potest conveniri cum declaratione, *lib. 1. capit. 11. numer. 7.*
- Romam duplicem fuisse, *lib. 1. capit. 11. numer. 8.*
- S**alaria de publico constitui non possunt nisi cum Regis licentia, *lib. 2. cap. 18. num. 31.*
- Secretum praesumitur revelatum in damnum Domini, nisi contra probetur, *lib. 3. c. 1. num. 2.*
- Secretum si cui injungatur tenere servare nisi protestetur tunc quod secretum non audit, *lib. 3. cap. 1. num. 3.*
- Secreta manifestare est species prodicionis, *lib. 3. capit. 1. numer. 4. & 5.*
- Secretum licet revelare in aliquibus casibus, *lib. 3. c. 1. n. 6. & 7.* quid in testem adducto.
- Scienter intranti Consistorium & perturbanti imponitur poena, *lib. 1. c. 10. n. 4.*
- Sedens dicitur magis honorari, quam stans, *lib. 2. c. 4. n. 8.*
- Senatorum quis fuit numerus & quomodo appellati, *lib. 1. capit. 1. num. 2.*
- Senatores gratuito populo serviebant, *lib. 1. cap. 1. n. 1.*
- Senatus Romae fieri non poterat nisi sacris peractis, *lib. 1. capit. 4. numer. 1.*
- Senatores proprie sunt consilarii principis, *lib. 1. c. 11. n. 3.*
- Senatores & consilarii Regis an possint vocari patres conscripti, *lib. 1. cap. 11. num. 5.*
- Senatus venerabilis est, *lib. 2. cap. 4. num. 8.*
- Senior aetate praesumitur maturitate praestantior, *lib. 2. cap. 4. num. 9.*
- Sententia lata in majori summa an valeat minori, *lib. 4. cap. 6. num. 17. 20. & 21.*
- Sententia lata ultra summam judicantis neque in vim pacti valet, *lib. 4. c. 6. num. 22.*
- Separatio debiti invito reo fieri non potest, *lib. 4. cap. 6. num. 24. & 25.* quod iudex ex officio id potest impedire.
- Sententia si contineat plura capitula, quibus

Index Alphabeticus.

- quibus capitulis junctis exceditur meta nostri text. appellabitur ad Consultorium, *lib. 4. cap. 6. num. 39. & 49.* quid si sub uno capitulo plures res continentur, & *num. 41.* quid si sunt plures loci illius debiti.
- Sententia lata pro nuntio prout in tali consilio continetur an valeat, *lib. 4. cap. 6. n. 97.*
- Sententia lata per Decuriones lapsa termino decem dierum eis ad sententiandum assignatorum nulla est, *lib. 4. cap. 6. num. 136.*
- Si contemptus agit de contemptu non valebit electio secus alias, *lib. 1. c. 2. num. 8.*
- Simulans non audire præjudicat sibi ut pro consentiente habeatur, *lib. 2. cap. 13. n. 8.*
- Socio utilia pro socio sine mandato possunt expediri, quia censetur mandatum habere in eis, *lib. 2. cap. 14. num. 8.*
- Sindicus an possit obligare personas civitatis, *lib. 2. c. 18. additione 3. n. 36.*
- Socius pars in jurisdictione ea utetur ad revocandum male & violenter factum à socio, *lib. 4. cap. 6. num. 2.*
- Spectativæ officiorum de jure prohibita sunt, *lib. 4. c. 1. n. 1.*
- Stans Deo proximior dicitur altius federe, *lib. 2. cap. 2. num. 1. & 7.*
- Statuto stante, quod compromissum fiat inter personas non fiet si lis est cum universitate, *lib. 4. cap. 3. num. 3.*
- Successio non datur in Decurionatu, *lib. 4. cap. 6. num. 67.*
- Syndicus si non prosequitur negotium an aliquis de populo possit illud prosequi vel de novo inchoare, *lib. 1. cap. 18. num. 15.*
- Syndicum potest constituere civitas, *lib. 2. capit. 18. num. 13. & 35. & ibi alia plura de syndico.*
- T**
- T**Abelliones etiam camera Regiæ non excusantur à tributis, *lib. 3. c. 3. num. 4.*
- Tacens injustæ opinioni majoris partis non excusatur, *lib. 2. cap. 13. num. 3.*
- Tacere an liceat propter timorem, vel verecundiam, *lib. 2. c. 13. num. 5.*
- Taciturnitas multum operatur in jure, *lib. 4. cap. 6. num. 31.*
- Tempus in multis ad deliberandum conceditur, *lib. 2. c. 9. n. 4.*
- Tempus assignatum à jure in dubio est continuum, *lib. 4. c. 6. num. 58.*
- Tempora constituta appellatio quæ, *lib. 4. cap. 6. num. 59.*
- Terminus à l. datus censetur peremptorius & lapsus ejus habet vim expressæ prohibitionis, *lib. 4. cap. 6. n. 75.*
- Terminus triginta dierum nostri text. non potest prorogari etiam cum partium consensu, *lib. 4. cap. 6. num. 82.*
- Testes pro universitate an possint esse cives, *lib. 2. cap. 19. per totum; & in additione magna, ibidem.*
- Testes extrinseci ab universitate requiruntur in syndico constituendo ab ipsa & instrumento & actis, *lib. 2. c. 19. num. 1. 2. & 3.*
- Testimoniales litteræ per appellantem, *lib. 4. cap. 6. num. 64.*
- Testes an examinari possint lapsis triginta diebus, *lib. 4. c. 6. n. 76.*
- Testibus absentibus in partibus remotis an possit prorogari, vel currat tempus nostræ legis, *lib. 4. cap. 6. n. 88.*
- Testes deberent examinari lapsa termino si aliter appellantis justitia periret, *lib. 4. c. 6. n. 91.*
- Tolerantia & dissimulatio principis an dispensationem inducat, *lib. 1. cap. 12. num. 27.*
- Transfatione sopiri potest debitum civitati, *lib. 2. cap. 20. num. 7. nisi ut ibi, num. 8.*
- Tutor an capiat decimam ex jure præsentandi, *lib. 1. capit. 12. num. 25. & ibi an pupillus vel tutor præsentet.*
- Tutor non potest apponere pactum in contractu ut credatur partis juramento, *lib. 2. cap. 20. num. 3. & ibi an pauperi debitori.*
- Tutor aut curator non exigens rem pupilli in qua multum expenderetur & plus quam valor rei excusatur, *lib. 4. cap. 6. num. 7.*
- Triginta dies nostri text. à die interpositæ appellationis currunt, *lib. 4. cap. 6. num. 93.*
- Tutor potest prosequi litem à se coeptam etiam finita tutela, *lib. 1. capitul. 18. num. 35.*
- V**
- V**Alor rei si crevit pendente secunda instantia an Decuriones cognoscent, *lib. 4. cap. 6. num. 26. & bii, & num. 27. causa ut in majori summa*

Index Alphabeticus

- summa cognoscant.
- Vicarius recusari ex causa sui correctoris, *lib. 1. c. 9. n. 1.*
- Viginti dies vitæ renuntiantis debent esse impleri, *lib. 4. capit. 2. num. 2. & 6. & de momento ad momentum currunt num. 3.*
- Universitatibus nihil nocivius, quàm quod indigni & malæ conditionis homines & juvenes regant, *lib. 1. cap. 12. num. 1.*
- Universitas Domino ac patri comparatur, *lib. 4. c. 4. n. 3.*
- Unus solus remanens potest petere à superiore Ecclesiæ, ut provideatur, *lib. 1. c. 8. n. 8.*
- Vocati si venire contempnant quid fiet, *lib. 1. c. 2. n. 5.*
- Vota & sententiæ antiquitus duobus modis ferebantur, *lib. 2. capit. 6. num. 1.*
- Vota an per litteras possint præstari, *lib. 2. c. 6. n. 4.*
- Universitas non constituitur in contumacia vel dolo ex contumacia syndici nisi citata universitate *lib. 2. c. 18. num. 42.*

FINIS.

